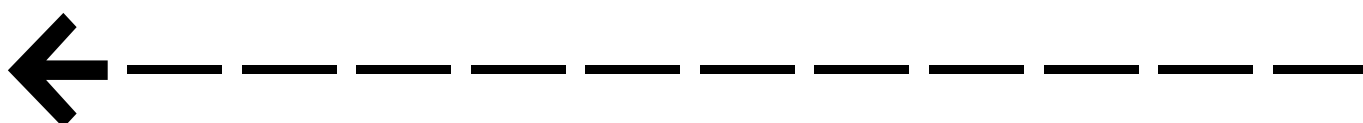
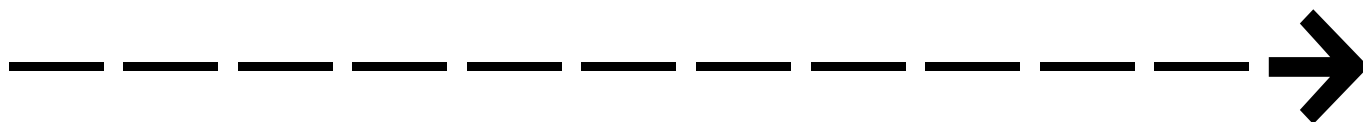

AKTUALIZACE
STRATEGICKÉHO
PLÁNU
HL. M. PRAHY

ANALYTICKÁ ČÁST

2015

Obsah

6	.....	Úvodní slovo
8	.....	Shrnutí
16	.....	Přístup ke zpracování
18	.....	Silné stránky / SS
64	.....	Problémy / PR
186	.....	Potenciály / P
228	.....	Struktura analýzy a hlavní výzvy
235	.....	Tým autorů

„Setrvačnost praktikovaná tentokrát za mimořádně příznivých podmínek“, tak by se do jedné sms dal shrnout vývoj Prahy v době svobody po roce 1989, jak se odráží i v analytické části strategického plánu. Praha se v těchto letech prodejem zbavila pozemků i budov, jejichž pomocí by vedení města nyní, když se priority postupně ujasnily, mohlo uplatňovat svůj vliv. Stejnou tendenci můžeme pozorovat v celé ČR. Je pozoruhodné, jak málo budov z veřejných zdrojů vzniklo v Praze za posledních 25 let. Stavělo se hlavně v podzemí. Na druhou stranu důvěru vzbuzuje vysoká míra identifikace s městem a jeho částmi ze strany obyvatel. Předložená analýza má pomoci k ujasnění priorit pro rozhodování, má narýsovat prostor, ve kterém se pohybujeme.

Důraz na kvalitu života a nutnost investovat do lidí jsou klíčovými oblastmi, které analýza identifikuje jako nejdůležitější. Předložený materiál podporuje vybraná témata aktuálně vznikající návrhové části strategického plánu. Ta musí vzniknout po komunikaci s politickou reprezentací města, odbory MHMP, komisemi a dalšími potenciálními uživateli nového plánu. Aktualizace strategického plánu je zaměřena na proces tvorby, který má zahrnout maximum zúčastněných.

Aktualizaci Strategického plánu odstartoval primátor Hudeček, konkrétně se jím zabývali pánové Tomáš Ctibor a Radim Perlín. Práce probíhala v šesti pracovních skupinách. Skupinu Systém vedl Jan Kasl, skupinu Lidé Ivan Gabal, skupinu Ekonomický rozvoj Radek Špicar, skupinu Kultura a kreativita David Kašpar, skupinu Prostředí Petr Štěpánek a skupinu Mobilita Marek Zderadička. Od června roku 2014 práce na strategii stagnovala. Ve vymezení prostoru, který analytická část představuje, by bylo možné oprávněně postrádat analýzu hrozeb, za doplnění by stály i výhledy pro velké kulturní instituce v Praze. A mnohé další. K rychlému dokončení analytické části během posledních dvou měsíců nás ale vedla snaha co nejdříve přejít k práci na části návrhové, která umožňuje lépe reflektovat zadání politiky, představu institucí a osobností ve městě, zájmy a požadavky obyvatel města.

Návrhová část zohlední významné metropolitní priority města a přinese do stávající struktury perspektivu lidí. Metropole Praha se může jako ke vzorům a referenčním rámcům vztahovat pouze k městům v zahraničí. Také v tom, kromě krásy a velkém podílu na ekonomickém výkonu země, spočívá její jedinečnost.

V různých dějinných periodách obyvatelstvo českých zemí obětovalo mnoho, aby Praha zůstala ušetřena ničení. Někdy se mluví o tom, že pro české jazykové společenství nazývané někdy národ byla Praha cennější než vlastní páteř. Vyplývá z toho odpovědnost za město, které má svým jedinečným životním stylem dávat impulzy pro otevřený, tolerantní a dynamický přínos města, regionu a naší země směrem do evropského a širšího světa. Setrvačnost za příznivých podmínek vede ke spokojenosti s dosaženým stavem a k nechuti ke změnám. Nacházíme se v bodě, kdy se Praha stále více, bez výrazných varovných signálů propadá do provincialismu nebo tam již je. Předložená analýza mj. shrnuje a zvýrazňuje varovné signály a návrhová část by měla ve variantách nabídnout možnosti, jak současný trend obrátit.

Ne vše, co znamená obrácení nepříznivého trendu, musí stát miliardy. Vhodně zvolené „akupunkturní body“ mohou ukázat nový směr a nastartovat pohyb. Analýza je prvním podkladem k tomu, abychom akupunkturní body správně identifikovali a realizovali.

Lidé

Základním aspektem vývoje a udržitelnosti kvality života obyvatel Prahy bude schopnost města adaptovat se na probíhající demografické změny. Populace Prahy bude v následujících letech a desetiletích stárnout, přičemž nejrychleji bude růst populace nad 80 let. To bude zvyšovat nároky na užívání, prostupnost a bezbariérovost města a na sociální kohezi zejména na lokální a komunitní úrovni. Město bude muset v souvislosti s očekávaným nárůstem potenciálně sociálně či zdravotně zranitelnějších skupin obyvatelstva adaptovat infrastrukturu, prostředí, sociální a zdravotní služby (jako komplexní systém integrované dlouhodobé péče). Pro podporu mateřství a rodičovství je třeba zajistit dostatečné kapacity a dostupnost předškolních zařízení a podporovat sladění rodinného a pracovního života.

Přitažlivost Prahy i jejího zázemí pro migraci ze zahraničí i ČR je výrazná a má dlouhodobě pozitivní vliv na celkovou demografickou, sociální a ekonomickou dynamiku města a trh práce. Bez přílivu cizinců by v uplynulém období populace Prahy klesala. Přestože se podíl cizinců v Praze v letech 2003–2013 zdvojnásobil, zůstává v mezinárodním srovnání stále relativně nízký (12,8 %) oproti více než 20% podílu například v Mnichově nebo ve Vídni. S ohledem na potenciál relativně bezproblémové integrace lze pozitivně hodnotit dosavadní strukturu cizinců (Slováci, Ukrajinci, Rusové). Pokud si Praha udrží orientaci na kvalitu života, zůstane i v budoucnu imigračně atraktivní vůči ostatním evropským metropolím. Na základě dostupných populačních prognóz (PřF UK, ČSÚ) můžeme do budoucna předpokládat další zvyšování počtu obyvatel a přetrvávající imigrační atraktivitu Prahy.

V minulých dvou dekadách docházelo k preferenci investic do projektů dopravní infrastruktury na úkor investic do vzdělání, kreativity a aktivity lidí. Praha může v globálním kontextu uspět, pouze pokud posune své priority směrem k investicím do lidského potenciálu, dovedností a znalostí obyvatel jako hlavního motoru ekonomického rozvoje, inovací a kvality života. V oblasti školství Praha sice vykazuje nadprůměrné výsledky v rámci ČR, ale v mezinárodním srovnání zaostává v parametrech výkonnosti a kvality vzdělávání (PISA). Praha zatím rovněž dostatečně nereagovala na dynamický nárůst počtu cizinců v jednotlivých typech škol. Podle šetření ESPAD patří ČR k zemím s nejrizikovějším chováním dětí a mládeže v Evropě a nejvyšší tolerancí ke konzumaci alkoholu a drog. Vzdělávací systém by měl umožňovat větší zapojení obyvatel do fungování města, nabízet více možností celoživotního vzdělávání a reagovat na prodlužování aktivního života a vytvářet zázemí pro posílení komunitního života a občanských aktivit a propojování lidí.

Obyvatelé Prahy se v celorepublikovém kontextu vyznačují nadprůměrnou občanskou aktivitou a zájmem o dění ve městě a jeho samosprávu, což jsou nezbytné vstupní podmínky pro obnovení místní identity a participace. Tento potenciál ale není dosud plně využitý.

V Praze nevznikají územně rozsáhlé lokality s vysokou koncentrací sociálně slabých obyvatel a úroveň rezidenční segregace je nízká. Přesto v uplynulých letech narůstal sociální tlak na některé sociálně více ohrožené skupiny obyvatel, které jsou ve zvýšené míře zastoupeny v centrálních částech Prahy (postproduktivní populace, jednočlenné domácnosti, domácnosti v nájemném bydlení, neúplné rodiny). Zároveň se v centru města kumulují sociopatologické jevy propojené s „šedou ekonomikou“ a kriminalitou (prostituce, drogy, herny).

Kultura a kreativita

Historický odkaz, hodnota a síla kulturního dědictví v Praze zavazují k udržení a posílení jedinečného postavení města jako uznávané kulturní metropole střední Evropy. Praha má naprosto dominantní postavení z hlediska nabídky kulturních zařízení v kontextu ČR. Sídlí zde (především v Praze 1) většina kulturních institucí celostátního významu, v některých oborech je v Praze koncentrováno většinové zastoupení aktivních subjektů (např. 69 % ze všech divadel a 57 % galerií a muzeí z celé ČR). Počet kulturních zařízení každoročně narůstá.

Bohatý kulturní kapitál má pozitivní vliv na celkovou úroveň vzdělání obyvatel města a sehrává nenahraditelnou roli při prezentaci města na mezinárodní scéně. Kultura je důležitým ekonomickým stimulem a marketingovým nástrojem města, který však není v Praze plně uznán, pochopen a řízen. Přitom právě rozmanitost kulturního života odlišuje Prahu od jiných světových metropolí.

Přesto, že Praha disponuje obrovským a rozmanitým kulturním kapitálem, jeho rozvoj a správa reaguje pouze na krátkodobé potřeby a výzvy. Pražskému kulturnímu prostředí a jeho úspěšnému rozvoji chybí dlouhodobě odpovídající pozornost politické reprezentace, vize a strategický dokument rozvoje kultury (provázaný s celkovou strategií rozvoje města), který by zajistil především koordinaci a řízení rozvoje kultury v celoměstském i lokálním rozměru, funkční systém komunikace a sdílení know-how mezi kulturními aktéry, odborníky a samosprávou. Bez synergického propojení tradice a současného bohatého kulturního kapitálu, propojení a podpory současného živého umění, integrace nových trendů a talentů do etablované kulturní nabídky, Praha vyčerpá svůj kreativní kapitál a nebude mít šanci se v budoucnosti udržet evropsky konkurenceschopnou a to jak na poli turistického ruchu, tak na poli živého umění. Negativně k tomu přispívají i málo vstřícná pravidla užívání veřejného prostoru pro živé nekomerční kulturní a umělecké aktivity. Praha nemá ani dostatečnou kapacitu v moderní kulturní infrastruktuře zejména pro mezinárodní spolupráci (chybí multifunkční sály s otevřenou dramaturgií, prostorové zázemí pro tvůrčí práci hostujících zahraničních umělců a pro přípravu mezinárodních projektů).

Praha se širokou sítí kulturních institucí a uměleckých škol ve spojení s jedinečným geniem loci má naprosto výjimečné podmínky pro rozvoj kulturních a kreativních průmyslů, jejichž význam je zatím podceňován, ačkoliv již nyní zaujímají více než 10% podíl na tvorbě hrubé přidané hodnoty města. Zároveň Praha disponuje obrovským potenciálem aktérů a programů v oblasti kreativního a uměleckého vzdělávání, přesto není v oblasti kulturních a kreativních průmyslů konkurenceschopnou s nejbližšími evropskými kulturními metropolemi (Berlín, Vídeň). Chybí evaluační mechanismy a nefunguje spolupráce mezi institucemi navzájem. Na institucionální platformě se nevytváří prostor pro trend leadery a nové talenty. Ve srovnání s jinými městy EU Praha investuje méně do rozvoje a modernizace kulturních institucí a jejich služeb. Potenciál živého umění v Praze není integrován do kulturní diplomacie města. Mezinárodní značka a prestiž města jako současné evropské kulturní metropole není bez zapojení živého umění konkurenceschopná ve srovnání s nejbližšími zahraničními kulturními metropolemi (Vídeň, Berlín, Varšava). Živé umění a umělecké produkce představují v rámci evropské kulturní nabídky významné cíle kulturní turistiky (např. Berlinale v Berlíně, ImpulsTanz ve Vídni apod.).

Ve vnějším pásmu Prahy chybí vybavenost kulturně-komunitní infrastrukturou, kulturní zařízení zde často nejsou funkční a neodrážejí skutečné potřeby obyvatel dané lokality. Důsledkem je v některých, zejména hustě osídlených lokalitách, nezájem obyvatel o dění v místě, kde bydlí, a prakticky žádný komunitní rozměr života v daném místě. Tento nepříznivý jev v posledních letech částečně vyvažuje velké množství nových kulturních a občanských aktivit, které se snaží o revitalizaci kulturně komunitního života v městských částech a často spontánně doplňují svými projekty nedostupnou kulturně-komunitní, sportovní a volnočasovou nabídku v lokalitách. (Zažít město jinak, Start Vršovice, Karlín sobě, Letná sobě apod.). Na straně samosprávy chybí schopnost rozlišit a náležitě ocenit prokazatelné vícestupňové přínosy kulturních aktivit (např. motivují k aktivní participaci a občanství, podporují otevřenou demokratickou společnost, pomáhají při řešení problémů sociální inkluze, kvality života ve městě apod.).

Ekonomický rozvoj

Praha je významnou metropolí střední Evropy, profiluje se jako krásné město s dochovaným historickým jádrem a kulturním dědictvím. Tato její silná značka má pozitivní vliv na turistický ruch i ekonomický rozvoj celé ČR. Praha vždy byla a stále je hlavním ekonomickým tahounem České republiky (podílí se na celkovém HDP ČR 24,7%). Z historické podstaty hlavní město těží především z vysoké koncentrace tuzemských i zahraničních ekonomických subjektů, hlavních orgánů státní správy a vysokých škol. To se pozitivně promítá do dvou klíčových makroekonomických ukazatelů - Praha dlouhodobě vyčnívá nad průměrem EU v HDP per capita (171 % průměru EU) i v míře nezaměstnanosti (2,5 % podle Eurostatu). Kromě toho je Praha v evropském srovnání dobře hodnocena z hlediska kvality života - podle pořadí Quality of life rankings zaujímá první místo mezi zeměmi střední a východní Evropy. Tento fakt je stále více brán v zřetel při rozhodování mezinárodních společností a zahraničního kapitálu při rozhodování o vstupu na český trh.

V globalizovaném světě však nelze žít pouze ze své historické podstaty, ale kontinuálně rozvíjet služby a zázemí pro jednotlivé aktéry podílející se na ekonomickém růstu a tvorbě pracovních míst. I přes dominantní postavení na českém trhu Praha přestává být stále více konkurenceschopná ve své strategii získávání přímých zahraničních investic, a to jak v porovnání s Brnem, či Ostravou, tak i v porovnání se svými regionálními konkurenty (dle srovnání European Cities and Regions of the Future Praha zaostává za Bratislavou, Budapeští, či Vratislaví). Hlavní město doplácí na omezené služby ve všech fázích procesu přílivu investic. Nedostatečná prezentace Prahy jako místa atraktivního pro investice, nedostatečná komunikace se soukromým sektorem i nepřipravenost k poskytování standardních služeb podpory podnikatelům Prahu nejen sráží ve srovnání s mezinárodními konkurenty, ale rovněž oslabuje pozici hlavního města na celostátní úrovni. Ztráta konkurenceschopnosti nehrozí Praze pouze v důsledku nedostatečných služeb a podpory podnikatelského sektoru, ale rovněž nerozvíjením svých potenciálů. Praha stále rezignuje na svůj potenciál stát se „hubem“ inovací či kulturně kreativních průmyslů tím, že např. dostatečně nevyužívá svůj potenciál v oblasti výzkumu, vývoje a inovací pro městské projekty a rozvoj města. Jeden z typických příkladů výše zmíněného „žití z podstaty“ představuje pražský cestovní ruch. Jeho kontinuální porevoluční růst (od roku 2003 se zvýšil počet přenocování o 60 %) nemotivuje k hledání odpovědi na otázku: „Jaký druh cestovního ruchu chceme?“, potažmo „Jaký má vliv na kvalitu života pražských rezidentů?“, které by následně vedly k udržitelnějšímu modelu turismu, který by nebyl tak silně koncentrován na Praze 1.

Obrovskou výhodou hlavního města v oblasti ekonomické konkurenceschopnosti zůstává fakt, že identifikované problémy a nevyužívané potenciály vyžadují spíše než infrastrukturální nákladné změny, zásahy „akupunkturálního“, investičně nenáročného charakteru. V době globalizace a boomu informačních technologií, kdy postupně mizí dimenze času a fyzického prostoru, čím dál více nabírá na důležitosti tzv. prostor toků - dat, informací, vlivu apod. Právě v možnosti usměrňování a propojování těchto toků, např. mezi lokálními a mezinárodními společnostmi, mezi univerzitami a soukromým sektorem či mezi samotným městem a klíčovými hráči na pražském trhu od odvětvových odborníků po neziskový sektor tkví největší deficit a rovněž výzva, před kterou bude Praha v následujících letech postavena. Úspěšné uchopení takovéto výzvy by Prahu etablovalo jako funkční evropskou metropolí plně těžící ze své historické podstaty.

Mobilita

Praha zaujímá výhodnou geografickou polohu na průsečíku významných transevropských dopravních tras, což vytváří velmi dobrý předpoklad pro vytvoření vazeb na národní a mezinárodní dopravní síť, které jsou významným hlediskem při hodnocení konkurenceschopnosti města. Pozitivně však bývají hodnoceny především vazby zajišťované expresními sítěmi - vysokorychlostními železnicemi a dálnicemi. V tomto směru však síť v České republice značně zaostává v konkurenci alternativních tras v Evropě a bez odpovídajících státních investic může pozitivní efekt výhodné polohy Prahy ve středu Evropy postupně citelně zeslábnout. Vážným nedostatkem v dostupnosti Prahy leteckou dopravou je absence kolejového spojení letiště s centrem města, chybí též dobrá návaznost na vnitrostátní železniční a autobusovou dopravu. Dále je nutné zmínit, že pro Prahu i celonárodní dálniční síť má klíčový význam silniční Pražský okruh, který je již zhruba z poloviny své celkové délky v provozu, měl by propojit všechny dálnice a silnice zaústěné do Prahy a sloužit pro převedení tranzitní a části vnitroměstské automobilové dopravy po okraji Prahy.

Doprava a dopravní stavby zásadním způsobem ovlivňují podobu a atraktivitu veřejného prostoru ve městě. Negativní dopady na prostředí veřejného prostoru způsobuje zejména automobilová doprava. Naštěstí jsou v Praze možnosti rozvíjet jiné způsoby pohybu městem, které jsou šetrnější k jeho prostředí. V první řadě je to veřejná doprava, která je tradičně velmi oblíbená a konkurenceschopná vůči automobilové dopravě. Přirozeným způsobem pohybu po městě je chůze, pro kterou je základním předpokladem příjemný a bezpečný veřejný prostor. Zároveň roste obliba užívání jízdních kol, která doplňuje potenciál způsobů pohybu alternativních k automobilu.

Skutečnost, že se v Praze vykoná více cest veřejnou dopravou než automobilovou, je i v celoevropském porovnání velmi příznivá. Oblíbenost veřejné dopravy je do značné míry daná její relativně dobrou kvalitou za relativně nízkou cenu jízdného (zejména předplatného jízdného), přičemž město dotuje zhruba tři čtvrtiny nákladů na provoz městské veřejné dopravy. Veřejná doprava v Praze se potýká s dílčími problémy, které by bylo dobré pro posílení její oblíbenosti postupně řešit – například chybějící důležité propojení mezi některými částmi města, překážky v plynulém provozu tramvají a autobusů, přetížené úseky tramvají (především v centru: Karlovo nám. - Ječná, Vodičkova - Jindřišská) a autobusů (zejména v Krči), pomalé tempo přípravy nových parkovišť P+R, nedostatečné využití potenciálu rostoucí obliby příměstské železnice aj. Zároveň je žádoucí řešit i problémy, které souvisejí s lepší organizací a efektivitou dopravy ve městě a v jeho zázemí – např. sjednocení dvou překrývajících se systémů integrované dopravy – pražské (PID) a středočeské (SID).

Pro konkurenceschopnost veřejné dopravy vůči automobilové není příznivý proces nepromyšlené výstavby na okraji města a za jeho hranicemi (v obcích Středočeského kraje) závislé do značné míry na obsluze automobily. A proto je třeba se Středočeským krajem řešit jednotný a účinný postup při přípravě a realizaci systému zachytných parkovišť P+R (park & ride) a systému úschovy jízdních kol B+R (bike & ride).

Na dopravní stavby je vynakládán nejvýznamnější objem veřejných investic ve městě. Je proto třeba klást větší důraz na výběr prioritních staveb a jejich optimální přínos pro město a na méně investičně náročná opatření organizačního charakteru. V rámci města je třeba organizačně zvládnout problém parkování automobilů a jeho zpoplatnění, zásobování města a nákladní dopravu. V návaznosti na existující síť hlavních komunikací - vybudované během posledních 25 let s velkým investičním zatížením rozpočtu města - by mohla být realizována opatření ke snížení zátěže místní uliční sítě automobilovou dopravou.

Prostředí

K atraktivnímu vzhledu a prostředí Prahy významně přispívá členitá morfologie území – Pražská kotlina s dominantním údolím řeky Vltavy a jejími přítoky, říčními terasami i jednotlivými výraznými ostrohy, které tvoří přirozené dominanty města. Rozmanitost konfigurace terénu a přírodních podmínek (s mnoha chráněnými oblastmi) i množství zelených prvků dobře propojených s volnou krajinou vytvářejí přirozené zázemí pro krátkodobou rekreaci i pro další sportovní a kulturní využití. Zároveň má Praha přírodně hodnotné okolí s kvalitní turistickou infrastrukturou, které je relativně dobře přístupné z Prahy hromadnou dopravou.

Celkově Praha disponuje relativně vysokým podílem zelených ploch, které ale nejsou rovnoměrně rozmístěny v rámci území města (méně zeleně je v pravobřežní části Prahy). V rámci celého města se projevuje deficit městotvorné zeleně - stromořadí, zeleně ve vnitroblocích. Investice v rámci ploch zeleně jsou směřovány převážně do intenzivně využívaných historických parků a zahrad, které jsou důležité z historického nebo kulturního hlediska. Další zelené plochy jsou naopak často opomíjeny, přestože plní důležitou rekreační i biologickou funkci. Systém řízení údržby veřejné zeleně je velmi významně ovlivněn vlastnickou strukturou pozemků, na kterých se veřejná zeleň nachází. Jednotliví správci městské zeleně často nepostupují jednotným způsobem. Část nedostatečně udržované zeleně působí ve městě jako bariéra prostupnosti územím.

Pražská nábřeží se stávají oblíbeným místem pro trávení volného času a rekreaci, k čemuž by v budoucnu mělo ještě více přispět zlepšování kvality vody ve Vltavě v souvislosti s dosažením kvality čištění odpadních vod na úrovni norem EU. Drobné vodní toky (a vodní režim celkově) na celém území města negativně ovlivňuje intenzivní suburbanizace a nedostatečná kapacita pobočných čistíren odpadních vod pro rozvojová území v okrajových částech města. Větším uplatňováním zelené infrastruktury v rámci hospodaření se srážkovými vodami s efektivním propojením tzv. šedé infrastruktury se zelenou infrastrukturou může řešení těchto problémů výrazně pomoci.

Protipovodňová ochrana Prahy na Vltavě a Berounce představuje velmi rozsáhlý a rozvinutý komplex opatření pro kulminační průtok ze srpna 2002 (Q2002). Výstavba protipovodňových opatření byla realizována v osmi etapách převážně z prostředků hl. m. Prahy a tvoří ji stále protipovodňové zemní hráze nebo železobetonové stěny, mobilní protipovodňové bariéry a protipovodňová ochrana z pýtlů s pískem. Realizovaná opatření umožňují obyvatelům a firmám využívat chráněná území v souladu s Územním plánem hl. m. Prahy.

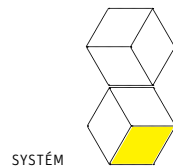
Jak vodohospodářská, tak energetická infrastruktura jsou kapacitně i technologicky na vysoké úrovni, přesto jsou rezervy v řešení pro případ krizových událostí. Jedná se především o nemožnost plného zastupování, resp. spolupráci zdrojů pitné vody a nedostatečné zajištění dodávek elektrické energie v případě systémové havárie elektrizační soustavy.

V systémech zásobování obyvatel elektrickou energií, plynem nebo teplem jsou vytvářeny podmínky příznivé k životnímu prostředí, a to umístěním jejich zdrojů mimo území Prahy a dotační podporou města na přeměnu původních topných systémů. Stav energetické infrastruktury ve městě umožňuje implementaci nejlepší dostupné techniky integrované prevence a omezování znečištění (tzv. BAT). Na druhou stranu by měl být řešen problém vysoké energetické náročnosti městských i soukromých budov nebo stále nízký podíl využití vhodných lokálních obnovitelných zdrojů energie. Bude nutné implementovat evropskou směrnici o energetické náročnosti budov vyžadující plnění relativně přísných ekonomických a technologických parametrů. Dále je potřeba vyjasnit budoucí směřování centrálního zásobování teplem (CZT), zejména na levém břehu Prahy.

Dlouhodobým problémem kvality životního prostředí v Praze je znečištění ovzduší, kdy je značná část obyvatel Prahy vystavena prostředí s překračovanými limity pro kvalitu ovzduší. To má negativní vliv na zdraví obyvatel a na následné ekonomické dopady. Dalším problémem kvality obytného prostředí v Praze je i hlukové zatížení, přičemž největším zdrojem hluku je automobilová doprava, jejíž dopady mají v podstatě již plošný charakter. Nejkritičtější situace je podél hlavních komunikací, kde jsou limity hygienických hlukových hodnot překračovány permanentně.

S ohledem na skutečnost, že kapacita skládky komunálního odpadu se blíží vyčerpání, by Praha měla optimalizovat funkční, využívaný a konkurenceschopný systém separovaného sběru (např. rozšířit o bioodpad) a zlepšit materiálové využití odpadu (především papír, plast, sklo).

Environmentální vzdělávání má klíčový význam z hlediska dlouhodobé udržitelnosti životního prostředí ve městě. Současná poměrně široká nabídka environmentálního vzdělávání je zajišťována státními, městskými i soukromými subjekty a podporovaná hl. m. Prahou.

System

Navzdory dílčím pokusům se v Praze stále nedaří v potřebné míře aplikovat principy transparentní a důvěryhodné správy (Good governance), kterou lze charakterizovat přívlastky dostupná, odpovědná, předvídatelná a transparentní.

Zásadním problémem je nedostatečná institucionální kapacita a efektivita veřejné správy i transparentnost rozhodovacích procesů. Nejde pouze o vlastní kvalitu institucí, ale také o jejich respektování a pozitivní vnímání ze strany veřejnosti. Je nutné zvýšit kvalitu řízení a managementu správních úřadů; vzdělávání, odbornou přípravu a umožnit osobní rozvoj jednotlivých úředníků a volených zastupitelů. Musí být schopni namísto formálního dodržování předpisů prosazovat a efektivně uplatňovat veřejný zájem. Institucionální kapacita tak spočívá především ve schopnosti veřejné správy vytvářet vztahové vazby a překračovat kulturní bariéry, organizační nedostatky ve vymezení pravomocí.

Navzdory velmi finančně a organizačně náročnému systému plánování a řízení aktivit na území Prahy panuje mezi jednotlivými aktéry i institucemi vzájemná nekomunikace a mnohdy i nedůvěra. V Praze působí velké množství aktérů lokálního a regionálního rozvoje, jejichž nepropojené, nesystémové a mnohdy zejména nekonceptční ad-hoc rozhodování má negativní vliv na efektivitu správy města a v důsledku paralyzuje rozvoj iniciativy soukromého sektoru.

Malá informovanost i nefunkční komunikace mezi občany a vedením města snižují důvěru, životní spokojenost a sociální soudržnost obyvatel. Tím, že obyvatelé nejsou informováni a pozitivně motivováni k aktivní účasti na věcech veřejných a zapojení do utváření obytného prostředí, nefunguje komunitní život a projevuje se nezájem obyvatel o dění v lokalitě, kde bydlí. Míra zapojení veřejnosti, občanských iniciativ i podnikatelských subjektů do veřejné diskuze je velmi nízká.

Praha dnes nemá adekvátní nástroje a mechanismy, jak ovlivnit rozvoj území za svými hranicemi ve Středočeském kraji. Oba územní celky postrádají institucionální orgán, který by umožnil vzájemnou spolupráci obou celků, schází vůle k užší spolupráci v rámci institucí, ale i důležitých aktérů Středočeského kraje a hlavního města. Praha tak na svém území nese negativní důsledky nekontrolovaného rozvoje metropolitního regionu, především v oblasti dopravní a technické infrastruktury i občanské vybavenosti. Ekonomika fungování obou krajů je však výrazně propojená a do budoucna lze oboustranně výhodně ovlivnit rozvoj obou krajů užší spoluprací.

Praha by z pozice hlavního města měla klást větší důraz na vymezení pravomocí a odpovědnosti vůči státu, stejně jako na komunikaci s národní vládou tak, aby realizace klíčových projektů s výrazně nadměstským nebo celonárodním významem (typicky dopravní stavby) byla adekvátním způsobem kofinancována z národních zdrojů.

Nízká hustota osídlení v porovnání se srovnatelnými evropskými metropolemi (26 obyv./ha) a prostorová rezerva kvalitního přírodního prostředí v rámci hranic města je silnou stránkou Prahy, ale současně způsobuje městu vysoké investiční a provozní náklady. Současný trend upřednostňování rozvoje v rámci snadno zastavitelných volných ploch na okraji města není efektivní z hlediska budoucího fungování městských služeb a vyvolá ještě větší růst nutných investic, přestože uvnitř zastavěného území města existuje plošná rezerva cca 3880 ha transformačních ploch, tedy asi 8 % rozlohy Prahy. V přístupu k rozvoji města chybí prioritizace a koncepce posouzení optimálního využití klíčových transformačních území a ohnisek aktivity ve vazbě na celoměstské centrum. Hrozí jeho oslabování vymisťováním celoměstsky významných aktivit do nevhodných lokalit. Zároveň nejsou adekvátně a plnohodnotně rozvíjena živá a perspektivní lokální centra a ohniska aktivit.

ÚČEL ANALYTICKÉ ČÁSTI

Analytická část aktualizace Strategického plánu hl. m. Prahy má za cíl poskytnout informace a znalosti potřebné pro strategické plánování a rozhodování o správném zacílení intervencí Strategického plánu hl. m. Prahy (návrhové části).

STRUKTURA ZPRACOVÁNÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

Usnesením Rady HMP č. 903 ze dne 31. 5. 2013 bylo rozhodnuto o nutnosti aktualizace Strategického plánu HMP a navazujících dokumentů, jak v důsledku vnějších změn, tak v souvislosti s přípravou Operačního programu na léta 2014 - 2020 „Praha - pól růstu ČR“.

Prvou část dokumentu - Analýzu problémů Prahy zpracovalo v druhém pololetí roku 2013 šest expertních skupin, zabývajících se vytipovanými klíčovými tématy rozvoje města: 1. Sociální soudržnost - Lidé, 2. Kultura - Kreativita, 3. Ekonomika - Prosperita, 4. Technická a dopravní infrastruktura - Mobilita, 5. Environment - Prostředí města, 6. Struktura a správa města. Skupiny byly složeny převážně z externích spolupracovníků IPR/ÚRM a byly koordinovaných řídicím týmem Aktualizace Strategického plánu hl. m. Prahy IPR HMP. Byla zvolena metoda „zdola vzhůru“ (bottom-up), která spočívá v širokém sběru dat a názorů v odborné i aktivní občanské veřejnosti a analýze dat o vývoji hl. města Prahy.

Do zpracování dokumentu bylo v zmíněných skupinách zapojeno přes dvě stě externích odborníků, reprezentantů institucí města, z neziskových organizací i z podnikatelské sféry. Opakovaně se aktualizací strategického plánu zabývala Metropolitní ozvučná deska v letech 2012 - 2014. V druhé polovině roku 2013 a počátkem roku 2014 se uskutečnilo 10 tematických workshopů, jichž se zúčastnilo více než 250 externistů, kteří přispěli svými znalostmi a zkušenostmi k formulaci analytické fáze. Kromě workshopů proběhly další veřejné tematické semináře, přednášky a besedy, s dalšími více než 200 zástupci aktivní a odborné veřejnosti.

Po přerušení prací na aktualizaci v polovině roku 2014, před komunálními volbami, vzala nově zvolená Rada HMP na vědomí informaci v tisku č. 16809 „Aktualizace Strategického plánu hlavního města Prahy: shrnutí současného stavu“ o harmonogramu dokončení analytické a návrhové části Aktualizace strategického plánu HMP. Předložený sešit I – Analytická část obsahuje aktualizovanou analytickou část, jejímž výsledkem je:

- 47 identifikovaných (tzv. konsolidovaných) problémů zkoncentrovala do **8 rámcových problémů Prahy (PR 1 – 8)**,
- 7 identifikovaných silných stránek soustředila do **4 rámcových silných stránek Prahy (SS 1 – 4)**,
- 15 identifikovaných potenciálů (nedostatečně využitých silných stránek) soustředila do **3 rámcových potenciálů rozvoje (P 1 - 3)**.

METODIKA ZPRACOVÁNÍ PROFILU HLAVNÍHO MĚSTA

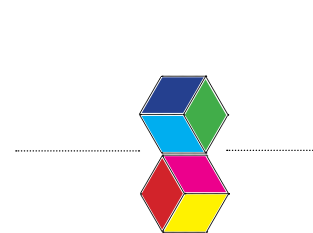
V ŠESTI TEMATICKÝCH OKRUZÍCH VYCHÁZÍ Z :

- práce se statistickými a datovými podklady;
- práce s informačními zdroji – analýzami, politikami, strategiemi, generely, studiiemi;
- práce s významnými aktéry, subjekty a obyvateli města v rámci pracovních skupin a projednávání na odborných platformách.

Kde je to možné, odkazují statistická data na referenční jednotky a zasazují situaci hlavního města do širšího kontextu, především do kontextu srovnatelných metropolí v Evropě.

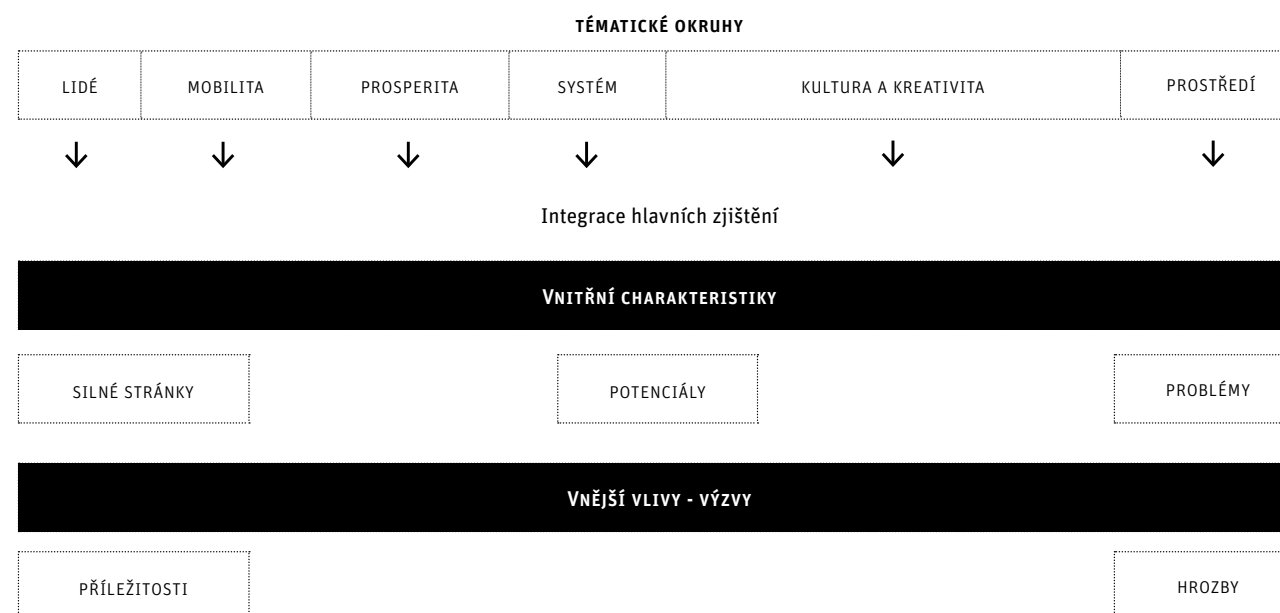
INTEGRACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Hlavní zjištění analytické části jsou integrována do čtyř kategorií, v logice velmi blízké klasické SWOT analýze (viz schéma). Drobnou nepodstatnou formální odchylkou je volnější český překlad kategorie W (Weaknesses) jako „problémy“, což je podle našeho názoru v českém prostředí formulačně obvyklejší pojem než „slabé stránky“. Jediným podstatným rozdílem oproti tradičnímu pojetí SWOT analýzy je samostatné vyčlenění „nedostatečně využitých silných stránek“ (které lze stručněji charakterizovat jako „potenciály“) do samostatné kategorie, která nemá jednoznačně pozitivní charakter, aby opravňoval k zařazení do kategorie silných stránek. Na druhou stranu nemá ani jednoznačně negativní charakter, který by odpovídal kategorii problémů. Oprávněnost vyčlenění kategorie „potenciálů“ potvrdila také významným podílem „potenciálů“ v hlavních zjištěních analytické části.

OBR. 1 / TEMATICKÁ A INTEGRAČNÍ STRUKTURA PROCESU ZPRACOVÁNÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

[ZDROJ: IPR Praha]

OBR. 2 / SCHÉMA ROZDĚLENÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

PRINCIPY PRO UPLATNĚNÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

PŘI TVORBĚ STRATEGICKÉHO PLÁNU :

ZACÍLENÍ NA ŘEŠENÍ KONKRÉTNÍHO VÝZNAMNÉHO PROBLÉMU

- Integrovaná hlavní zjištění jsou stěžejní pro formulaci strategických směrů, politik a strategického zacílení hlavního města.
- Analytická část bude východiskem pro identifikaci rozvojových priorit a pro návrh opatření a aktivit, které budou strategické cíle naplňovat.

TRANSPARENTNÍ A OBJEKTIVNÍ PŘÍPRAVA

- Analytická část byla vytvořena ve spolupráci a pravidelnou komunikací se zainteresovanými aktéry.
- O postupu a výstupech klíčových pro tvorbu strategie je průběžně informována veřejnost.

SILNÉ STRÁNKY

- SS–1** Silná značka Prahy 20
- SS–2** Výhodná a atraktivní poloha 28
- SS–3** Sociální bezbariérovost a prostupnost města 36
- SS–4** Hodnotná městská krajina a enviromentální kvality 46

Silná značka Prahy

Praha není v pozici, kdy musí budovat novou značku a investovat velké prostředky do své prezentace a představování. Její značka, která staví na kulturním a historickém dědictví města, je etablovaná a celosvětově známá. Avšak přílišná akcentace Prahy jako města krásné architektury a dobrého levného piva naplno nevyužívá možnosti v dalších oblastech, jež aktivně přispívají k jejímu dlouhodobě udržitelnému rozvoji.

Praha je značkou ustálenou jak na domácím, tak na světovém poli. Praha je vnímána především jako město historické s unikátním památkovým fondem a kulturní nabídkou, s dobrou ubytovací infrastrukturou a kvalitním systémem městské veřejné dopravy. Tomuto zaměření odpovídá i marketingová komunikace města, v níž je kladen důraz na významnost historického centra, Pražského hradu, Karlova mostu či zoologické zahrady. Primárním receptorem takové komunikace jsou pak přirozeně rekreační a potažmo poznávací turisté. V hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) v Praze se během 1. čtvrtletí 2015 ubytovalo 1,1 mil. hostů, což znamenalo meziroční nárůst o 6,6 %. Koncentrovaná pozornost na cílovou skupinu rekreačních turistů se časem může ukázat jako omezující, zvláště když hlavní město má řadu jiných možností, jak stávající značku rozvinout.

V intenzivní globální konkurenci mezi sebou města nesoupeří pouze o přilákání většího počtu turistů, ale rovněž o kapitál, ať už investiční, lidský, nebo intelektuální, který je v konečném důsledku pro udržitelný rozvoj města nejdůležitější. Efektivním brandingem a následnou komunikací svých silných stránek může Praha nejen pozitivně ovlivnit příliv zahraničního i domácího kapitálu, ale zprostředkovaně zvýšit důvěryhodnost hlavního města na mezinárodním poli, vytvořit nová pracovní místa, docílit zlepšení kreditního ratingu, posílit dobré jméno Prahy v globálních partnerstvích či nepřímo docílit zkvalitnění služeb.

Značka Prahy je globálně silnější než značka České republiky a dlouhodobě se ve světových výzkumech a na mezinárodních žebříčkách řadí k nejsilnějším značkám mezi světovými metropolemi. Ostatní města střední a východní Evropy nedosahují z hlediska síly značky současného vnímání Prahy.

Praha ve vztahu ke své značce netrpí přílišnou negativní stereotypizací (jako např. Londýn – počasí, Chicago – mafie, Rio de Janeiro – kriminalita), naopak je vnímána jako jedno z nejbezpečnějších měst a i přes relativní kulturní uzavřenost české společnosti patří mezi města, v nichž je jednoduché se relativně rychle kulturně adaptovat.

- SS1.1** Silná značka města vycházející z historických a kulturních hodnot
- SS1.2** Genius loci, rozmanitost a velikost Prahy
- SS1.3** Mezinárodní značka Prahy spojená s kulturou

Silná značka města vycházející z historických a kulturních hodnot

Značka Prahy je jednou z nejsilnějších značek mezi světovými metropolemi a může zásadním způsobem přispět k dalšímu zdravému rozvoji města.

Dle Anholt-GfK Roper City Brands indexu se Praha umístila mezi 30 nejrozeznávanějšími městy ^[1]. Předstihla tak např. Varšavu, Budapešť či Bratislavu. Přestože se Praha ve všech zkoumaných parametrech, konkrétně ve vnímání služeb a ubytování, v propagaci značky v zahraničí, v atraktivnosti místa, v otevřenosti a vstřícnosti místních obyvatel, v „pulzu“ města a v příležitostech pro rozvoj talentů, umísťuje v první třicítce měst, tak stále největším obsahovým motorem samotné značky je její historická a kulturní hodnota.

Nejvýrazněji se tradiční kultura a historické centrum promítají v parametrech tzv. brand strength, tedy síly značky. Síla značky Prahy byla potvrzena v rámci The European City Brand Barometer především v kategoriích konverzační hodnoty, měřící jak zajímavé je o městu diskutovat, dále v kategorii vizuálních a vědomostních asociací, měřící zda lidé rozeznají Prahu z obrázků a pohlednic bez jakýchkoliv dalších informací a naopak kolik informací si dokáží při vyslovení města asociovat a rovněž v kategorii četnosti výskytu města v médiích. V síle značky, zkoumající především povědomí o městu, je Praha silnější než Vídeň, Budapešť i Varšava a pouze tři místa za Berlínem ^[2]. Stejně jako německá metropole se i Praha může pochlubit využitím značky (brand utilization) přesahujícím 100 % (společně se Stockholmem, s Liverpoolem, Paříží, Barcelonou a Amsterdamem). To, že Praha využívá svou značku více než 100 % v praxi, znamená, že značka úspěšně prodává příběh nad rámec reálných zkušeností, jež turisté s Prahou mají, tj. že aktuální síla její značky přesahuje reálný potenciál značky.

Praha by mohla rozvíjet již existující silné stránky, mezi něž patří např. kvalifikovaná pracovní síla za komparativně nízké náklady, přírodní prostředí či silná koncentrace kreativních průmyslů. Neměla by být vnímána pouze jako město krásné architektury a dobrého, levného piva. Značka Praha žije ze své historické podstaty a nevyužívá možnosti v oblastech, jež by mohly vést k jejímu zdravému rozvoji. Skrze efektivní branding a následnou komunikaci výše zmíněných silných stránek může Praha nejen zajistit příliv zahraničního i domácího kapitálu, ale zprostředkovaně zvýšit svou kredibilitu na mezinárodním poli a docílit zlepšení kreditního ratingu, vytvořit nová pracovní místa, posílit své jméno v globálních partnerstvích či zprostředkovaně docílit zkvalitnění služeb.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Zavedená značka města ukotvená v povědomí v Česku i v zahraničí
- Rostoucí možnost využití nových faktorů posilujících značku

[1] Anholt-GfK Roper City Brand Index 2013, <https://gfk.com>

[2] The European City Brand Barometer 2008, <http://www.citymayors.com>

Genius loci, rozmanitost a velikost Prahy

Praha jako celek vyniká mnohvrstevnatou historickou pamětí, geomorfologickou členitostí a unikátním geniem loci. Podle hodnocení ICOMOS z roku 2008 je historické jádro Prahy celosvětově výjimečným a neopakovatelným celkem, jehož konfigurace je v harmonickém souladu s vnitřním urbanistickým a architektonickým charakterem města. Jeho hodnota je určena mimořádně působivými přírodními komponentami (terén, zeleň, řeka), početností jednotlivých vynikajících památek i jejich kvalitou.

Město s více než tisíciletou historií dodnes těží ze zachovalosti velké části původní zástavby – směsice nejrůznějších architektonických slohů a typů městských struktur, protkaných obrovskou koncentrací národních kulturních památek. Historické jádro Prahy je celosvětově výjimečným a neopakovatelným celkem, které vyniká harmonickým souladem s vnitřním urbanistickým a architektonickým charakterem města. Pestrost Prahy dále spočívá i v její geomorfologii – leží v pahorkatě, místy skalnaté krajině, kterou protíná výrazná dominanta řeka Vltava, pestrá sama o sobě svými meandry, ostrovy i poloostrovy. Po celém území Prahy dosud existují rozsáhlé plochy zeleně a četné menší vodní toky i vodní nádrže. Díky kombinaci krajinné rozmanitosti a prastaré, pohnuté historie se svým charakterem liší také jednotlivé pražské čtvrti, z nichž každá je unikátním dědictvím doby, v níž vznikala. Praha je hlavní a zároveň největší město Česka, je také centrem nejdůležitějších kulturních a vzdělávacích institucí. To z Prahy činí důležité centrum pro obyvatele celé země, zejména pak pro mladé lidi, kteří se do Prahy často stěhují kvůli studiu a práci. Praha je městem, které milují jak její obyvatelé, tak lidé z regionů Česka a turisté z celého světa. S historií a rozmanitostí Prahy rovněž souvisí její specifický genius loci. Z hlediska velmi citelné přítomnosti tohoto tzv. ducha místa Praha dokonce patří k archetypálním městům.

Prahu uvádí také proslulý norský historik a teoretik architektury Christian Norberg-Schulz ve své knize Genius loci: Krajina, místo, architektura. Dle jeho slov „jen málo míst vzbuzuje takové okouzlení jako Praha“. Toto okouzlení pramení „z naléhavého pocitu tajemna“, složeného z mnoha fenoménů ať už abstraktní či konkrétní povahy [3].

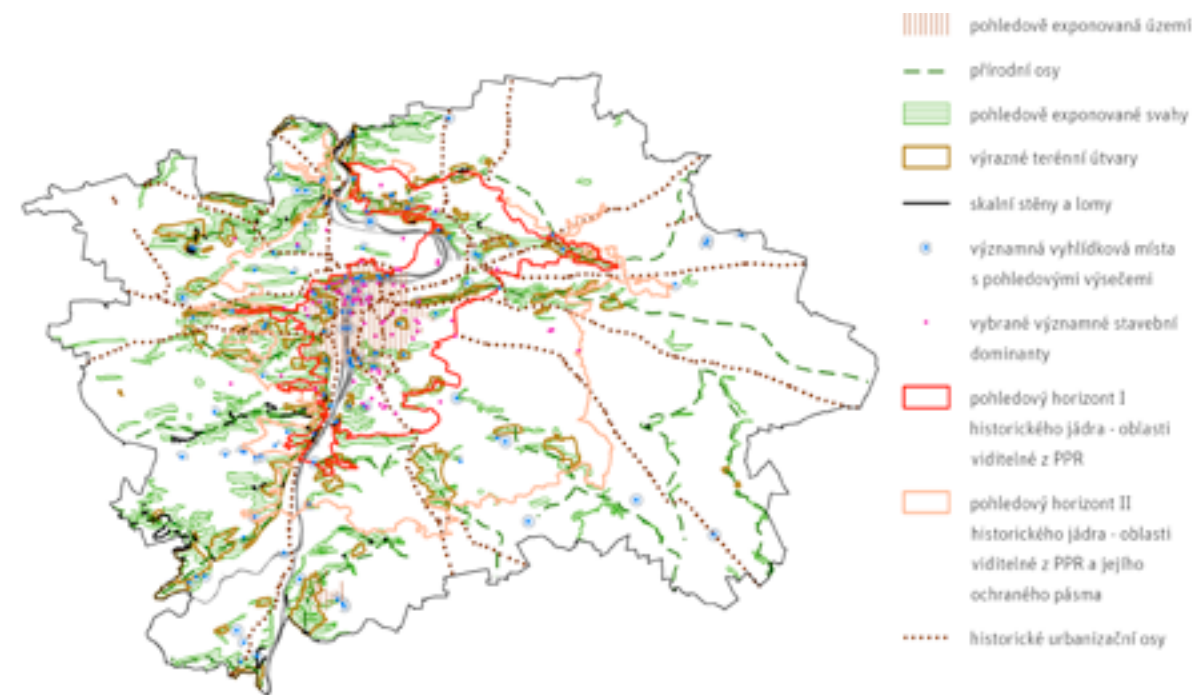
Genius loci Prahy je silný především díky starobylým dějinám města, v jejichž průběhu došlo k jeho nashromáždění, ale zároveň také k mnoha proměnám vlivem cizích přínosů. Genius loci ovšem může být Praze i osudným, především v důsledku jeho „těžby“ za účelem zisku z cestovního ruchu.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Jedinečné historické jádro města s geniem loci, které milují jak obyvatelé, tak návštěvníci Prahy
- Širší historické město nezatížené intenzivním turistickým ruchem
- Instituce (vysoké školy humanitní a umělecké), které díky studentům a jejich aktivitám ožívují centrum města
- Rozmanitost Prahy (charaktery čtvrtí, řeka, množství městské zeleně, geomorfologická členitost krajiny)
- Silná historická kulturní tradice, neopakovatelný pražský genius loci
- Svěbytnost pražských čtvrtí s rozvíjejícím se kulturně-komunitním životem (Žižkov, Vinohrady, Staré Město, Libeň, Vršovice apod.)
- Minimum sociálně vyloučených lokalit
- Relativně malá metropole s dobrými předpoklady pro rozvoj konceptu „města krátkých vzdáleností“
- Dobré, ale nedostatečně využívané možnosti „vnitřní rekreace“ uvnitř města (řeka, přítoky Vltavy, lesoparky atd.)

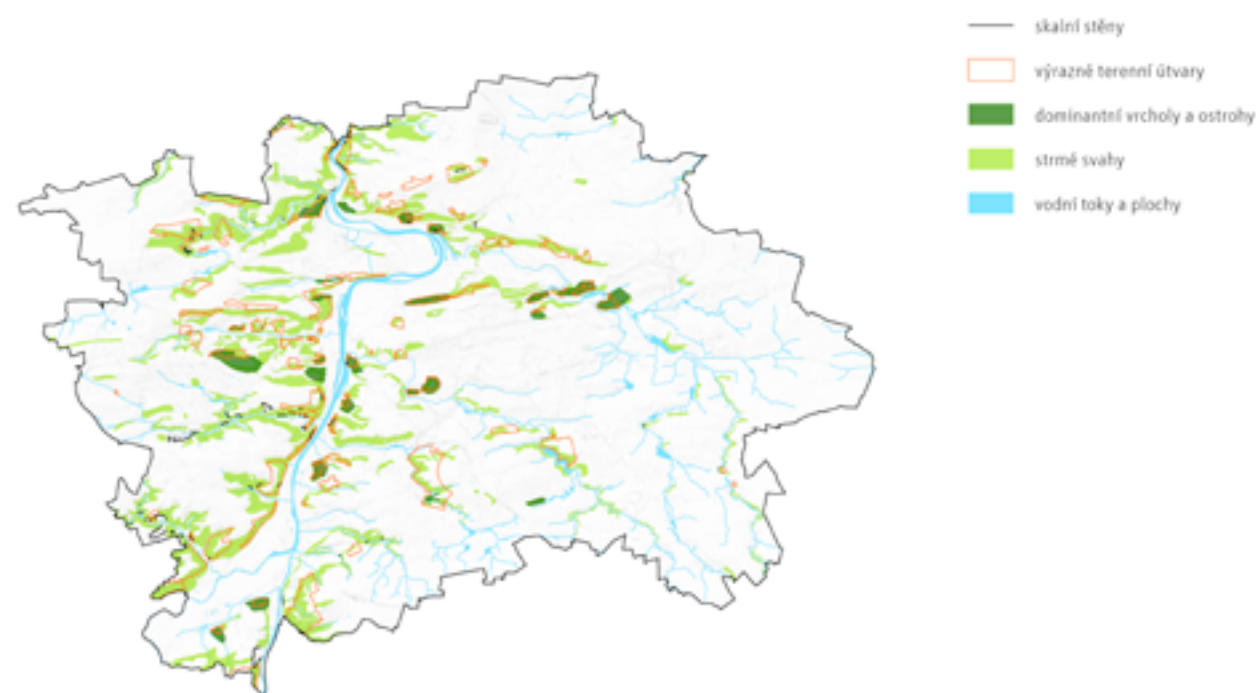
OBR. SS 1 / KOMPOZIČNÍ HODNOTY V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha, 2014]

OBR. SS 2 / KRAJINNÝ PROSTOR MĚSTA

[ZDROJ: IPR Praha, 2015]

[3] Norberg - Schulz C. 1980: Genius Loci. Towards a Phenomenology of Architecture. Academy Editions, London

Mezinárodní značka Praha spojená s kulturou

Značka Praha je úzce spojována s kulturou. Jejím ústředním znakem je historické jádro města podpořené unikátním horizontem Pražského hradu.

Značka Prahy je úzce spojena s pověstí České republiky. Praha je vnímána jako bohémské a magické město plné historie, kultury a dobrého piva. V oblasti turistického zájmu je Praha vnímána především jako město historické s velkým památkovým fondem a kulturní nabídkou, s kvalitní ubytovací infrastrukturou a kvalitním městským systémem veřejné dopravy [4].

Historicky i architektonicky nejceněnější část Prahy byla zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO.

Praha je obecně řazena do skupiny evropských měst, která mají silnější značku než aktiva. Praha je nicméně ve svém postavení mezi evropskými městy zranitelná [5]. Značku v některých oborech (film) budují sami tvůrci a profesionálové a daří se jim to i bez přičinění veřejné správy. Přitom právě díky podpoře grantového systému se etablovala celá řada nové generace umělců v různých uměleckých oborech (od klasické hudby přes tanec až k výtvarnému umění), kteří slaví úspěchy v zahraničí. Díky oceněním a mezinárodnímu uznání jsou tyto umělecké osobnosti a seskupení ambasadori kulturní značky Praha v zahraničí, aniž by s nimi město aktivně spolupracovalo při reprezentaci města na mezinárodní scéně. Tento lidský talentový potenciál je příležitostí k budování živé kulturní značky města.

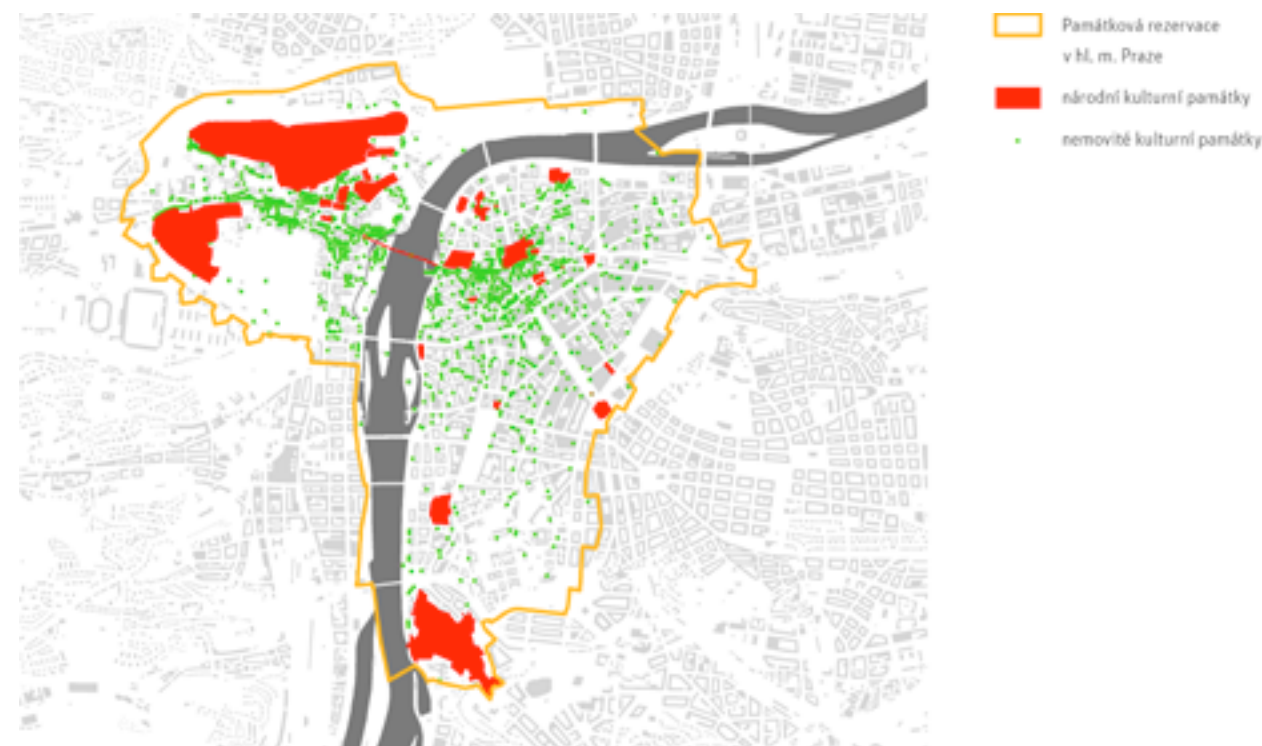
V Praze převažuje turismus kulturního charakteru (napojený na památky a tradice) i přes množství „pivních turistů“, Praha s tímto typem turismu není dlouhodobě a napříč sociálními skupinami i národnostmi primárně spojována a nemá tak zafixovanou „negativní značku“. Naopak na značce kulturního turismu lze stavět a rozvíjet ji.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Kulturní nabídka se schopností vypovídat o Praze jako evropské kulturní křižovatce minulosti a současnosti
- Značka Prahy přispívající ke statusu města jako jednoho z nejnavštěvovanějších turistických cílů na světě
- Značka města jako výrazný faktor značky celého státu

OBR. SS 3 / NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY NA ÚZEMÍ MĚSTA PRAHY

[ZDROJ: NPÚ 2014]

[4] ÚRM Praha 2009: Management plán historického jádra Prahy

[5] ÚRM Praha - Berdichová E., Mejstřík J. 2010: Hodnocení brandu velkých měst Evropy

Výhodná a atraktivní poloha

Praha je přirozeným správním, ekonomickým a kulturním centrem státu, ale kromě nesporné jedinečnosti a přitažlivosti pro turisty se Praze nedaří v konkurenci ostatních středoevropských měst dostatečně prosadit svůj význam mimo území ČR. Ani mezinárodní významnost polohy města jako průsečíku transevropských dopravních tras nebyl dosud plně využitý a zaostáváním úrovně těchto dopravních spojení v konkurenci alternativních tras v Evropě může tato výhoda postupně citelně zeslábnout. Pokud tedy nebude výhodná a atraktivní poloha Prahy v následujících letech intenzivně a efektivně rozvíjena (a to i s přispěním státních investic), hrozí postupné vymizení této zatím ještě stále významné silné stránky Prahy.

Praha leží z geografického pohledu téměř ve středu evropského kontinentu, vzdušnou čarou je přibližně stejně vzdálená od tří moří: Baltského (365 km), Severního (495 km) a Jaderského (490 km). Výhodná geografická poloha Prahy v rámci středoevropského prostoru bývá tradičně považována za významnou silnou stránku Prahy, což vyplývá do značné míry z historické skutečnosti, že se v Praze protínaly evropské obchodní cesty. Praha leží na trase hlavních spojení mezi ostatními velkými městy ve střední Evropě: především mezi Berlínem a Drážďany na severozápadě a Vídní, Budapeští a Bratislavou na jihovýchodě, dále mezi Mnichovem na jihozápadě a Vratislaví, Lodží a Varšavou na severovýchodě. Tato spojení jsou v podstatě také součástí aktuální sledované Core (hlavní) transevropské dopravní sítě TEN-T. Dálniční síť v uvedených směrech zaznamenala v posledních letech značný pokrok, chybí dokončit dálnici D11 severovýchodním směrem na Polsko a především probíhá potřebná zásadní rekonstrukce problémové dálnice D1. V železniční dopravě se v ČR nepodařilo zachytit evropský trend výstavby vysokorychlostních tratí v klíčových trasách, a tak probíhající modernizace českých tranzitních železničních koridorů nebude konkurenceschopná některým alternativním paralelním spojením v Evropě a navíc bude v dohledné době existovat paralelní trasa objíždějící Prahu a ČR po území SRN. Výhodná poloha Prahy, pád železné opony a následně velké investice na mezinárodním Letišti Václava Havla v Ruzyni v minulých letech přispěly ke zlepšení spojení Prahy s okolním světem a k nárůstu obrátů z cca 2 mil. cestujících v roce 1990 na cca 11 miliónů v roce 2013, avšak tento trend po roce 2008 zaznamenal významné zpomalení. Podstatným nedostatkem je stále chybějící atraktivní kolejové spojení letiště s centrem Prahy a chybějící vazby na jiné druhy osobní dopravy. V měřítku České republiky je Praha relativně dobře dopravně dostupná ze všech regionů státu.

Praha jako hlavní město poskytuje sídlo a služby orgánům státní správy, zákonodárným a politickým institucím, firmám, kulturním a vzdělávacím institucím s celostátní působností, sídlí zde ústřední orgány ČR. Navíc zde sídlí i řada orgánů a institucí okolního Středočeského kraje. Tyto skutečnosti přímo nebo nepřímo generují značnou poptávku po službách, zboží a pracovní síle, na druhou stranu ale přinášejí podstatně zvýšené nároky na veřejnou infrastrukturu města.

Praha je také přirozeným ekonomickým centrem státu. Na území Prahy je vytvářena čtvrtina hrubého domácího produktu ČR, sídlí zde většina významných zahraničních a tuzemských firem, je zde největší regionální trh práce s vysokou absorpční kapacitou a s velkou a zároveň relativně pestrou nabídkou pracovních míst. V Praze jsou významným podílem zastoupeny odvětví a obory tzv. znalostní ekonomiky (strategické služby, výzkum a vývoj, vysoké školství, kreativní obory apod.), které jsou klíčové z hlediska konkurenceschopnosti regionu. Také na české poměry relativně velký trh s poměrně vysokou kupní silou obyvatel města i jeho poměrně širokého okolí jsou příznivými faktory pro pražskou ekonomiku. Atraktivita Prahy pro nadnárodní firmy, které zde mají zájem umísťovat svá sídla, se opírá v současné době především o kulturně-historické zázemí, mezinárodní školy, kvalitní rezidenční lokality, relativní bezpečnost, funkční městskou veřejnou dopravu a v neposlední řadě také o dostatečnou nabídku kvalitních kanceláří typu A. V dalším období by mohla být využita nabídka transformačních území pro rozvoj ve vnitřním městě s dobrou dostupností centra.

Praha je zároveň kulturním centrem ČR se zásadním významem pro inovaci společenského a kulturního života v celém státě. Skutečnost, že modernizační trendy v oblasti životního stylu, nových technologií i kultury a sociálních vztahů, které Praha rozvine, ovlivňují vývoj v dalších statutárních městech ČR a následně v celé zemi, dává Praze předpoklady pro roli být také v dalším období hnacím motorem modernizace státu. Na druhou stranu Praha reprezentuje a uchovává historické kulturní tradice ČR, přičemž některé historické osobnosti a místa historických událostí spojené s Prahou mají celoevropský význam (Karel IV, Jan Hus, Bílá hora). Za významnou součást české kulturní tradice mezinárodního věhlasu a s úzkou spojitostí s Prahou lze považovat především klasickou hudbu, český film (hraný, animovaný, trikový, loutkový), loutkoherectví a literaturu. Díky geografické a historicko-kulturní pozici Prahy na rozhraní mezi západní a východní Evropou se do podoby města – a to zejména v jeho centru – postupně propsala multikulturní historická tradice (např. významné židovské památky a objekty). Její další rozvoj v Praze sice v současné době spíše stagnuje, ale zůstává i nadále dobrým základem propojování západní a východní mentality i kultury. Uvedená pestrost kulturních tradic v Praze se promítá do charakteru Památkové rezervace v hlavním městě Praze (zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO), která vyniká velkou mírou zachování významných historicky a architektonicky cenných objektů i prvků historického městského mobiliáře a celkově tvoří ojedinělou harmonickou urbanistickou strukturu dokumentující širokou škálu uměleckých slohů a pestrost funkčního využití v časové kontinuitě od románského období po současnost. Tato jedinečná historická hodnota a genius loci centra Prahy jsou mimořádně přitažlivé pro návštěvníky z celého světa.

S rostoucí orientací obyvatel ČR na kvalitu života dokáže osvojit. To by mělo pozitivní vliv na počet a demografickou strukturu obyvatel. Praha a její okolí jsou velmi přitažlivé pro vnitřní migraci vzdělaných a kvalifikovaných jednotlivců v rámci ČR (mj. ze strukturálně postižených regionů) i pro selektivní a marginální migraci z unijních i mimounijních států (zejména pokud se podaří zastavit trend k provincionalizaci z hlediska kvality fungování správních a právních komponent státu a české politiky).

SS2.1 Aglomerační ekonomika globálního města s diverzifikovanou ekonomickou základnou

SS2.2 Geografická poloha města

SS2.3 Imigrační atraktivita Prahy a předpoklad populačního růstu

Aglomerační ekonomika globálního města s diverzifikovanou ekonomickou základnou

Díky svému dominantnímu hospodářskému postavení v rámci České republiky a přítomnosti hlavních orgánů státní správy se Praha stává ideálním centrem pro ekonomická a politická rozhodnutí s platností na území celého státu. Hlavní město může těžit z pozitivních vlivů vysoké koncentrace ekonomických subjektů či odvětvové různorodosti, a to jak na zaměstnanost, tak na spotřebu zboží a služeb. Silným ekonomickým potenciálem Prahy je relativně velká kupní síla v aglomeraci a doposud nevyužitý růstový potenciál ve většině ekonomických odvětví – např. ve službách, v kreativních odvětvích i průmyslu, což představuje slibné zázemí pro další rozvoj.

Hlavní město Praha zaujímá výsadní postavení mezi českými městy i v rámci středoevropského regionu. Jde o přirozené centrum kultury, politiky, mezinárodních vztahů a ekonomiky. Přítomnost všech hlavních orgánů státní správy utváří z Prahy prostor, ve kterém probíhají klíčová hospodářská rozhodnutí ovlivňující nejen ji samotnou, ale i všechny ostatní regiony České republiky. Masivní přítomnost státního sektoru a na něj navázaných příspěvkových organizací má pozitivní vliv na zaměstnanost nejen pražských rezidentů, ale i dojíždějících pracovníků, kteří následně pozitivně ovlivňují poptávku po zboží a službách.^[7] Z hlediska vytváření podnikatelského prostředí by Praha mohla aktivněji participovat na zlepšování jeho legislativního rámce, k čemuž má díky umístění správních zákonodárných institucí na svém území ideální podmínky.

Pražská ekonomika se na celostátní úrovni podílí přibližně jednou čtvrtinou HDP ■ **TAB. SS 1.** Tomu napomáhá fakt, že na území hlavního města je lokalizována většina poboček nadnárodních společností a zahraničních firem operujících na území České republiky. Vysoká koncentrace ekonomických subjektů ve spojení s možností lobbingu u přítomných zákonodárných institucí vytváří v Praze navazující podpůrnou infrastrukturu, tj. právní služby, konzultační služby, reklamní služby atd. Tento efekt má pozitivní vliv na vysoké školství, které reaguje na poptávku po kvalifikované pracovní síle, a na celkový příliv inteligence z ostatních krajů ČR či Slovenska. Koncentrace kulturních institucí spolu s vyšší koupěschopností pražské populace i návštěvníků města přispívá též k vytváření vhodného ekosystému pro služby s vysokou přidanou hodnotou v oblasti kulturních a kreativních průmyslů, což též přispívá k diverzitě aglomerace a k její atraktivitě ^[8].

V porovnání s ostatními městy České republiky i s metropolemi států Visegrádské čtyřky mimo Bratislavu disponuje Praha vyšší kupní silou. Na druhou stranu je kupní síla jejích obyvatel (vyjádřená čistým disponibilním příjmem na obyvatele) v porovnání s městy ve starých členských státech stále ještě relativně nízká, což vytváří na jejím území dobré předpoklady pro rozvoj obchodu a služeb.

V porovnání s ostatními městy se Praha vyznačuje poměrně diverzifikovanou strukturou odvětví průmyslu, což naznačuje potenciál pro rozvoj a další investice napříč tímto sektorem. Rozličnost podnikatelského prostředí v Praze ostatně dokládají též závěry Regionální inovační strategie Prahy.

Podnikatelské prostředí v Praze vykazuje značnou dynamiku, vzestupný trend z hlediska nárůstu počtu podniků vykazuje především terciární sektor – tj. obchod a služby. Tento trend je charakteristický pro většinu metropolí srovnatelných s Prahou, nicméně Praha má již zmiňovanou výhodu v tom, že tento segment trhu zde doposud není plně nasycen a má potenciál pro další růst.

Od počátku 90. let 20. stol. si Praha udržela pozici atraktivního středoevropského sídla

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Přítomnost hlavních orgánů státní správy
- Centrum hospodářství integrující národní ekonomiku do globální ekonomiky
- Příznivé podmínky pro silnou pozici v zákonodárném procesu
- Město (samospráva) jako významný zaměstnavatel a tvůrce poptávky zboží a službách
- Relativně velký metropolitní trh s výhodami aglomeračního efektu ^[6]
- Diverzifikovaná odvětvová struktura (nejde o specializovanou ekonomiku, která by podléhala produktovému cyklu specifického odvětví)
- Relativně vysoká kupní síla v porovnání s ostatními regiony Česka a s většinou aglomerací v nových členských státech

nadnárodních firem – z porovnání evropských měst vyplynula až překvapivě vysoká přitažlivost Prahy pro umístění těchto společností. Silnou stránkou Prahy je její atraktivita z hlediska přírodního a hmotného prostředí, ale také relativní bezpečnosti, fungující MHD, mezinárodních škol a flexibilní pracovní síly. Potenciálem jsou bohaté prostorové rezervy vnitroměstských brownfields pro budování komplexních čtvrtí „města krátkých vzdáleností“.

K ekonomickému potenciálu Prahy přispívá rovněž funkční propojení se Středočeským krajem do monocentrické aglomerace.

TAB. SS 1 / VÝVOJ HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU PRAHY A ČESKA

[ZDROJ: ČSÚ]

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubý domácí produkt celkem Praha (mil. Kč)	977 136	949 568	966 048	950 955	948 884	1 016 162
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele Prahy (Kč)	797 479	763 959	711 733	768 173	762 956	807 068
Hrubý domácí produkt celkem Česka (Kč)	3 848 411	3 758 979	3 790 880	3 823 401	3 845 926	3 883 800
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele Česka (Kč)	368 986	358 288	360 444	364 249	365 955	369 507
Podíl HDP Prahy na HDP ČR v %	25,39	25,26	25,48	24,87	24,67	26,16

[6] spádová oblast pro Středočeský kraj

[7] usnesení ZHMP č. 2/12 ze dne 18. 12. 2014

[8] ÚRM Praha - Němec M. 2013: Význam kulturních a kreativních průmyslů v Evropské unii, České republiky a hl. m. Praze

Geografická poloha města

Praha má dobrou geografickou polohu v evropském i českém kontextu, podpořenou tradicí regionálního administrativního a kulturního centra.

Praha má výhodnou geografickou polohu v rámci Evropy i ČR. Ve středoevropském prostoru je stále vnímána jako „hub pro východní Evropu“, jako „západoevropsky kultivované“ a bezpečné sídlo společností působících ve střední Evropě a v zemích bývalého SSSR. Tato pozice však není samozřejmá a je nutné ji dlouhodobě posilovat.

Praha těží ve středoevropském kontextu z relativně příznivé polohy vůči hlavním metropolitním prostorům [9]. Prahou ale prochází v současnosti pouze jedna dopravní osa (Berlín–Drážďany–Vídeň (koridor TEN-T IV, včetně odbočné větve Praha–Norimberk). Z hlediska trasování hlavních dopravních os se ale Praha ocitá již prakticky mimo hlavní evropské západovýchodní dopravní směry (koridory Mnichov–Vídeň–Budapešť, Berlín–Poznaň–Varšava) a severojižní spojení (koridor TEN-T VI Gdaňsk – Katowice – Brno – Vídeň) [10].

V konkurenceschopnosti měst se Praha střetává s Vídní, která nabízí investorům výhodnější podmínky a kvalitu života. Dalším významným městem v regionu, se kterým se Praha poměruje, je Varšava se čtyřnásobně větším domácím trhem (a v současnosti i jasně deklarovanou „proevropskou“ pozicí Polska).

Výhodu geografické polohy je ale nutné rozvíjet komplexně – od snah po umístění významných institucí, aktivit či sídel nadnárodních společností až po společensko-kulturní aktivity (např. kongresovou turistiku).

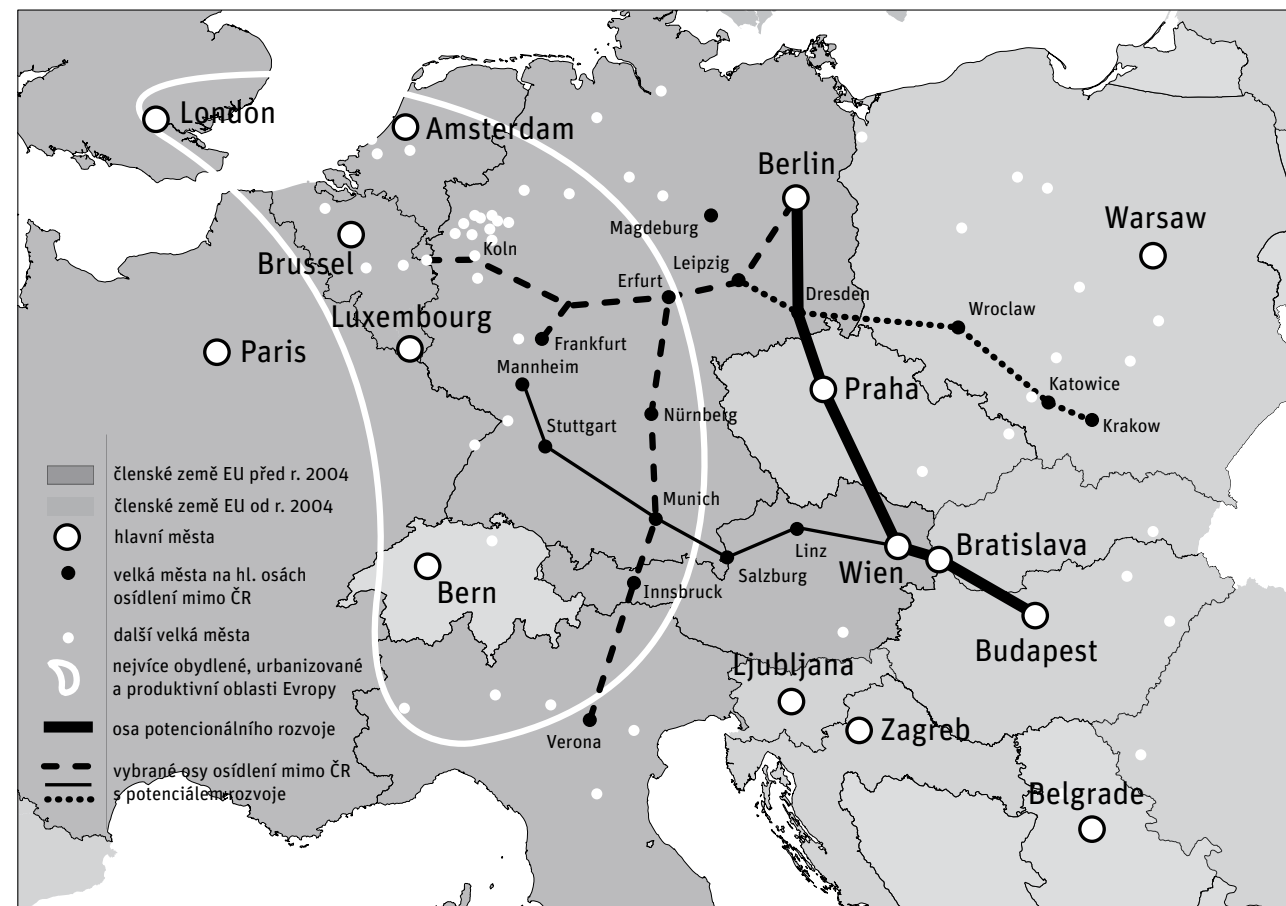
Díky dostřednému trasování hlavní sítě dálnic a železnice je Praha ideálně dostupná v rámci ČR. Dálniční síť (především silniční Pražský okruh) ale není stále dobudovaná a její fragmentární stav komplikuje dostupnost některých regionů. Postupně se zlepšující stav železnice vyhoví maximálně lokálnímu spojení, ale již ne napojení na transevropskou železniční síť. Ve srovnání se zlepšující se silniční dopravou by k lepšímu regionálnímu i celoevropskému propojení výrazně napomohla i modernizace železniční dopravy.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Centrální pozice ve středoevropském i evropském prostoru s příležitostí fungovat jako „hub“ pro východní Evropu
- Image historického města i socioekonomická síla jednoho z hlavních kulturně-spoločenských center středoevropského prostoru
- Relativně dobrá dopravní dostupnost (letecká a silniční, horší železniční); hlavní vazbou Prahy je spojnice Berlín–Vídeň
- Excelentní poloha Prahy v rámci ČR včetně trasování dopravních koridorů
- Sídlo ústředních orgánů státní správy, ústředí nadnárodních i národních korporací, sídlo VŠ a VaV institucí

OBR. SS 4 / HLAVNÍ EKONOMICKÉ OBLASTI ZÁPADNÍ EVROPY

[ZDROJ: IPR Praha]

[9] rozhodnutí EP a Rady č. 1692/96/ES o hlavních směrech Společenství pro rozvoj TEN-T (TEN-T Core Network Corridors, TEN T= Trans-European Network - Transport)

[10] Politika územního rozvoje ČR 2008

Imigrační atraktivita Prahy a předpoklad populačního růstu

Výrazná imigrační přitažlivost Prahy má mimo jiné pozitivní vliv na demografickou, sociální a ekonomickou dynamiku a strukturu města a za předpokladu aktivního přispívání města ke kvalitě života lze očekávat, že si Praha zachová atraktivitu pro bezproblémovou ekonomickou imigraci.

Praha má díky svým ekonomickým možnostem, relativně příznivému sociálnímu klimatu a historickému bohatství velkou přitažlivost pro vnitřní imigraci kvalifikovaných a vzdělaných jedinců v rámci ČR, tak zároveň pro selektivní a marginální imigraci z unijních i mimo unijních států. Zahraniční imigrace se také v posledních letech rozhodujícím způsobem podílí na celkovém populačním přírůstku Prahy. V letech 2001–2011 v důsledku kladného salda zahraniční migrace přibýlo v Praze celkem 118,8 tis. osob. Z celkového počtu 574,9 tis. přistěhovalých cizinců do ČR v letech 2001–2011 jich třetina směřovala do Prahy ^[11].

Zatímco saldo zahraniční migrace bylo kladné (118,8 tis. osob) a přispělo k významnému zvýšení počtu obyvatel Prahy, saldo vnitrostátní migrace bylo v Praze záporné (pokles o 21,3 tis. osob), na čemž se dominantním způsobem podílely migrační ztráty hlavního města ve prospěch Středočeského kraje v souvislosti s intenzivní suburbanizací ■ **obr. SS 5**. Přesto se v období 2001-2011 přistěhovalo do Prahy z ostatních krajů ČR 196,5 tis. osob.

Mezi lety 2011 až 2013 docházelo k poměrně výraznému nárůstu počtu vystěhovalých z Prahy a v roce 2013 došlo poprvé po jedenácti letech dokonce k úbytku počtu obyvatel v Praze. Migrační trendy byly výrazně ovlivněny ekonomickou recesí a poptávkou po pracovní síle, což ukazuje na výraznou ekonomickou povahu a potenciál dosavadního charakteru imigrace v ČR. Předběžné údaje za rok 2014, kdy migrační saldo dosáhlo výrazně kladné hodnoty 13,4 tisíc osob, ukazují, že ale šlo jen o ojedinělý jev v dlouhodobém populačním vývoji ■ **obr. SS 6**.

Do budoucna můžeme předpokládat další zvyšování počtu obyvatel a přetrvávající imigrační atraktivitu Prahy. Jak podle populační prognózy Českého statistického úřadu, tak podle prognózy, kterou zpracovali autoři z Přírodovědecké fakulty UK ^[12], se bude počet obyvatel Prahy zvyšovat. Horizontem obou prognóz je rok 2050. V prognóze PŘF UK jsou vypracované 3 varianty budoucího vývoje. Všechny varianty počítají s tím, že bude docházet k růstu počtu obyvatel. Podle střední, nejpravděpodobnější, varianty se počet obyvatel Prahy do roku 2050 zvýší přibližně o 20 % na 1,49 milionu (podle prognózy Českého statistického úřadu to bude 1,39 milionu). Růst počtu obyvatel bude určovat především zahraniční migrace.

Přitažlivost Prahy i jejího zázemí pro migraci je výrazná a má dlouhodobě pozitivní vliv na celkovou demografickou, sociální a ekonomickou dynamiku města. Bez přílivu cizinců by v uplynulém období populace Prahy klesala. Ekonomická migrace rovněž doplňuje a dynamizuje metropolitní trh práce. Pokud si Praha udrží orientaci na kvalitu života, zůstane i v budoucnu imigračně atraktivní a konkurenceschopná vůči dalším evropským metropolím za předpokladu, že bude nabízet dobré životní a integrační podmínky pro kvalitu života nově příchozích obyvatel.

Při úspěšném procesu integrace cizinců do sociálního, občanského a daňového systému se může zvýšit různorodost města, soudržnost a aktivní participace cizinců na ekonomickém růstu a prosperitě hlavního města.

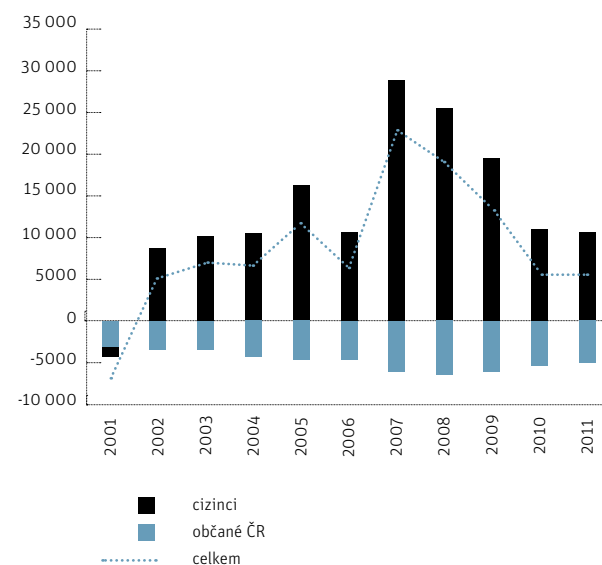
Při posilování otevřenosti města a posílení integračních programů a zejména kapacity škol ve vzdělávání a naturalizaci dětí imigrantů nemusí ani dojít ke vzniku sociálně a kulturně segregovaných lokalit s nepřátelským postojem k české společnosti, kultuře a institucím. Součástí pozitivní strategie však musí být i posilování institucionální a společenské otevřenosti vůči imigrantům, kteří se naturalizují a adaptují na české poměry.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Výrazná imigrační atraktivita Prahy podporující její populační růst
- Pozitivní vliv imigrace na rozvoj města (trh práce, ekonomiku atd.)
- Přitažlivost města pro imigraci vzdělaných a kvalifikovaných jednotlivců v rámci ČR i mezinárodní imigraci

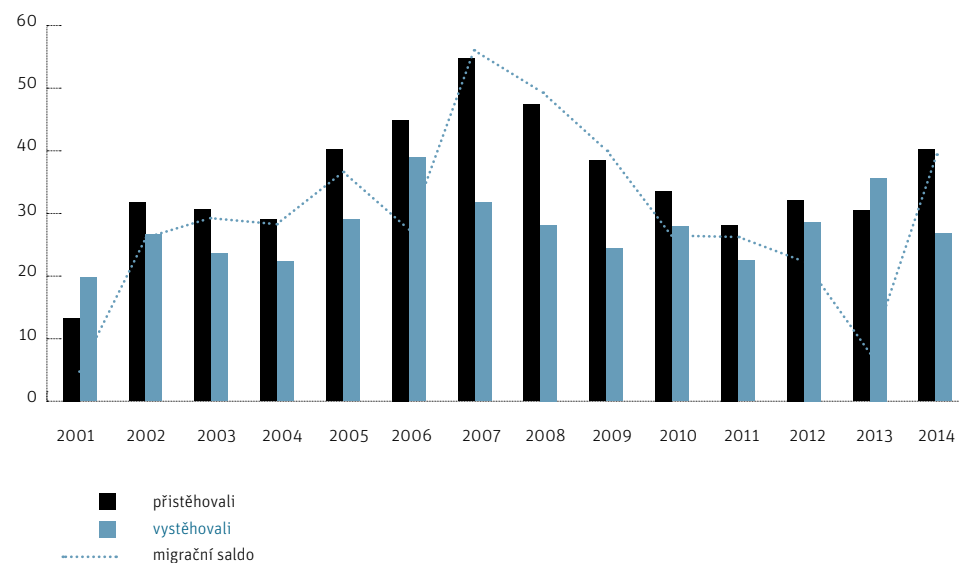
obr. SS 5 / MIGRAČNÍ SALDO V HL. M. PRAZE V LETECH 2001–2011 PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

[ZDROJ: ČSÚ]

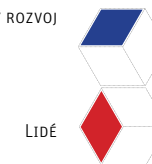
obr. SS 6 / MIGRAČNÍ VÝVOJ V PRAZE V LETECH 2001–2014

[ZDROJ: ČSÚ]

[11] Český statistický úřad

[12] Přírodovědecká fakulta UK v Praze - Burcin B., Čermák Z., Kučera T., Šídlo L. 2014: Prognóza vývoje obyvatelstva území hl. m. Prahy a odhadů náhradové migrace na období do roku 2050

Sociální bezbariérovost a prostupnost města

Sociální struktura obyvatel Prahy, stejně jako České republiky obecně, se v mezinárodním srovnání dosud vyznačuje relativně nízkou mírou sociálních nerovností a disparit. Praha zůstává sociálně prostupným a sociálně bezbariérovým městem s relativně nízkou úrovní sociálně prostorové diference. Vzhledem ke specifickému složení a převažující ekonomické motivaci má imigrace pozitivní efekty na ekonomiku, dynamiku a flexibilitu trhu práce a zvyšuje kulturní různorodost a otevřenost města.

Praha je ve srovnání se západoevropskými metropolemi nadprůměrně sociálně prostupným a bezbariérovým městem. I přes narůstající sociální tlak, socioekonomické rozdíly a růst polarizačních tendencí ve společnosti lze stále považovat relativně nízký podíl osob ohrožených chudobou za jednu ze silných stránek hlavního města a České republiky jako celku.

Podle dat Eurostatu činil v Praze v roce 2013 podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením 10,2 % ^[13]. Pro porovnání například ve Vídni byla tato hodnota přibližně trojnásobně vyšší – 31,6 % v roce 2012 ■ **OBR. SS 7**. Podobně pozitivní obraz Prahy dostaneme i v případě porovnání hodnot jednoho z dílčích indikátorů – míry materiální deprivace. Té bylo v roce 2013 v Praze vystaveno 5,1 % obyvatel ■ **OBR. SS 8**. Skutečnost, že chudoba a sociální vyloučení se doposud týká malé části pražské populace, se pozitivně odráží i v absenci sociálně vyloučených lokalit i chudých čtvrtí většího územního rozsahu ^[14].

Na základě provedené analýzy dostupných statistických dat na úrovni pražských městských částí nelze označit žádnou z 57 městských částí, kterou by spojovaly negativní charakteristiky typické pro sociálně vyloučené lokality, jakými jsou například vysoká míra (dlouhodobé) nezaměstnanosti, vysoký výskyt kriminality a delikvence, špatná vzdělanostní struktura obyvatelstva atd. Přesto, především s ohledem na vývoj posledních let, nelze potenciální nebezpečí nárůstu významu uvedených negativních jevů opomíjet.

Pro vývoj Prahy z hlediska její prostorové sociálně-ekonomické diference bylo v posledních dvaceti letech typičtější spíše formování několika uzavřených majetkově nebo jinak privilegovaných enkláv než utváření sociálně vyloučených lokalit. I přes vznik několika desítek uzavřených rezidenčních areálů (gated-communities) se Praha stále vyznačuje vysokou sociální otevřeností, fluiditou a územní prostupností. Ta je patrná z celoměstského pohledu i ve struktuře jednotlivých městských částí.

Praha netrpí přílišnými sociálními nerovnostmi, její otevřenost v rezidenční, kulturní, ale i mobilní dimenzi každodenního života i životního stylu a bydlení dává městu výjimečně tolerantní a sociálně otevřený ráz, který je mezi západoevropskými evropskými městy výjimečný a zvyšuje celkovou přitažlivost Prahy pro její obyvatele i zahraniční návštěvníky.

V důsledku ekonomicky motivované a relativně bezproblémové imigrace v Praze neexistují uzavřené komunity a nepřekročitelné sociální, etnické nebo náboženské bariéry, což je do značné míry způsobeno i specifickým složením cizinecké komunity. Přes nárůst podílu cizinců od roku 2002 do roku 2013 z 6 na 13 % je podíl cizinců v Praze v porovnání s evropskými metropolemi stále relativně nízký ^[15].

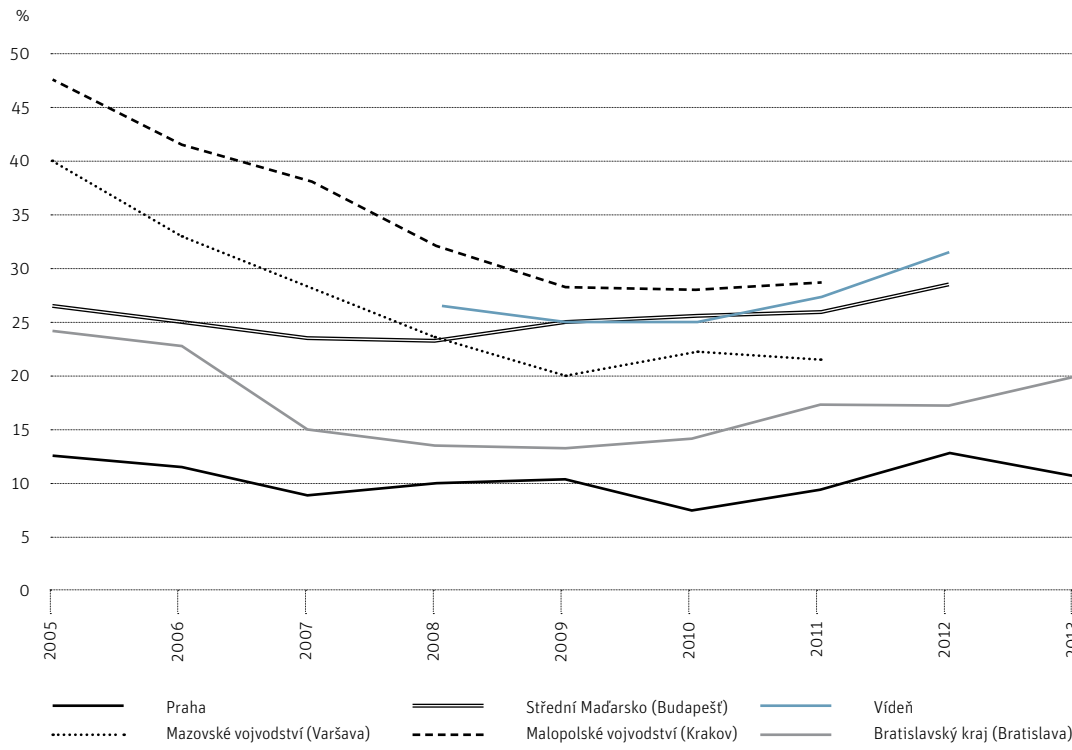
[13] Eurostat chudobu a sociální vyloučení monitoruje na základě tří dílčích indikátorů: 1) příjmová chudoba, 2) materiální deprivace, 3) populace žijící v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou.

[14] Na zakázku MPSV byla v roce 2006 společností GAC, spol. s r. o., vypracována studie mapující sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené romské lokality v ČR. Podle ní se v Praze nacházelo celkem 6 takovýchto romských lokalit (z hlediska územního rozsahu zahrnovaly maximálně ulici, spíše ale jen vybrané bytové domy). Aktualizovaná studie publikovaná v roce 2015 uvádí, že na území Prahy bylo v roce 2014 celkem 7 sociálně vyloučených lokalit, v rámci kterých žilo odhadem 5,4 až 7,4 tisíce obyvatel (v roce 2006 bydlelo rámci 6 lokalit 9 až 9,5 tisíce obyvatel).

[15] viz také SS3.2

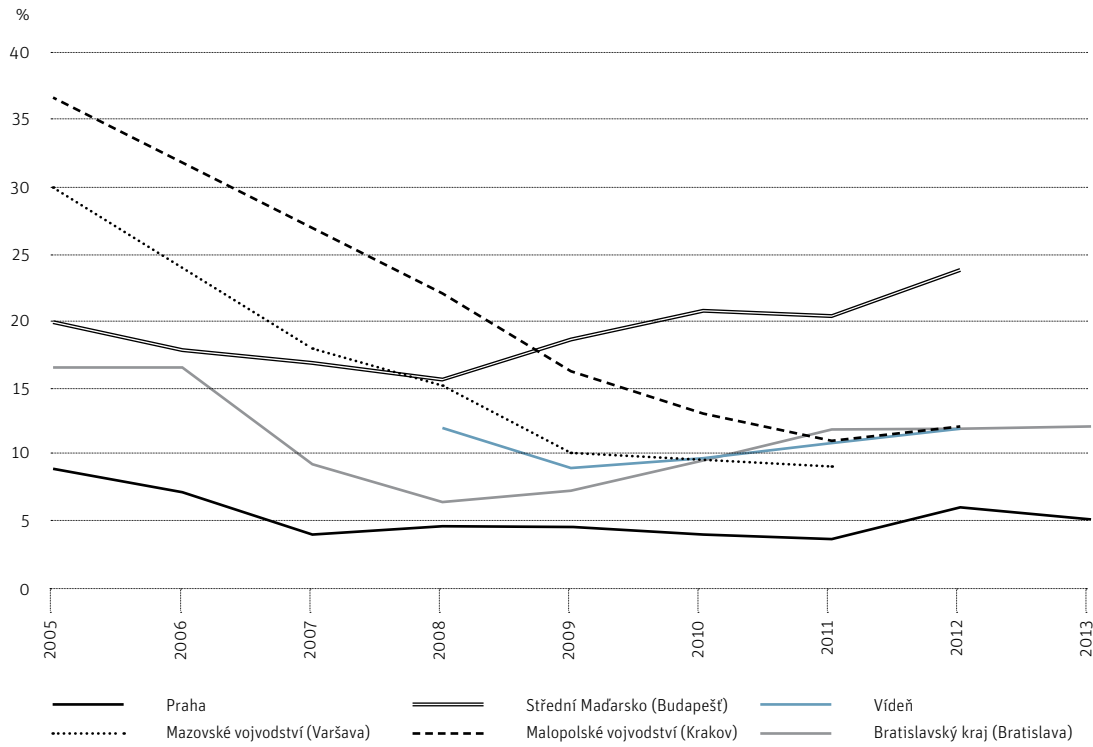
OBR. SS 7 / PODÍL OSOB OHROŽENÝCH CHUDOBOU A SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH NUTS 2 V LETECH 2005–2013 (v %)

[ZDROJ: Eurostat 2015]

OBR. SS 8 / PODÍL OSOB ČELÍCÍCH MATERIÁLNÍ DEPRIVACI VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH NUTS 2 V LETECH 2005–2013 (v %)

[ZDROJ: Eurostat 2015]

Vysoká kvalita života

Praha se řadí mezi jedno z hlavních kulturně-společenských center středoevropského regionu. Vysokým manažerům i kvalifikovaným pracovníkům i jejich rodinám město nabízí kvalitní volnočasové vyžití, kvalitní zdravotnické služby a bezpečné prostředí nejen pro podnikání, ale i mimopracovní život.

Jedním z klíčových faktorů, který hraje roli při rozhodování investorů či potenciálních zaměstnanců, zda v daném městě založit společnost či v něm začít pracovat, je vysoká kvalita života. V rostoucí globální konkurenci mezi městy se již investoři nerozhodují pouze na základě ryze investičních faktorů (míra zdanění, kvalifikovaná pracovní síla, investiční pobídky apod.), ale čím dál důležitější roli zaujímají i faktory kvality života ■ **TAB. SS 2.**

Evropská města v celosvětovém měřítku disponují vysokou kvalitou života především díky kombinaci politické stability celého středoevropského regionu a zvyšujícím se životním standardům. Ekonomickou optikou pak patří mezi silné stránky Prahy především kombinace vysoké životní úrovně s nízkými životními náklady. Relativní cenová hladina ve vztahu k cenové hladině města New York dělá z Prahy ve srovnání s Vídní, Berlínem či Budapeští nákladově atraktivní město, přičemž celkové výdaje na referenční spotřební koš (složený ze 122 položek zboží a služeb dle evropských spotřebních návyků) činí v Praze pouze 54,3 % výdajů ve srovnání s New Yorkem. To ve srovnání s Vídní, Berlínem, Budapeští či Varšavou dokazuje, že v kontextu středoevropského prostoru Praha může nabídnout nejen např. levné kulturní vyžití, oblečení či potraviny, ale i dostupné veřejné služby. Zatímco např. ve Vídni stojí 10 km veřejné dopravy (autobus, metro, tramvaj) 2,59 USD, tak v Praze pouze 1,37 USD ^[16]. V dostupnosti lékařské péče se Praha řadí dlouhodobě nad průměr zemí OECD – např. na 1 000 obyvatel připadá 7,5 doktorů, tedy více než v Berlíně, Vídni či Budapešti a téměř dvakrát více než v celorepublikovém vyjádření ^[17].

Praha se v souhrnných ukazatelích kvality života drží pravidelně na prvním místě mezi zeměmi střední Evropy. Vysoká úroveň zdravotnictví, systém veřejné dopravy a kulturní vybavenost patří v celosvětovém měřítku mezi pražské domény, avšak stále existuje velmi vysoký potenciál především v kvalitativní stránce poskytovaných služeb. Fakt, že Vídeň, která se v souhrnném žebříčku „2013 Quality of Living Survey“ společnosti Mercer již potřetí v řadě umístila na prvním místě mezi světovými metropolemi, dokáže tohoto potenciálu naplno využívat, by pro Prahu měl být varovným a zároveň motivujícím faktorem, jelikož jde o jednoho z hlavních regionálních konkurentů při získávání potenciálních investic ^[18].

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- ➔ Vysoký životní standard v kontextu středoevropského regionu v kombinaci s nižší cenovou hladinou
- ➔ Kvalitní síť veřejné dopravy za poměrově nízké náklady
- ➔ Dostupnost lékařské péče
- ➔ Vnímání Prahy jako bezpečné destinace

TAB. SS 2 / FAKTORY KVALITY ŽIVOTA

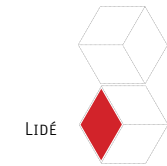
[ZDROJ: Union Bank of Switzerland]

SOCIÁLNĚ KULTURNÍ FAKTORY	kriminalita, cenzura, míra osobní svobody apod.
EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ	bankovní služby, volatilita měnového kurzu apod.
VLIV NA ZDRAVÍ	kvalita poskytovaných služeb, síť zdravotnických zařízení, míra znečištění apod.
VZDĚLANOSTNÍ FAKTORY	kvalitativní standard, možnosti mezinárodních škol a školek apod.
VEŘEJNÉ SLUŽBY	dostupnost elektřiny, vody, apod.
MOŽNOSTI KULTURNĚ-SPORTOVNÍHO VYŽITÍ	restaurace, divadla, kina, sportoviště apod.
DOSTUPNOST SPOTŘEBNÍHO ZBOŽÍ	základní potraviny a zboží denní spotřeby, auta apod.
FAKTORY BYDLENÍ	výše nájmu, dostupnost bydlení apod.
ENVIROMENTÁLNÍ FAKTORY	kvalita ovzduší, rizika přírodních katastrof apod.

[16] Union Bank of Switzerland 2012: Price and earnings, Zurich, http://www.ubs.com/global/en/wealth_management/wealth_management_research/prices_earnings.html

[17] OECD 2013: OECD Indicators, Health at a Glance, http://dx.doi.org/10.1787/health_glance-2013-en

[18] Mercer 2014: Quality of living worldwide city rankings, New York, <http://www.mercer.com/qualityoflivingpr#city-rankings>

Příhodná struktura imigrace, předpoklad integrace a kulturní různorodosti

Vzhledem k převažující ekonomicky motivované imigraci a příznivé struktuře migrantů (z hlediska jejich vzdělání, jazykové příbuznosti atd.) přináší imigrace důležité stimuly pro rozvoj města, jeho ekonomiku a kulturu a vytváří příznivé podmínky pro integraci a prevenci vzniku interetnických konfliktů a kulturně uzavřených enkláv a lokalit.

Tradičně silnou stránkou Prahy je značná přitažlivost pro migranty ze zahraničí a ČR, kteří Prahu obohacují ekonomicky, sociálně i kulturně, přispívají k její konkurenceschopnosti, pestrosti a dynamice života a dostupnosti velmi i méně kvalifikovaných pracovníků. Zároveň především imigranti ze zahraničí, jejichž struktura je navíc velmi příznivá s ohledem na perspektivy jejich úspěšné integrace, významně přispěli k populačnímu růstu Prahy v uplynulém období a imigrační atraktivita našeho hlavního města by mohla i v budoucnu zajistit další nárůst počtu obyvatel a zpomalení procesu stárnutí populace [19].

Přestože se podíl cizinců v Praze v uplynulých letech 2003–2012 zdvojnásobil, zůstává v mezinárodním porovnání stále relativně nízký (12,8 % podle SLDB 2011) oproti více než pětinaovému podílu například v Mnichově nebo ve Vídni ■ **obr. SS 9**. V porovnání s většinou krajských měst ČR má Praha podíl cizinců násobně vyšší ■ **obr. SS 10**. „Nejvyšší podíl cizinců byl zaznamenán v městské části Nebušice. ■ **obr. SS 11**.

Z hlediska ekonomického i sociálního je struktura cizinců v ČR (a tedy i v Praze) poměrně příznivá. ČR má jednu z nejnižších měr nezaměstnanosti cizinců (6 % v roce 2011) [20] a nejvyšší podíl osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) mezi ekonomicky aktivními cizinci ze třetích zemí (36 %) [21]. Zároveň je v ČR pátý nejvyšší podíl osob s terciárním vzděláním mezi cizinci ve věku 30–34 let (38 %).

Převaha imigrace ukrajinské a ruské populace se silnou schopností jazykové a kulturní adaptace stejně jako přistěhovalectví asijských ekonomických imigrantů motivovaných k participaci na trhu práce vyvolávají synergické efekty s minimem problémů nepřevyšujících nanejvýše nerovnoměrné koncentrace těchto komunit v různých městských částech pohybujících se od méně než 5 % až po téměř třetinu populace ■ **obr. SS 11**. Praha není atraktivní pro skupinovou nebo „rodovou“ imigraci celých „pospolitostí“ ze severoafrických a blízkovýchodních zemí, jejichž migrace tradičně směřuje do západoevropských zemí (Německa, Francie, Belgie) či do Skandinávie, kde vyvolává rostoucí problémy soudržnosti lokálních společenství. Relativní uzavřenost české společnosti a značný tlak na jazykovou a lifestyleovou naturalizaci blokuje usídlování kulturně a nábožensky vymezených imigračních komunit. Praha tedy nemá bezprostřední perspektivu interetnických střetů. Cenou za „bezpečnost“ a provinčnost českého prostředí ale může být průběžný odliv vlastních multikulturních elit do velkých mezinárodních metropolí a vzdělanostních center.

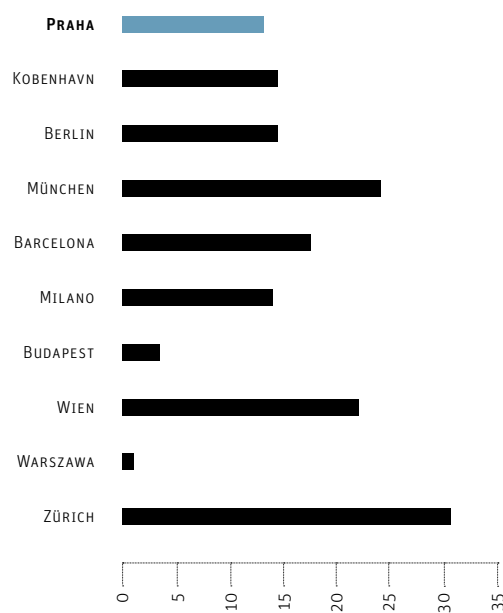
Uvedené charakteristiky ukazují na potenciál a přínos imigrace aktivních a vzdělaných lidí z kulturně a jazykově blízkých zemí a převahu ekonomicky motivované migrace z asijských zemí. Dosud však přetrvává řada bariér a nedostatečná integrace migrantů (cizinců) do sociálního, kulturního a urbánního prostředí a chybějící jednotný informační systém a systém služeb pro (potenciální) migranty a cizince.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Neexistence kulturně, sociálně nebo nábožensky izolovaných komunit, interetnických nebo náboženských konfliktů
- Kulturní otevřenost a různorodost
- Ekonomicky motivovaná, jazykově a kulturně blízká struktura imigrantů

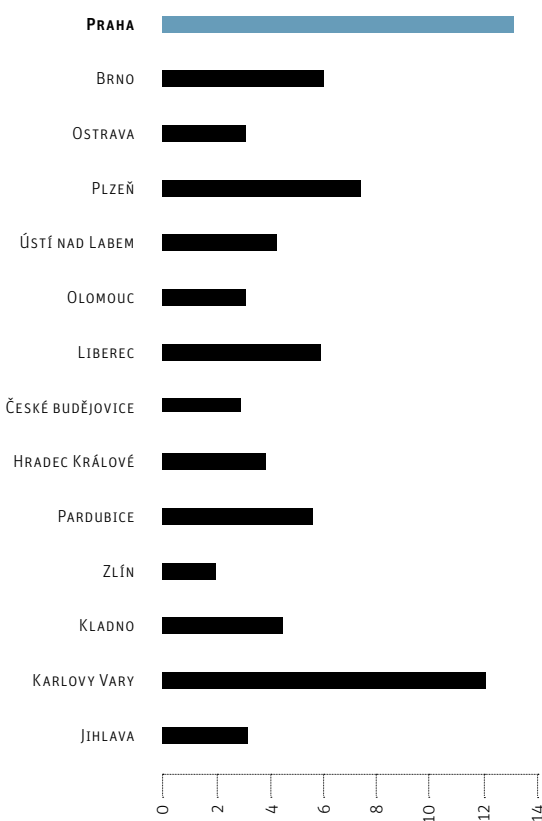
obr. SS 9 / Podíl cizinců na obyvatelstvu ve vybraných evropských městech v roce 2011 (v %)

[ZDROJ: Eurostat (Urban Audit) 2015; údaj za Vídeň doplněn z publikace Vienna in Figures 2012]

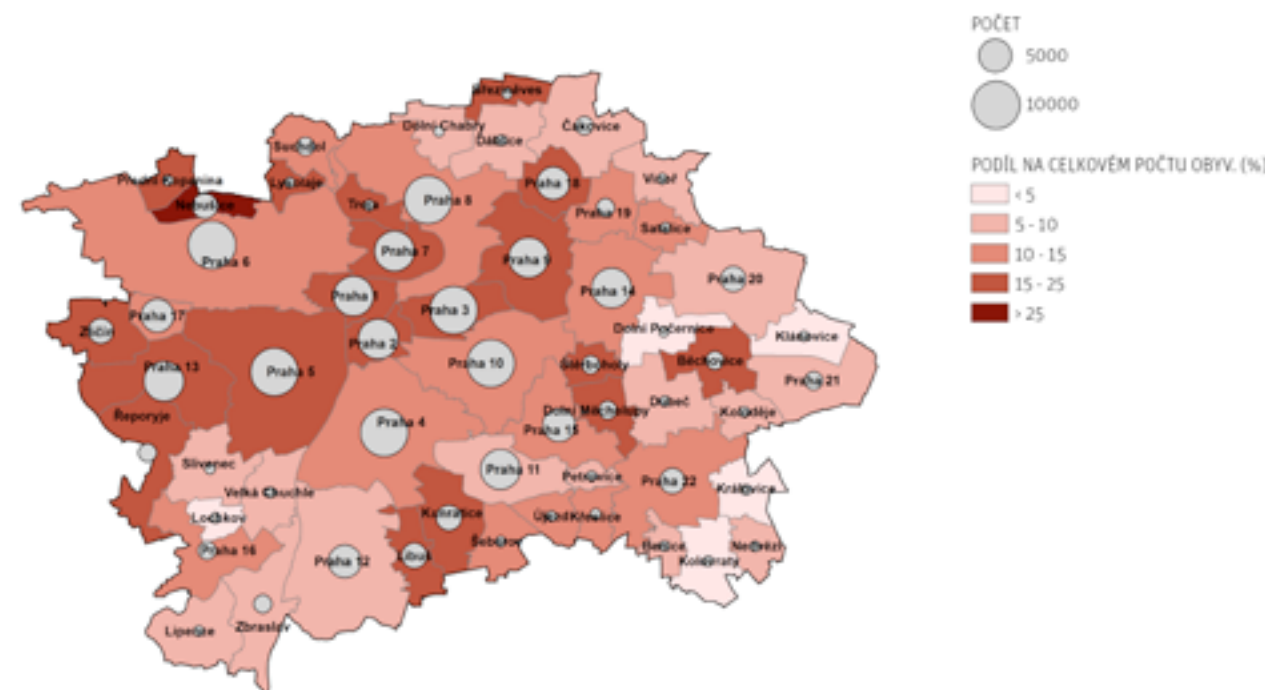
obr. SS 10: Podíl cizinců na obyvatelstvu v krajských městech ČR v roce 2011 (v %)

[zdroj: Eurostat (Urban Audit) 2015]

obr. SS 11 / Počet a podíl cizinců v městských částech Prahy v roce 2012

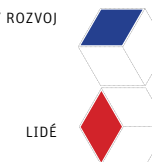
[ZDROJ: ČSÚ]

[19] viz také SS2.3

[20] Eurostat 2013

[21] Eurostat, ELFS 2013

Diverzifikovaný a flexibilní pracovní trh

Rozvinutý pražský trh práce, který lze považovat za jeden z klíčových elementů prosperity a atraktivity hlavního města, se vyznačuje značnou diverzitou a absorpční kapacitou, z čehož ekonomicky profitují všichni uživatelé Prahy.

Jedním z nejdůležitějších ekonomických předpokladů sociální bezbariérovosti a soudržnosti je fungující pracovní trh. Pražský trh práce představuje nejdynamičtější a zároveň největší regionální trh práce v ČR a většina jeho základních aspektů vykazuje oproti celostátnímu průměru výrazně lepší úroveň.

Nezaměstnanost je v Praze oproti průměru ČR tradičně výrazně nižší a pražský trh práce se stále vyznačuje značnou absorpční kapacitou. S tím souvisí i podprůměrná míra nezaměstnanosti středoškolských a vysokoškolských absolventů v Praze. Ukazatel podílu nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15–64 let, který od roku 2013 nahradil ukazatel registrované míry nezaměstnanosti, dosahoval na konci roku 2014 v Praze hodnoty 5 %, v ČR 7,5 %. Od roku 2008 se však v Praze podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu výrazně zvýšil. Přesto je nezaměstnanost v Praze stále relativně nízká, a to i v kontextu mezinárodního porovnání.

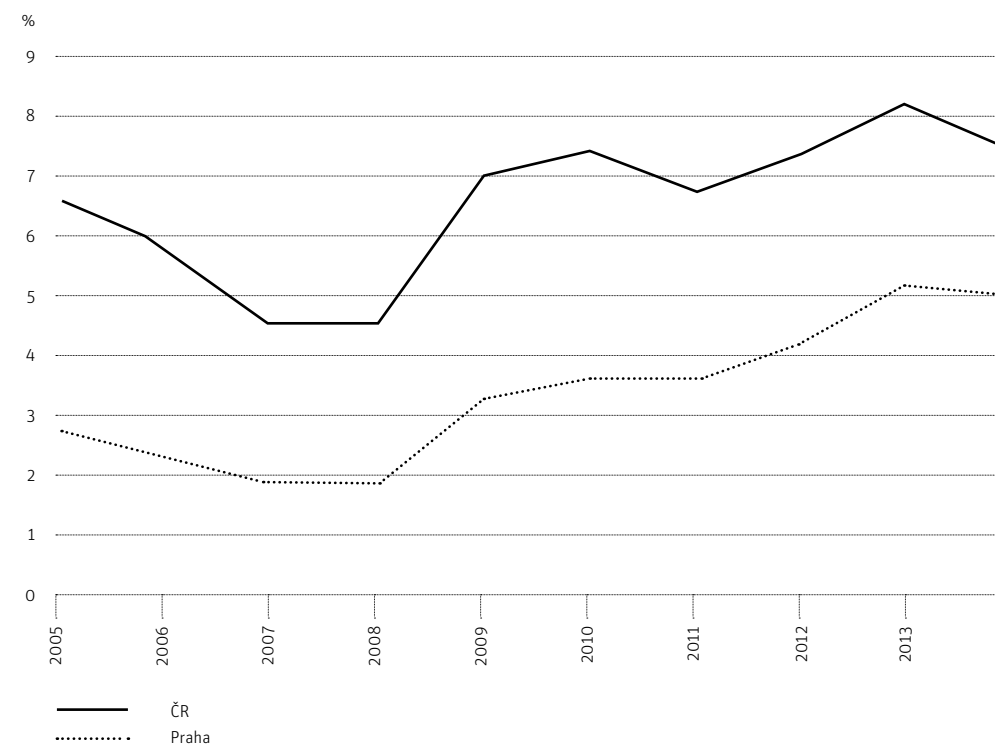
V Praze je evidována tradičně nadprůměrná míra podnikatelské aktivity, kterou lze vyjádřit jako podíl zaměstnavatelů a osob pracujících na vlastní účet na celkovém počtu zaměstnaných. Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) se v Praze podílejí na celkovém počtu zaměstnaných (a zároveň v Praze obvykle bydlících) z více než 17 %, což představuje nejvyšší hodnotu v rámci krajů ČR ■ **obr. SS 13**. Charakteristickým rysem pro pražský trh práce je jeho diverzita a velký potenciál kvalifikované pracovní síly. Významným faktorem formování struktury pražského trhu práce je především nadprůměrná úroveň vzdělání obyvatelstva bydlícího v Praze. Podle SLDB 2011 činil podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel na populaci starší 15 let v Praze 23,6 %, v ČR pouze 12,5 %. Současně byl v Praze evidován nižší podíl obyvatel se základním vzděláním (Praha 10,2 %, ČR 17,6 %).

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Velká diverzita a mobilita pracovní síly
- Nadprůměrný podíl OSVČ a malých podniků
- Vysoký podíl kvalifikované pracovní síly a vysokoškoláků
- Nízká míra nezaměstnanosti

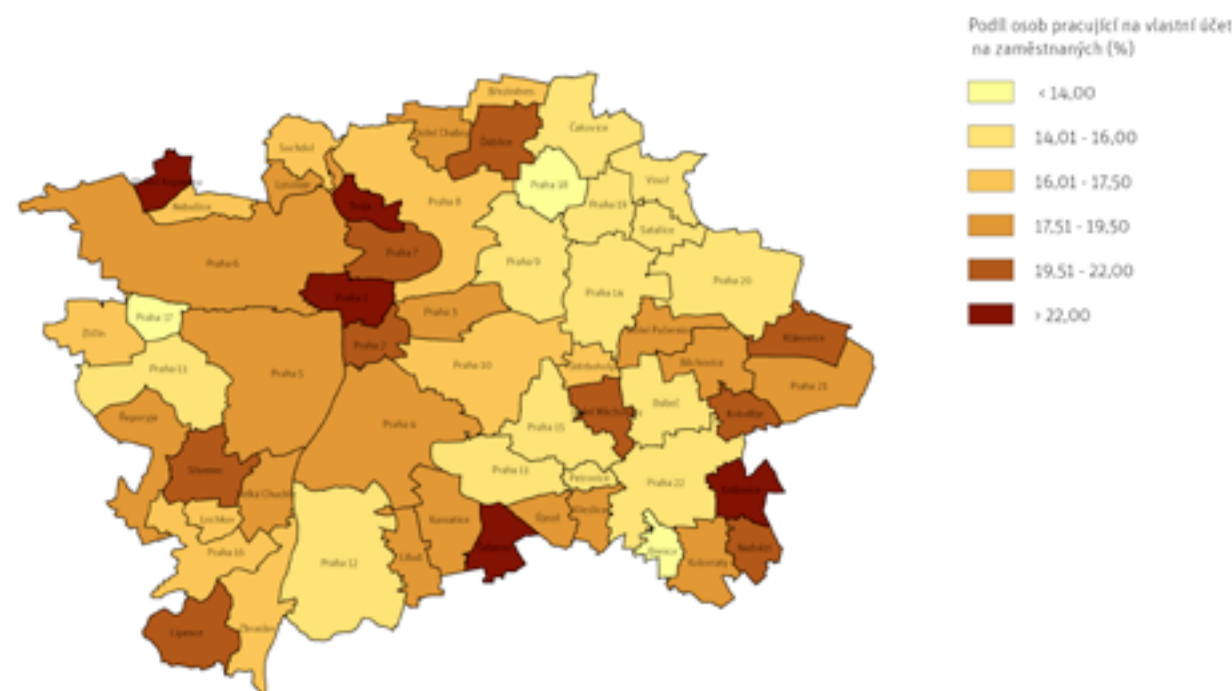
OBR. SS 12 / PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB NA OBYVATELSTVU VE VĚKU 15–64 LET V ČR A HL. M. PRAZE V LETECH 2005–2014 (V %)

[ZDROJ: ČSÚ, MPSV]

OBR. SS 13 / PODÍL OSOB PRACUJÍCÍCH NA VLASTNÍ ÚČET NA CELKOVÉM POČTU ZAMĚSTNANÝCH OBYVATEL V ROCE 2011

[ZDROJ: SLDB 2011]

Hodnotná městská krajina a environmentální kvality

Praha nabízí velmi zajímavou kombinaci urbánního a přírodního prostředí, které je vyvoláno složitou konfigurací terénu s dominantním údolím Vltavy a jejími přítoky, říčními terasami i jednotlivými výraznými ostrohy, které tvoří přirozené dominanty města. Zelené prvky jsou v Praze dobře propojeny s volnou krajinou a vytvářejí přirozené zázemí pro krátkodobou rekreaci i pro další sportovní a kulturní využití.

Jednou z významných pozitivních hodnot městského prostředí v Praze je velmi zajímavá a v evropském kontextu neobvyklá krajina. Praha se rozkládá v geomorfologicky složitě členěném terénu, hlavní ráz pražského prostředí kromě významných architektonických a urbanistických dominant vytváří údolí Vltavy a na ně navazují údolí pražských přítoků.

Relativně členitý terén v Praze umožnil vznik velkého počtu relativně ucelených lesů a lesoparků. Podíl lesních ploch na obyvatele je v Praze v porovnání s Vídní větší. Složitá konfigurace pražského terénu pokračuje především v jižním sektoru města i za jeho hranicemi a umožňuje plynulé pronikání a napojení volné zeleně a rekreačních ploch do městského organismu

■ **OBR. SS 14.** Vysoký podíl volné zeleně doplňují dále v Praze historické parky a rozsáhlá specializovaná zařízení, jako je botanická zahrada, zoologická zahrada a další více či méně specializované plochy.

Pestrost městské krajiny se také promítá do relativně velkého počtu zvláště chráněných nebo přírodně cenných prvků na území Prahy, kde také žije řada divokých zvířat, a to včetně ohrožených druhů. Jednotlivé přírodně zachovalé nebo cenné celky jsou dále propojeny hustou sítí naučných stezek, cyklistických nebo pěších tras a umožňují obyvatelům i návštěvníkům města využívat tyto zelené plochy pro každodenní rekreaci. Tradice vycházek do přírody, její pozorování a současně i hustá síť pěších cest je podpořena jak organizovanými, tak i spontánními aktivitami obyvatel, které mají charakter poznávání, osvěty a rekreace v přírodě. Velmi intenzivní a současně i rychlé propojení jednotlivých lokalit v zázemí města s hlavními dopravními uzly umožňuje dobré využívání přírodně cenných lokalit i za jeho hranicí.

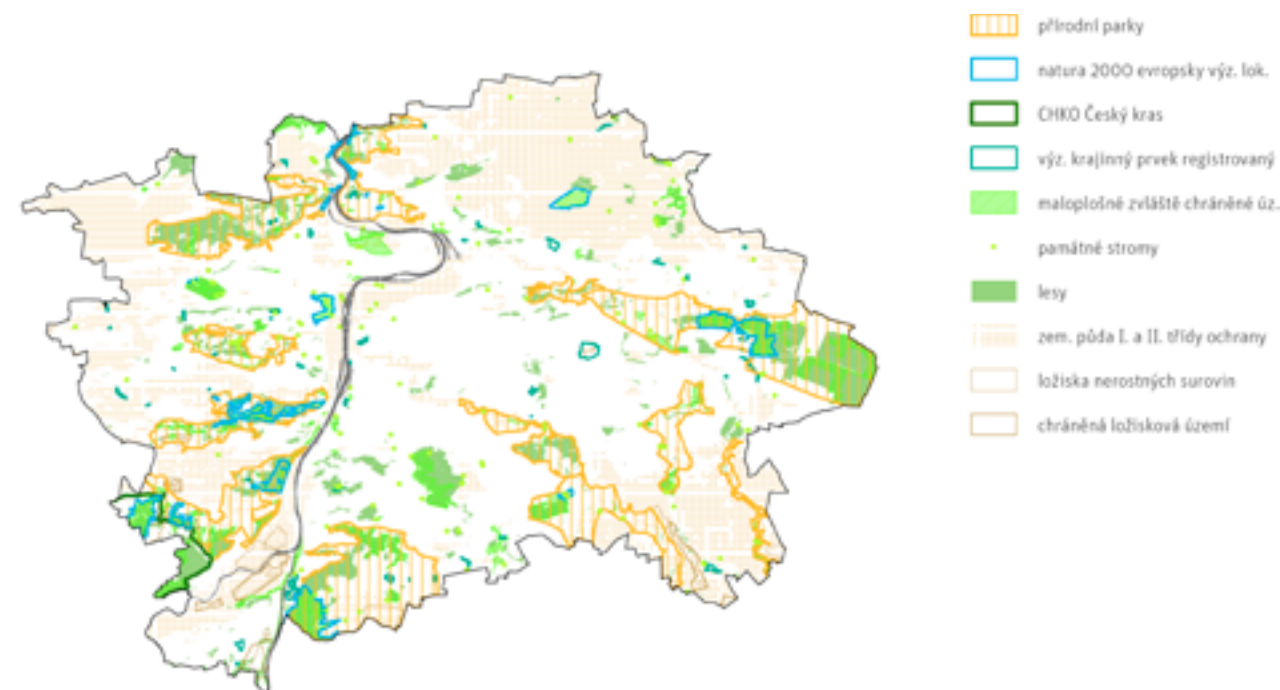
Kromě velmi atraktivního historického jádra existují v Praze i velmi zachovalé urbanistické a architektonické soubory mimo vymezenou Pražskou památkovou rezervaci. Z celoměstského hlediska lze za významné považovat například soubory staveb ve Střešovicích na Hanspaulce, na Vinohradech, ale i v dalších plošně ne tak významných lokalitách.

Postupné vrstvení stylů a slohů i jednotlivých budov společně s rozličností identity čtvrtí a lokalit tvoří zajímavé prostředí a genius loci města. Diverzifikované prostředí mnoha urbanistických typů napomáhá i vzniku svěbytných sousedství a možnosti identifikace obyvatel s místem, kde žijí.

V Praze je možné vzhledem k transformaci výrobních funkcí po roce 1990 zaznamenat vyšší podíl zanedbaného veřejného prostoru, který má velmi významný potenciál dalšího rozvoje. Historický vývoj vedl v Praze ke vzniku relativní urbánní autonomie některých čtvrtí (s mixem občanského vybavení), která umožňuje rozvíjet koncept „města krátkých vzdáleností“. V těchto čtvrtích existují historicky vyvinutá lokální centra, jako jsou Dejvice, Vinohrady, Smíchov, Karlín–Maniny–Libeň, Holešovice, Pankrác a další. I přesto však je možné v Praze vymezit relativně kompaktní centrum s koncentrací sociálních, společenských i kulturních aktivit nadmístního významu.

OBR. SS 14 / PŘÍRODNÍ HODNOTY V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha]

- SS4.1** Geomorfologicky pestrá krajina jako základ přírodní rozmanitosti města
- SS4.2** Funkční systém separovaného sběru
- SS4.3** Zlepšená kvalita vody ve Vltavě
- SS4.4** Dostupné a zajímavé okolí s přírodními krajinnými hodnotami
- SS4.5** Rozvinutý systém ochrany před povodněmi
- SS4.6** Prostorová rezerva města pro kvalitní život
- SS4.7** Kontinuita vývoje jádra města
- SS4.8** Heterogenita a vrstevnatost architektury, pluralita urbanistických schémat

Geomorfologicky pestrá krajina jako základ přírodní rozmanitosti města

Praha má díky svému geologickému vývoji neobyčejně členitou krajinu. Klíčovou roli v jejím vnímání zaujímá řeka Vltava prostupující i centrální, historickou, části města. Od morfologie terénu se odvíjí velká pestrost pražské přírody, která prostřednictvím nezastavěných částí údolí potoků mnohdy proniká až dovnitř jinak urbanizovaného prostředí. Jedním z dokladů tohoto faktu je poměrně vysoký počet zvláště chráněných území (ZCHÚ). Takové prostředí se stává již tradičně cílem návštěv a poznávání, ať už jde o organizované výlety nebo o jiné typy vycházek.

Tvář a charakter města formuje Pražská kotlina s řekami Vltavou a Berouňkou. Vltava pozitivně determinuje obraz města především v centrální části, kde se uplatňuje v kombinaci jak s plochami městské zeleně (petřínské a letenské svahy, Vítkov apod.), tak s historickou zástavbou. Společně s příčnými údolními přivádějícími do Vltavy menší vodní toky a s návršími a plošinami na hraně těchto údolí je tak vytvořen unikátní přírodní rámeček.

Údolí malých vodních toků radiálně pronikají zastavěným územím města z okolní volné krajiny, geomorfologicky pestré a zajímavé je proto i širší okolí centra. V některých oblastech je vegetace pražských údolí doplněna a rozvíjena prostřednictvím dalších významných ploch zeleně. Dodnes tak můžeme zaznamenat řadu přírodě blízkých prvků i v jinak silně urbanizovaném prostředí. V zástavbě jde nejčastěji o uměle založené parky, v extravilánu pak většinou o různé formy přírodě blízkých ekosystémů ať už lesního či nelesního charakteru ■ **OBR. SS 15.**

Mnohé z těchto lokalit, i intenzivněji využívaných, hostí vzácné a chráněné druhy organismů, přičemž některé z nich byly dokonce vyhlášeny za zvláště chráněná území (ZCHÚ). Na území Prahy bylo v polovině roku 2014 evidováno celkem 91 maloplošných ZCHÚ, na jihozápadě navíc zasahuje chráněná krajinná oblast Český kras.

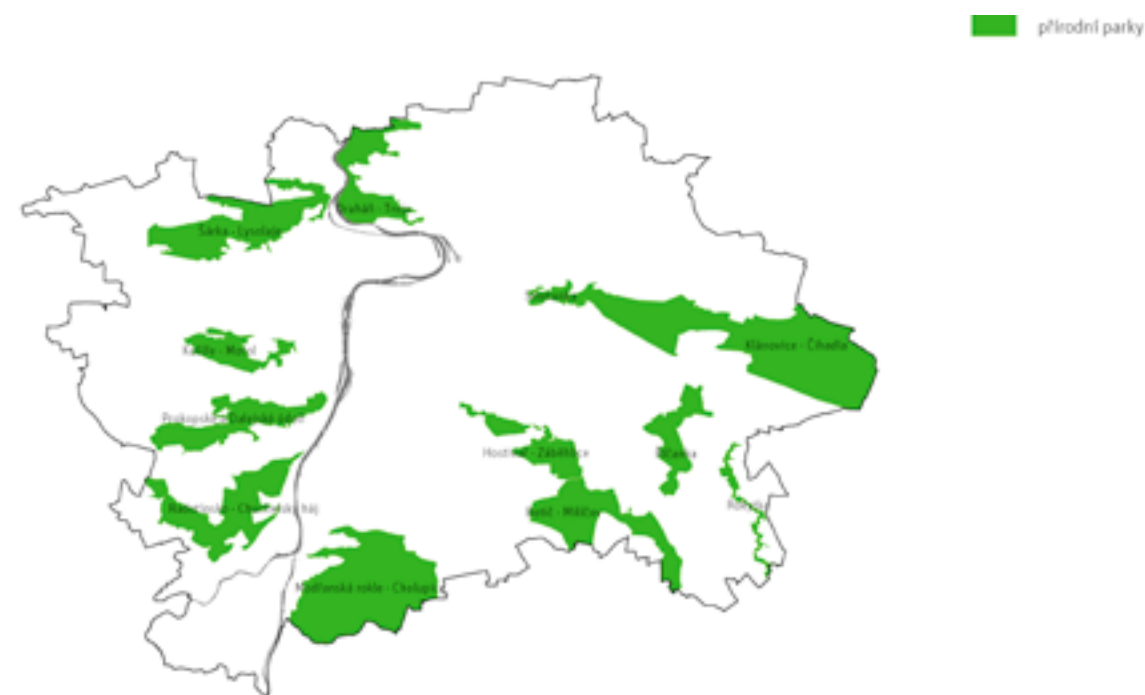
Díky své různorodosti a atraktivnosti je krajina v Praze, stejně jako krajina v bezprostředním okolí ^[22], často a tradičně navštěvovaná a má velký potenciál pro ekologické vzdělávání, výchovu a osvětu (EVVO) i rekreaci, nabízí zajímavé výhledy i zajímavou geologickou stavbu s řadou studijně významných výchozů (v Praze je 9 mezinárodních stratotypů). Pražskou přírodu Pražané často navštěvují i individuálně, návštěvnost vybraných městských lesů a parků je srovnatelná s návštěvností botanických zahrad a zoologické zahrady ^[23].

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Jedinečný fenomén Pražské kotliny s Vltavou – klíčovou městskou osou
- Geologicky i geomorfologicky pestrá a zajímavá krajina s velkým rekreačním potenciálem
- Množství přírodně cenných a mnohdy zákonem chráněných území s výskytem volně žijících, vzácných a chráněných druhů živočichů i rostlin

OBR. SS 15 / PŘÍRODNÍ PARKY V PRAZE

[ZDROJ: MHMP, Odbor životní prostředí, 2014]

[22] viz také SS4.4

[23] UAP 2010: Zhodnocení rekreačního potenciálu pražských lesů

Funkční systém separovaného sběru odpadu

Praha má funkční systém separovaného sběru odpadu, lidé si jej navykli využívat a veřejná správa Prahy má velkou motivaci zmenšovat podíl skládkovaného odpadu.

Praha má funkční systém separovaného sběru komunálního odpadu, který lze srovnat s referenčními městy, jakkoli některá z nich jsou zatím více zaměřena na materiálové využití odpadu a na sběr a využití bioodpadu.

Separace odpadu a tím omezení skládkování má bezprostřední dopad na kvalitu života obyvatel, a to především těch, kteří žijí v okolí jediné pražské skládky na komunální odpad (SKO Ďáblice). V rámci komunálního odpadu se nejvíce sbírá papír, sklo a plast, ale odděleně (např. prostřednictvím sběrných dvorů aj.) jsou sbírány i kovy, nebezpečný odpad a objemný odpad, v některých částech Prahy i bioodpad.

Praha podporuje především separovaný sběr papíru, plastu a skla, protože tvoří významný podíl komunálního odpadu v Praze a tyto materiály jsou snadno materiálově využitelné. Obyvatelé jsou zvyklí tento systém využívat, což lze doložit nárůstem separovaného sběru od roku 2002 (s výjimkou papíru v letech 2009–2011). Množství separovaných složek v přepočtu na jednoho obyvatele města v roce 2011 je srovnatelné se západoevropskými městy i přes odlišné metodiky sledování a lišící se výsledky v jednotlivých druzích odpadu (např. Vídeň vybere více papíru, ale méně plastových lahví).

Obyvatelé Prahy v roce 2011 vytrídili v přepočtu na osobu 19,63 kg papíru (z toho nápojových kartonů 0,67 kg, 12,41 kg skla a 9,46 kg plastů. Pozitivní trend je i růst odděleného sběru bílého a barevného skla, což ulehčuje jeho další materiálové využití a je vhodné toto zavést ve všech částech města, kde to bude technicky možné ^[24].

Praha má i dostatečnou kapacitu na spalování odpadů a jejich energetické využití (spalovna komunálního odpadu Malešice zpracovala v roce 2011 cca 56 % komunálního odpadu. Pozitivní je, že orgány veřejné správy na úseku odpadového hospodářství v Praze prosazují zmenšování podílu odpadu, který končí na skládce komunálního odpadu (SKO Ďáblice), a to jak z důvodu její limitované kapacity a negativního postoje okolních MČ, tak i pod vlivem environmentální legislativy ^[25].

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- ➔ Funkční systém separovaného sběru odpadu
- ➔ Separace odpadu jako součást kultury a životního stylu
- ➔ Relativně vysoké množství separovaného sběru na obyvatele

[24] Plán odpadového hospodářství původce odpadů hlavního města Praha 2012

[25] viz také PR6.3

Zlepšená kvalita vody ve Vltavě

Zlepšování kvality vody ve Vltavě má pozitivní dopady na kvalitu života ve městě, mj. i rekreační funkci řeky s dopadem na využívání nábřeží. Vzhledem k tomu, že kvalita čištění odpadních vod bude muset v budoucnu vždy splňovat příslušné normy EU, lze předpokládat i stabilizovanou pozici Prahy v kontextu dalších srovnatelných měst v EU.

Porovnáváme-li kvalitu jednotlivých složek životního prostředí v Praze, je zřejmé, že kvalita povrchových i podzemních vod na území hlavního města nepatří mezi environmentální problémy a úroveň čistoty lze považovat za uspokojivou především díky funkční infrastruktuře. Přispěje k tomu i plánovaná rekonstrukce Ústřední čistírny odpadních vod.

Kvalita vody ve Vltavě se zlepšila především po roce 2000 jako důsledek zlepšování vodohospodářské infrastruktury na toku Vltavy (například výstavba čistíren odpadních vod a kanalizací). Došlo tak k minimalizaci svodu znečištěných odpadních vod do Vltavy a jejích přítoků. Ke zlepšení kvality vody ve Vltavě došlo i v důsledku realizace dílčích opatření, které je možné dále rozvíjet (využívání potenciálu dešťové vody, redukce znečištění tzv. oplachových vod ze zpevněných ploch/komunikací, eliminace průsaku znečišťujících látek apod.). Po roce 2006 docházelo k výkyvům znečištění v některých segmentech (sinice), nicméně i vzhledem k plánované rekonstrukci ÚČOV a dokončování ČOV na horním toku lze stav pokládat za uspokojivý a stabilizovaný.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Zlepšování kvality vody v přítocích
- Realizované projekty revitalizace krajiny a zvyšování její retenční schopnosti jako reakce na povodně
- Zlepšení monitoringu znečištění vod, financování sledování znečištění (dotacemi pro podnik Povodí Vltavy)
- Postupná implementace vodě prospěšných opatření do územních plánů a generelu vodních toků
- Využívání ekonomických nástrojů politiky ochrany životního prostředí
- Sekundární dopad protipovodňových opatření

Dostupné a zajímavé okolí s přírodními krajinnými hodnotami

Praha má přírodně hodnotné okolí, využívané i turisticky s kvalitní turistickou infrastrukturou a z Prahy relativně dobře přístupné veřejnou dopravou.

Okolí Prahy s pestrou a často hodnotnou přírodou je jedním z důvodů relativně vysoké kvality života v ní. Nabízí kvalitní a nenákladnou příměstskou rekreaci. Srovnáme-li Prahu s referenčními městy, jako je Vídeň a Berlín, výraznou předností Prahy je zajímavá a mnohdy unikátní morfologie jejího okolí a také tradičně velmi hustá síť turistických tras, která je intenzivně využívána.

Podle průzkumů návštěvnosti okolí Prahy i chráněných krajinných oblastí ve Středočeském kraji tvoří Pražané významnou část návštěvníků a převážnou část pravidelných návštěvníků. Z průzkumů dále vyplývá atraktivita pěší turistiky, která těží právě z faktu vysoké kvality přírodního okolí Prahy ^[26].

V bezprostředním sousedství Prahy, v dobré dostupnosti veřejné dopravy, se nachází CHKO Český kras (128 km²) rozkládající se při západní hranici Prahy a zčásti dokonce na její území zasahující. V širším zázemí pražského metropolitního prostoru jsou pak vymezeny CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, CHKO Křivoklátsko (biosférická rezervace UNESCO) a CHKO Blaník. Kromě velkoplošných chráněných území se v blízkosti Prahy nacházejí desítky maloplošných chráněných území a významných krajinných prvků, některé z nich mezinárodního významu (geologické stratotypy) využívané ve vědě i vzdělávání ^[27].

Metropolitní zázemí Prahy nabízí i pestrou a zajímavou krajinu mimo vymezené CHKO, která mají také velký turistický potenciál, kam patří například Brdy (včetně přírodního parku Hřebeny), přírodní park Džbán a dále střední Povltaví a údolí Sázavy a Berounky.

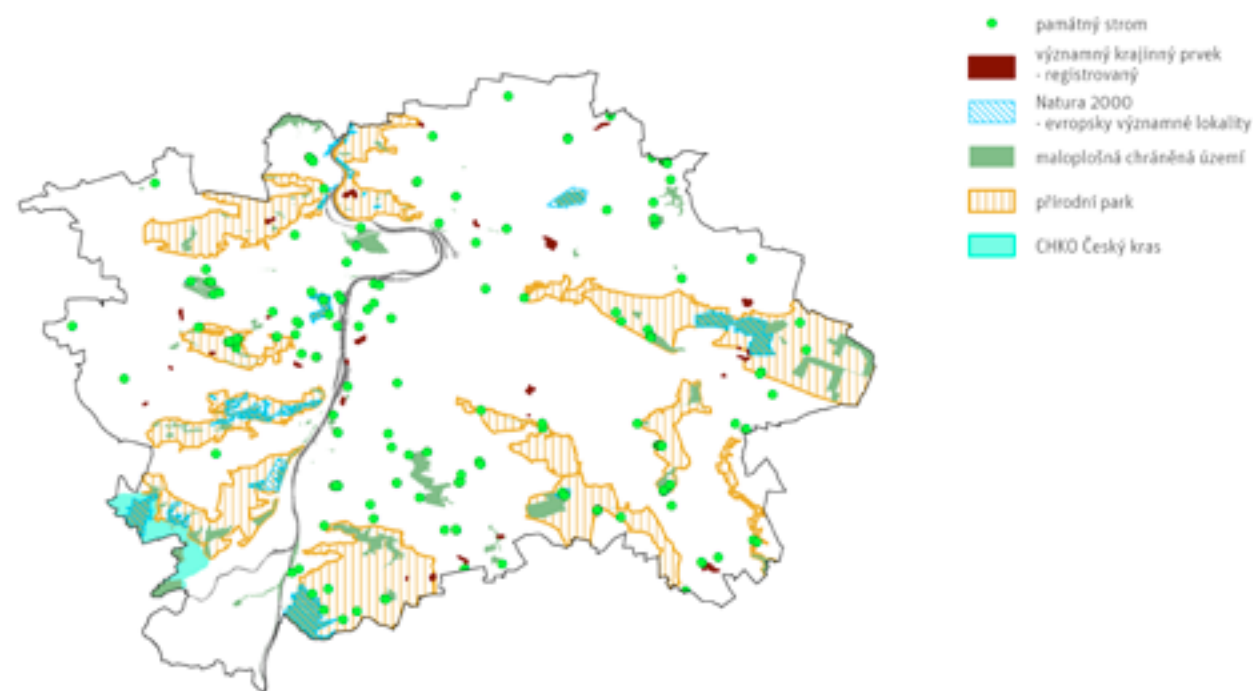
Za jižní hranicí Prahy lze vysledovat téměř stoletou tradici turistiky v údolích Sázavy a Vltavy (první turisticky značená cesta v Čechách byla cesta ze Štěchovic na Svatojánské proudy). Díky uvedené tradici existuje v okolí Prahy rozvinutá turistická infrastruktura, ať jde o půjčovny sportovního vybavení (lodě, kola, brusle, koně), služby (stravování a ubytování), síť cest (cyklostezky, cesty vhodné pro inline brusle, hipoturistiku, cyklo- i mototuristiku, odpočívadla) a informační centra.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Přírodně cenná území v bezprostředním okolí Prahy
- Velké plochy zachovalých přírodních oblastí i kulturní venkovské krajiny v okolí města
- Dobré propojení veřejnou dopravou města se svým přírodním okolím
- Tradice výletů do jejího okolí města a kvalitní turistická infrastruktura

OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINA V PRAZE

[ZDROJ: AOPK ČR 2015, OCP MHMP 2015]

[26] Nadace Partnerství 2010: Výzkum návštěvníků vybraných CHKO

[27] HL. m. Praha: Praha Životní prostředí, Ročenka – zpráva o stavu životního prostředí 2011

Rozvinutý systém ochrany před povodněmi

Rozvinutý systém protipovodňových opatření na Vltavě a Berounce ochraňuje významné části města, zejména jeho historické centrum, pro kulminační průtok ze srpna 2002 (Q2002) a umožňuje obyvatelům a firmám v Praze plně využívat chráněná území v souladu s Územním plánem hl. m. Prahy.

Moderní komplexní systém protipovodňové ochrany na Vltavě a Berounce se v Praze buduje od roku 1997. Mobilní hrazení postavené v centrální části města při záplavách v srpnu 2002 ochránilo Staré Město. Na základě zkušeností z této povodně jsou protipovodňová opatření navržena na ochranu města před účinky srovnatelných povodní (Q2002) s bezpečnostní rezervou 30 centimetrů ■ **OBR. SS 16** [28]. Protipovodňová opatření v Praze tvoří stále zemní hráze, železobetonové stěny, mobilní protipovodňové bariéry a protipovodňová ochrana z pytlů s pískem. Tato liniová opatření jsou doplněna o hradidlové komory na kanalizační síti v místech možného proniknutí vzduté vody do chráněného území. Kromě oblastí kolem vodních toků jsou dále realizována opatření na ochranu pražského metra. Protipovodňová ochrana města je pravidelně testována při cvičeních složek záchranného systému. Protipovodňová ochrana zajišťovaná městem byla prakticky v plné výši hrazená z jeho vlastních zdrojů.

Realizace protipovodňových opatření chrání významné části města, zejména jeho historické centrum a umožňuje obyvatelům a firmám plně využívat chráněná území v souladu s Územním plánem hl. m. Prahy. Dalším významným jevem jsou stanovená záplavová území s určeným diferencovaným využitím a rozsahem činností podle jednotlivých kategorií.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Realizace protipovodňových opatření na Vltavě a Berounce pro kulminační průtok ze srpna 2002 (Q2002) a nižší, včetně opatření na stokové síti
- Stanovená záplavová území s určeným způsobem využití

OBR. SS 16 / ZÁPLAVOVÁ ÚZEMÍ V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha]

Prostorová rezerva města pro kvalitní život

Relativně nízká hustota osídlení a prostorová rezerva kvalitního přírodního prostředí v rámci hranic města je silnou stránkou Prahy, která má dobré předpoklady pro komplexní rozvoj „města krátkých vzdáleností“ a kvalitní každodenní rekreaci ve svých administrativních hranicích.

Nechceme plýtvat zdroji. Proto je třeba výrazně zefektivnit využití veřejných prostředků a počítat v důsledku demografického vývoje se zvyšujícím ekonomickým zatížením na obyvatele při současném zlepšování kvality života. Toto je možné pouze za předpokladu, že dojde ke snížení nákladů na infrastrukturu, veřejnou vybavenost a bydlení. Budoucí rozvoj a investice z veřejných prostředků je třeba směřovat obdobně jako v ostatních evropských městech ve prospěch „města krátkých vzdáleností“. K tomu, aby mohlo takové město vzniknout, je třeba přehodnotit právní podmínky a normy, které optimálně nepřispívají k tvorbě kompaktního města. Ve Vídni městská správa jasně deklaruje, že „město se bude rozšiřovat pouze tam, kde je k dispozici dostatečná veřejná doprava, popř. tam, kde bude tato veřejná doprava paralelně vznikat“ ^[29].

Praha se svými 496 km² a 1,25 mil. trvale bydlicími obyvateli (resp. více než 1,5 mil. denně přítomnými) vykazuje v rámci srovnatelných měst relativně nízkou hustotu osídlení (2 514 osob/km², při přepočtu pouze na zastavěné území města je to pouze cca 56 obyvatel/ha). Existující výrazná plošná rezerva v prstenci mezi kompaktním a modernistickým městem i v prostoru vnějšího prstence připojených obcí nabízí dostatek ploch jak pro kvalitní bydlení s komplexním vybavením, tak i pro dosud pomalu se rozvíjející možnost každodenní rekreace obyvatel ve městě. Celková plošná rezerva uvnitř zastavěného území města činí cca 3 880 ha transformačních ploch ^[30], což představuje téměř 8 % celkové rozlohy Prahy.

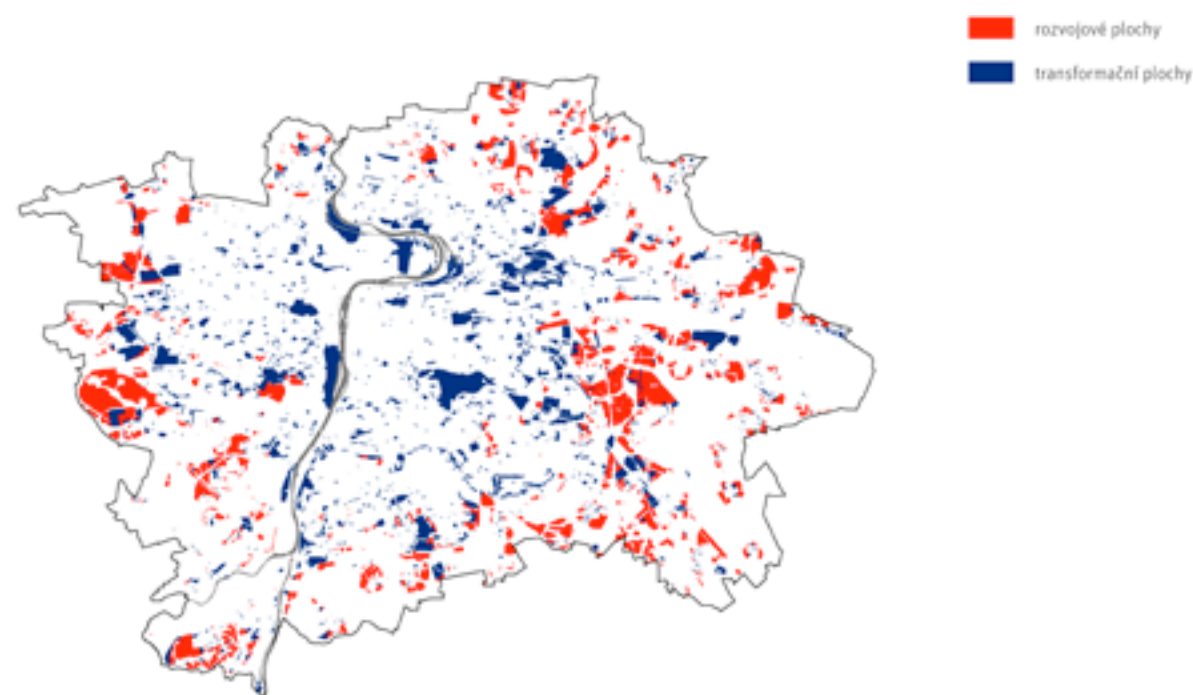
S narůstajícím množstvím volného času totiž stoupá i množství volitelných aktivit, což znamená, že pokud poskytneme uvnitř města prostor pro volnočasové aktivity, budou jej, za předpokladu, že půjde o kvalitní a užitelsky přívětivé prostředí, obyvatelé využívat. Pro volnočasové aktivity ve městě je třeba lépe využít celou škálu prostředí od přírodě blízkých krajinných typů ve vnějším pásmu (přírodní plochy na okraji města) a lesoparků (Šárka-Lysolaje, Kunratický lesopark, Čimický les, Prokopské údolí atd.) až po intenzivně využívané parky a historické zahrady v kompaktním městě (Stromovka, Letná, komplex Petřín) ^[31] ^[32].

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Relativně nízká hustota zástavby a plošná rezerva vhodná k rozvoji kvalitního bydlení a krátkodobé rekreace obyvatel ve městě (víkendy v Praze)
- Přírodní krajina ve vnějším pásmu s ekologickým a rekreačním potenciálem

OBR. SS 17 / ROZVOJOVÉ A TRANSFORMAČNÍ PLOCHY PRAHY

[ZDROJ: IPR Praha 2014]

[29] STEP 2025

[30] IPR Praha: Metropolitní plán, koncept odůvodnění, kapitola 400

[31] UEP 2010: Zhodnocení rekreačního potenciálu pražských lesů; COŽP UK 2013: Vliv veřejné zeleně na cenu bydlení v Praze, seminář

[32] viz také SS4.8

Kontinuita vývoje jádra města

Relativně autentické historické jádro s životaschopnými čtvrtěmi kompaktního města je silnou stránkou Prahy. Tato kvalita je však ohrožována trendem vylidňování centra a jeho degradací v důsledku klesající kvality života obyvatel.

Praha má relativně uchované historické centrum s turisticky atraktivní Pražskou památkovou rezervací na ploše 9,6 km² [33]. Podle hodnocení ICOMOS se „Praha řadí do skupiny historických měst s dosud výrazně zjevnou vývojovou strukturou. Její jádro má charakter městského sídla rostlého ve složitém vývoji a zachovaného přitom ve své konfiguraci, v půdorysné struktuře i prostorové skladbě postupných fází svých proměn a růstu. Zjev historického jádra Prahy, jasně ohraničeného na obou březích Vltavy, pronikavě převažuje nad přílehlou zástavbou převážně z 20. století. Praha je jedním z nejvýznamnějších evropských reprezentantů urbanistického a architektonického vývoje v průběhu 1 100 let své existence.“

Centrum města představuje největší magnet pro turisty a je jedním z hlavních důvodů, proč investoři umísťují svá sídla a investice do Prahy. Tato kvalita však není dostatečně využívána a nabízena návštěvníkům. Místo toho je rigidně konzervována a centru díky tomu paradoxně může hrozit spíše fyzické i duchovní vyprázdnění a ztráta atraktivity nejen z hlediska cestovního ruchu, ale i celkové kvality života všech obyvatel města.

Historické jádro Prahy bylo tradičním sídlem hlavy státu, je sídlem zákonodárných sborů, vlády a ministerstev, včetně sídel nejdůležitějších zastupitelských úřadů cizích států. Historické jádro Prahy představuje celostátně nejrozsáhlejší koncentraci vzdělavců, kulturních, vědeckých, církevních, ale i zdravotnických institucí a významných ekonomických subjektů.

Výrazný vliv na tvář města mají i uchované a charakteristické obytné soubory či urbanistické celky mimo centrum města a památkovou rezervaci. Jde zejména o čtvrti z 19. a 20. století jako Vinohrady, Střešovice, Hanspaulka, Dejvice a Bubeneč, v poslední dekádě výrazně proměněný Smíchov, Holešovice i postupnou transformací procházející Karlín. Tato území představují kvalitní městské prostředí, které se vyznačuje jak bezpečností, tak atraktivním prostorovým uspořádáním a potenciálem zlepšení kvality života v něm. Výraznou hodnotou jsou také dochovaná historická jádra bývalých zemědělských obcí.

Prostorová struktura se po roce 1990 měnila postupně, nikoli skokově jako v předchozím období expanze Prahy v průběhu budování sídlištního prstence. Přesun obyvatel do méně urbanizovaného území vnějšího města však stále pokračuje. Demografická, sociální a ekonomická struktura Prahy se mění také postupně, ale pořád zachovává nejvyšší míru sociální homogenity a promíšenosti z hlediska bydlení v Praze i v rámci zemí EU (vyhodnocení SLDB 2011 však potvrdilo zrychlení sociální stratifikace) [34]. Obraz města se však mění spíše postupně a nenápadně, nikoli skokově. Setrvačnost a jistá provinčnost je do jisté míry stabilizujícím prvkem, její efekt však lze zvnějšku současně vnímat jako negativum a slabinu. Ve srovnání s jinými metropolemi vzniká v Praze pouze malý počet kvalitních budov s výraznou architekturou, chybí kvalitní projekty ve veřejném prostoru, které by měly vliv na image a pozitivní vnímání města.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Turisticky atraktivní Památková rezervace hl. m. Prahy
- Uchované kvalitní obytné soubory mimo centrum a Pražskou památkovou rezervaci
- Postupně (nikoli skokově) se měnící prostorová struktura města v souvislosti s demografickým, sociálním a ekonomickým vývojem
- Velmi kvalitně napojené velké obytné celky (sídlíště) na centrum prostřednictvím linek metra

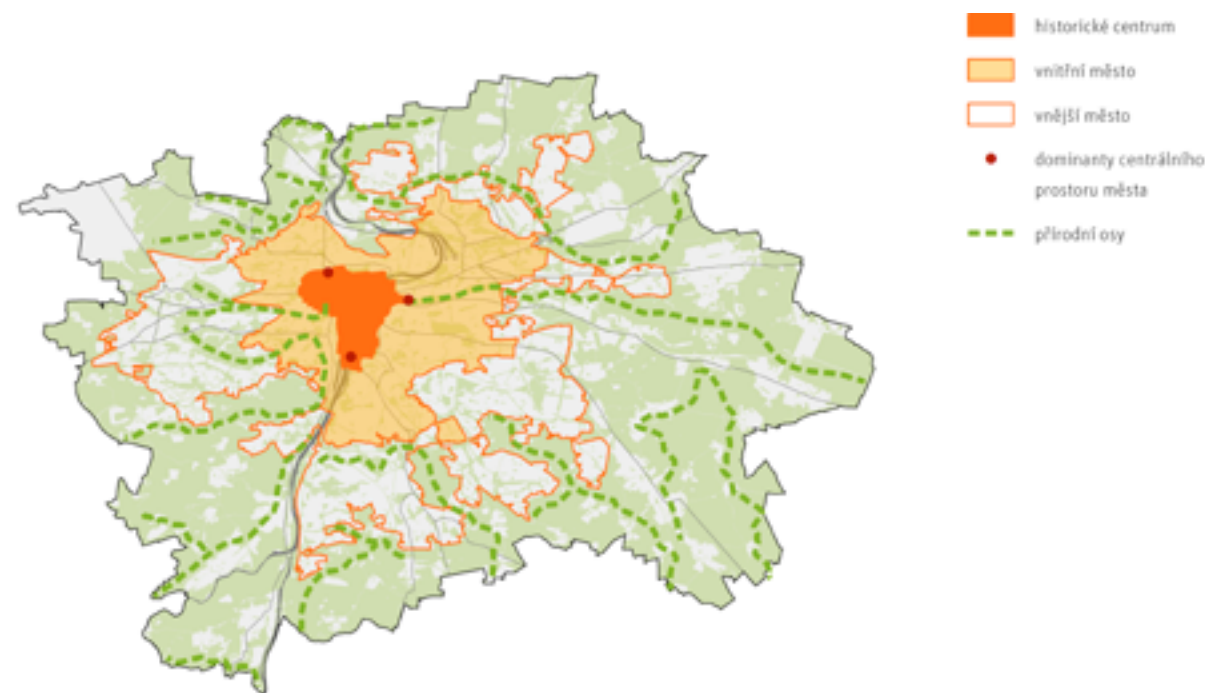
OBR. SS 18 / CENNÉ URBANISTICKÉ SOUBORY V PRAZE

[ZDROJ: IPR PRAHA]

OBR. SS 19 / PROSTOROVÉ USPOŘÁDÁNÍ PRAHY

[ZDROJ: URM, 2012]

[33] Nařízení vlády č. 66/1971, o památkové rezervaci v hlavním městě Praze
[34] viz také SS3

Heterogenita a vrstevnatost architektury, pluralita urbanistických schémat

Urbanistická a architektonická heterogenita, prostorová rozmanitost, vrstevnatost a soužití stylů tvoří velmi silnou stránku, kterou se částečně daří rozvíjet i v prostředí modernistického prstence města.

Výjimečnost architektury a urbanismu Prahy je založena na aditivním vrstvení stylů a slohů i jednotlivých článků v průběhu vývoje. Praha je spíše městem nedokončených koncepcí, tavícím kotlem architektonických stylů. Na rozdíl od Paříže neprodělala celoplošnou unifikaci ve stylu pařížské „hausmanizace“, nikdy nebyla zamýšlena jako naddimenzované sídlo císařství jako Vídeň. Z důvodu členité morfologie a postupného srůstání Prahy (z jednotlivých obcí a měst) se dochovala rozličnost identity čtvrtí a lokalit, které svou diverzitou umožňují fungování svěbytných sousedství a dávají obyvatelům možnost sebeidentifikace ^[35]. Přes porevoluční přesuny a vysídlování centra se takto postupně začínají výrazněji prosazovat území jako např. Smíchov, Dejvice, Letná, Holešovice, Vinohrady, Hanspaulka, Zbraslav; překvapivě se tato identifikace objevuje i v modernistických sídlištních celcích ^[36]. Prahu charakterizuje existence silného kompaktního centra s koncentrací aktivit od kulturních po administrativně-správních, obchodních, vzdělávacích a rezidenčních.

Snaha o rozvolnění komerčního tlaku na centrum vedla po roce 1990 k přípravě nabídky alternativních ploch na vnitroměstských brownfields (4 směry expanze na Smíchov, do prostoru bývalého nádraží Holešovice – Bubny, do Karlína – Manin – Libně a dokončení rozvoje Pankráce). Úspěšně proběhla postupná transformace ploch na Smíchově v oblasti Anděla. Rozvoj Karlína ovlivnily povodně 2002, další rozvoj v prostoru Rohanského ostrova (Maniny–Libeň) se teprve připravuje s prodloužením rozvoje až do brownfields ve Vysočanech. Na Pankráci se realizovaly jen fragmenty ze záměru na doplnění výškových staveb a Holešovice – Bubny jsou prozatím v plánovací fázi. Všechna území s výjimkou Pankráce představují silnou stránku rozvoje v dobře dopravně dostupném území, umožňují realizaci efektivní podnikatelské struktury včetně žádoucího mixu funkcí/programů (bydlení, služby, vzdělávání, volný čas). Toto rozšíření vlastního centra je doplněno hierarchizovanými jádry aktivit – lokálními centry (Dejvice, Vinohrady, Holešovice, Vysočany, Jižní Město – Chodov a Háje, Jihozápadní Město – Stodůlky a Butovice, Severní Město – Prosek), která nekonkurují celoměstskému jádru. Relativní autonomie některých z těchto čtvrtí s dobře vytvořeným mixem občanského vybavení umožňuje rozvíjet koncept „města krátkých vzdáleností“, který umožňuje efektivnější rozvoj města již v současnosti.

Praha má dostatek veřejného prostoru, i když zanedbaného, s potenciálem intenzifikace a dalšího rozvoje – při jeho revitalizaci však nepůjde jen o zvýšení kvality vlastního prostředí, ale také o ovlivnění funkce a skladby aktivit a programů. Kvalitní veřejné prostory umožňují široké spektrum využití a aktivit po celý den, jsou bezpečné, uživatelsky a esteticky přívětivé, výrazně se podílí i na značce města.

Relativně vysoká promíšenost sociální skladby obyvatelstva jednotlivých pražských rezidenčních čtvrtí je jednou ze silných stránek Prahy, a to především z pohledu mezinárodního porovnání ^[37]. Tento příznivý stav je v rozhodující míře důsledkem vývoje z nedávné minulosti a například i obyvatelé sídlišť jsou relativně vysoce spokojeni s tímto typem bydlení. V Praze se také zatím nesetkáme s ghety a pauperizovanými územími obdobně jako v jiných evropských metropolích. Gentrifikace některých čtvrtí je naopak v důsledku postupující příjmové stratifikace obyvatel zjevná a potenciálně představuje významný faktor budoucího rozvoje.

DÍLČÍ SILNÉ STRÁNKY

- Aditivní vrstvení stylů a slohů, rozličnost identity čtvrtí a lokalit
- Možnost svěbytných sousedství a identifikace s místem
- Existence kompaktního centra s koncentrací aktivit (kulturní, správní, vzdělávací, obchodní, rezidenční)
- Dostatek veřejného prostoru, i když mnohdy zanedbaného, vyznačujícího se potenciálem rozvoje
- Poměrně rovnoměrně rozložený sociální mix na celém území města v důsledku historického vývoje, prozatímní neexistence ghett a pauperizovaných území
- Relativní autonomie některých čtvrtí (s mixem občanského vybavení) umožňující rozvíjet koncept „města krátkých vzdáleností“

OBR. SS 20 / ÚZEMNÍ VÝVOJ PRAHY V LETECH 1784–1988

[ZDROJ: IPR Praha, 2015]

[35] Ouředníček M., Temelová J. eds. 2012: Sociální proměny pražských čtvrtí, Academia, Praha
 [36] ÚRM Praha 2001: anketní šetření
 [37] viz také SS3

PROBLÉMY

- PR-1** Snižující se ekonomická konkurenceschopnost a pozice Prahy v Evropě 66
- PR-2** Degradace urbánního prostředí města 86
- PR-3** Nedostatečná participace obyvatel i institucí na rozvoji města 108
- PR-4** Nepřípravenost Prahy na probíhající demografické změny 116
- PR-5** Zanedbávaný kulturní kapitál města 122
- PR-6** Nedostatečné odstraňování prvků snižujících kvalitu života 136
- PR-7** Klesající výkonnost vzdělávacího systému 150
- PR-8** Nedostatečně koordinovaný systém řízení a plánování v Praze 162

Snižující se ekonomická konkurenceschopnost a pozice Prahy v Evropě

Pasivita Prahy ve vztahu k podpoře podnikání, investic, inovací a ekonomického růstu a rozvoje postupně snižuje její ekonomickou konkurenceschopnost v porovnání s městy regionu střední Evropy i jiných částí světa. Pokud bude tento problém přetrvávat, hrozí Praze ekonomická stagnace, kterou neodvrátí ani její výhodná poloha v centru Evropy, ani atraktivita jejího historického centra pro turismus.

- PR-1.1** Nedostatky podnikatelského prostředí v Praze
- PR-1.2** Celková nedostatečná péče o investory
- PR-1.3** Bariéry pro větší účast žen na pracovní síle
- PR-1.4** Bariéry účasti cizinců na pracovní síle
- PR-1.5** Nedostatečná podpora trvale udržitelného cestovního ruchu
- PR-1.6** Deficit energetické efektivity pražské výstavby
- PR-1.7** Nedostatečná integrace do evropských dopravních sítí
- PR-1.8** Monotematická nabídka pro kulturní turismus orientovaná na kulturně-historické dědictví

Praha je významným ekonomickým centrem nejen národního, ale i evropského významu. Tuto pozici se v posledních letech příliš nesnažila aktivně rozvíjet, což vede k oslabování její pozice na mezinárodní úrovni.

Rozsáhlá porovnání Prahy s dalšími evropskými i mimoevropskými městy ukazují, že Praha není schopna poskytovat kvalitní moderní služby pro domácí i zahraniční investory, absenují systematické pobídky pro příchod vysoce kvalifikovaných pracovníků z Česka i zahraničí. V porovnání s jinými městy Praha příliš spoléhá na výhodnou polohu v centru Evropy a na světově známou značku pražského historického centra chráněného UNESCO.

Klesající konkurenceschopnost Prahy dokládají mnohá mezinárodní benchmarkingová porovnání ^[38]. Projevující se klesající tendence a dopad na ekonomiku města dokládá i porovnání dat o HDP referenčních měst. Tempo růstu největších lokálních konkurentů – Varšavy a Bratislavy – je výrazně vyšší, Praha, dřívější lídr měst Višegrádu, byla těmito dvěma městy předechnána ■ **OBR. PR 1.**

Systém regulace podnikání je v Praze velmi nesrozumitelný a netransparentní, což je částečně dáno národní legislativou, nicméně Praha se v posledních letech ani nesnažila aktivně profilovat jako město vstřícné k podnikání. Podpora pro malé a střední podnikání není předmětem jakékoliv dlouhodobé a realizované politiky města, což se projevuje nejen ve vztahu k tradičním odvětvím podnikání (jako je například maloobchod), ale především ve vztahu k inovačnímu podnikání a ke kreativním průmyslům.

Z hlediska trhu práce žije Praha rovněž ze své historické výhody dané nízkou cenou relativně kvalifikované pracovní síly v kombinaci s blízkostí rozvinutých trhů západní Evropy. Tato výhoda se však v čase s růstem mezd a požadavkem na více kvalifikovanou pracovní sílu vytrácí. I přes stále relativně nízkou nezaměstnanost ve městě se rozšiřuje okruh socioekonomických skupin, které mají zhoršené podmínky pro uplatnění na trhu práce, přičemž je opět nutné dodat, že tato oblast stále stojí relativně stranou zájmu správy města.

I přes hustou síť institucí výzkumu, vývoje, inovací a přes vysokou koncentraci vysokých škol a vzdělávacích institucí se Praha v rámci Evropy neprofiluje ani není vnímána jako centrum vzdělanosti nebo „SMART Prague“. Ve vztahu k akademické sféře i k inovačním podnikům se město po dlouhou dobu chovalo v zásadě netečně, což v mezinárodním porovnání zhoršuje jeho konkurenceschopnost i atraktivitu, zejména pro zahraniční investice. V Praze stále ještě nebyl reflektován význam moderních odvětví s vysokou přidanou hodnotou, inovativního podnikání a výzkumu, vývoje a inovací pro konkurenceschopnost města.

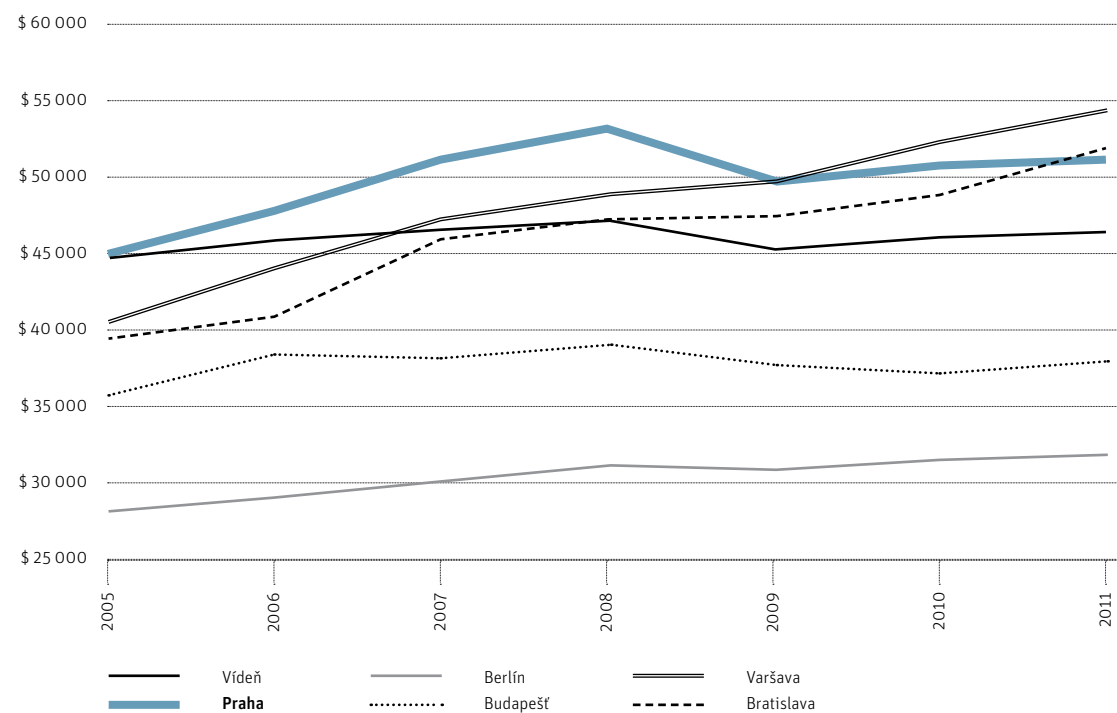
Z hlediska ekonomického rozvoje je Praha městem s velmi silnou rolí turismu a cestovního ruchu v ekonomice města. S ohledem na mimořádnou atraktivitu pro zahraniční návštěvníky Praha exploatuje historické centrum pro cestovní ruch a nevytváří aktivní politiku zaměřenou na nabídku široké škály turistických aktivit s vyšší přidanou hodnotou na celém území.

Ačkoliv je Praha pro Českou republiku jednoznačně nejvýznamnějším centrem ekonomického rozvoje a nejsilnějším ambasadorem značky, tuto svou pozici dostatečně nevyužívá na evropské ani národní úrovni.

[38] PwC 2015: Emerging trends in real estate: Europe, The Economist: Benchmarking the future competitiveness of cities, <http://www.pwc.com/>; The Economist 2013, <http://www.citigroup.com/citi/citiforcities/pdfs/hotspots2025.pdf>

OBR. PR 1 / VÝVOJ HDP NA OBYVATELE VE VYBRANÝCH NUTS 2 V LETECH 2005–2011 V PARITĚ KUPNÍ SÍLY

[ZDROJ: OECD 2015, údaje jsou za NUTS 2, do kterých s výjimkou Prahy, Berlína a Vídně spadá i zázemí měst]

Nedostatky podnikatelského prostředí v Praze

Podnikatelské prostředí v Praze nenabízí kontinuální dialog mezi různými aktéry soukromé i veřejné sféry. Praha aktivně nevytváří příznivé podmínky pro podnikatele na svém území, což má reálné dopady na ekonomiku města.

Pražská správa není mezi podnikateli vnímána jako partner, který by vůči nim byl vstřícný a podporoval jejich podnikání. V Praze sídlí relativně vysoký počet významných velkých mezinárodních i tuzemských podniků, silná je i základna malých a středních podniků a živnostníků, což městu zajišťuje relativně vysoké HDP [39] na hlavu a významné postavení v rámci České republiky [40]. Projevuje se však progresivnější přístup konkurenčních zahraničních měst, konkrétně Varšavy a Bratislavy, která se snaží o větší spolupráci s investory, tvorbu klastrů a podporu vybraných odvětví s vysokou přidanou hodnotou ■ **TAB. PR 1.**

Z hlediska aktivnější role Prahy ve zlepšování podnikatelského prostředí je třeba, aby Praha podniky vnímala jako partnery, se kterými aktivně komunikuje ve všech oblastech své činnosti. V Praze nebyl stále ještě akcentován trend společenské odpovědnosti podniků. Dále zde chybí zorganizování významné podnikatelské události, která by přilákala další potenciální podnikatele a přispěla k mezinárodní značce Prahy jako města přívětivého pro zahraniční investice. Výrazně se Praha neprojevuje ani při hájení zájmů podnikatelů na úrovni národní legislativy (ačkoliv v rámci legislativního procesu tuto možnost má), ani na úrovni EU (například v rámci aktivit Pražského domu v Bruselu).

Zejména pro zahraniční podniky a podnikatele je pak obtížná orientace ve službách města vzhledem k tomu, že jen málo z nich je dostupných alespoň v anglickém jazyce. To potvrdil výsledek testování webových stránek www.praha.eu, kde není dostupná sekce pro podnikatele v anglické verzi, dále stránek pražské městské policie nebo možnosti vyhledání informací např. o parkovacích kartách či poplatcích za zábor veřejného prostranství apod.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečný dialog mezi podnikatelskou sférou včetně živnostníků a vedením a úřady města
- Nedostatek podpory a spolupráce např. u aktivit společenské odpovědnosti podniků (CSR) nebo různých mezinárodních podnikatelských událostí
- Nízká schopnost města dodržet předešlé sliby a plány na zlepšení podnikatelského prostředí
- Slabá role města při hájení zájmů podnikatelského sektoru v Praze na celostátní úrovni
- Podpora podnikání se nepromítá do všech politik města (např. kreativní odvětví a kulturní politika nebo sociální podnikání a sociální politika)
- Nízké zapojení města a jeho organizací do usnadnění spolupráce mezi malými a středními podniky (MSP) a velkými podniky, MSP navzájem, MSP a vysokými školami aj.
- Nedostatečné informace potřebné pro zahraniční podniky (a zaměstnance-cizince) v anglickém jazyce

TAB. PR 1 / POROVNÁNÍ VÝŠE HDP NA OSOBU VYBRANÝCH MĚST V PARITĚ KUPNÍ SÍLY, ROK 2011

[ZDROJ: OECD 2015, údaje jsou za NUTS 2, do kterých s výjimkou Prahy, Berlína a Vídně spadá i zázemí měst]

MĚSTO	HDP NA OSOBU V PPP 2011 (USD)
Varšava	65 833
Bratislava	62 355
Praha	57 217
Vídeň	55 145
Budapešť	49 390
Berlín	37 787

[39] OECD 2013: Regions at a Glance, <http://www.oecd.org/>

[40] Český statistický úřad

Celková nedostatečná péče o investory

Praha nemá dostatečně proaktivní a koncepční přístup k investicím a investorům na svém území, což představuje pro její ekonomický rozvoj v následujících letech závažné riziko.

Již od roku 1989 je Česká republika jedním z neatraktivnějších cílů pro přímé zahraniční investice (PZI) ve střední a východní Evropě [41], přičemž Praha byla schopna pojmout okolo jedné poloviny z celkového objemu celorepublikových investic ■ **OBR. PR 2**. Důvodem pro vysokou atraktivitu Prahy je kvalita života, dopravní dostupnost a geografická poloha i ekonomický vývoj ČR [42]. Data České národní banky po očištění o vliv inflace ukazují, že mezi lety 2000 a 2013 vzrostly v Praze kumulované PZI do základního kapitálu o 60 % a dokonce o 572 % se zvýšil objem reinvestovaného zisku [43].

Dle studie European Cities and Regions of the Future společnosti FDI Intelligence se v roce 2012 Praha umístila jako 20. neatraktivnější město Evropy pro investice [44], když obsadila nejvyšší příčku ze všech měst nových členských států ■ **TAB. PR 2**. V roce 2014 se oproti tomu Praha umístila až na 10. místě [45] ve východní Evropě, kdy jsou před ní i česká města Ostrava a Brno ■ **TAB. PR 3**.

Praha problém s výší PZI (ani s tuzemskými investicemi) nemá, nicméně konzultace se zástupci podnikatelské sféry [46] ukazují, že má výrazný deficit v péči o investory a v proaktivním přístupu k získávání dalších investic. Praha soutěží o omezené zdroje financování a porovnání ukazují snižující se relativní atraktivitu Prahy i v rámci regionu střední a východní Evropy, tedy přímými konkurenty, kteří jsou ve snaze získat investici aktivnější, a dále chybí systematické opatření na aktivní podporu investic do vybraných odvětví s vysokou přidanou hodnotou, která jsou schopna vytvořit atraktivní pracovní místa, mají velký potenciál růstu a zvyšují kupní sílu obyvatelstva.

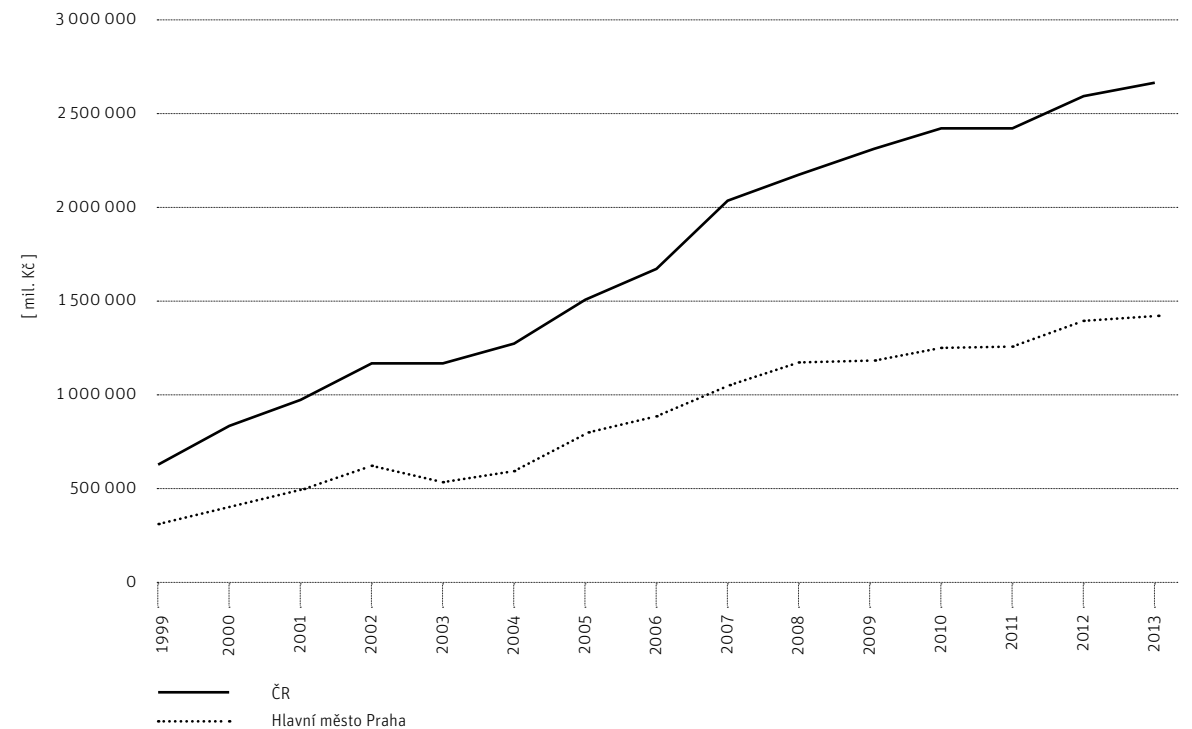
Praze rovněž chybí systematická podpora místních podnikatelů s výraznými pozitivními externalitami přispívajícími k rozvoji města, městských částí a místních komunit.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Zájem, který projevuje vedení města o investory a obecně o podnikatele, je v Praze výrazně nižší než v jiných městech
- Nedostatečné kapacity v rámci oddělení strategie a podpory podnikání na MHMP, které by aktivněji pečovalo o investory
- Nedostatečná komunikace města s investory, která se projevuje v nedostatečné reflexi podpory investic v městském plánování a obecně v určitém zklamání investorů z komunikace s městem
- Nedostatečná prezentace Prahy jako cíle pro investice, obecně špatný marketing města a málo aktivní přístup ke zvyšování atraktivity Prahy pro investice
- Malý přehled Prahy o podnicích na jejím území a neexistence vize, jaké investice vlastně chce Praha na své území přitáhnout
- Nízká podpora místních podnikatelů s pozitivními externalitami na rozvoj města
- Chybějící systematická podpora odvětví s vysokou přidanou hodnotou

OBR. PR 2 / STAV PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC V ČR A PRAZE

[ZDROJ: ČNB 2015]

[41] Mezi lety 2000 a 2013 se podíl Prahy na celkových kumulovaných PZI zvýšil o 5 %.

[42] Mercer 2012: Mercer's Quality of Living

[43] ČNB 2015: PZI, <https://www.cnb.cz/>

[44] FDI Intelligence 2012, <http://www.fdiintelligence.com/Rankings/>

[45] FDI Intelligence 2014, <http://www.fdiintelligence.com/>

[46] Expertní skupina zahrnovala zástupce malých a středních podniků, start-upů, ale i velkých investorů jako je Sanofi-Aventis, Microsoft nebo Siemens, České bankovní asociace, AMSP, ICC ČR, HK Praha, Startup Yard apod.).

TAB. PR 2 / BENCHMARKING 25 NEJATRAKTIVNĚJŠÍCH MĚST PRO PZI

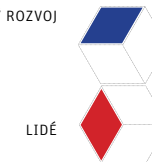
[ZDROJ: European Cities and Regions of the Future 2012/13]

POŘADÍ	MĚSTO	ZEMĚ
1	Londýn	Velká Británie
2	Paříž	Francie
3	Vídeň	Rakousko
4	Moskva	Rusko
5	Reading	Velká Británie
6	Mnichov	Německo
7	Cambridge	Polsko
8	Dublin	Írsko
9	Berlín	Německo
10	Stockholm	Švédsko
11	Edinburg	Velká Británie
12	Kodaň	Dánsko
13	Hamburg	Německo
14	Glasgow	Velká Británie
15	Amsterdam	Nizozemí
16	Bristol	Velká Británie
17	Oslo	Norsko
18	Curych	Švýcarsko
19	Brusel	Belgie
20	Praha	Česko
21	Varšava	Polsko
22	Barcelona	Španělsko
23	Antverpy	Belgie
24	Liverpool	Velká Británie
25	Dundee	Velká Británie

TAB. PR 3 / BENCHMARKING 10 NEJATRAKTIVNĚJŠÍCH LOKALIT VÝCHODNÍ EVROPY PRO PZI

[ZDROJ: European Cities and Regions of the Future 2014/15]

POŘADÍ	MĚSTO	ZEMĚ
1	Budapešť	Maďarsko
2	Vratislav	Polsko
3	Katowice	Polsko
4	Plzeň	Česko
5	Moskva	Rusko
6	Brno	Česko
7	Poznaň	Polsko
8	Ostrava	Česko
9	Bratislava	Slovensko
10	Praha	Česko

Bariéry pro větší účast žen na pracovní síle

Účast žen na pracovní síle je výrazně nižší než mezi referenčními městy; jedním z mnoha důvodů jsou špatná dostupnost předškolní péče o děti a malá nabídka částečných úvazků; zejména k řešení problematiky úvazků však musí být vytvořeny podmínky na celostátní úrovni. Tyto bariéry zapříčiňují nerovnost v uplatnění žen na trhu práce i po zbytek jejich kariéry.

Praha výrazně zaostává za srovnatelnými městy v podílu žen na pracovní síle. Ten se, na rozdíl od celoevropského trendu, podstatně zhoršoval během celé první dekády 21. století, když sklouznul z téměř 48 % na současných 44 %, přičemž negativní trend se začal obracet až po roce 2010 ^[47]. Toto snižování účasti žen na pracovním trhu bylo do značné míry způsobeno oživením porodnosti. Snižování genderových rozdílů v zaměstnanosti je ve velké míře závislé na schopnosti žen i mužů sladit soukromé a profesní závazky. V této souvislosti je klíčová dostupnost předškolních zařízení pro děti ve věku 3–6 let a dostupnost práce na částečný úvazek zejména pro mladé rodiče.

V podílu částečných pracovních úvazků na celkové zaměstnanosti Praha výrazně zaostává. Jen 15 % žen pracuje na částečný úvazek, v městech západní Evropy však tento podíl často překračuje 35 % ^[48].

V kontextu vysoce nadprůměrného věku prvorodiček v rámci ČR ^[49] disponuje Praha nadprůměrnou vzdělaností a profesní vybaveností a současně vyšší životní orientací žen na profesní kariéru. Praha potřebuje reagovat na problémy nízké porodnosti a přirozené reprodukce jako významné sociální bariéry, které se odrážejí v kvalitě života, rovných příležitostech a zaměstnanosti žen. Pro pronatalitní klima je důležitá nejen dostupnost kapacit předškolních zařízení, zejména v okrajových částech s bytovou výstavbou a migrací mladých osob, ale také možnosti flexibilních pracovních podmínek, dostupnost bydlení, dopravy, lokální bezpečnost, nabídka pro volný čas a kvalita vzdělávání, zdravotnictví a dalších služeb.

Praha není ve vzrůstající míře schopna pokrýt poptávku po dostupné předškolní péči a soustavně tak neplní „barcelonské cíle“ stanovené Evropskou radou. Zřizovatelé mateřských škol nedokázali reagovat na demografický trend a i přes mírné zvyšování míst se výrazně zvýšil podíl odmítnutých žádostí o umístění do městských předškolních zařízení ^[50]. Alternativní formy finančně dostupné péče o děti se zatím rovněž nerozvinuly. V konečném důsledku tak má Praha nejmenší podíl žen ve věku 25–34 let na pracovní síle v porovnání s mnoha referenčními městy v rámci EU 28 ■ **OBR. PR 3.**

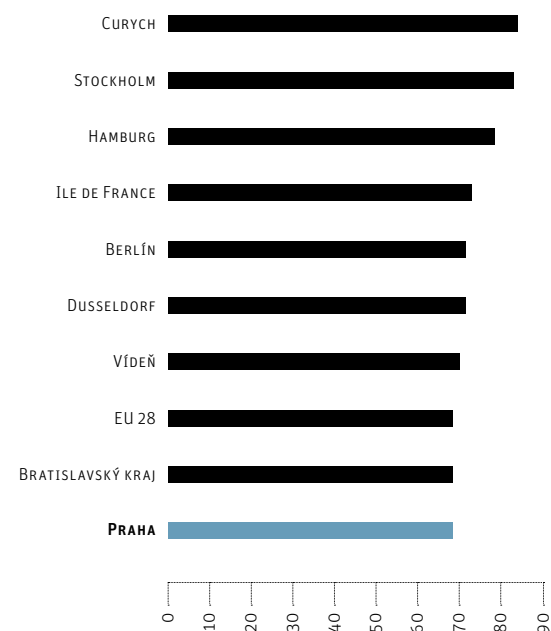
Ženy vykazují v Praze i vyšší míru nezaměstnanosti než muži, a to napříč věkovými skupinami. Ke konci roku 2012 bylo nezaměstnáno 5 % žen a jen 4 % mužů ^[51]. Přitom ve většině referenčních měst je tento trend opačný – míra nezaměstnanost mužů je větší. Ženy po mateřské dovolené, kdy na dlouhou dobu přeruší výkon své profese, se mnohdy obtížně vracejí na trh práce a dle vyjádření mnohých sociálních pracovníků stále není tomuto problému věnována dostatečná pozornost. Propad v nezaměstnanosti matek během předškolního věku dětí a jejich těžký návrat na pracovní trh pak znevýhodňuje postavení žen v zaměstnání. Magistrát hl. m. Prahy uplatňuje politiku rovných příležitostí především k vlastním zaměstnankyním, ale není zde patrná snaha genderového zohledňování směrem k veřejnosti.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nízký podíl žen na pracovní síle Prahy oproti srovnatelným městům
- Nedostatečná nabídka dostupné předškolní péče
- Malá nabídka zaměstnání na částečný úvazek
- Genderová nerovnováha na pracovním trhu: vyšší nezaměstnanost žen, nižší pracovní hodnocení

OBR. PR 3 / ZAMĚSTNANOST ŽEN VE VĚKU 25–34 LET V % V ROCE 2014

[ZDROJ: Eurostat 2015]

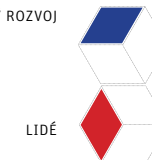
[47] OECD 2015, <https://stats.oecd.org/>

[48] Eurostat 2015, Employment by full-time/part-time, sex and NUTS 2 regions (1 000), <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/>

[49] V roce 2013 činil průměrný věk prvorodiček v Praze je 30,9 let, tj. o více jak 2 roky více než celorepublikový průměr. ČSÚ, <https://www.czso.cz/>

[50] viz také PR4

[51] MPSV 2013: míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2012

Bariéry účasti cizinců na pracovní síle

Vzrůstající počet cizinců v Praze vyvažuje pracovní trh, obohacuje ho o diverzifikovanou pracovní sílu a zmírňuje negativní dopady demografických změn. Cizinci poptávající práci na metropolitním trhu práce se však potýkají s nedostatečnou podporou ze strany samosprávy projevující se nedostatečnou komunikací v angličtině či nepřehledným systémem vydávání pracovních povolení.

Praha je cílovou destinací pro 36 % cizinců pracujících v ČR, spolu se Středočeským krajem pak v regionu nalezneme práci polovina migrantů žijících v zemi. V samotné Praze se v letech 2002–2011 [52] zvýšil počet pracujících cizinců o 204 % na 110 tis. osob, respektive 153 tis. při započtení Středočeského kraje ■ **obr. PR 4**. Zvyšující se podíl migrantů na pracovní síle přispívá k rovnováze na trhu práce a ke vzrůstající diverzitě pracovní síly. Migrace doplňuje nabídku práce v profesích, které se těžko naplňují domácími pracovníky. Vzhledem k nízké nezaměstnanosti v Praze a cílenému upřednostňování domácích pracovníků pro každou profesi nabízenou cizincům ze třetích zemí se nedá ani souhlasit s hypotézou, že pracovní migrace zvyšuje nezaměstnanost.

Mezi hlavní problémy spojené se zaměstnáváním cizinců patří nepřehledný systém vydávání pracovních povolení, nedostatečná schopnost města komunikovat s migranty a pomoci jim integrovat se do většinové společnosti. Praha rovněž nedosahuje atraktivity nejpopulárnějších měst pro špičkové experty ve výzkumu, vývoji a inovacích.

Migranti v Praze se nejvíce potýkají s problémy v oblasti jazyka – v možnostech dorozumět se na úřadech a s majoritou společnosti a v dostupnosti kurzů českého jazyka. Druhým okruhem problémů je zkušenost s diskriminací, a to jak při komunikaci s úřady, tak i při hledání práce. Orientaci migrantů v novém prostředí znesnadňuje také nedostatek kontaktních míst, která by poskytla migrantům ucelený přehled o jejich právech a povinnostech.

Migranti ze třetích zemí s nižší kvalifikací se navíc potýkají s problémem získat stabilní práci, která by zabezpečila je a jejich rodinu. Často žijí v nejistotě, že práci náhle ztratí. Důsledkem nedostatečné koordinace mezi Odborem migrační a azylové politiky (OMAP) MV ČR, pracovním úřadem a pražským magistrátem je rovněž práce načerno. Například pro migranty s nízkou kvalifikací omezil úřad práce dobu povolení na 6 měsíců s cílem chránit domácí pracovní sílu. Administrativní proces na OMAP však trvá několik měsíců, takže obnovování povolení probíhá v konečném důsledku neustále, zatěžuje žadatele a vrhá je do nejistoty. Mnozí z nich pak volí práci načerno.

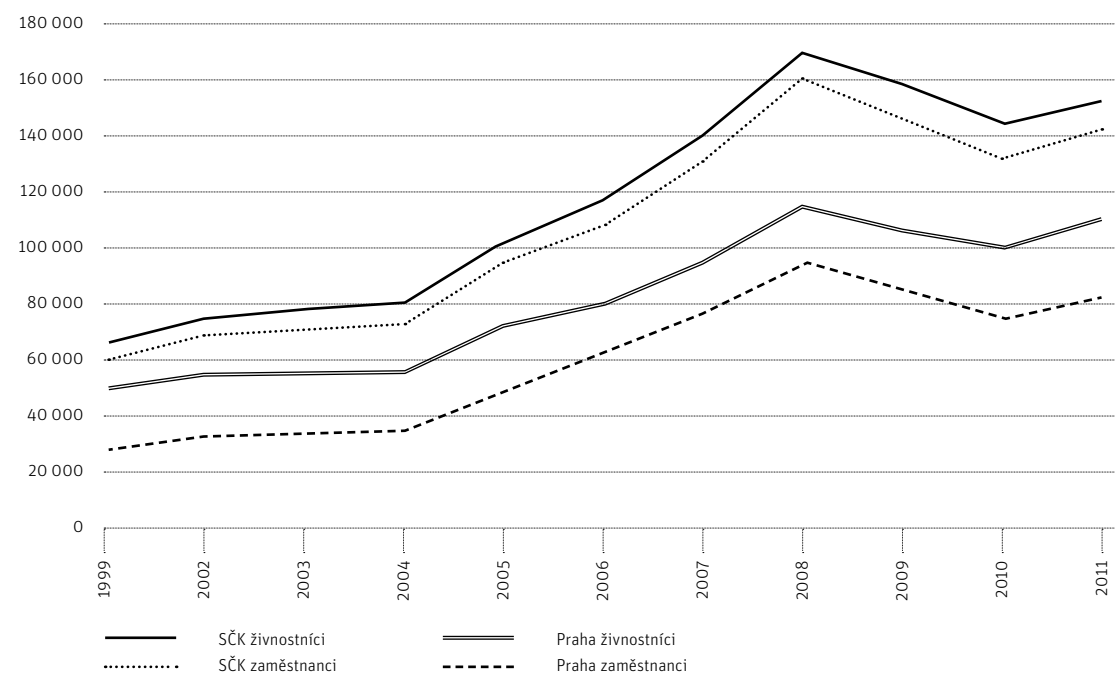
Pro město a městské části je důležitá znalost situace a potřeb cizinců žijících na jeho území. Zkušenosti některých městských částí (např. Praha-Libuš s významnou vietnamskou komunitou), neziskových organizací a příklady ze zahraničí mohou sloužit jako model pro integrační strategie hlavního města.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nepřehledný systém vydávání pracovních povolení pro občany třetích zemí
- Nedostatečná komunikace orgánů města v angličtině
- Nedostatečná podpora integrace pracujících cizinců
- Menší atraktivita Prahy jako destinace pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu

OBR. PR 4 / VÝVOJ POČTU PRACUJÍCÍCH CIZINCŮ V PRAZE A STŘEDOČESKÉM KRAJI (SČK) V LETECH 1999–2011

[ZDROJ: ČSÚ 2013]

[52] Dle sdělení ČSÚ z důvodu integrace informačních systémů MPSV nejsou ke květnu 2015 údaje za cizince evidované úřady práce od roku 2012 k dispozici.

Nedostatečná podpora trvale udržitelného cestovního ruchu

Pro trvalou udržitelnost užítka z dynamicky rostoucího cestovního ruchu nestačí, aby Praha nabízela návštěvníkům vyžití okolo Královské cesty. Město se nedostatečně zaměřuje na pořádání kulturních akcí evropského formátu a nepodporuje systematicky kongresovou turistiku.

Cestovní ruch je pro Prahu významným zdrojem příjmů a vytváří velký počet pracovních míst. Od roku 2003 se zvýšil počet přenocování o 60 % ■ **TAB. PR 4.** V posledních letech počet návštěvníků města dynamicky roste zejména díky zájmu německých, ruských a asijských turistů. V roce 2013 navštívilo Prahu 5,5 mil. návštěvníků, což představovalo meziroční nárůst o 2 % ^[53] a počet přenocování dosáhl v roce 2014 počtu 14 805 209.

Praha si vytrvale udržuje v počtu návštěv náskok před Vídní, ta ale i přesto v monetárním vyjádření vykazuje vyšší zisk z turismu ^[54]. Ostatní evropské metropole jsou schopny rovněž přilákat více domácích nocujících návštěvníků, a to i v zemích populačně srovnatelných s ČR.

V Praze tak převládá důraz na kvantitu návštěvníků, kteří přijedou primárně za památkami, atmosférou a nízkou cenou služeb spíše než za kulturním vyžitím. S tím je spojena i otázka opakovaných cest. Praha dostatečně nenabízí akce a události evropského významu, které by lákaly k opakovaným návštěvám.

Turistický ruch bude benefitem pro město, jen pokud bude nárůst intenzity trvale udržitelný a nebude snižovat kvalitu života jeho obyvatel. Praha zatím nevyužila potenciál turistického ruchu jako prostředku k revitalizaci (ekonomické a sociální) lokalit mimo centrum strategiemi 24hodinového města ^[55] nebo nabídkou vhodného programu a cílelou propagací. Příjem z cestovního ruchu pro živnostníky s provozovny mimo Prahu 1 je tak značně omezen. Na druhou stranu vysoká koncentrace turistů a provozoven podél Královské cesty představuje značnou zátěž pro sociální rovnováhu a zástavbu.

Příznivé podmínky Prahy k dosažení pozice světové destinace pro kongresovou turistiku se rovněž nedaří plně využít. Aby Praha obstála v silné konkurenci Vídně, Berlína a Budapešti je třeba, aby se město dále věnovalo podpoře tohoto typu turismu.

S rozvojem kongresové i volnočasové turistiky souvisí i nutnost rozvoje dopravní infrastruktury: rychlé spojení letiště s centrem města veřejnou dopravou, přímá letecká spojení se světovými metropolemi Asie a Ameriky a napojení na vysokorychlostní trať ekonomického centra Evropy. Město včetně dopravního podniku má rovněž nedostatky v přístupu k informacím v angličtině a ve vstřícnosti k návštěvníkům nehovořícím česky.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Vysoká koncentrace turistů v Praze 1; neexistující opatření lákající turisty do dalších částí Prahy jako způsob jejich oživení
- Nedostatek velkých kulturních a sportovních akcí, které pomůžou přilákat další návštěvníky
- Příznivé podmínky pro kongresovou turistiku nejsou plně využity
- Nedostatečná propagace přírodních zajímavostí v Praze a jejím okolí jako turistických cílů pro zahraniční návštěvníky (devonský útvar)
- Malý počet opakovaných návštěv turistů
- Dopravní politika nedostatečně reflektující potřeby návštěvníků Prahy (komunikace v anglickém jazyce, přehledné ukazatele, rychlé spojení s letištěm)

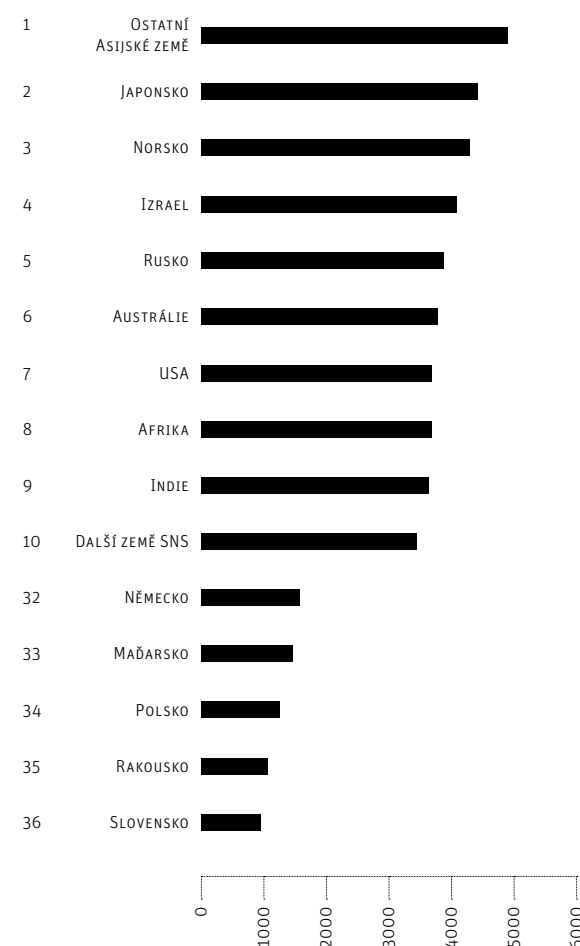
TAB. PR 4 / VÝVOJ POČTŮ PŘENOCOVÁNÍ V PRAZE (2003–2013)

[ZDROJ: Pražská informační služba 2014, ČSÚ]

ROK	POČET PŘENOCOVÁNÍ	PODÍL PŘENOCOVÁNÍ REZIDENTŮ (DOMÁCÍCH NÁVŠTĚVNÍKŮ)
2003	8 424 332	10,40 %
2004	10 666 404	8,15 %
2005	11 204 950	7,46 %
2006	11 277 671	8,49 %
2007	12 200 291	8,14 %
2008	12 174 591	9,06 %
2009	11 218 200	9,48 %
2010	12 121 133	9,67 %
2011	12 948 091	9,81 %
2012	14 443 143	10,42 %
2013	14 654 282	10,90 %

OBR. PR 5: PRŮMĚRNÁ ÚTRATA NÁVŠTĚVNÍKŮ ZA POBYT V ČR DLE ZEMĚ PŮVODU (KČ ZA 1 DEN/OSOBU) V ROCE 2012 (PRVNÍCH 10 A POSLEDNÍCH 5)

[ZDROJ: CzechTourism 2013]

[53] Pražská informační služba 2013, <http://www.praguecitytourism.cz>

[54] Vídeň je světově na 17. příčce v příjmech z turismu. Zdroj: MasterCard Global Destination Cities Index 2013

[55] Lovatt A., O'Connor J., Montgomery J. a Owens P. 1994: The 24-Hour City: Selected Papers from the First National Conference on the Night-time Economy., Manchester

Deficit energetické efektivity pražské výstavby

Praha není připravena na implementaci evropské směrnice o energetické náročnosti budov, která obsahuje specifické ekonomické a technologické parametry. V minulosti proběhly rozsáhlé rekonstrukce panelových sídlišť. Často však byly prováděny nekoncepčně a bez ohledu na dlouhodobou udržitelnost.

Deficit energetické efektivity pražské výstavby zahrnuje problém projektové nepřipravenosti na období platnosti směrnice Evropské unie (2010/31/EU) o energetické náročnosti budov, která stanovuje výrazně vyšší úroveň energetické efektivity především veřejných budov (s platností od roku 2018), která je podmíněna změnou technologie i projektové přípravy výstavby. Praha není na implementaci této evropské směrnice připravena – metodicky, technologicky ani manažersky.

Současně byla, kvůli nekoncepčnosti při revitalizaci panelových domů a nedostatečné spolupráci veřejného a soukromého sektoru, promarněna šance revitalizovat panelová sídliště s pomocí dobré praxe například z bývalé NDR a s využitím nejlepších dostupných technologií.

Orientace na zvyšování energetické efektivity budov má mimo jiné také potenciál technologického pokroku ve stavebnictví a tedy i možnost jeho oživení. Klíčovým problémem je sektorové vnímání problémů, především limitovaná schopnost projektantů sladit potřebu energetické efektivity se zachováním architektonické kvality, a absence architektů při revitalizaci výstavby.

Původní panelové domy dnes kromě užitných a estetických problémů nevyhovují zejména požadavkům na ekonomický provoz domácností. Příčinou často nekvalitní rekonstrukce panelových sídlišť (nedostatečné zateplení, nekoordinace jednotlivých fází rekonstrukce) je především proces privatizace bytového fondu předcházející jeho rekonstrukci, nízká míra participace architektů i technologicky pokročilejších projektantů a technologů na procesu rekonstrukce a také nekompetentní debata vlastníků (obvykle bytových družstev a SVJ).

Špatně zrekonstruovaná sídliště s sebou přináší – kromě nedostatečné energetické efektivity rekonstruovaných budov – také dílčí degradaci estetické tváře sídlišť, snížení ekonomické a sociální hodnoty rezidenčního bydlení v této části města a promarněnou šanci na využití technologického potenciálu revitalizace.

Panelové domy však jednoznačně mají možnost dosáhnout až pasivního standardu v potřebě tepla na vytápění za předpokladu komplexního přístupu k rekonstrukci. V současné době probíhá vlna rekonstrukcí domů s cílem dosáhnout lepší energetický standard. Mnoho rekonstrukcí je však prováděno s krátkodobým výhledem a úpravy znamenají významné snížení komfortu nebo dokonce i hygieny užívání bytů.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Projektová nepřipravenost na období platnosti směrnice Evropské unie (2010/31/EU) o energetické náročnosti budov
- Nekoncepčnost a nedostatečná spolupráce veřejného a soukromého sektoru při revitalizaci panelových domů
- Nevyužití dobré praxe a nejlepších dostupných technologií při rekonstrukci
- Nevyhovující energetická efektivita panelových domů včetně užitných a estetických problémů

Nedostatečná integrace do evropských dopravních sítí

Jedním z pohledů při hodnocení konkurenceschopnosti na trhu měst je jeho vazba na národní a mezinárodní dopravní síť, a to zejména na expresní síť. I když je Praha napojena na hlavní tahy, kvalita některých těchto spojení není na úrovni srovnatelných evropských metropolí. Aby Praha nezůstala na pomyslné periferii v evropském kontextu, bude zapotřebí v dlouhodobém horizontu řešit deficit vazeb na evropskou expresní síť.

Kvalita napojení mezinárodního Letiště Václava Havla v Praze-Ruzyni (s obratem cca 11,0 mil. cestujících v roce 2013, tj. cca 92 % všech leteckých cestujících v ČR) je dlouhodobě palčivým problémem jak pro město, tak pro vlastní letiště. Deficit kolejového napojení v potřebném standardu neumožňuje změnit poměr dělby přepravní práce veřejné a individuální dopravy při cestách na letiště ani nabídnout odpovídající komfort pro letištní pasažéry cestující do centra města. Současné spojení městskými autobusy je nevyhovující a neadekvátní významu a funkci letiště [57] ■ **OBR. PR 6.** Ani napojení silniční dopravy neodpovídá intenzitě vztahů na letiště, a to z důvodu provozně kritické křižovatky na silnici I/7. Dalším neméně významným problémem je rozvoj dráhového systému letiště a jeho dopady na okolní území.

Mezi strategické projekty patří i vnější silniční obchvat Prahy – Pražský okruh (označovaný také jako SOKP). Absence chybějících úseků způsobuje problém v podobě nepropojení 12 radiálně vedených národních a evropských tahů. Zároveň vzhledem na jeho převažující funkci jako distributora vztahů region – město a obvodových vztahů města je existence jeho nedostavěných částí významně pocíťována s ohledem na hlukovou a emisní expozici ve stávající uliční síti a zejména pak tomu bude po zprovoznění tunelového komplexu Blanka. Tento stav vede k paradoxní situaci, kdy město realizuje vnitřní okruh, ačkoliv není dokončen vnější. Význam Pražského okruhu se potvrdil po zprovoznění jeho jižní části v roce 2010, díky němuž se výrazně zlepšila plynulost tranzitní dopravy mezi silnicemi dálničního typu západním směrem (dálnicí D5 na Plzeň a Německo, I/6 na Karlovy Vary a Německo, I/7 na Slaný a Německo) a dálnicí D1 (směr Brno, Slovensko, Polsko a Rakousko) a výrazně se snížila především nákladní tranzitní doprava v uliční síti města. Je velmi naléhavé podobným způsobem dořešit situaci ve východní části města (spojení dálnic D1 a D8 je součástí evropského IV. multimodálního koridoru Berlín–Praha–Viedeň/Bratislava...) a v severní části města mezi dálnicí D8 a silnicí dálničního typu I/7.

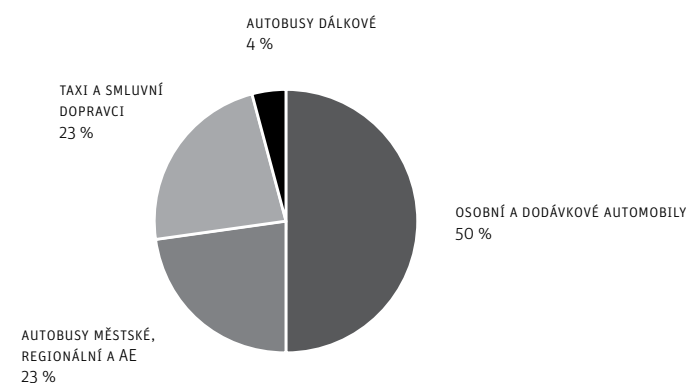
V západoevropském prostoru je poměrně rozvinutá síť vysokorychlostních železničních spojení, zejména v sousedním Německu. Tato skutečnost vede k vytváření jakéhosi objezdu ČR ve vztahu Berlín–Viedeň, která by naopak přes území našeho státu tvořila logickou geopolitickou spojnicí. S ohledem na stav přípravy koridorů vysokorychlostních tratí, resp. rychlých spojení v ČR, je pak otázkou, zda bude zájem sousedů, resp. EU, podporovat a participovat na takovém spojení, které by Prahu časově přiblížilo významným evropským aglomeracím

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedokončený vnější Pražský okruh
- Rozvoj Letiště Václava Havla Praha a jeho dopady na životní prostředí
- Neexistence kolejového napojení letiště
- Neexistence železničních rychlých spojení
- Omezená splavnost toků limitující využití vodní cesty pro dopravu (do Německa a přístavu Hamburk)

OBR. PR 6 / DĚLBA PŘEPRVNÍ PRÁCE U CEST Z A NA LETIŠTĚ VÁCLAVA HAVLA PRAHA (ČERVEN 2012, PRACOVNÍ DEN, 6-22H)

[ZDROJ: IPR Praha]

Monotematická nabídka pro kulturní turismus orientovaná na kulturně-historické dědictví

Praha se dlouhodobě profiluje jako město kulturního dědictví, není však městem autentické živé střeoevropské kultury a marní tak příležitosti, které jí propojení tradice a vlastní živého kulturního kapitálu nabízí. Pokud chce Praha dostat značku „města kultury“ a zlepšit svou pozici v soutěži s dalšími městy, musí se zaměřit na budování reálného obsahu pojmu „město kultury“ a nesázet pouze na „osvědčené“ památky. Základní otázkou budování značky by měly být aktuální činnosti, kulturní aktivity a projekty, které přidáme ke zděděnému dědictví a které z nás učiní živou součást Evropy.

Mezi klíčové komponenty, které v postkomunistické historii utváří značku Prahy (pomineme-li Sametovou revoluci a osobnost Václava Havla), patří kultura. Kulturní turismus, který tvoří významný podíl inomingového turismu Prahy, se však dlouhodobě omezuje převážně na zděděné hodnoty (památky) a přehlíží či nedokáže využít současnou živou autentickou kulturu svých obyvatel, potenciál svých institucí a nerozvíjí celkovou atmosféru města. Důsledkem tohoto přístupu je, že Praha v očích turistů sice je okouzující město, ale současně skanzen, muzeum pod širým nebem, kam stačí zajet jednou za život. Především pro mladší generaci funguje pouze jako doplňková destinace na trase Berlín-Vídeň. Problém jednostranného důrazu na památky je markantní v historickém jádru města, kde jsou turisté (aniž by si toho často byli vědomi) uvězněni ve vlastním turistickém ghettu a které jen velmi omezeně reprezentuje autentickou českou kulturu, resp. není místem prolínání autentické národní kultury s dalšími mezinárodními vlivy (s ohledem na geografickou pozici a kulturní tradici). Město není schopno reagovat na poptávku zahraničních turistů kreativním, inovačním způsobem a přichází tak mimo jiné o ekonomický zisk plynoucí z propojení cestovního ruchu a kulturních a kreativních průmyslů.

Pro porovnání – ve Vídni jsou například všechny významné kulturní instituce (např. Albertina, Opera, Museum Quarter, MAK) členy Rady města pro turistický ruch a podílejí se průběžně a prakticky svými programovými plány na tvorbě strategie turistického ruchu. V Praze taková průběžná koordinační pracovní platforma chybí. Ačkoli Praha vykazuje oproti Vídni vyšší počet turistických přenocování (Praha 13,2 mil. versus Vídeň 12,2 mil.)^[58], Vídeň ji převyšuje v kongresové turistice.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Málo příkladů inovačních přístupů v prezentaci a interpretaci kulturního dědictví (především) památek směrem k zahraniční klientele
- Málo výrazných kulturních a uměleckých počinů evropského významu, které by samy o sobě byly motivem návštěvy pro zahraniční návštěvníky
- Nabídka Prahy nemotivuje zahraniční turisty k opětovné návštěvě města
- Nedostatečně využitá tradice uměleckých oborů, ve kterých jsme schopni konkurence (klasická a historická hudba, film, animovaný film, loutkářství)
- Malá podpora autentické kultury v centru – Praha se smířila s centrem, které se v mnoha ohledech nevkusně podbízí turistům a redukuje centrum města na pouťovou zábavu
- Praha nevyužívá své kulturní rozmanitosti – ani domácí ani zahraniční turisty se nedaří vyvést mimo centrum
- Praha nemá jasnou strategii cestovního ruchu ani marketingovou strategii, nemá dostatečně definované priority ani segmenty turistů, které chce oslovit

Degradace urbánního prostředí města

Město nevyužívá svou různorodost a kvalitní morfologii pro zvýšení obyvatelnosti svého území, nepečuje o veřejný prostor a jeho prostorový rozvoj vede k růstu dopravní zátěže. Město se málo aktivně brání degradaci centrální části a vytlačování obyvatel z atraktivních území.

Praha je díky své historii a poloze městem s velmi různorodými a hodnotnými urbánními strukturami a s potenciálem kvalitního prostředí pro život. Lokálně (především historické jádro) je ale degradována extrémním zatížením neodpovídajícím potřebám kvalitního života obyvatel a snižujícím atraktivitu pro návštěvníky. Stejně tak chybí nástroje (zejména ekonomické) pro efektivní využití a pro kvalitní a intenzivní městský život (vnitroměstské brownfields). Zároveň schází systematický rozvoj lokálních center aktivit, stejně jako není podporována soudržná celoměstská struktura. Cílem rozvoje hustší sítě přirozených jader (např. jádra historických vesnic) či ohnisek aktivit není oslabování centra, ale podpora a doplnění struktury hierarchie subcenter města, jejich zatraktivnění a identifikace jedinečných aspektů. Přesto výsledkem výše uvedeného vývoje (včetně nedostatečně efektivních legislativních nástrojů) je rostoucí ohrožení některých lokalit a především centra města. V návaznosti na celou řadu faktorů dochází v důsledku ke snížení kvality života a vylidňování centra města.

Veřejný prostor ve městě je zatížen servisními aktivitami (jako parkování, doprava, reklama apod.), které omezují možnosti jeho efektivnějšího využití (například pro občanské, kulturní, společenské aktivity). K jeho degradaci přispívá také nedostatečná údržba – nejen zeleně ale i dalších prvků, které se podílejí na jeho vzhledu. Při plánování nových částí města není věnována potřebná pozornost kvalitě a životaschopnosti veřejných prostorů. Při realizaci nových souborů staveb vznikají dominantně monofunkční obytné, kancelářské, nákupní či zábavní komplexy bez multifunkčních veřejných prostorů. Monofunkční komplexy se obtížně rozvíjejí a doplňují tak, aby se staly plnohodnotnou součástí města.

Při plánování a diskuzi o podobě města dominuje řešení dopravních problémů na úkor otázek týkajících se životaschopnosti, četnosti aktivit a obyvatelnosti města. Budování fyzické propustnosti a otevřenosti města je dlouhodobým procesem, který je třeba pečlivě plánovat a naplňovat.

- PR-2.1** Chybějící nebo špatně fungující vazby pro pohyb ve městě
- PR-2.2** Negativní vliv dopravy na veřejný prostor
- PR-2.3** Neucelená parkovací politika
- PR-2.4** Dominantní pozice dopravních staveb v plánování prostorového rozvoje města
- PR-2.5** Nesystematický rozvoj lokálních center/jader aktivit
- PR-2.6** Nekoncepční přístup k veřejným prostorům města
- PR-2.7** Kompozice krajiny ve městě a za městem
- PR-2.8** Bariéry ve využívání veřejného prostoru pro spontánní jednání a aktivity oživující město
- PR-2.9** Nedostatečná vybavenost lokálních center kulturně-komunitním zázemím, aktivitami a službami
- PR-2.10** Degradace funkce a významu centra města

Chybějící nebo špatně fungující vazby pro pohyb ve městě

Trend narůstající mobility zvyšuje potřebnost investic v dopravní infrastrukturu, zejména těch, které by zvýšily kvalitu veřejné dopravy nabídkou kapacitnějšího nebo kvalitnějšího spojení. Bez výstavby chybějících klíčových prvků dopravní infrastruktury nelze odstranit její deficity a zejména nabídnout vyšší úroveň služeb ve veřejné dopravě.

Jedním z kritérií pro posuzování kvality života ve městě je otázka dostupnosti zdroje a cíle a kvalita přemísťování se po městě a související dopady na kvalitu prostředí. A to zejména v případě volby způsobu přepravy – pěšky, na kole, autem nebo veřejnou dopravou. Rozhodující je tedy nabídka kvalitních služeb, tedy i kvalitní infrastruktury. Pro dosažení vyšší nabídky kvality je evidentní absence některých nových prvků infrastruktury, zejména pak ve veřejné dopravě.

Tempo modernizace železničního uzlu Praha je nedostatečné v porovnání s nárůstem poptávky a také je brzdou dalšího rozvoje linek S příměstské železnice, ale i dálkové dopravy. Již dnes je správcem infrastruktury identifikována na některých tratích téměř vyčerpaná propustnost a bez přestavby a doplnění infrastruktury nebude možné zásadní zlepšení. Ve výhledu pak bude evidentně zapotřebí i nových tratí pro segregaci příměstské a dálkové dopravy.

V případě městské veřejné dopravy je problémem velká přetíženost centrální části systému, zejména pak přestupních uzlů metra (Muzeum, Můstek, I. P. Pavlova). V tramvajové síti je slabinou soustředění průjezdu centrem na velmi zatížené úseky, resp. uzly, které se v případě jakékoliv nepravdivosti zásadně propisují do celého systému (Karlovo nám. – Ječná, Vodičkova – Jindřišská). Některé autobusové tahy dosahují již hodnot adekvátních pro nahrazení kolejovou dopravou (např. obsluha jižního sektoru města, spojení metro Dejvická – Suchbátka aj.). Zavedením tangenciálních autobusových linek (např. Smíchov – Jižní Město) se také ukázala poptávka po neradiálních vztazích ve městě. Chybí však zejména tramvajová infrastruktura, která by kvalitní propojení mohla nabídnout mezi významnými lokalitami ve městě, např. Smíchov – Pankrác. Tím by došlo i k odlehčení centrální části. S ohledem na nárůst příměstské dopravy dochází k přetěžování některých vybraných uzlů příměstské autobusové dopravy.

Chybějí také některé prvky, které by lépe propojovaly jednotlivé části města na místní i celoměstské úrovni – mimo jiné i nové pražské mosty a lávky pro nemotorovou dopravu.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečná kapacita železničních tratí s ohledem na poptávané objemy dopravy, nedostatečná obnova železniční infrastruktury včetně výstavby nových zastávek
- Nedostatek pěších propojení, nedostatečný rozsah tras pro cyklisty včetně vyhrazených cyklopruhů
- Chybějící propojení vltavských břehů, chybějící přemostění a lávky
- Nedokončený vnější Pražský okruh jen částečně odvádějící tranzitní i cílovou dopravu mimo kompaktní město
- Chybějící komunikační spojení ve městě pro jeho propojování
- Přetížené přestupní uzly metra, nedostatečně odolná a akceschopná infrastruktura tramvají v centrální oblasti
- Chybějící tangenciální vazby (vůči centru) ve veřejné (zejména kolejové) dopravě

OBR. PR 7 / ZATÍŽENÍ SÍTĚ VEŘEJNÉ DOPRAVY V PRAZE

[ZDROJ: TSK/ÚDI 2013]

Negativní vliv dopravy na veřejný prostor

Kvalita veřejného prostoru a s tím související podmínky pro pohyb městem výrazně určují i kvalitu života. Potřebné úrovně nebude dosaženo bez prioritního pohledu na utváření města očima chodců.

Utváření městského prostředí v druhé polovině 20. století bylo realizováno přísně podle technických předpisů a norem, což mnohdy vedlo ke ztrátě přirozenosti. V některých případech pak i k vytvoření bariér a ztrátě přirozenějšího fungování města z pohledu chodců (např. podchody místo přechodů). Město musí být vytvářeno a přetvářeno především z pohledu chodce. Rovněž přemíra řízení pohybu signalizací vede ke změně racionálního chování, které vychází z přirozeného obezřetného rozhodování „MOHU - NEMOHU?“ na „MŮŽEŠ - NESMÍŠ!“

Jako problém je možné chápat dopad dopravní funkce na podobu některých historicky založených ulic. Příkladem je tzv. severojižní magistrála, která plní významnou dopravní funkci pro centrum, a o významu této městské osy není pochyb. Její podoba je však neuspokojivá, vytváří bariéru v území, přičemž je zřejmé, že její transformace na městskou třídu je možná. S tím souvisí obecnější problém pobytové kvality ulic a také nedostatek uliční zeleně a provádění pravidelného úklidu.

Jako související problém lze chápat otázku zpoplatnění veřejného prostoru a organizaci parkování, které v některých případech dominuje na úkor pěší průchodnosti územím a kvality pobytu v něm. Také při stávajícím využívání zřejmě nejcennějších prostorů města – nábřeží a náplavek - se ne vždy daří sladit nároky a potřeby všech uživatelů.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Vysoký počet bariér při průchodu městem
- Málo využití možnosti nábřežních prostorů a náplavek pro pobyt a sezónní bezmotorovou dopravu a jejich nekoordinovaná správa
- Nízká urbanistická kvalita pobytového prostoru ulic
- Nepřiměřenost měřítka některých dopravních staveb ve srovnání s dalšími prvky ve městě, vliv na omezení prostupnosti území
- Řešení úzkých hrdel prostupnosti města prioritně pro automobilovou dopravu na úkor bezmotorové dopravy

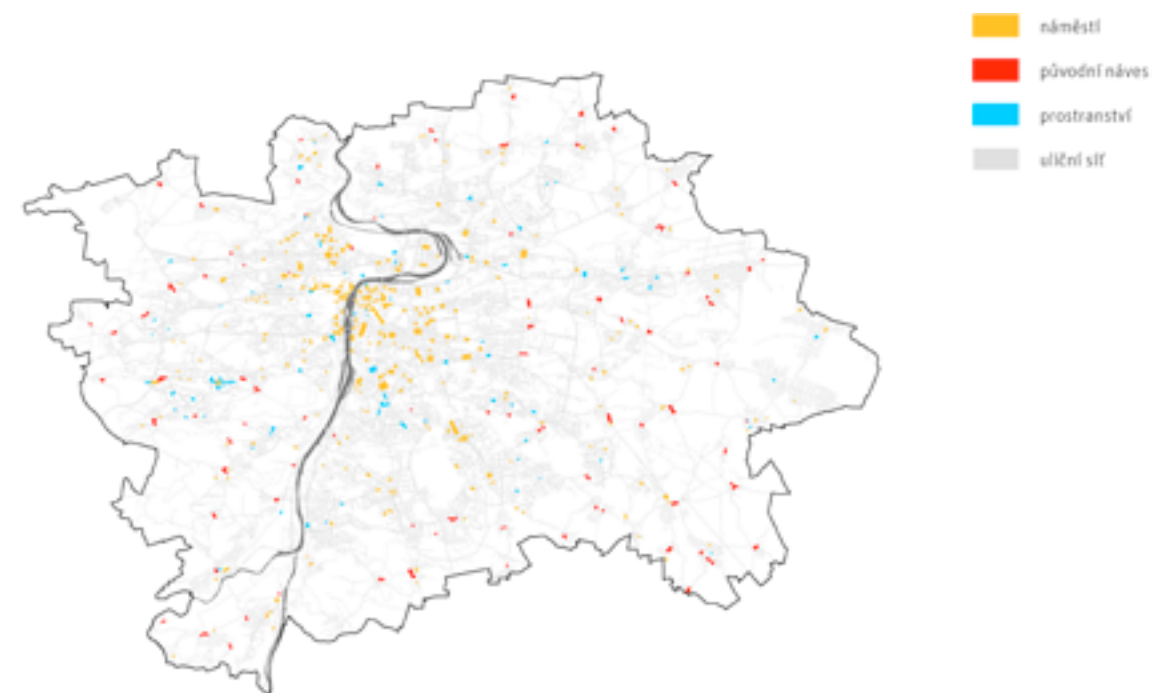
OBR. PR 8 / HUSTOTA PĚŠÍ SÍTĚ V ZÁKLADNÍCH SÍDELNÍCH JEDNOTKÁCH

[ZDROJ: IPR Praha]

OBR. PR 9 / PRAŽSKÁ NÁMĚSTÍ A NÁVSI PŮVODNÍCH OBCÍ, VČETNĚ VOLNÝCH PROSTRANSTVÍ A VSTUPNÍCH PROSTORŮ MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ

[ZDROJ: IPR Praha]

Neucelená parkovací politika

Zásadním problémem je nedostatečné tempo realizace parkovišť systému P+R a nedokončený vývoj organizace placeného stání.

Kapacita systému P+R je 2 739 parkovacích stání [59] na 16 parkovištích, s výjimkou tří stávajících parkovišť bývají všechna během pracovního dne plně obsazená, a to již během velmi krátkého období ranní špičky, u některých vstupů vnější automobilové dopravy není nabídka P+R dosud vůbec zajištěna (zejména v severozápadní a jižní části města). V prostoru hlídaných parkovišť P+R je zároveň bezplatně poskytována úschova jízdních kol – systém B+R. Na druhou stranu místa pro odstavení kol chybí u železničních stanic.

Tempo přípravy nových potřebných kapacit systému P+R je nedostatečné ■ **OBR. PR 11**. Hlavní překážkou je náročné a zdlouhavé získávání atraktivních pozemků v blízkosti stanic metra a neschopnost města aplikovat sdružené investice (např. P+R v podzemí polyfunkčních objektů soukromých investorů). Novodobějším problémem je fenomén spontánního neformálního P+R v lokalitách u stanic metra či železnice (například Hůrka, Kobylisy, Klánovice).

Chybí zakotvení rozvoje P+R v dokumentech Středočeského kraje, i když reálné poptávka u železničních stanic existuje (např. Dobříchovice, Řevnice atd.), respektive chybí pro oba kraje společný koncepční rozvojový dokument.

Oblastí, která zůstala poněkud stranou zájmu, je organizace zásobování města a nákladní dopravy. V některých městech západní Evropy jsou zaváděny systémy city-logistiky pro sofistikovanější systém zásobování. Města v něm vytvářejí rámec a pravidla pro parkování a pohyb zásobovacích vozidel (s cílem především snížit jejich ujeté kilometry po městě a dosáhnout jejich dobrých emisních a hlukových parametrů).

Je potřeba dořešit a realizovat další rozvoj zón placeného stání jako celoměstského konceptu, a to na základě zkušeností s jejich současným fungováním, vyhodnocení a analýz a také s využitím příkladů dobré praxe ze zahraničí. Zároveň je třeba věnovat pozornost dopadům na území v blízkosti vymezených zón.

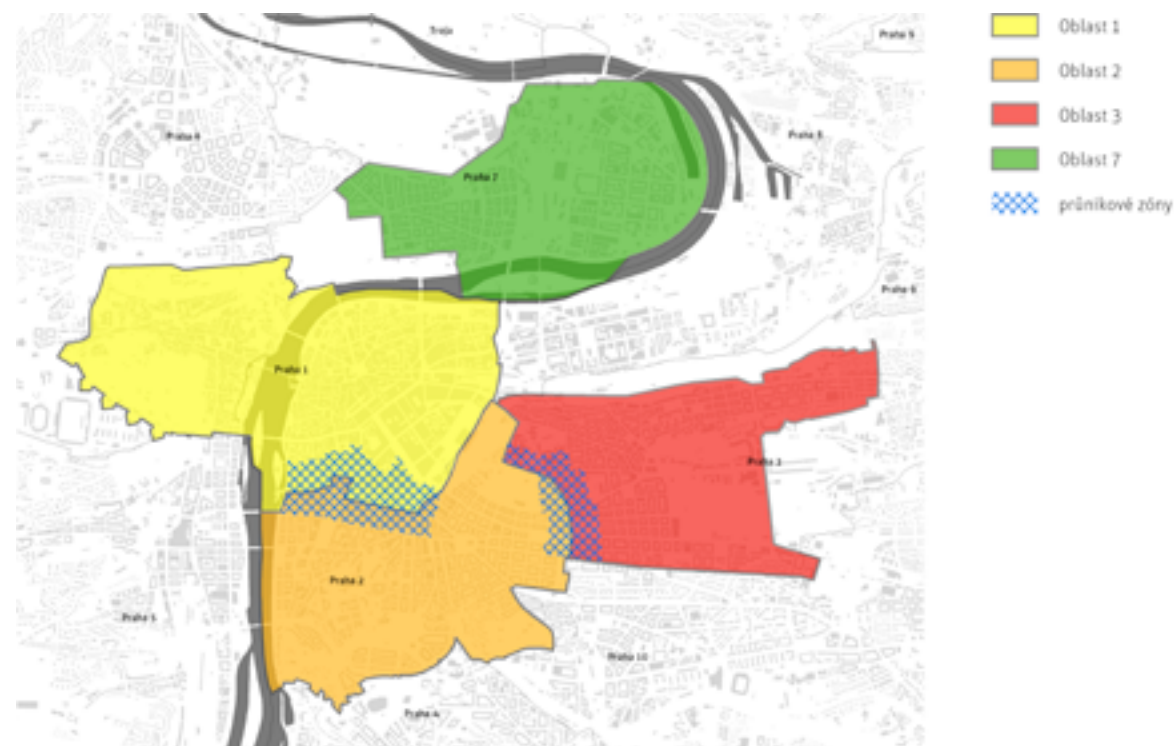
V souvislosti s novějším pohledem na veřejný prostor a jeho význam bude do dalšího vývoje parkovací politiky více vstupovat i otázka zpoplatnění používání veřejných prostranství pro parkování. Pokud je v dnešní situaci levnější stání na povrchu v cenném prostoru města než v podzemí či hromadném parkingu, jde o nelogický a nevyvážený poměr.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečné tempo růstu kapacity systému park & ride (P+R) a dopravních terminálů a neprovázanost koncepce s územím Středočeského kraje
- Nedostatečná vybavenost zařízeními bike & ride (B+R)
- Nedokončená realizace zón placeného stání
- Nedostatečná účinnost kontroly v zónách placeného stání
- Nedostatek kapacitních garáží mimo Pražskou památkovou rezervaci pro rezidenty zejména na sídlištích
- Nadměrné zatížení okrajových částí Prahy a okolí stanic metra mimopražskými vozidly – náhrada za nedostačující vybavení parkovišti P+R

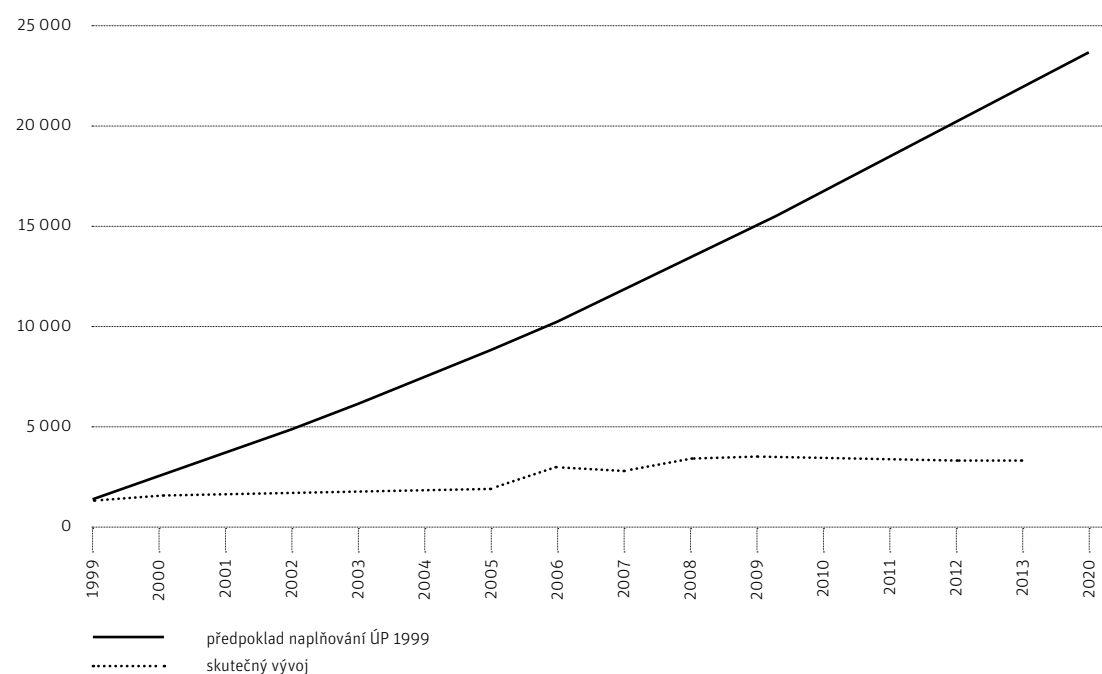
OBR. PR 10 / AKTUÁLNÍ STAV ZÓN PLACENÉHO STÁNÍ

[ZDROJ: IPR Praha]

OBR. PR 11 / VÝVOJ POČTU REALIZOVANÝCH STÁNÍ V SYSTÉMU P+R V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha]

Dominantní pozice dopravních staveb v plánování prostorového rozvoje města

Dopravní stavby dominují rozpočtu města i veřejnému prostoru – představují nejvýznamnější objem veřejných investic ve městě a mnohdy nejvýznamnější dopad na podobu veřejného prostoru.

Město výrazně koncentruje své investice na úkor potřeb dalších oblastí života do dopravních staveb (přibližně polovinu kapitálových výdajů – ■ **OBR. PR 13**), které však v důsledku samy negenerují lepší kvalitu života. Nejsou jasně stanovené priority vůči cílům, kterých má být v oblasti mobility dosaženo, a nejsou dostatečně zohledněny dopady provozních výdajů náročných dopravních staveb v rozpočtu města. Rozvojové plány je třeba také dát do kontextu aktuálních trendů dopravního chování, jakým je např. dlouhodobě klesající objem aut na tzv. vnitřním kordonu města ^[60] odpovídající postupnému, sice mírnému, ale snižování objemu automobilové dopravy, k němuž dochází také v ostatních evropských metropolích.

Důsledkem nesprávné koordinace dopravních investic s dalšími investory (státem) je přetrvávající fragmentární řešení Pražského okruhu, jemuž nevhodně předbíhá výstavba Městského okruhu (tunelový komplex Blanka) a způsobuje tak jeho vyčerpání tranzitní dopravou ^[61].

Chybí tzv. měkká dopravní opatření, která v mnohých případech mohou mít výrazný vliv při nesrovnatelně menších finančních investicích. Investice do dopravních staveb nevyužívá město k cílené a systémové podpoře rozvoje, ale často samoúčelně (v logice splňování koncepcí vzniklých zejména v 70–80. letech 20. století) bez ohledu na důsledky těchto dnes již zastaralých projektů na fungování města.

Doprava má dominantní pozici ve veřejném prostoru ^[62], zatímco diskuze o obyvatelosti a uživatelnosti prostředí pro všechny skupiny obyvatel je spíše akademická, dosud bez zásadního vlivu na podobu veřejného prostoru. Doprava není využívána jako nástroj rozvoje a město se jednostranně orientuje na dopravní stavby před změnami v organizaci.

Chybí důraz na systémové propojování veřejné a individuální osobní dopravy (například rozvoj kolem stávajících železničních stanic, podpora pěší a cyklistické dopravy na krátké vzdálenosti apod.). Veřejná doprava přitom působí městotvorně a má pozitivní vliv na koncentraci obyvatel a jejich ekonomickou aktivitu.

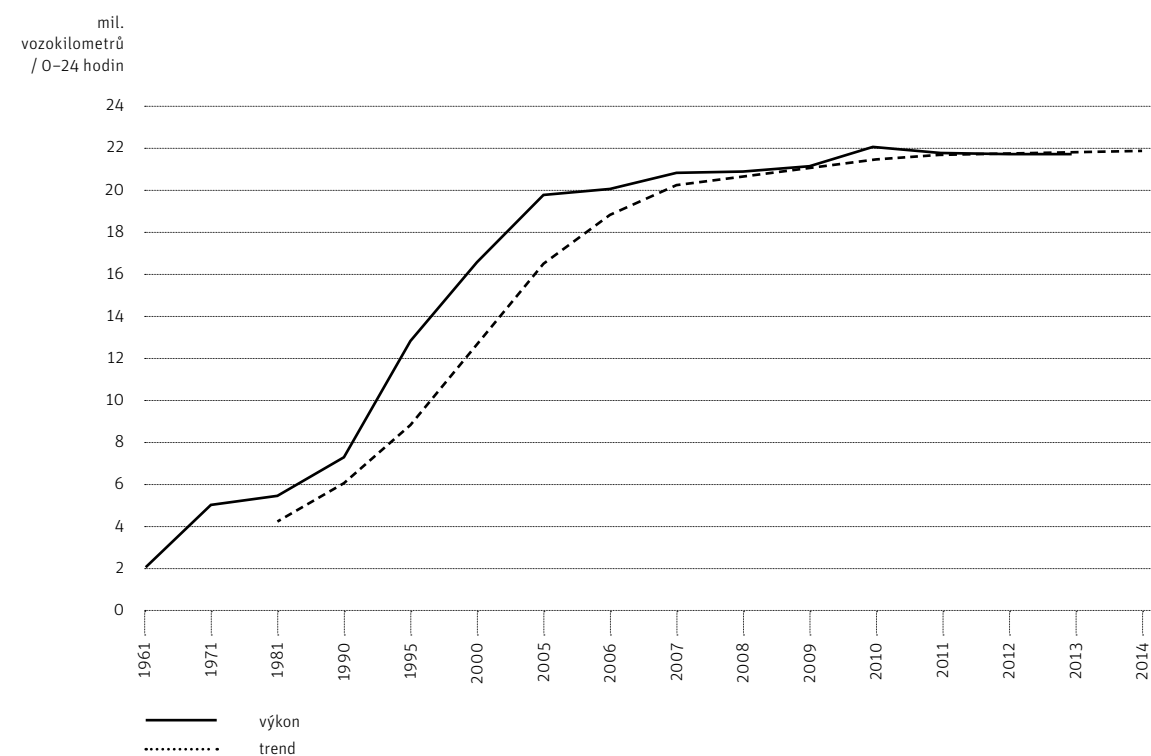
V dalších letech se může ukázat jako zásadní ekonomický problém udržovat vybudovanou dopravní infrastrukturu alespoň na současné kvalitativní úrovni, natož pak pokračovat v minulé investiční politice.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Velké investice nejsou využívány pro zlepšení urbanistických kvalit města ani jako podpora ekonomického rozvoje
- Nepřiměřené pojetí důležitosti dopravních staveb oproti obyvatelnosti „interiéru města“
- Převaha „tvrdých“ a velkých investic do staveb před organizací dopravy „měkkými“ a drobnými opatřeními ve veřejném prostoru přinášejícími okamžité a navíc synergické efekty
- Chybějící důraz na systémové propojování veřejné a individuální osobní dopravy
- Nedostatečné potlačování bezplatného „obsazení“ veřejného prostoru trvale parkujícími soukromými vozidly

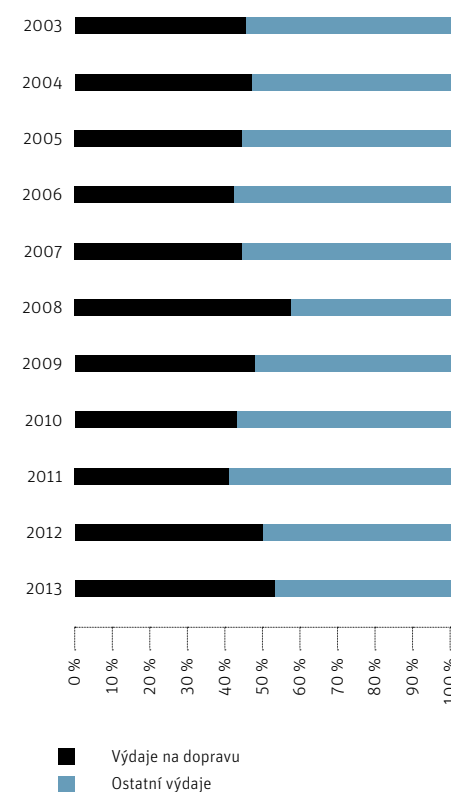
OBR. PR 12 / DOPRAVNÍ VÝKONY AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY V PRAZE V LETECH 1961–2014 (CELÁ SÍŤ, PRŮMĚRNÝ PRACOVNÍ DEN)

[ZDROJ: TSK: Ročenka dopravy Praha 2013]

OBR. PR 13 / PODÍL DOPRAVY NA KAPITÁLOVÝCH VÝDAJÍCH HL. M. PRAHY V LETECH 2003–2013

[ZDROJ: IPR Praha]

[60] TSK: Ročenka dopravy Praha 2013

[61] viz také PR1.7

[62] viz také PR2.2

Nesystematický rozvoj lokálních center/jader aktivit

Pro realizaci efektivního konceptu „města krátkých vzdáleností“ musí dojít k jasné hierarchizaci významu městských center/jader aktivit a rozsahu celoměstského centra a jeho nejbližšího zázemí. Z hlediska obyvatel i správy města (resp. veřejných investic) by měla být výrazně podporována koncentrace rozvoje a zkvalitňování obytného prostředí zejména na území mezi centrem města a modernistickými sídlištními celky.

Další vývoj Prahy má vést k rozmachu, ze kterého budou mít užitek všichni obyvatelé města. Jednou z hlavních strategických metropolitních priorit, na které by se měla soustředit veřejná správa, jsou oblasti, jejichž rozvoj bude efektivní (proveditelný a šetrný) – tj. přinese užitek co největšímu množství obyvatel. V současnosti chybí definice, které oblasti je třeba podporovat, protože přinášejí výrazný užitek městu jako celku (zejména v oblasti veřejné vybavenosti). Tento přístup neznamená oslabování centra, ředění kompaktního města, ale nabídku snadnější prostorové dostupnosti základních obslužných zařízení – koncept „města krátkých vzdáleností“.

„Město krátkých vzdáleností“ je modelem cíleného zkvalitňování existujícího obytného prostředí ve městě a efektivního uspořádání aktivit v něm, který se uplatňuje od 70. let 20. století. Je založen na zkvalitnění prostředí města a snížení dopravní vzdálenosti mezi jednotlivými městskými funkcemi/programy – tedy mezi bydlením, prací, službami a volnočasovými aktivitami s ohledem na systémové propojování veřejné a individuální osobní dopravy (například rozvoj kolem stávajících železničních stanic, podpora pěší a cyklistické dopravy na krátké vzdálenosti apod.).

Praha se historicky vyznačuje výjimečnou rozmanitostí jednotlivých urbanistických struktur. V zastavěných oblastech je třeba prosazovat cílená zlepšení s ohledem na dostupnost bydlení, sociálních služeb a pracovních příležitostí a zaměřit se na lepší využívání dosud nevyužívaných ploch (stavebních proluk, nástaveb, střešních vestaveb apod.). Současně je důležité podporovat v těchto centrech životaschopné (a z hlediska bezpečnosti i celodenní) kombinace funkcí a programů.

V těchto centrech je také třeba lépe zhodnotit komerční využití prostorů v přízemí budov, které může mít výrazný vliv na oživení života v městských částech a umožnit nové příležitosti pro podnikatelské, sociální, kulturní a občanské využití. Hierarchizace dílčích center/jader aktivit vyžaduje komplexní posouzení jejich významu pro celek. Tato místa nejsou dosud zkoumána a posuzována z hlediska jejich synergie pro rozvoj širšího území a především není posilována jejich role soustředěním městských investic.

Na jedné straně v těchto centrech zejména na okrajích města chybí základní služby, na druhou stranu jsou paradoxně do stejných míst umísťovány celoměstsky významné aktivity (např. vysoké školství, kulturní instituce), což může naopak vést k oslabení centra města. Problematika je komplikována často roztržitou majetkovou držbou – město nemá kontrolu nad zásadními plochami v takových jádrech (historicky, nebo se jich nekonceptně v minulosti zbavilo).

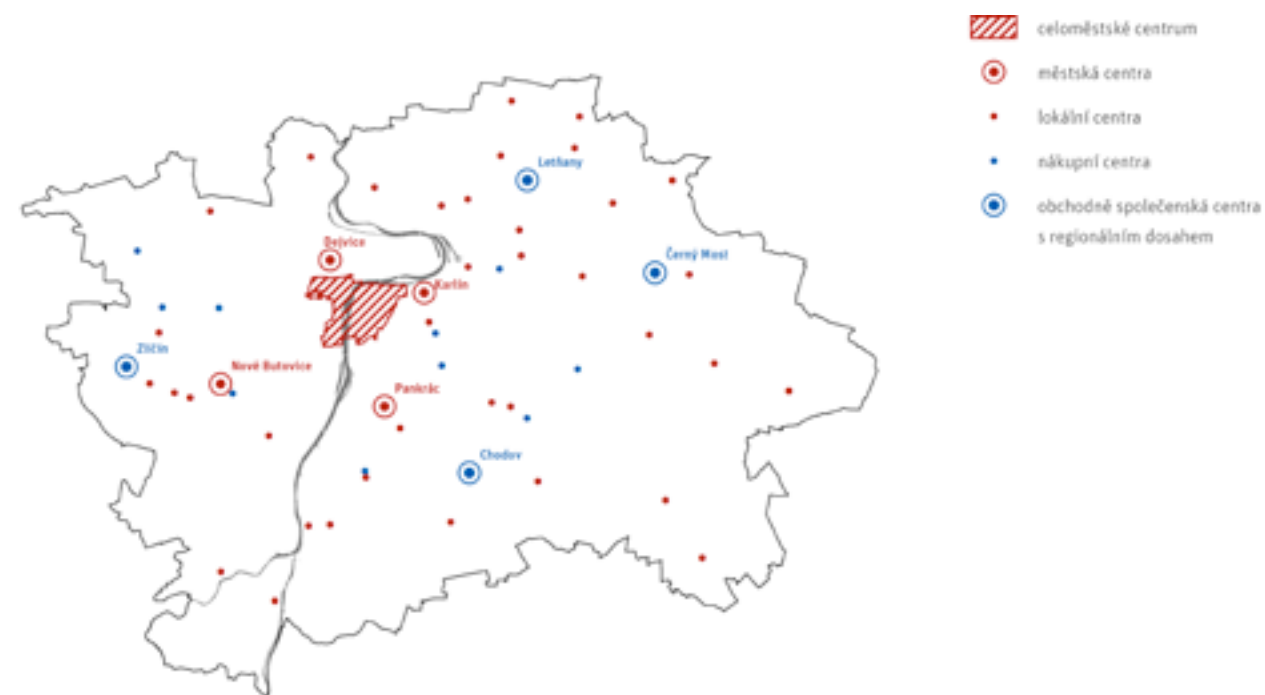
Příkladem je nedostatečný rozvoj dejvického centra v ose Hradčanská – Dejvická – Vítězné náměstí, kde svěřený pozemek městské části klíčového veřejného prostoru ani plocha v majetku vysokých škol nejsou rozvíjeny ve vzájemné spolupráci. Podobně je v důsledku nekonceptnosti při prodeji ploch vlastněných státem nebo městem (např. nádraží Žižkov, Smíchov, Bubny-Zátory) ochromen komplexní rozvoj městských center Prahy 3, Prahy 5 a Prahy 7. Podobné příklady lze uvést u koncepce podpory místních center Prahy 8, 10, 11, 12 atd.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Neexistence vyhodnocení návratnosti městských investic (z ekonomického i sociálního hlediska)
- Absence definice územních priorit města (tj. klíčových transformačních a rozvojových území) ve vazbě na městské centrum a stanovení principů rozhodování v těchto územích
- Nedostatečný rozvoj kvalitních a živých urbánních center aktivit mimo širší centrum města
- Hrozba oslabování významu (celo)městského centra tendencemi umísťovat nové celoměstsky významné aktivity do lokálních, tedy hierarchicky nevhodných lokalit

OBR. PR 14 / ROZLOŽENÍ CENTER AKTIVIT V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha]

Nekoncepční přístup k veřejným prostorům města

Veřejný prostor města a péče o něj má zásadní vliv na indikátory kvality života, kterou se poměřuje konkurenceschopnost evropských měst. Z hlediska celkové koncepce města není zatím dostatečně definován metropolitní, pro jednotlivé čtvrti, lokální a místní význam (a definované nejsou zřetelně ani územní souvislosti přesahující do Středočeského kraje) jednotlivých veřejných prostorů, jejich podoba a tedy ani hodnota investic, které by vedly ke zvýšení kvality a vybavenosti těchto míst. Chybí systém pro efektivní koordinaci jednotlivých složek (investorů, správců apod.) utvářejících veřejná prostranství. Protože neexistuje strategie rozvoje a priority veřejných prostranství, tedy i jejich hodnotová hierarchie, nejsou do systému zapojeni obyvatelé – a ti v důsledku toho nemají pocit, že mohou ovlivňovat své okolí.

Chybí definice kvality veřejného prostoru a veřejných prostranství, která by byla sdílená společností. Neexistuje vize politiky města, která by definovala cíle rozvoje kvality veřejného prostoru a veřejných prostranství a strategie nástrojů k jejich dosažení. Zároveň neexistuje koncepce priorit města v rozvoji veřejného prostoru a na jejich základě dlouhodobý investiční plán.

Podkladem rozhodnutí o úpravách veřejných prostranství jsou většinou partikulární zájmy jednotlivých subjektů, nikoli nadřazený zájem o celkovou kvalitu místa. Požadavky jednotlivých subjektů jsou často jednostranné, bez schopnosti vidět roli v celku, což v důsledku znamená, že výsledek vzniká pouhým součtem dílčích požadavků jednotlivých správců či dotčených orgánů státní správy bez jednotné koncepce.

Rozpočet hl. m. Prahy neobsahuje samostatnou kapitolu investičních výdajů určených na veřejná prostranství a zvyšování kvality veřejných prostranství je tak v politice města redukováno v podstatě na technické a infrastrukturní investice. Plánované výdaje na veřejná prostranství jsou rozptýleny do různých kapitol většinou technického charakteru a jsou alokovány přímo na správcovské organizace (zejména na Technickou správu komunikací a Dopravní podnik hl. m. Prahy), což znemožňuje celostní přístup. Výše plánovaných finančních investic do kvality veřejných prostranství je ve srovnání s ostatními výdaji minimální. Přesto je to právě veřejný prostor města a péče o něj, který má zásadní vliv na indikátory kvality života, kterou se poměřuje konkurenceschopnost evropských měst.

Struktura veřejných prostranství není v některých oblastech dostatečně provázaná s důrazem na pohyb pěších a cyklistů a chybí kvalitní propojení jednotlivých ulic, náměstí a parků. Některá území nejsou v důsledku toho dobře prostupná a dostupná. Přetrvávající praxe podřizování veřejných prostranství požadavkům dopravy (v pohybu a zejména v klidu) a i některá nařízení města, znesnadňují rozvoj neformálních aktivit a potažmo i kvality života ve městě ^[63].

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Absence vnímání veřejných prostranství jako společné hodnoty obyvatel města a nedostatečné definování jejich náplně a způsobu užívání
- Nedostatečné definování hierarchie veřejných prostranství, tedy ulic, náměstí a parků a jejich celkové koncepce
- Neexistence koordinace jednotlivých složek (investorů, správců apod.) utvářejících a spravujících veřejná prostranství
- Absence kapitoly investičních výdajů na veřejná prostranství v rozpočtu hl. m. Prahy
- Přetrvávající praxe plánování druhé poloviny 20. století podřizování organizace veřejných prostranství požadavkům dopravy (v pohybu i v klidu)
- Velké rozdíly mezi kvalitou veřejných prostranství v jednotlivých částech města

Při plánování nejsou dostatečně zdůrazněny sociální, komunitní a psychologické aspekty, je kladen malý důraz na „nizkoprahovost“ aktivit ve veřejném prostoru ^[64]. Návrhy veřejných prostranství nedostatečně počítají s kontextem území a jeho možnostmi – např. s využitím okolních budov, programů v parteru se smíšeným využitím a s jejich dopravní obsluhou.

Výrazná je zejména disproporce mezi péčí (a prostředky) věnovanou veřejným prostranstvím v jednotlivých částech města – například centrum vs. sídliště a okolí některých stanic metra. Obecně lze říci, že na jedné straně jsou investovány neúměrně velké finanční prostředky do některých utilitárních dopravních staveb a naproti tomu sousedící či stejně významná místa jsou řešena nepoměrně hůře.

Vztah chodce či cyklisty vůči individuální dopravě ve veřejném prostoru je mnohdy výrazem sociální nerovnosti. Důraz na kvalitní design veřejných prostorů a prostředků veřejné dopravy je znakem vyspělé demokratické společnosti, ve které automobil (jako známka vyššího sociálního statusu) není zvýhodněn vůči ostatním způsobům dopravy.

V důsledku je péče o kvalitní veřejný prostor také stmelujícím prvkem celého společenství. Součástí koncepčnějšího přístupu k veřejným prostorům města je i hledání přiměřených proporcí veřejného prostoru vůbec (viz např. skladebné předpisy pro regulaci uličních profilů z počátku 20. stol.), přičemž v současnosti převažuje rozměr/rozsah nad intenzitou a kvalitou zásahu ^[65].

^[63] Veřejným prostranstvím se rozumí fyzická část prostředí – tedy plocha, jejíž nedílnou součástí jsou veškeré prvky vybavení veřejného prostranství. Naproti tomu veřejný prostor je vnímán komplexněji jako hmotné i nehmotné prostředí. Kromě veřejných prostranství zahrnuje pojem veřejný prostor také veřejně přístupný prostor exteriéru města, vnitrobloků a vnitřního prostoru budov. Zároveň je pojem používán pro nehmotnou rovinu prostředí – zahrnující vztahy, myšlenky, média apod.

^[64] viz také PR2.8

^[65] IPR Praha 2014: Koncepce rozvoje veřejného prostoru

Kompozice krajiny ve městě a za městem

Celková kompozice krajiny Prahy je z důvodu topografické disproporce nerovnoměrná a nedokončená. Topograficky členitější levý břeh je typický mnoha údolními svahy a hřebeny, oproti tomu méně členitý pravý břeh Vltavy způsobuje nerovnoměrnou kompozici parků (městských i krajinných).

V Praze je evidováno celkem 12 130 ha zelených ploch, podíl zeleně na obyvatele dosahuje hodnot 95,4 m² plochy a její podíl z celkové výměry města je 25 %. Jde o lesy, izolační zeleň, louky, vinice, sady, parky, historické zahrady a hřbitovy. Z tohoto pohledu je množství veřejně dostupných vegetačních ploch v rámci správních hranic hlavního města Prahy více než dostatečné.

Nejmenší plochy zeleně v Praze jsou na území katastrálních území Vršovice, Nusle, Vinohrady, Karlín, Prosek, Holešovice a Strašnice, kde podíl zelených ploch na obyvatele dosahuje pouze mezi 6 až 19 m² na obyvatele ^[66]. Analýza dostupnosti a deficitů parků pro obyvatele Prahy (IPR Praha), která byla dokončena v roce 2015, tyto údaje dále zpřesňuje. Podle této analýzy jsou v centrální části města oblasti s deficitem především spodní část Holešovic, část Nuslí, Vršovic a Nového Města ^[67]. Je třeba konstatovat, že tyto městské části mají oproti okrajovým částem města kvalitnější veřejná prostranství v podobě ulic s kvalitním parterem a náměstí, často v nich však schází v minulosti odstraněná stromořadí.

Část zeleně v intravilánu města působí i jako bariéra jeho prostupnosti. Některé plochy tzv. „městské džungle“ nemají městotvorný charakter a snižují udržitelnost předmětné lokality. V Praze je – navzdory kvantitativně vysokému podílu zelených ploch – nedostatek městotvorné zeleně tam, kde zvyšuje urbánní charakter lokality, její udržitelnost a kvalitu života. Z důvodu rozdílné morfologie terénu v Praze existují rozdíly v rozloze veřejné zeleně mezi pravým a levým břehem Vltavy. Nezastavěné části území, které nemají jasný charakter ani využití, obyvatelé často vnímají jako neudržované a nebezpečné. Taková území jsou často neprostupná a bariérou v území. Na rovinatějším pravém břehu Vltavy došlo k větší urbanizaci a zastavění krajiny. Východní část města je na parky a parkově upravené plochy chudší. Schází stromořadí, zahrady ve vnitroblocích, zelené střechy. Levý, morfologicky členitý, břeh Vltavy je typický zástavbou blokového města v údolích a zahradními městy na hřebenech a údolních svazích. Charakteristické pro levý břeh jsou rozsáhlá neprostupná území svahů a ostrohů.

Při hodnocení okrajových částí města je možné sledovat velmi výrazné disproporce mezi jednotlivými částmi města. Městské části, na jejichž území se nacházejí souvislejší lesní porosty, jsou velmi dobře vybaveny veřejnou zelení, jde zejména o severozápad, jihozápad a západ města. Naopak severovýchod města vykazuje nižší procento zeleně na obyvatele.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Deficit městotvorné zeleně v některých rezidenčních částech města
- Topografická disproporce mezi členitějším levým a méně členitým pravým břehem Vltavy způsobující nerovnoměrnou kompozici parků (městských i krajinných)
- Výrazně nižší zastoupení vegetačních ploch v některých katastrálních územích
- Nestejně rozložení zeleně (lesních porostů, lesoparků apod.) v okrajových částech města

[66] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2012, Indikátory udržitelnosti rozvoje hlavního města Prahy

[67] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2014, Dostupnosti a deficity parků

Bariéry ve využívání veřejného prostoru pro spontánní jednání a aktivity oživující město

Veřejnému prostoru v Praze chybí koncepce i pravidla užívání a je pod správou příliš mnoha subjektů. Příliš často ve využívání veřejného prostoru dochází k upřednostňování komerčních a soukromých zájmů. Městský majetek není využíván ve prospěch města a jeho obyvatel.

Veřejný prostor není jen strukturou ulic, parků a náměstí. Veřejné plochy či veřejný prostor do značné míry určují charakter města a sociálního života v něm. Podle Územně analytických podkladů hl. m. Prahy 2012 (IPR Praha) je však téměř 70 % veřejného prostoru v Praze podřízeno automobilové dopravě. Té se musí podřizovat i pěší a cyklistická doprava, přestože právě ony jsou pro kompaktní město a kvalitní městský život mnohem vhodnější ^[68] ■ **obr. PR 15.** Dalším problémem Prahy je nedostatečná regulace soukromých zájmů, které mají na veřejný prostor přímý dopad. Jde zejména o neúměrné „znečištění“ veřejného prostoru reklamou, v historickém centru pak rovněž o vysokou koncentraci prodejen se zaměřením pouze na turistický ruch. Pokud má město zájem, aby bylo živé a lidé v něm rádi trávili čas, musí nejen vytvářet veřejné prostory odpovídajícího měřítka a estetické kvality, ale také umožňovat užívání těchto prostor pro jiné než komerční účely.

Všechna veřejná prostranství mají stanovená režimy fungování – tyto režimy je nutné považovat za měkké urbanistické nástroje, pomocí kterých může město aktivně ovlivňovat dění. V Praze ovšem pravidla pro užívání veřejného prostoru neexistují, respektive jsou netransparentní. Ve využívání veřejného prostoru jsou proto často upřednostňovány komerční aktivity. Komplikovanost a zdoluhavost procesu, který realizaci kreativních aktivit předchází, tak často vede k vyčerpání a rezignaci jejich autorů a organizátorů, nebo dochází rovnou k organizaci aktivit v nelegálních podmínkách. Administrativa města v procesu povolování tak není schopna rozlišovat, zda jde o ne/komerční, ne/lokální, ne/komunitní aktivitu, jaký je cíl akce, typ pořadatele apod. Praha ani městské části aktivity ve veřejném prostoru nepodporují s větší koncepčností, ba naopak často bývají represivní.

Další komplikací při snaze vytvářet aktivity ve veřejném prostoru je množství subjektů, které se na jeho správě a údržbě podílejí. Převažuje obtížná komunikace s úřady a městskými akciovými společnostmi, které veřejný prostor spravují (např. Technická správa komunikací) – nepřehlednost vyřizování povolení je neúnosná. Nejčastěji zmiňované bariéry při organizování kulturních aktivit ve veřejných prostorech jsou: nerozlišování aktivit komerčních a nekomerčních, neexistence kvalitativních ukazatelů a metodiky, nejednotnost formulářů a žádostí, nepřehlednost vyřizování povolení, nekomunikace a neinformovanost, nedůvěra v aktivity neziskových organizací, které jsou považovány za podružné, méněcenné až „otrávující“, nikoli za takové, které veřejný prostor zkvalitňují ^[69].

Na obdobný problém narážíme i z druhé strany – existuje totiž velké množství zájmových skupin, které by prostor chtěly využívat. Množství subjektů rozhodujících o veřejném prostoru vede mj. k neschopnosti koordinovat aktivity v něm. Neexistuje přehledný a veřejně dostupný kalendář záborů, ať už stavebních či pro kulturní akce. Často pak dochází k nepříjemným kolizím. (Na místě konání akce probíhají dvě akce zároveň nebo zde probíhají stavební úpravy apod.)

Ještě více omezené jsou možnosti veřejnosti využívat městský majetek, který lze rovněž považovat za veřejný prostor. V Praze ovšem městský majetek není systémově dostupný pro realizaci aktivit oživujících město (kultura, sport, volný čas, kulturní a kreativní průmysly, drobné podnikání v lokalitách atd.) a o jeho využití, resp. zábořech neexistuje jednotný přehled. Kvalita a užitelnost veřejného prostoru je těžko měřitelným faktorem. Veřejný prostor nebývá ani součástí hodnocených parametrů při srovnávacích studiích ^[70].

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Neexistující pravidla pro užívání veřejného prostoru
- Neexistující přehledná typologie aktivit, které se mohou odehrávat ve veřejném prostoru
- Neexistence metodiky, jak rozlišovat charakter, cíl a vhodnost aktivit pro veřejný prostor
- Legislativa na úrovni hl. m. Prahy i městských částí aktivity ve veřejném prostoru nepodporuje, ba naopak bývá represivní
- Podíl příliš velkého množství subjektů na údržbě a správě veřejného prostoru
- Neexistující přehled městského majetku, který by mohl být využíván pro realizaci aktivit oživujících město
- Nedostatečná regulace soukromých zájmů (reklama, komerční zábory atd.)

OB. PR 15 / ŽIVÝ PARTER NA ÚZEMÍ PRAHY

[ZDROJ: IPR Praha, 2014]

[68] Jsou ekologičtější, vážou na sebe větší množství sociálních interakcí a spolu s veřejnou dopravou představují významný městotvorný prvek.

[69] Šárka Zahálková 2013: Studie podmínek pro realizaci kulturních aktivit ve veřejných prostorách měst, Plzeň 2015 o.p.s.

[70] IPR Praha

Nedostatečná vybavenost lokálních center kulturně-komunitním zázemím, aktivitami a službami

Praha jakkoli celkově bohatá na kulturní život soustřeďuje veškerou pozornost do svého středu. Vně kompaktního města (na sídlištích) je nabídka kulturního a volnočasového vyžití obecně slabá. Chybí infrastruktura, nabídka služeb je nekvalitní a nedostačující. Důsledkem je nefungující komunitní život, což výrazně oslabuje zájem obyvatel o dění v lokalitě, kde bydlí.

Tradičně bohatý kulturní život v Praze se odehrává převážně ve stávajících kulturních zařízeních – v divadlech, koncertních sálech, muzeích, výstavních sálech a galeriích, kulturních střediscích, ale i v církevních objektech, v kulturních a národních kulturních památkách a některých historických budovách. Kulturní zařízení jsou zejména v historické části města. Ve vnějším kompaktním městě jsou však tato zařízení sporadická a nepokrývají všechny možnosti kulturně-společenského vyžití. Přitom jde o lokality, kde žije velká část obyvatel Prahy (téměř 1 mil. obyv. – stav k 31. 3. 2014) [71].

Obzvláště nízkou vybaveností kulturně-komunitní infrastrukturou trpí okrajové oblasti Prahy, zejména hustě osídlená sídliště jako Jižní Město, Černý Most či Stodůlky ■ OBR. PR 16. Je zde nedostatek přirozených míst k setkávání, neexistují zde přirozená kulturně-komunitní centra. [72] Kulturní domy, které se v těchto lokalitách vyskytují, jsou nefunkčním memem minulé doby, a to jak z hlediska architektury, designu, tak programové skladby. Služby, které taková centra poskytují, jsou často neatraktivní a neodrážejí skutečné potřeby obyvatel lokality. Navíc město nevede s představiteli sítě lokálních kulturních a volnočasových institucí strukturovaný dialog. To také znemožňuje nastavit mechanismy vyhodnocování nabídky a poptávky kulturních služeb v městských částech.

Nedostatečná kulturní nabídka má negativní účinky na fungování komunitního života (lidé se fakticky nemají kde potkávat), který výrazně oslabuje sociální kontakty i vztah obyvatel k lokalitě [73].

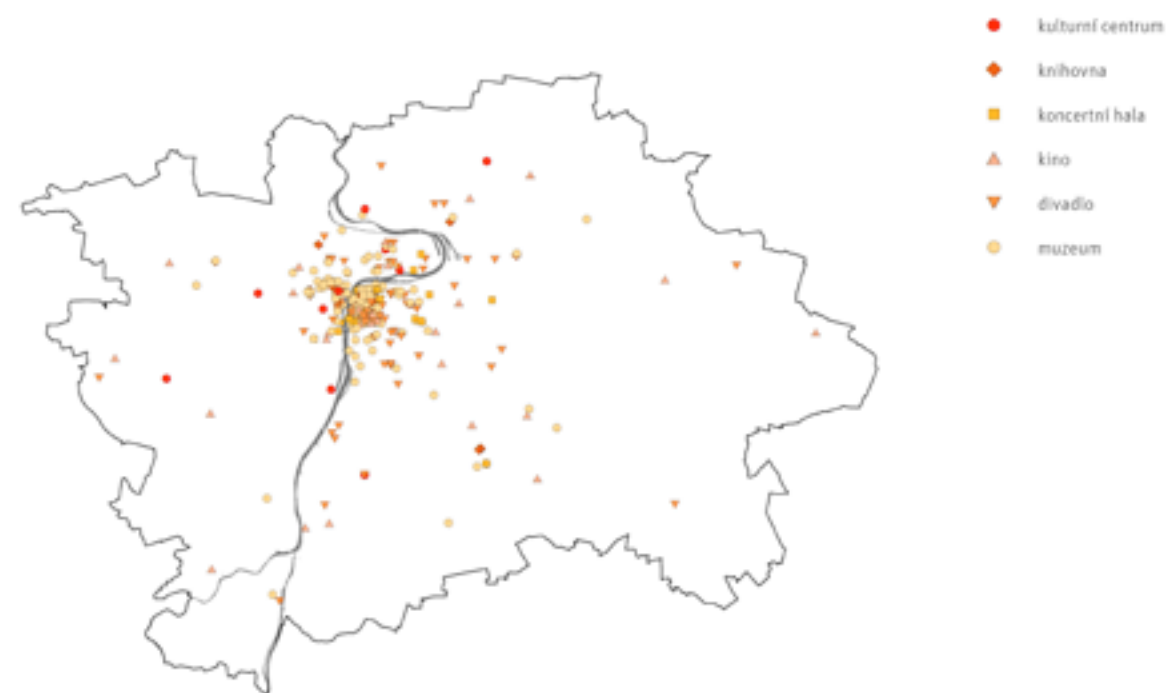
Mnohá velká města ekonomicky vyspělých zemí se již mnoho let ve svých rozvojových strategiích explicitně zaměřují na kulturu jako na důležitou oblast a cíl rozvoje. Kultura se tak stala tahounem některých regenerací někdejších industriálních komplexů, skladíšť a ploch pro dopravní infrastrukturu (železniční, lodní). Na tomto rozvoji v duchu tzv. „creative cities“ [74] přitom města na západ od českých hranic aktivně spolupracují jak s privátními investory, tak i s veřejností. Někdejší továrny se díky tomu proměnily v muzea, galerie, výstavní plochy, umělecké ateliéry, hudební kluby apod. V Praze, která se řadí k významným kulturním metropolím, k podobnému rozvoji dochází pouze ad hoc, obvykle aktivitou „zdola“. Problémem vlivu na nabídku kultury v lokalitách je absence konkrétní poptávky města nebo městských částí po aktivitách, které nabízejí duševní a vzdělanostní kultivaci a podílejí na osobnostním rozvoji obyvatel.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nevyvážená vybavenost jednotlivých městských částí a lokalit kulturně-komunitní infrastrukturou
- Nízká nebo nulová vybavenost infrastrukturou pro občanský, kulturní a komunitní život obzvláště panelových sídlišť a periferních oblastí
- Nákupní centra využívána jako „náhrada“ za chybějící kulturní a volnočasovou nabídku
- Rozvoj území cíleně nepropojen s kulturními a komunitními funkcemi, nevyužitý potenciál brownfields
- Stagnující komunitní život

OBR. PR 16 / KULTURNÍ INSTITUTE V PRAZE V ROCE 2014

[ZDROJ: IPR Praha]

[71] IPR Praha

[72] Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas na Praze 14, 2013; Konceptce kulturní politiky MČ Praha 11, 2008

[73] Gehl J. 2000: Život mezi budovami, s. 47-49; Ouředníček 2008 et al.: 32

[74] Landry 2000; Florida 2002: „Creative city“ neboli kreativní město je urbanistický koncept, který se na konci 20. století stal novým celosvětovým paradigmatem v městském plánování. V jeho původním smyslu mělo být toto plánování založeno na kreativním potenciálu daného místa a jeho obyvatel. V současné době se koncept často používá v redukované podobě především ve vztahu ke kreativní ekonomice, umělcům a kreativním profesionálům. Tato podoba je ve své podstatě sama o sobě konzervativní, neboť kreativita je zde vnímána spíše jako nástroj k dosažení konzervativních cílů, nikoliv jako změna celkového postoje vůči městu a jeho plánování.

Degradace funkce a významu centra města

Počet obyvatel centra města se během minulého období výrazně snížil. Naopak se zde zvyšuje počet kanceláří, obchodů a hotelů na úkor bytů. Centrum tak ztrácí svoji autenticitu a je každodenně přetíženo velkým množstvím turistů.

Vývoj společnosti, ekonomiky a politiky v posledních dvaceti letech a prostorová redistribuce obyvatelstva v hlavním městě směřují k nepříliš udržitelnému stavu. Historické centrum Prahy není autentické, prezentuje ve značné míře komerční pop-kulturu a je turistickým muzeem pod širým nebem, kde v řadě případů trvale nebydlí ani nežijí Pražané. V Praze se utváří nová společensko-prostorová struktura, jež Prahu dělí na turistickou a neturistickou.

V důsledku komercializace centrální části Prahy dochází počátkem 90. let k oslabení rezidenční funkce ve prospěch nových kapacit věnovaných především kancelářím, obchodům, hotelům a jiným komerčním zařízením ■ **OBR. PR 17**. Řada z těchto nově vzniklých prostor byla vázána na potřeby turistického ruchu. K nejintenzivnějšímu odlivu obyvatel z centra došlo v devadesátých letech, ale tento trend pokračoval i v první dekádě nového tisíciletí ■ **OBR. PR 18**. Mezi lety 2003–2008 odešly ze zhruba třiceti tisíc obyvatel Prahy 1 tři tisíce lidí. V současné době se ovšem výrazný pokles počtu obyvatel centra zastavil. Přesto by podle demografické prognózy měl počet obyvatel Prahy 1 do roku 2050 klesnout z důvodu vystěhování přibližně o 4 tisíce lidí [75]. Počet obyvatel širšího centra naopak v poslední době mírně roste a růst můžeme očekávat i do budoucna.

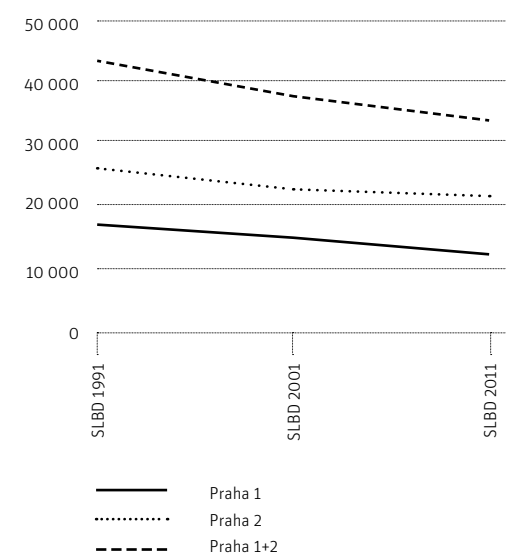
Běžný život v centru města komplikuje mimo jiné dopravní zátěž, turistický provoz, ale i fungování heren a prostituce. Některé nízkopříjmové obyvatele vytlačila z centra také deregulace nájemného. Přesto jsou již patrné známky obratu výše nastíněného trendu a snahy návratu obyvatel do centra města. Chybí ovšem programy a nástroje k vytvoření podmínek pro denní a noční aktivity Pražanů v centrální části města a místní kulturní a sociální život.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Historické centrum města přetížené turisty
- Vyprazdňování autentické hodnoty živého centra města
- (Ne)regulace nabídky služeb v centru

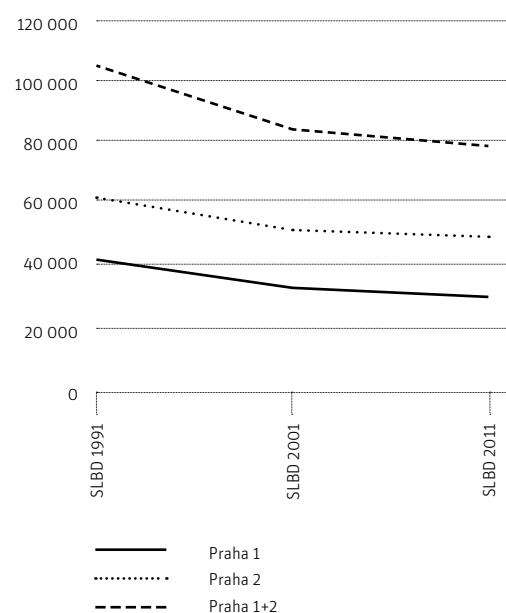
OBR. PR 17 / VÝVOJ POČTU TRVALE OBYDLENÝCH BYTŮ NA ÚZEMÍ MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ PRAHA 1 A PRAHA 2 (1991–2011)

[ZDROJ: ČSÚ: SLDB 1991-2011]

OBR. PR 18 / VÝVOJ POČTU OBYVATEL NA ÚZEMÍ MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ PRAHA 1 A PRAHA 2 (1991–2011)

[ZDROJ: ČSÚ: SLDB 1991-2011]

[75] Přírodovědecká fakulta UK v Praze - Burcin B., Čermák Z., Kučera T., Šídlo L. 2014: Prognóza vývoje obyvatelstva území hl. m. Prahy a odhadů náhradové migrace na období do roku 2050

Nedostatečná participace obyvatel i institucí na rozvoji města

Míra zapojení veřejnosti, občanských iniciativ i podnikatelských subjektů do veřejné diskuze je v Praze velmi nízká a obyvatelé nejsou pozitivně motivováni k účasti na věcech veřejných. Tato komunikace dlouhodobě není ze strany města systematicky podporována a rozvíjena. Nejsou dostatečně využívány nástroje komunitní politiky a nedochází k podpoře lokální identity.

Participací rozumíme zapojení odborných partnerů do diskuze o problémech města na úrovni strategií, politik i transparentní podoby správy města a rozhodovacích procesů spojených se zastupitelskou demokracií (komise rady, zastupitelstvo). Dále participací chápeme jako účast podnikatelů, stakeholderů (dotčených zapojených osob a subjektů), neziskových organizací, neformálních komunit a aktivních občanů na spolurozhodování o věcech veřejných.

Právě malý rozsah participace je obecným problémem českého prostředí, který přetrvává z dob totalitní minulosti. Ani demokratizace režimu v 90. letech nepřispěla k významnějšímu posunu v této oblasti. Přetrvávající uzavřenost státní správy a samosprávy vyústila až ve vztah vzájemné nedůvěry mezi občany, politiky a úředníky. Přitom Praha má v rámci ČR relativně vysoký potenciál zájmu obyvatel o věci veřejné ^[76].

V oblasti využívání participace v rozhodovacích procesech neexistuje dostatečné know-how. Vzdělanost v této oblasti chybí jak úředníkům a politikům, tak i stakeholderům a občanům. Jestliže je participace využívána, často během ní dochází k procesním a metodickým chybám, neprofesionalitě, nepochopení rolí účastníků participačního procesu a v důsledku tak i ke konfliktům a frustraci jednotlivých aktérů.

Hlavní město Praha nezastává klíčovou roli moderátora spolupráce mezi různými segmenty společnosti. Přestože se v roce 2013 stala členem Národní sítě Zdravých měst ČR (NSZM), nepostupuje jako člen NSZM koordinovaně – například některé městské části se připojily, jiné nikoli.

Neméně významným problémem je velká formálnost rozhodování ve veřejné správě a dlouhá doba, která uplyne mezi veřejnou diskuzí a skutečně realizovaným rozhodnutím. Malá znalost mechanismů veřejné správy pak vede k posilování nedůvěry a oslabování významu jakékoliv veřejné diskuze.

Systematicky nikdo nesbírá data, dle kterých by se dala vyhodnotit míra zájmu občanů o participaci na rozhodování. Popis uvedeného problému tak vyplývá především ze zkušenosti pražských neziskových organizací.

PR-3.1 Narušení místních komunit a nefunkční interakce mezi obyvateli a správou města

PR-3.2 Nízká nebo žádná participace občanů

PR-3.3 Nedostatečná účast obyvatel na spolurozhodování o městě a jeho prostředí

Narušení místních komunit a nefunkční interakce mezi obyvateli a správou města

Narušení místních komunit a nefunkční komunikace mezi občany a vedením města snižují důvěru, životní spokojenost a soudržnost obyvatel. Praha nedokáže konstruktivně využívat pozitivní zájem části občanů o utváření města pro posílení lokální kvality života, soudržnosti a identity.

Migrační proudy a zásahy do územní správní struktury, včetně expanze a absorpce původně příměstských obcí do městských částí a potlačování spolkového či občanského života v období komunismu, vedly k oslabení a rozkolísání přirozených místních komunit, historických i rezidenčních „identit“ a sociálního kapitálu jako jednoho ze zdrojů sociální soudržnosti a kvality života. V období 2001–2011 nastal nejvyšší úbytek rodáků (o 12 až 23 %) převážně v centrálních částech Prahy, zejména v MČ Praha 1 a několika populačně malých okrajových částech (obr. PR 20). Nejnižší podíl rodáků je podle výsledků SLDB 2011 v Praze 1 (39,5 %) a Praze 2 (46,4 %), naopak nejvyšší v okrajových městských částech (52–62 %). V Praze 1 a 2 je rovněž jeden z nejnižších podílů osob s trvalým bydlištěm (77 %, resp. 83 %).

Praha dosud plně nevyužívá potenciál lokální sounáležitosti a participace na samosprávě a ovlivňování života města. Celorepublikově je v Praze nadprůměrný počet občanských sdružení [77]. V porovnání s největšími městy ČR bývá v Praze zaznamenávána vyšší volební účast [78].

Celoměstská i místní samospráva dosud nedokázala využít znalostní a kreativní potenciál obyvatel pro posílení participace a zvýšení důvěry, která je důležitá pro zvýšení celkové kvality života a spokojenosti. Vztah politické reprezentace i veřejné správy města vůči občanskému světu a iniciativě je přes nadprůměrný zájem a vzdělanost občanů Prahy značně nedůvěřivý a uzavřený. Správa města v některých případech činí kroky proti zájmům občanů a tím snižuje kvalitu života. Posílení zdravé samosprávy může současně zlepšit lokální kvalitu života a zvýšit identifikaci s městem a bydlištěm, včetně dopadů na prevenci a kontrolu kriminality a redukci sociálně patologických jevů.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Narušení a oslabení místních komunit a identit v centrálních i okrajových částech města
- Netransparentní vztahy, rozhodování a nefunkční komunikace mezi obyvateli a místní i celoměstskou správou
- Nevyužití pozitivního zájmu části občanů o utváření města a života v něm

OBR. PR 19 / ÚBYTEK PODÍLU RODÁKŮ NA CELKOVÉM POČTU OBYVATEL (2011 A 2001)

[ZDROJ: ČSÚ: SLDB 2001 a 2011]

[77] Český statistický úřad 2013: Registr ekonomických subjektů
[78] viz také P3.2

Nízká nebo žádná participace občanů

Participační procesy se často omezují na veřejná projednání.

Příčinou je malá tradice otevřeného přístupu ke správě věcí veřejných a nedostatečné znalosti metodických postupů. Chybí koordinace mezi hlavním městem a městskými částmi. Často dochází k procesním a metodickým chybám, neprofesionalitě, nepochopení rolí účastníků participačního procesu a v důsledku tak i ke konfliktům a frustraci jednotlivých aktérů.

Rozvoj města závisí na efektivní a intenzivní komunikaci mezi všemi jeho aktéry, a to včetně veřejnosti. Participací se tedy rozumí aktivní zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů na úrovni správy města. Dále ji lze vnímat jako nástroj k mapování potřeb cílových komunit a jejich zohledňování při řízení města.

České prostředí se ještě zcela nevyvíjelo s obecným problémem malé tradice a nízké otevřenosti veřejnosti participovat na správě věcí veřejných. Tento jev úzce souvisí s historickým dědictvím české společnosti a snižuje ochotu občanů vyvíjet vlastní iniciativu, a to na základě pocitu určité bezmocnosti vůči politickým elitám, který přetrvává z dob totalitní minulosti ^[79]. I přes demokratizaci režimu docházelo zejména v 90. letech často ke konfliktům mezi občanskou společností a samosprávou, která se nestihla na vstup veřejnosti do rozhodovacích procesů adaptovat, a proto se jí raději programově vyhýbala. Přetrvávající uzavřenost vyústila ve vztah až vzájemné nedůvěry mezi občany a samosprávou, který Horák charakterizuje jako „dynamiku vzájemné delegitimizace” – proces oboustranného narušování oficiálních oprávnění občanů samosprávy ^[80].

V současné době se participace stává populárním tématem, po kterém roste poptávka. Zároveň v českém, respektive pražském prostředí schází dostatečné know-how v zařazení participace do rozhodovacích procesů a jeho využívání. Vzdělanost a znalosti v této oblasti scházejí jak úředníkům a politikům, tak i developerům a občanům. Jestliže je participace využívána, často během ní dochází k procesním a metodickým chybám, neprofesionalitě, nepochopení rolí účastníků participačního procesu a v důsledku tak i ke konfliktům a frustraci jednotlivých aktérů.

Praha je od roku 2013 členem Národní sítě Zdravých měst ČR, agenda spoluúčasti obyvatel však stále není čitelná a metodicky ukotvená. Kromě toho Praha coby člen NSZM nepostupuje koordinovaně – některé městské části se připojily, jiné nikoli. Účast některých městských částí je spíše formální. Praze dále v této oblasti chybí institucionální a personální kapacita, která by participaci podporovala, zajišťovala a následně dohlížela na realizaci jejích výstupů. Hlavní město tím pádem nezastává klíčovou roli moderátora spolupráce mezi různými segmenty společnosti.

Participační procesy se často omezují na veřejná projednání, ta však neplní skutečný účel participace. Namísto toho bývají zneužívána k politickému marketingu a k vytváření iluze otevřenosti radnice vůči občanům. Ve skutečnosti jde jen o formální proces s politickým podtextem, nikoliv o promyšlená a tvůrčí setkání, jejichž podstatou je snaha utvářet město jako kvalitní a příjemné místo pro život.

Velikou slabinou otevřené správy věcí veřejných je špatná komunikace a neznalost vzájemných očekávání mezi občany a veřejnou správou. Interval mezi výstupy z projednání a jejich realizací je dlouhý a občané tak mají pocit, že se jen diskutuje a nic se nedělá. Nefunguje komunikace výstupů participačního přístupu, čímž se deziluze občanů ještě prohlubuje ^[81].

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Malá tradice otevřeného přístupu ke správě věcí veřejných
- Nedostatečné znalosti metodických postupů
- Nedostatečná koordinace mezi hlavním městem a městskými částmi
- Zneužívání veřejných projednání pro politickou kampaň
- Obecná nedůvěra v participační proces

[79] Lyons P. 2009: Mass and Elite Attitudes during the Prague Spring Era: Importance and Legacy, Prague Institute of Sociology Academy of Sciences of the Czech Republic

[80] Horák M. 2007: Governing the Post-communist City: Institutions and Democratic Development in Prague. University of Toronto Press, Toronto

[81] Horák M. 2007: Governing the Post-communist City: Institutions and Democratic Development in Prague. University of Toronto Press, Toronto

Nedostatečná účast obyvatel na spolurozhodování o městě a jeho prostředí

Problematiku zapojování veřejnosti do rozhodování Praha systematicky nesleduje a nevyhodnocuje. Na procesy participace nejsou vyčleněny dostatečné kapacity (personální, finanční) a nejsou zakomponovány do harmonogramu přípravy projektů.

Přestože v ČR existuje rozsáhlá legislativa, která umožňuje občanům získávat informace o ochraně přírody a životního prostředí, podílet se na rozhodování, a přestože ČR podepsala i příslušnou mezinárodní Aarhuskou úmluvu, v Praze (na úrovni celopražské i městských částí) nejsou občané vedením města dostatečně motivováni k tomu, aby tak skutečně činili. Pokud tak činí, často jim není nasloucháno. Přesto ze strany občanů zájem je – v Praze jsou řádově tisíce místních spolků a sdružení ^[82] a například k územnímu plánu přicházejí tisíce připomínek ^[83]. Přestože jde o širší problematiku participace občanů na řízení města, je evropskou tradicí klást zvláštní důraz na participaci v oblasti rozhodování právě o životním prostředí.

Důvodem je, že řešené problémy se lidí přímo dotýkají a lze je ve spolupráci s nimi často relativně snadno a efektivně řešit. Poskytování informací se často potýká s obstrukcemi (dlouhé lhůty vyřízení, zpoplatnění poskytovaných informací), zapojování občanů a jejich sdružení a iniciativ do procesů rozhodování bývá formální a v pozdních fázích plánovacího procesu. Často je pouze dodržen soubor minimálních požadavků vyžadovaných legislativou (zákon o svobodném přístupu k informacím 106/1999 Sb., zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb.) a spolupráce nejde nad tento rámec.

Měřítkem úspěšnosti spolupráce je její výsledný efekt, pokud se připomínky veřejnosti nepromítanou do reality, stává se tato spolupráce a participace na rozhodování zcela formální a veřejnost o ní ztrácí zájem a zvyšuje nedůvěru mezi jednotlivými skupinami. To vede ke zvyšování potenciálních konfliktů, zástupci veřejnosti jsou často a priori nedůvěřiví vůči jakémukoliv rozhodnutí veřejné správy a napadají i věcně správná řešení např. v oblasti údržby zeleně. Nástrojem budování důvěry mezi obyvateli a mezi představiteli veřejné správy je pouze včasná informovanost a průběžná spolupráce se zástupci veřejnosti.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečná motivace obyvatel zajímat se o věci veřejné týkající se města a jeho prostředí
- Často formální spolupráce s obyvateli
- Bariéry při poskytování informací
- Nedostatečné a obtížné promítání připomínek veřejnosti do reality
- Zapojování obyvatel do rozhodování není chápáno a povzbuzováno jako pozitivní jev a nejsou pro jeho realizaci vyčleněny potřebné kapacity

[82] V ČR je přes 61 tisíc neziskových organizací založených za účelem „hájení společných zájmů“, ale je nutné si uvědomit, že významná část (možná až 1/3) nevykonává žádnou činnost.

[83] Systematicky nikdo nesbírá data, dle kterých by se dalo vyhodnotit, jaký zájem mají občané o participaci na rozhodování. Popis uvedeného problému tak vyplývá především ze zkušenosti pražských neziskových organizací.

Nepřipravenost Prahy na probíhající demografické změny

Praha nedostatečně reaguje na stárnutí populace i rostoucí podíl cizinců a nevytváří příznivé podmínky pro mateřství a rodičovství. ^[84] Praze chybí fungující informační a správní systém, který by proaktivně reagoval na demografické změny na úrovni města a městských částí. Praha také nedostatečně využívá příznivé struktury imigrace a nenabízí cizincům ucelené a dostupné informační a integrační služby.

Základní determinantou vývoje a udržitelnosti kvality života obyvatel Prahy do poloviny století bude schopnost města adaptovat se na probíhající demografické změny, jakými jsou zejména prodlužování střední délky života, zvyšující se počet a podíl seniorů (především starších 80 let) na celkové populaci, nízký počet dětí připadající na jednu ženu a rostoucí podíl cizinců v populaci.

Populace Prahy bude v následujících letech a desetiletích stárnout, což bude zvyšovat nároky na užívání, dostupnost a bezbariérovost města a na sociální kohezi zejména na lokální a komunitní úrovni. Nejrychleji bude růst populace nad 80 let. Bude se také zvyšovat počet osob se sníženou soběstačností a pohyblivostí a současně se budou zvyšovat nároky na podporu života v přirozeném prostředí ze strany profesionálních služeb a podpory neformálních pečujících a místních komunit. Podle prognózy, kterou vypracovali autoři z PŘF UK ^[85], se počet seniorů ve věku 65 a více let do roku 2050 zvýší téměř se o 100 tis. osob. Ještě daleko vyšší přírůstek bude patrný u vyšších věkových kategorií – počet osob starších 75 let se do roku 2050 zvýší o 89 % a starších 85 let o dokonce 157 %. Průměrný věk se zvýší ze 42 let na 44 let. Demografické stárnutí bude determinováno zejména dalším zvyšováním naděje dožití. Střední délka života v Praze se zvýší z 84 let na 87,8 u žen a ze 77,3 na 84,4 let u mužů ^[86]. V reakci na pokračující prodlužování délky života Praha potřebuje přeorientovat své priority směrem k maximalizaci ekonomické a sociální aktivity, podpoře kvality života a zdraví v průběhu života, podpoře fyzické aktivity, zdravého životního stylu a snížení rizikového chování a v mezinárodním kontextu snížení vysoké tolerance ke konzumaci alkoholu, drog a kouření v rámci vzdělávání ^[87].

Praha na tyto významné demografické změny dostatečně nereaguje a neintegruje informace o demografickém vývoji a jeho značné územní diverzitě do plánování služeb pro jednotlivé skupiny obyvatel (seniory, cizince, děti v předškolním a školním věku atd.) jak na celoměstské úrovni, tak na úrovni městských částí. Demografické změny vyžadují adaptaci infrastruktury, prostředí a služeb na výrazně sociálně i zdravotně různorodější obyvatelstvo. Čím déle se podaří udržet starší osoby aktivní v pracovním i životním smyslu, tím později u nich bude vznikat potřeba po sociálních službách, respektive po péči v pobytových zařízeních. Praze dosud chybí komplexní podpora života v běžném bydlení prostřednictvím podpůrných sociálních a zdravotních služeb a integrované dlouhodobé péče. Překážkou pro setrvání ve vlastním bytě a prostředí může být bariérovost a nízká adaptabilita bydlení v průběhu životního cyklu (koncept „life-time homes“), značná finanční náročnost bydlení a nedostatečná nabídka nízkoprahových malometrážních obecních bytů nebo alternativních či integrovaných forem bydlení (např. co-housing).

Úhrnná plodnost v Praze se od roku 2008 pohybuje kolem 1,35 dítěte na ženu ve fertilním věku (15–49 let). Úroveň plodnosti v Praze tak byla podle Eurostatu v roce 2013 nepatrně nižší než v Bratislavském kraji (1,4) a Vídni (1,4) a byla zhruba stejná jako v Berlíně (1,35) či Varšavě, resp. Mazovském vojvodství (1,35). Úroveň plodnosti je v ČR i Praze pod evropským průměrem. Praha nedostatečně vytváří příznivé podmínky pro mateřství a rodičovství, jako je bytová politika ^[88], předškolní zařízení ^[89] či vhodné sladění péče o děti se zaměstnáním. Sladění a snadnější kombinace péče o děti nebo blízké osoby a zaměstnání prostřednictvím flexibilních služeb a zaměstnání jsou přitom jedny z klíčových aspektů kvality života, genderové inkluze a podpory zaměstnanosti.

Přestože hodnota úhrnné plodnosti je hluboko pod hranicí náhradového poměru („sub-replacement fertility“ či „below-replacement fertility“) 2,1 dítěte na ženu, především díky rostoucí porodnosti a nízké úmrtnosti převažuje v posledních letech počet narozených nad zemřelými. Kladný přirozený přírůstek bude s vysokou pravděpodobností přetrvávat i v budoucnu ^[90]. Zvyšování počtu narozených v první dekádě 21. století mělo a má vyznamný vliv na kapacity školních a předškolních zařízení. Předvídatelné výkyvy v početnosti jednotlivých ročníků nebyly dosud zohledňovány v kapacitě a flexibilitě služeb. Rostoucí počet neuspokojených žádostí o mateřské školky v posledních 5 letech (v roce 2012/2013 počet žádostí překračoval počet míst o více než 10 tisíc) představuje nejen významnou sociální bariéru ekonomické a genderové inkluze, ale i zdroj sociálního stresu, zejména pro samoživitelky s malými dětmi, jejichž zastoupení je v Praze ve srovnání s jinými kraji vyšší (osamělých matek s minimálně jedním závislým dítětem podle SLDB 2011 bylo v Praze 26,6 %). Problémem nedostupnosti mateřských i základních škol jsou postiženy především městské části, kde v posledních letech docházelo k významné bytové výstavbě. Naopak dostatek kapacit je patrný hlavně na větších sídlišťích (obr. PR 22). V Praze je proto patrný nesoulad mezi demografickým vývojem a rozvojem města (bytovou výstavbou).

Při velmi nízké porodnosti k celkovému populačnímu růstu v Praze přispívá zejména imigrace ^[91] ■ viz. S2.3 a S3.2 ze zahraničí. V důsledku pozitivního salda zahraniční migrace se v letech 2001–2011 počet obyvatel v Praze zvýšil o 118,8 tis. Podíl cizinců se mezi roky 2003–2012 více než zdvojnásobil z 6 na 13 %. Současně pokračuje odliv obyvatel z centrálních částí města za administrativní hranice Prahy, zejména do Středočeského kraje. Cizinci představují důležitý faktor dynamiky a rozvoje města a jejich váha pro trh práce a význam imigrační přitažlivosti Prahy v konkurenci s evropskými metropolemi bude růst. Praha dosud nedokázala využít ekonomicky a sociálně příznivé imigrace. Praha dostatečně nemotivuje imigranty a cizince k integraci do života města a k setrvání v Praze a nenabízí imigrantům provázaný systém integračních služeb na úrovni města a městských částí.

Při nedostatku kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovníků budou hrát životní podmínky a služby pro imigranty a cizince rostoucí roli pro konkurenceschopnost města na evropském a globálním trhu metropolí v oblasti trhu práce, vzdělanosti a inovací. Praha dosud nedostatečně reagovala na potenciál a potřebu integrace cizinců. Město a městské části nenabízejí ucelený informační a integrační systém motivující k zapojení do společnosti.

[84] Více viz podkladové studie IPR Praha Demografie, bydlení a veřejná vybavenost v Praze, 2015 (především sešity Demografie, Sociální služby, Regionální školství)

[85] Přírodovědecká fakulta UK v Praze - Burcin B., Čermák Z., Kučera T., Šídlo L. 2014: Prognóza vývoje obyvatelstva území hl. m. Prahy a odhadů náhradové migrace na období do roku 2050

[86] v roce 2013 dle dat EUROSTAT v Praze i kupříkladu ve Vídni 80,1 let, v roce 2012 v Berlíně 81,0 let

[87] viz také PR7.2

[88] viz také PR8.8

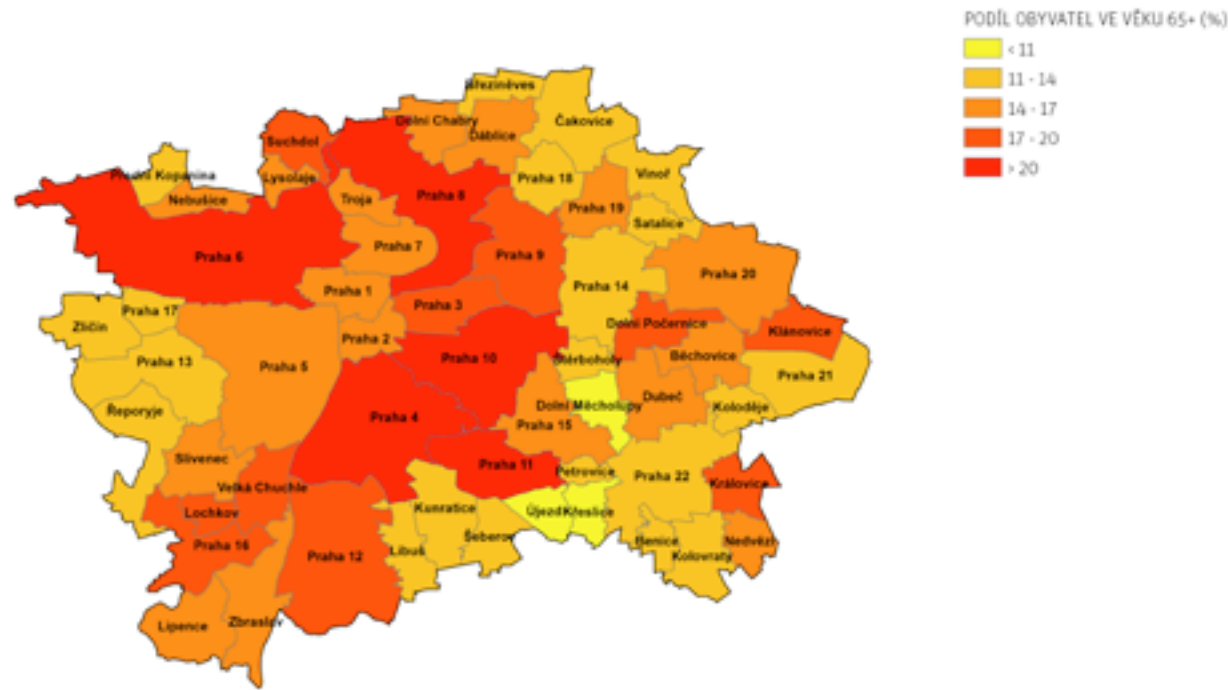
[89] Studie z oblasti regionálního školství diagnostikovaly lokální disproporce mezi lokálními kapacitami předškolních zařízení i základních škol a počtem dětí v příslušné věkové skupině, bydlících v daných lokalitách (Obr. PR 21).

[90] Přírodovědecká fakulta UK v Praze - Burcin B., Čermák Z., Kučera T., Šídlo L. 2014: Prognóza vývoje obyvatelstva území hl. m. Prahy a odhadů náhradové migrace na období do roku 2050

[91] viz také S2.3 a S3.2

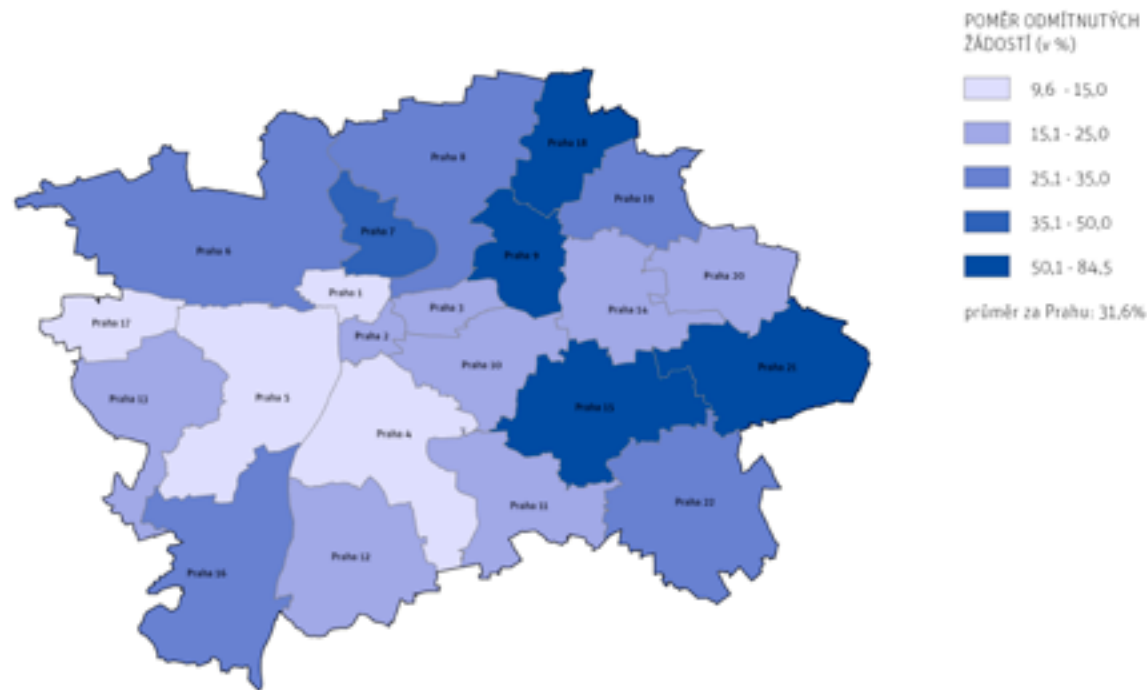
OBR. PR 20 / PODÍL OBYVATELSTVA VE VĚKU 65 + V PRAŽSKÝCH MĚSTSKÝCH ČÁSTECH (K 31. 12. 2014)

[ZDROJ: ČSÚ]

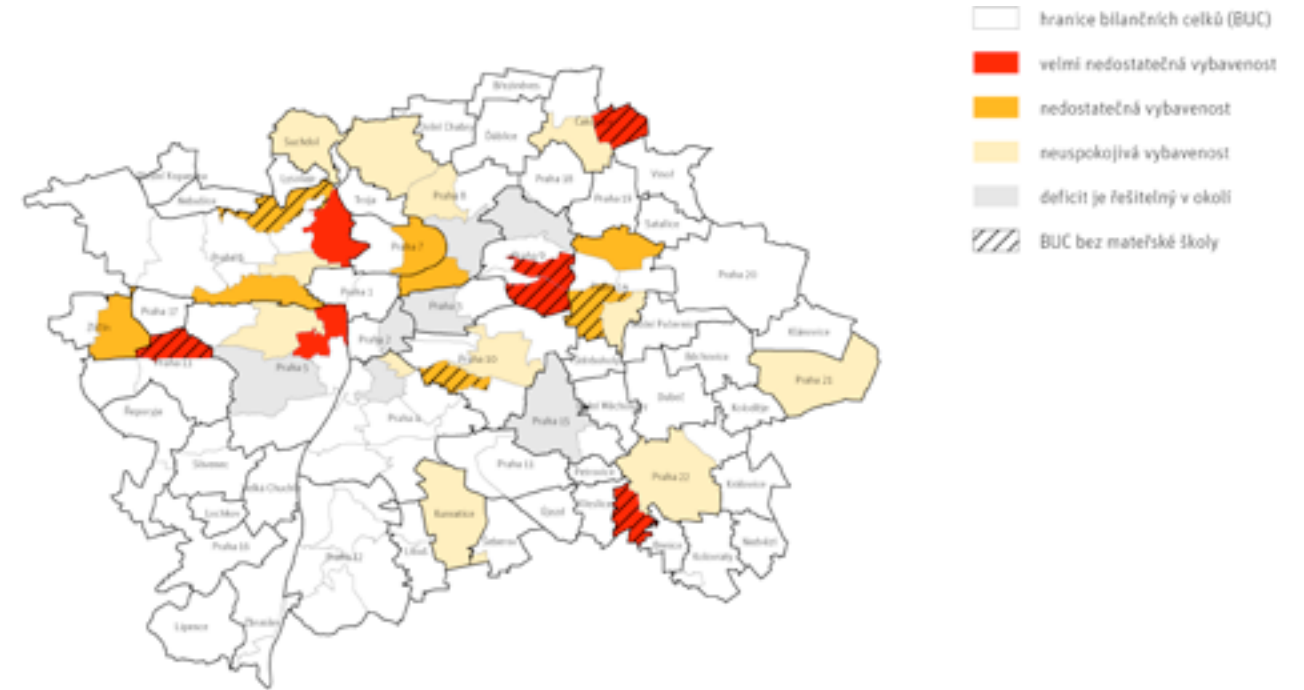
OBR. PR 21 / POMĚR ODMÍTNUTÝCH ŽÁDOSTÍ O UMÍSTĚNÍ DO MŠ K POČTU DĚTÍ V MŠ V PRAŽSKÝCH SPRÁVNÍCH OBVODECH (K 30. 9. 2012)

[ZDROJ: IPR Praha, 2014]

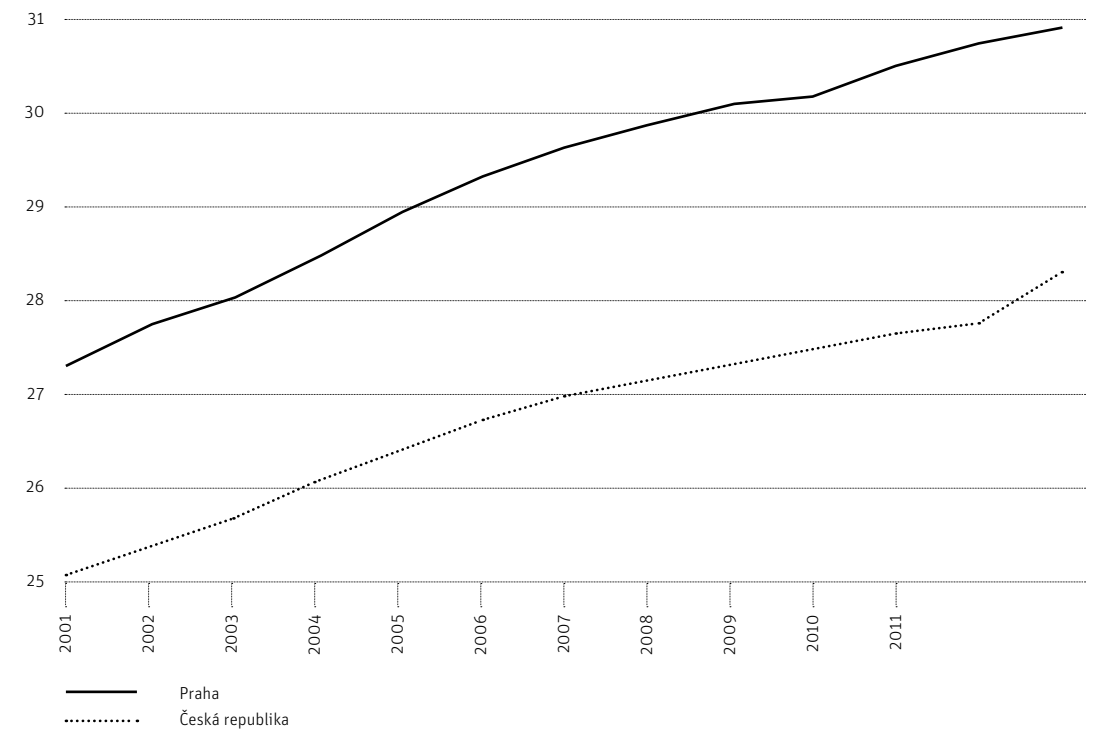
OBR. PR 21 / ANALÝZA DEFICITŮ ≥50 MÍST V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH V BILANČNÍCH ÚZEMNÍCH CELCÍCH V ROCE 2014

[ZDROJ: IPR Praha 2014]

OBR. PR 22 / PRŮMĚRNÝ VĚK MATKY PŘI NAROZENÍ PRVNÍHO DÍTĚTE V PRAZE A ČR V LETECH 2001-2012

[ZDROJ: ČSÚ]

Nerovnovážený sociální vývoj a narůstající sociální tlak

V centrální oblasti města dlouhodobě docházelo k úbytku obyvatelstva, je zde vysoká a problémová koncentrace sociopatologických jevů propojených s pololegální ekonomikou, což má celoměstský negativní dopad na kvalitu života a image města a na potlačování užívání centra obyvateli Prahy. Současně jsou v centrálních částech města více zastoupeny některé skupiny ohrožené rostoucím sociálním tlakem a vyloučením (senioři, jednočlenné domácnosti, neúplné rodiny). Centrální oblast Prahy vyžaduje systémovou podporu revitalizace, kultivace a oživení komunitního života, bydlení a rezidenční kvality života.

V uplynulých letech, a to i v souvislosti s výše nastíněným demografickým vývojem, narůstal sociální tlak na některé skupiny obyvatel, které jsou ve zvýšené míře zastoupeny v centrálních částech Prahy (postproduktivní populace, jednočlenné domácnosti, domácnosti v nájemním bydlení, neúplné rodiny). Relativně nejvyšší zastoupení domácností v hmotné nouzi (s příspěvkem na živobytí) bylo v roce 2011 v Praze 1, 3 a 7. Nejvyšší podíl jednočlenných domácností byl při SLDB 2011 v Praze 1 (46 %), Praze 3 (45 %) a neúplných rodin v Praze 1, 2, 3 (27–32 %). Podíl nájemních bytů na úhrnu bytového fondu městské části byl nejvyšší v Praze 2 (64 %) a v Praze 3 (54 %).

Nárůst sociálního tlaku a rizika propadu do zadluženosti a sociálního vyloučení ilustruje také velmi vysoký počet exekucí. V Praze bylo v roce 2013 soudním exekutorem nařízeno 99 tis. exekucí (v roce 2012 to bylo 122 tis.), tj. nejvíce společně s Moravskoslezským a Ústeckým krajem (Tab. PR 5) [92]. Zvýšený počet exekucí v přepočtu na obyvatele byl v uplynulém období 2008–2012 registrován v centrálních obvodech Prahy (v městských obvodech Praha 1, Praha 3 a Praha 7) [93]. V období 2008–2012 příjmy z hazardu [94] vzrostly z 30 na 31,8 mld. Kč [95]. Rostoucí sociální tlak a atraktivita prostředí velkoměsta vede k nárůstu počtu bezdomovců v Praze. Na území Prahy žije podle odborných odhadů 5 tis. osob bez přístřeší (nejvíce z krajů ČR). Cca 70 % bezdomovců přitom pochází z mimopražských regionů [96].

Současně s koncentrací některých sociálně více ohrožených skupin v centrálních částech města se v centru (zejména v Praze 1) kumulují sociopatologické jevy propojené s „sedou ekonomikou“ a kriminalitou (prostituce, drogy, herny). Dochází zde ke koncentraci bezdomovců a běžné kriminality, což společně s dalšími faktory, jako je vysoká koncentrace turistů, narušení lokálních komunit, vyšší životní náklady atd., dále snižuje rezidenční atraktivitu a kvalitu života a vytlačuje trvalé bydlení i běžný denní a večerní život Pražanů z centra.

Mimo jiné i v důsledku těchto trendů pokračoval v minulém období odliv Pražanů z centra. V letech 2001–2011 bylo saldo vnitropražského stěhování v centrálních částech záporné, nicméně saldo stěhování přes hranice Prahy kladné [97]. Mezi roky 1991–2011 (SLDB, ČSÚ) se počet trvale obydlených bytů v městských částech Prahy 1 a Prahy 2 snížil o necelých 23 % a počet obyvatel o 24 %. Hrozí riziko „decentralizace“ města, která proběhla v mnohých evropských metropolích. Uvedené jevy jsou klíčové pro kvalitu života Pražanů a soudržnost města a přispívají k sociální nerovnováze mezi centrem a periferií. K odvrácení stávajícího trendu je nezbytná reintegrace a oživení centra, jasná systémová a koncepční podpora rezidenční kvality a života v centru města.

Přes negativní trend v minulém období a nárůst sociálního tlaku na některé skupiny obyvatel má Praha a Česká republika obecně v porovnání s některými západními metropolmi a zeměmi relativně nízkou míru sociálních (příjmových) nerovností a chudoby [98].

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Rostoucí sociální tlak na některé skupiny obyvatel
- Vyšší podíl ohrožených osob v centrálních částech města
- Koncentrace a dopad sociálně patologických jevů v centru (hazard, prostituce, drogy)
- Snížená rezidenční kvalita života (obyvatelnost a užitelnost centra) a odliv lidí, bydlení, resp. života z centra města

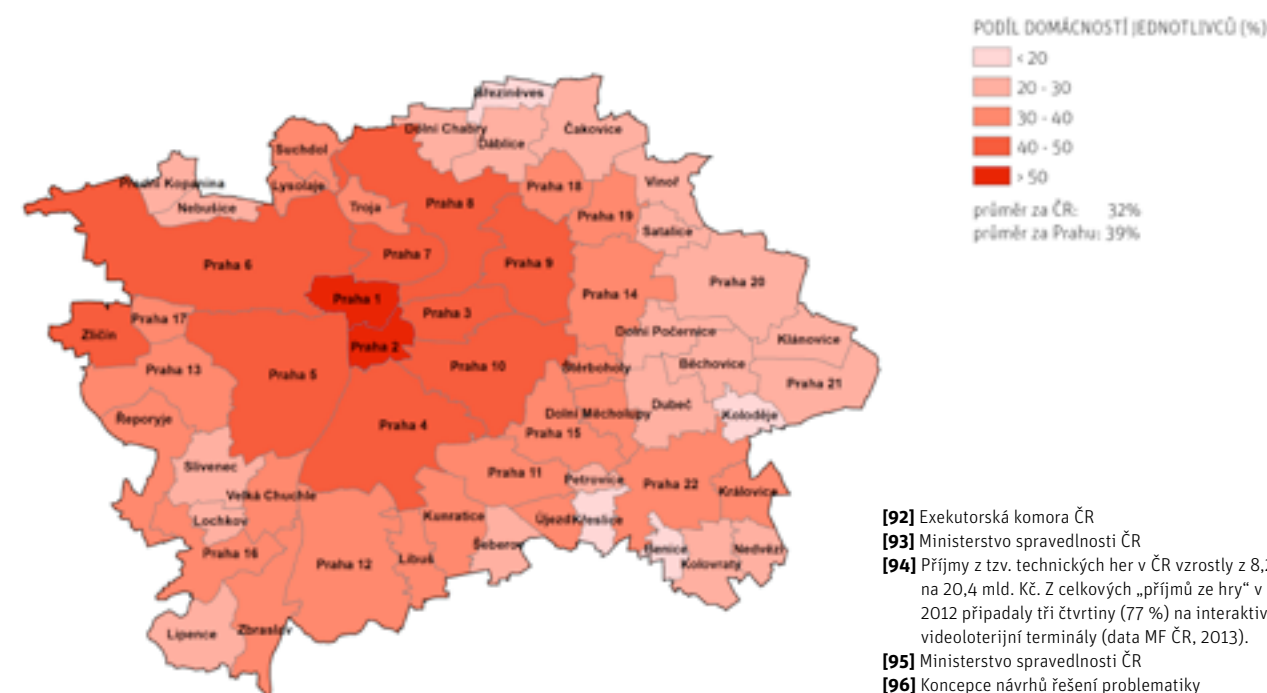
Tab. PR 5: POČET ZAHÁJENÝCH EXEKUCÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2012 A 2013

[ZDROJ: Exekutorská komora ČR]

KRAJ	POČET EXEKUCÍ 2013	POČET EXEKUCÍ 2012
Moravskoslezský	101 000	114 000
Praha	99 000	122 000
Ústecký	89 000	108 000
Středočeský	77 000	91 000
Jihomoravský	76 000	77 000
Olomoucký	38 000	43 000
Plzeňský	35 000	45 000
Liberecký	34 000	37 000
Královehradecký	33 000	34 000
Jihočeský	30 000	39 000
Pardubický	29 000	30 000
Karlovarský	27 000	30 000
Zlínský	24 000	25 000
Vysočina	22 000	25 000

OBR. PR 23 / PODÍL DOMÁCNOSTÍ JEDNOTLIVCŮ NA CELKOVÉM POČTU HOSPODAŘÍČÍCH DOMÁCNOSTÍ V PRAZE V ROCE 2011

[ZDROJ: ČSÚ: SLDB 2011]

[92] Exekutorská komora ČR
 [93] Ministerstvo spravedlnosti ČR
 [94] Příjmy z tzv. technických her v ČR vzrostly z 8,2 na 20,4 mld. Kč. Z celkových „příjmů ze hry“ v r. 2012 připadaly tři čtvrtiny (77 %) na interaktivní videoloterijní terminály (data MF ČR, 2013).
 [95] Ministerstvo spravedlnosti ČR
 [96] Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013–2020
 [97] ČSÚ 2012: Migrace v hl. m. Praze v letech 2001 až 2011
 [98] viz také SS3

Zanedbávaný kulturní kapitál města

Kulturní kapitál Prahy není využit pro synergické působení v celkovém rozvoji města. V Praze není realizována vědomá a sdílená vize v oblasti kultury a na ni navázaná komplexní a moderní kulturní a grantová politika.

Kultura v nejširším slova smyslu přispívá ke zvyšování kvality života obyvatel města a klíčovým způsobem zlepšuje jeho image. V Praze však není vnímána jako celospolečenská priorita, která může stimulovat ekonomiku i rozvoj celé společnosti. Ačkoliv je Praha sídlem mnoha regionálních i národních kulturních institucí, veřejnoprávních korporací i soukromých společností a městem s vysokou koncentrací kreativních obyvatel, nejsou dostatečně využívány možnosti, které kulturní a kreativní aktivity nabízejí pro celkový rozvoj města.

V Praze chybí se všemi aktéry kulturní sféry komunikovaná a sdílená vize. Uplatňovaná podpora institucí, kulturních aktivit a živého umění, ať již prostřednictvím přímých příspěvků, grantů (kde jde relativně o významné prostředky ve srovnání s městy ČR) nebo formou nepeněžní podpory (pronájmy, mediální prezentace, spolupráce) je málo efektivní. Zároveň podpora často neodpovídá současným potřebám organizací i veřejnosti, a to i v případě kulturních institucí města. Praha jako hlavní město a leader neusiluje o dokončení legislativních změn, které by pro její kulturní infrastrukturu a instituce znamenaly klíčovou kvalitativní změnu (zejména nedokončená reforma příspěvkových organizací v jinou právní formu). Praha dosud cíleně nebuduje podmínky pro spolupráci uvnitř sektoru ani pro mezioborové propojení s jinými oblastmi (ekonomika, sociální oblast, školství), které mohou Praze vzhledem ke koncentraci a zastoupení činností přinést špičkové výsledky na poli tzv. smart přístupu.

- PR-5.1** Kultura jako nedostatečně rozpoznaná strategická příležitost rozvoje Prahy
- PR-5.2** Nedostatečné nástroje podpory kultury a umění
- PR-5.3** Služby a fungování kulturních institucí na úrovni neodpovídající evropské metropoli
- PR-5.4** Nízká spolupráce mezi aktéry v oblasti podpory rozvoje kultury a umění (stát, Praha, městské části)
- PR-5.5** Nedostatečné podmínky pro rozvoj živého umění
- PR-5.6** Nízký důraz na otevřené a multikulturní město

Kultura jako nedostatečně rozpoznaná strategická příležitost rozvoje Prahy

Reprezentanti, zastupitelé města i aktéři lokálního rozvoje nevyužívají přínosy a možnosti kulturních aktivit při řešení problémů sociální inkluze, kvality života ve městě, motivace k aktivní participaci a občanství. Praha by měla nutně nalézt svou novou roli v rámci kulturního ekosystému města. Ke kvalifikovanému přístupu chybí dva základní nástroje: mechanismy evaluace a dlouhodobá vize v oblasti kultury.

V Praze se nachází velké množství kulturních institucí, akcí a aktivit, pro kulturu a umění, přesto neexistuje ucelený, konsenzuální a aktuální strategický dokument, který by tuto oblast jasně vymezoval v kontextu města a který by navrhoval systémové nástroje její podpory (zejména živého umění a inovativních projektů) jak v celoměstském, tak v lokálním rozměru. Neexistuje ani zadání pro příspěvkové organizace zřízené magistrátem, které jsou přitom významnými aktéry v oživování lokalit na území Prahy. Neexistenci dlouhodobé vize pro oblast kultury a její provázání s celkovou vizí města zdánlivě doplňuje Koncepce kulturní politiky hl. m. Prahy. Ta je však jen velmi obecným dokumentem formulujícím pouze obecné principy podpory a rozvoje kultury a neobsahuje implementační a evaluační mechanismy.

Kultura je v jednotlivých strategických dokumentech města jako např. v již zmíněné Koncepci kulturní politiky hl. m. Prahy uváděna jako důležitá rozvojová komponenta, dosud se nepodařilo tuto myšlenku plně využít a rozvinout v souladu s aktuálními problémy a potřebami města. Tato politika má tendenci redukovat význam kultury jen na oblast marketingu, rozvoje mezinárodních vztahů, ekonomiky, zaměstnanosti, cestovního ruchu a kongresové turistiky. Dokument však péči o kulturu často vnímá spíše jako závazek a povinnost (uchovat zděděné dědictví, uspokojit potřeby různých skupin obyvatel) než jako společný kapitál a společnou investici, na jejichž vytváření se kontinuálně podílí celá společnost, a je tedy klíčovým zdrojem autenticity i konkurenceschopnosti Prahy v evropském měřítku.

Malý důraz je kladen na roli kulturních aktivit pro sociální inkluzi, identitu, kvalitu života, participaci, občanství, udržitelný rozvoj či rozvoj kreativity a vznik inovací [99]. Převažuje vnímání reprezentační funkce kultury, případně je kultura chápána jako ozdoba, jako estetický odkaz předků, který je třeba chránit a využít pro cestovní ruch (hlavně kongresový, viz Mezinárodní kongresová agentura MICE) [100]. Veřejná debata o kultuře příliš často sklouzává pouze k problematice financování a nedostatku prostředků a reálné benefity kultury (včetně jejího ekonomického významu) nejsou artikulovány a medializovány.

Nepřítomnost evaluačních mechanismů i elementárních datových a analytických podkladů znemožňuje koncepční a dlouhodobé uchopení této oblasti a znemožňuje vést mezioborovou debatu o významu kultury na straně jedné a možnostech její podpory na straně druhé.

Problémem je nedostatečné obecné povědomí a veřejná artikulace přínosů kultury a umění v oblasti rozvoje jedince a společnosti. Všeobecně nedochází k tematizaci a medializaci skutečného celospolečenského významu kultury (včetně ekonomického).

Veřejnost a současní kulturní aktéři mají velmi odlišné pohledy na význam a roli kultury. Tento nesoulad priorit představuje na úrovni města velkou překážku pro vznik konstruktivního dialogu a životaschopné spolupráce mezi kulturní sférou a samosprávou. Toto mentální a systémové nastavení umocňuje omezená schopnost implementace strategických opatření. Kontrast mezi proklamacemi v rozvojových dokumentech a omezenou schopností Prahy realizovat navržená opatření a projekty je zjevný a podřívá důvěru kulturní obce (i širší veřejnosti) k samosprávě a politické reprezentaci.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Chybějící dlouhodobá vize v oblasti kultury
- Jednostranné chápání kultury a nedostatečná diskuze o potenciálu kultury jako nástroje rozvoje města
- Omezená schopnost Prahy reálné implementace plánovaných opatření (v kontrastu s pregnantní rétorikou rozvojových dokumentů), chybějící nástroje evaluace
- Zcela nedostatečná datová a analytická základna pro oblast kultury

[99] Lisabonská smlouva, článek 167, odstavec 4, dříve Smlouva o EU Článek 151

[100] Rada vlády pro udržitelný rozvoj a Ministerstvo životního prostředí: Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR

Nedostatečné nástroje na podporu kultury a umění

Praha nemá v porovnání s dalšími evropskými kulturními metropolemi dostatečnou nabídku nástrojů pro podporu kultury. Grantový systém a financování příspěvkových organizací nejsou dostatečné pro podporu celé škály různorodých potřeb kulturního sektoru. Chybí průběžná komunikace s kulturním sektorem a integrace jeho námětů do systému podpory pražské kultury.

Dlouhodobé zásady podpory kultury v Konceptu kulturní politiky hl. m. Prahy, aktualizované 3. června 2010 usnesením Zastupitelstva hlavního města Prahy č. 38/54, jasně definují klima a podmínky pro rozvoj živého umění. Neexistuje však analýza potřeb v oblasti živého umění na území města a v zásadách podpory kultury nejsou definovány indikátory plnění stanovených cílů. Proto lze jen těžko vyhodnotit, jak Praha své zásady konkrétně naplňuje. Bez koordinace, komunikace a analýzy nejsou kulturní organizace schopné s městem při plnění těchto zásad spolupracovat. Chybí nástroje komunikace mezi kulturní scénou a městskou správou.

Nástroje podpory kultury jsou v pražské kulturní politice definovány ve velmi omezeném rozsahu. Koncepte kulturní politiky hl. m. Prahy obsahuje pouze různé druhy finanční podpory. Dále zde nacházíme výpis politických orgánů, které však přímými nástroji podpory nejsou, jelikož slouží pouze jako poradní orgány Odboru kultury MHMP při přerozdělování financí avšak nikoli k potřebám kulturního sektoru samotného. Hlavní město nenabízí koncepčně odborné poradenství, podporu formou webových stránek, usnadňování bezbariérového přístupu do kulturních organizací a dále rozvoje kulturní infrastruktury v méně rozvinutých částech města tak, jako nabízejí některá evropská města (viz rozpočty a statistika měst Berlín, Varšava, Kodaň, Dublin). Magistrát Prahy nepodporuje kulturu ani poskytováním vhodných prostorů v centru města, které by mohly sloužit kulturním organizacím pro jejich činnost a zároveň jim ulevit od nákladů za pronájem.

Praha se také proaktivně nehlásí do mezinárodních sítí a srovnávacích analýz, které městům slouží ke sběru informací a dat [101] a zároveň k inspiraci, kam se kulturní politika města může ubírat či jak vyřešit problémy, se kterými se kulturní sektory potýkají a které mohou být v referenčních městech obdobné.

Velkým problémem současné kulturní politiky Prahy je slabá konkretizace cílů a priorit, případně kritérií úspěchu a tedy zároveň nízká příležitost pro evaluaci kulturní politiky. Jedním z nejdiskutovanějších nástrojů kulturní politiky je objem finančních prostředků, způsob jejich rozdělování a způsob hodnocení jejich využití. Ačkoli v dokumentu Koncepte kulturní politiky hl. m. Prahy bylo identifikováno „velké množství finančních prostředků [102]“ jako silná stránka kulturní politiky, v porovnání s referenčními městy v přepočtu na paritu kupní síly Praha investuje do kulturního sektoru výrazně méně finančních prostředků ■ **obr. PR 24** stejně jako do podpory sportu a volného času.

Z porovnání uvedeného v Tab. PR 6 vyplývá, že Praha investuje do kultury v přepočtu na jednoho obyvatele téměř o 47 % méně financí než Berlín. Přitom Praha vynakládá vyšší podíl z rozpočtu města na kulturu do otevřené soutěže v rámci grantového systému (20 % z celkového rozpočtu na kulturu) než Berlín, který stabilněji chrání kulturní dědictví zázemím institucí a prostřednictvím grantového systému rozděljuje pouze 5 % z celkového rozpočtu na kulturu. Nicméně chytře zapojuje alternativu do svého image a propojuje ji s institucemi. To je také aspekt, který v Praze nefunguje, a proto, i když máme zajímavý potenciál současného živého umění, máme více divadel než Berlín a otevřenější přístup k dotacím, není Praha evropskou Mekkou živého umění.

Nedostatek finančních prostředků v pražském kulturním sektoru vede k nepřátelské atmosféře uvnitř kulturní obce samotné, jelikož nestátní neziskové organizace mají pocit, že na jejich činnost zbývá příliš málo finančních prostředků. Výsledkem je tedy přirozeně konflikt uvnitř kulturního sektoru, který brání spolupráci kulturních organizací.

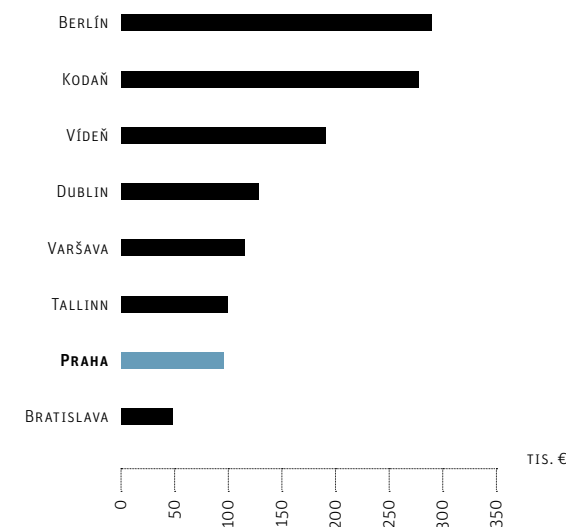
Prozatím zástupci kulturního sektoru spolupracují s odborem kultury pouze formou jejich zapojení při posuzování grantových žádostí. Do koncepčních úkolů, průběžné evaluace kulturní politiky a kontinuálního dialogu s magistrátem jsou zapojeni prostřednictvím poradního sboru primátora, neexistuje zde ale pro všechny otevřený kontinuální dialog s kulturním sektorem.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nejnižší objem financí v kultuře v porovnání s referenčními městy
- Omezené nefinanční nástroje podpory v porovnání s evropskými trendy kultury
- Chybějící systém sběru a analýzy dat o publiku i kulturním sektoru
- Neexistující dialog odboru kultury MHMP s kulturním sektorem otevřený pro všechny

OB. PR 24 / CELKOVÉ ROČNÍ VÝDAJE NA KULTURU A SPORT DLE PARITY KUPNÍ SÍLY

[ZDROJ: Údaje o výdajích - rozpočty a statistika měst, dopočty ÚRM Praha, PPS (Power purchasing Standard - Parita kupní síly) - propočty ÚRM Praha dle Eurostat (Regional GDP - Národní účty 2010)]

TAB. PR 6 / POROVNÁNÍ FINANCOVÁNÍ KULTURNÍCH INSTITUCÍ V PRAZE A BERLÍNĚ

[ZDROJ: MPSV, Hl. m. Praha, divadelni-noviny.cz, Federal State of Berlin in 2011 Cultural Finding Report, World Cities Culture Report]

POROVNÁNÍ FINANCOVÁNÍ KULTURNÍCH INSTITUCÍ	PRAHA	V ABSOLUTNÍCH ČÍSLECH / PŘEPOČET NA PARITU KUPNÍ SÍLY	BERLÍN	V ABSOLUTNÍCH ČÍSLECH / PŘEPOČET NA PARITU KUPNÍ SÍLY
Počet obyvatel (2012)	1 272 690		3 471 418	
Celkový počet na kulturu	57,4 mil. €	78,6	378 mil. €	375,39
z toho alokováno na:				
kulturní instituce (přímé financování)	80 %		95 %	
grantový systém (pro jednotlivé projekty)	20 %		5 %	
investice do kultury na 1 obyvatele	41,- €	56,2	111,- €	107,67
z toho do kulturních institucí	33,- €	45,2	105,- €	101,85
Kontinuálně městem dotované kulturní instituce (v ČR příspěvkové organizace):				
divadla	10		26	
muzea a galerie	2		21	
mezioborové instituce, programy a ostatní	5		7	

[101] viz také PR8.9

[102] Hl. m. Praha 2010, s. 5

Služby a fungování kulturních institucí na úrovni neodpovídající evropské metropoli

Praha není v oblasti nabídky kulturních služeb a kulturních a volnočasových institucí schopna konkurovat nejbližším evropským kulturním metropolím (Berlínu, Vídni). I přes bohatou strukturu kulturních institucí Praha nebere tyto subjekty jako klíčové partnery pro zlepšování kvality života ve městě a pro rozvoj turistického ruchu. Chybí evaluační mechanismy a standardy fungování kulturních institucí. Stejně tak nefunguje spolupráce mezi institucemi navzájem a na institucionální platformě se nevytváří prostor pro „trend leadery“ a nové talenty. Praha nemá koncepčně vedenou kreativní čtvrť. Oproti celosvětovému trendu a průkazným výsledkům kreativních a kulturních průmyslů město ignoruje tento fenomén a jeho přínosy.

Kulturní instituce jsou vnitřními veřejnými prostory města a slouží nejen ke kulturnímu využití místní komunity, ale i k široké škále sdílených aktivit od vzdělávání až po sociální práci s rizikovými skupinami obyvatel. Kulturní instituce v členských zemích EU jsou páteří sítí kulturního průmyslu a hlavními nositeli hodnot. Situace v pražských kulturních institucích však není srovnatelná. Hlavními příčinami jsou tyto faktory: nezáměr Prahy vidět v kulturních institucích strategické partnery pro rozvoj kvality života ve městě a stabilní turistický ruch, neexistující standardy v sektoru veřejné kulturní služby, podfinancování celého sektoru a zatíženost některých institucí správou majetku na úkor investic do profesionálních lidských zdrojů a kvalitní programové náplně. Současné kapacity kulturních a volnočasových organizací na území hlavního města Prahy nejsou aktivně integrovány do rozvoje a tvorby image města a do živé prezentace kulturních statků.

Mezi dominantní problémy kulturních institucí v Praze patří mizivá péče o budoucí kulturní dědictví – akviziční politika města; přerušená reforma pražské divadelní sítě – nízká fluktuace ansámbků a málo kvalitního prostoru pro novou generaci umělců; nedostatek kulturních služeb a informací v angličtině a ostatních jazycích.

V návaznosti na nedokončenou reformu příspěvkových organizací v jinou veřejnoprávní formu, radikálně nezávislejší na politické reprezentaci, je u městských i státních zřizovaných institucí nízká nezávislost vedení kulturních organizací na zřizovateli. Autonomie odborné profesionální práce se stává rukojmím oboru vzdělání zřizovatele nebo správce. Následkem toho je konformní a neinovativní management relativně velké skupiny kulturních institucí, který se pak odráží na kvalitě veřejně poskytované kulturní služby.

Chybí kvalitní analýza kulturních služeb poskytovaných prostřednictvím organizací zřizovaných městem. Praha se o své kulturní instituce nezajímá, nevede s nimi strukturovaný dialog a nic po nich strategicky nechce. To také znemožňuje nastavit jakékoli kredibilní mechanismy evaluace kulturních služeb.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Kulturní a volnočasové instituce nejsou vnímány městem jako strategičtí partneři pro rozvoj kvality života a turismu
- Nízká nezávislost vedení kulturních organizací na zřizovateli
- Nízká alokace finančních prostředků na program a lidské zdroje
- Malé mezioborové přesahy, nízká spolupráce mezi institucemi a s „trend leadery“
- Nefunkčnost kulturních institucí jako veřejných inspirativních míst k tvůrčí spolupráci a networkingu
- Nedostatek kulturních služeb v angličtině a ostatních jazycích
- Chybějící koncept kulturních nebo muzejních čtvrtí

Pražské kulturní a volnočasové instituce se pomalu transformují a např. potenciál bohaté sítě knihoven (86 poboček ^[103] v městských částech) není využit. Knihovny neplní funkce „hubů“, inspirativních míst k setkávání, tvůrčí spolupráci a networkingu tak, jako tomu je v sousedních zemích. V porovnání s jinými městy EU Praha investuje méně do rozvoje a modernizace kulturních institucí a jejich služeb. Ke špatné komunikaci a živé kulturní nabídce institucí také přispívá fakt, že Praha nemá žádný cílený koncept kulturních nebo muzejních čtvrtí (viz Vídeň).

Problémem je, že nejsou nastaveny standardy pro veřejnou kulturní službu, ve všech jejích aspektech a formách. Standardizace veřejných kulturních služeb je problematikou na národní úrovni. ^[104] Rozpočty institucí mají nízkou alokaci finančních prostředků na program a lidské zdroje. Dynamiku činnosti kulturních institucí stimuluje také schopnost vytvářet mezioborové přesahy a navazovat aktivní spolupráci s „trend leadery“, kteří se povětšinou profilují z nezávislé neziskové umělecké sféry. Mistrovství v této praxi dosahuje Berlín, kde je různorodost oficiálně deklarována jako Berlin's diverse cultural landscape – rozmanitá berlínská kulturní krajina, ve které město prezentuje nejen špičkové kulturní události a instituce, ale i mladou alternativní kulturní scénu. ^[105]

^[103] Kultura v Praze - Výroční zpráva o financování kultury hl. m. Prahou v roce 2012, <http://kultura.praha.eu>

^[104] Studie pro potřeby vytvoření Programu zmapování a analýzy potřeb umění, kulturních a kreativních průmyslů v ČR a transferu mezinárodních zkušeností, (2009), Institut umění, Praha

^[105] Federal State of Berlin 2011 Cultural Funding Report, <http://www.berlin.de>

Nízká spolupráce mezi aktéry v oblasti podpory rozvoje kultury a umění (stát, Praha, městské části)

V Praze chybí koncepční a metodická spolupráce v oblasti kultury a umění. Neexistuje funkční systém komunikace a řízení mezi kulturními aktéry, odborníky a samosprávou, který by umožňoval sdílení informací mezi subjekty na stejné i odlišné hierarchické úrovni. Praha tak není schopna efektivně využít svou kulturní infrastrukturu, prosazovat své záměry a vést dialog o svých rozvojových záměrech na úrovni lokalit či komunit. Praha je v rámci Evropy stále vnímána jako kulturní metropole. V tomto smyslu je v kontextu České republiky jasnou dominantou. Umístění národních institucí na území Prahy výrazně ovlivňuje nabídku kulturních událostí ve městě. Míra spolupráce mezi představiteli národních institucí a představiteli města je ale slabá. Nedostatek společné vize se projevuje zejména v nízké koncepční a finanční spolupráci státu a Prahy, a to jak na investicích do rozvoje kulturní infrastruktury, tak na rozvoji služeb státních institucí, které tvoří základ kulturní infrastruktury hlavního města.

Kultura v Praze je vnímána pouze v rovině celoměstské. Preferovány jsou takové aktivity, které mají celopražský dopad. Projekty s výhradně lokální působností nenalézají v grantovém systému oporu. Přitom však v hodnotících kritériích není hledisko teritoriality dosahu zmíněno. Pro toto tvrzení není ani zřejmá opora v kulturní politice hlavního města. Fakt, že městská kultura má také svůj významný lokální rozměr, jednoduše není zohledňován. Neexistuje ani rámcová společná představa (natož koncepční a metodická spolupráce) v chápání a vymezení oblasti kultury a umění v kontextu města ^[106]. Tím pádem nemůže existovat ani cílená spolupráce hlavního města a městských částí na rozvoji lokalit.

V pražských městských částech v drtivé většině případů neexistuje koncepční materiál, který by přesahoval volební období ^[107]. Často jej supluje programové prohlášení rady městské části, které obvykle obsahuje také část věnovanou kultuře. Existují sice účelové dotace pro městské části vázané na kulturu a umění, ty jsou však zcela nedostatečné – v roce 2011 nebyla např. podpořena žádná aktivita z oblasti živého umění ^[108]. Podoba kapitoly „kultura“ v rozpočtu městských částí je poměrně variabilní. Samostatnou kapitolu „kultura“ mají jen 3 městské části, v ostatních bývá spojena nejčastěji s oblastí sportu a volného času či školství. Nedostatečná podpora kultury a umění v jednotlivých městských částech se projevuje například také v parametrech grantových procesů, v nízkém zapojení odborníků či slabé motivaci lokálních aktérů

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečná spolupráce se státem v oblasti prezentace kultury a umění v zahraničí
- Chybějící koncepční dokument pro oblast rozvoje kultury a umění, včetně jeho implementace
- Nepochopení významu městské lokální kultury ze strany města
- Neexistence koncepce v oblasti financování kultury
- Chybějící funkční systém komunikace a řízení
- Zanedbaný sběr dat v oblasti kultury, umění a volného času

[106] viz také PR5.1

[107] viz také PR5.1

[108] PhDr. Petr Kotouš 2012: Podpora a financování kultury z veřejných prostředků v lokalitách v Praze, Studie pro festival Street for Art a iniciativu Za Česko kulturní

Nedostatečné podmínky pro rozvoj živého umění

Pro zajištění podmínek rozvoje živého umění v Praze chybí proaktivní agenda na úrovni města, která by průběžně analyzovala, vyhodnocovala a koordinovala organické propojení živého umění s ostatními sektory (vzdělávání, turismus, byznys, kulturně-komunitní život, PR a marketing města). Chybí součinnost nezávislých neziskových organizací v kultuře s městem a nastavení mechanismů pobídek pro progresivní umělecké žánry (např. formou nefinanční podpory a vstřícných měkkých opatření). Bez regenerace obsahu, integrace nových trendů a talentů Praha vyčerpá svůj kreativní kapitál a nemá šanci udržet se na poli živého umění v rámci Evropy konkurenceschopnou.

Potenciál živého umění v Praze není integrován do kulturní diplomacie města. Praha nezařazuje živé umění do vlastní image a propagace, včetně své reprezentace v zahraničí – jako součást oficiálních návštěv apod. Mezinárodní značka a prestiž města jako současné evropské kulturní metropole nejsou bez živého umění v porovnání s nejbližšími zahraničními kulturními metropolemi (Vídni, Berlínem, Varšavou) konkurenceschopné. Těžiště pozornosti a péče o kulturní nabídku ve městě se dominantně opírá o tradiční kulturní a historické dědictví. Živé umění a umělecké produkce jsou přitom běžně významnými cíli kulturní turistiky v Evropě, nikoli však v Praze.

V aktuální situaci živého umění se negativně projevuje absence agendy města, která by systematickými pobídkami, měkkými opatřeními a nefinančními nástroji podporovala potenciál živého umění jako hnací síly pro zlepšování kvality života ve městě. Umělci, organizátoři i instituce sice mají know-how a inspirativní myšlenky, ale kapacity a podporu k jejich realizaci nikoliv. Dlouhodobé nepochopení pozitivních dopadů živého umění na kvalitu života ve městě a na kreativitu jeho obyvatel přispívá k nesprávnému vnímání živého umění jako neproduktivního odvětví. Neadekvátní pozice živého umění v kulturně-politické agendě způsobuje jeho marginalizaci, útlum úspěšných aktivit a odliv schopných lidí z oboru. Z této situace také pramení nedostatek otevřenosti veřejné správy k současným projevům a formám živého umění.

Ekonomický růst se odvíjí od talentovaných lidí, kteří tvoří kreativní třídu. Pokud Praha nebude pečovat o podmínky pro živé umění a jeho tvůrce, připraví se o super kreativní jádro ^[111] společnosti, ze kterého vycházejí široce uplatnitelné impulsy pro nové vize, hodnoty a inovace. Přitom Praha má jednoznačně nejvyšší index kreativity v ČR: 83,33 (v souboru 3T: talent, technologie, tolerance) ^[112].

Evropská komise zadala u agentury KEA European Affairs v roce 2009 studii Dopad kultury na kreativitu obyvatel (Impact Culture on Creativity, 06/2009). Na základě podrobného rozboru vztahu mezi živou kulturou a kreativitou studie KEA Affairs prokázala konkrétní vazby, kterými se kultura podílí na kreativitě jednotlivců i společnosti. Zároveň definuje dopady živé kultury na inovace, které oživují ekonomiku regionů.

Správci kulturního života v Praze podceňují klíčové funkce nestátních neziskových organizací v kultuře pro kultivaci podmínek pro rozvoj živého umění. Tyto organizace pracují ve většině případů s minimem prostředků (nízké platy, sdílené prostory, mizivé příležitosti pro uplatnění absolventů uměleckých škol atd.) a přitom flexibilně a na vysoké profesionální úrovni. Svou činností zásadním způsobem doplňují práci příspěvkových organizací a obchodních subjektů, ví co dělat, avšak nemají kapacity, aby podmínky pro rozvoj živého umění zlepšily a profesionálně realizovaly programy na podporu inovativní původní umělecké tvorby, nekomerčních uměleckých výměn, cílenou propagaci a distribuci živého umění, mezinárodní networking a vzdělávání publika.

V Praze je také nedostatečná infrastruktura s evropskými standardy pro prezentaci a vznik současného živého umění. Chybí multifunkční sály pro prezentaci živého umění, divadelní

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatek otevřenosti veřejné správy k současným projevům a formám živého umění
- Podceňování role nezávislých profesionálních organizací v kultuře
- Neexistence analýzy potřeb v oblasti živého umění na území města ^[109]
- Neexistence progresivních nástrojů podpory živého umění ^[110]
- Nízký počet prostorů s evropskými standardy pro živé umění
- Nedostatečná integrace současného umění do oficiální komunikace, reprezentace a mezinárodní značky města

sály typu „black box“ s otevřenou dramaturgií, neexistuje prostorové zázemí pro tvůrčí práci hostujících zahraničních umělců a pro přípravu mezinárodních projektů. Chybí proaktivní přístup města, který by nastavil principy a podmínky měkkých opatření pro rozšíření prostorového zázemí pro práci umělců. Bez prostorového zázemí se nabídka tvorby živého umění bude jen těžce vyrovnávat s evropskou scénou.

[109] viz také PR8.9

[110] viz také PR5.2

[111] Kloudová J. 2009: Kreativní ekonomika a její měření, data z roku 2006, <http://creative-economy.cz>

[112] Kloudová J. 2009: Kreativní ekonomika a její měření, data z roku 2006, <http://creative-economy.cz>

Nízký důraz na otevřeně a multikulturní město

Multikulturalismus a otevřenost jsou v současnosti v Praze vnímány převážně jako problém a zdroj potenciálního nebezpečí. Kontakt mezi občany ČR a obyvateli ostatních národností a etnik je omezený a nerozvinutý. V Praze chybí pobídky pro import a prezentaci zahraniční kultury.

Město je od nepaměti prostorovou formací založenou na vzájemném setkávání a interakcích lidí z různých míst, včetně cizinců. V současné době intenzivní mobility a rostoucího významu migrace je výsadou měst v zemích s vyspělou demokracií otevřená společnost, jejímž základem jsou politická svoboda, lidská práva a tolerance k svobodnému myšlení a projevu. Otevřené a svobodné město je tedy i městem multikulturním – městem, ve kterém mohou koexistovat různé kultury a vzájemně se obohacovat. Právě díky tomuto vzájemnému obohacování, které je opakem uzavřenosti, je kulturní diverzita často považována za hnací motor inovace, pokroku a tedy i ekonomické konkurenceschopnosti města.

Wood, Landry a Bloomfield argumentují, že pro moderní ekonomiku a sociální rámec, jež vyžadují permanentní inovace, je interkulturní výměna dosud málo poznaným zdrojem nového způsobu myšlení. Dle těchto autorů budou prosperovat ta města, která budou pomocí interakce s lidmi s odlišným kulturním pozadím vyhledávat nové myšlenky, produkty, metody, trhy, zdroje a spojení [111]. Města, která se těmto interakcím a diverzitě otevírají, se svou atmosférou zřetelně liší od měst, která tak nečiní. Autoři zároveň navrhuji indikátory, s jejichž pomocí lze míru otevřenosti města identifikovat ■ **TAB. PR 7.**

Mnohými pozitivními příklady spočívajícími v otevřenosti a multikulturalismu se lze inspirovat v některých městech (např. v Berlíně nebo Drážďanech) [112].

Praha je i přes svou demokratizaci, vstup do globalizovaného světa a s ním souvisejícím vzrůstem kulturní diverzity stále městem relativně uzavřeným. V tomto ohledu je pražská situace negativně poznamenána dlouholetou kulturní izolací v průběhu totalitního režimu. Přestože v Praze tvoří registrovaní cizinci téměř 15 % celkové populace [113] ■ **obr. PR 25,** jejich situace je v mnoha ohledech problematická. Pro cizince na území Prahy nejsou vytvářeny vhodné podmínky pro trvalé usazení, a to i navzdory faktu, že ve většině případů jde o cizince v ekonomicky aktivním věku, jejichž dlouhodobý pobyt může mít pozitivní vliv na demografické stárnutí pražského obyvatelstva. Pro dlouhodobé usazování cizinců existují bariéry jak na úrovni státní legislativy (došlo k několika přesunům agendy integrace cizinců mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem práce a sociálních věcí), tak i na úrovni městské samosprávy, včetně kulturní politiky hlavního města. Cizinci v Praze nemají možnost žádat o granty pro své aktivity a ani samo město jim nenabízí dostatečné možnosti pro jejich kulturní vyžití. V Praze rovněž chybí pobídky pro import a prezentaci zahraniční kultury. Až v roce 2013 došlo k založení Integrovaného centra Praha. V Praze je tak kontakt mezi občany ČR a obyvateli ostatních národností a etnik zatím stále omezený a nerozvinutý.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Relativně málo vstřícná atmosféra vůči obyvatelům jiných etnik ve městě s historií mísení kultur (české, německé, židovské)
- Negativní vliv dlouholeté kulturní izolace v průběhu totalitního režimu
- Nedostatečný plnohodnotný servis pro kulturní a společenskou integraci cizinců
- Vnímání multikulturality převážně jako problému a zdroje potenciálního nebezpečí
- Chybějící pobídky pro import a prezentaci zahraniční kultury
- Omezený kontakt mezi občany ČR a obyvateli ostatních národností a etnik ve městě

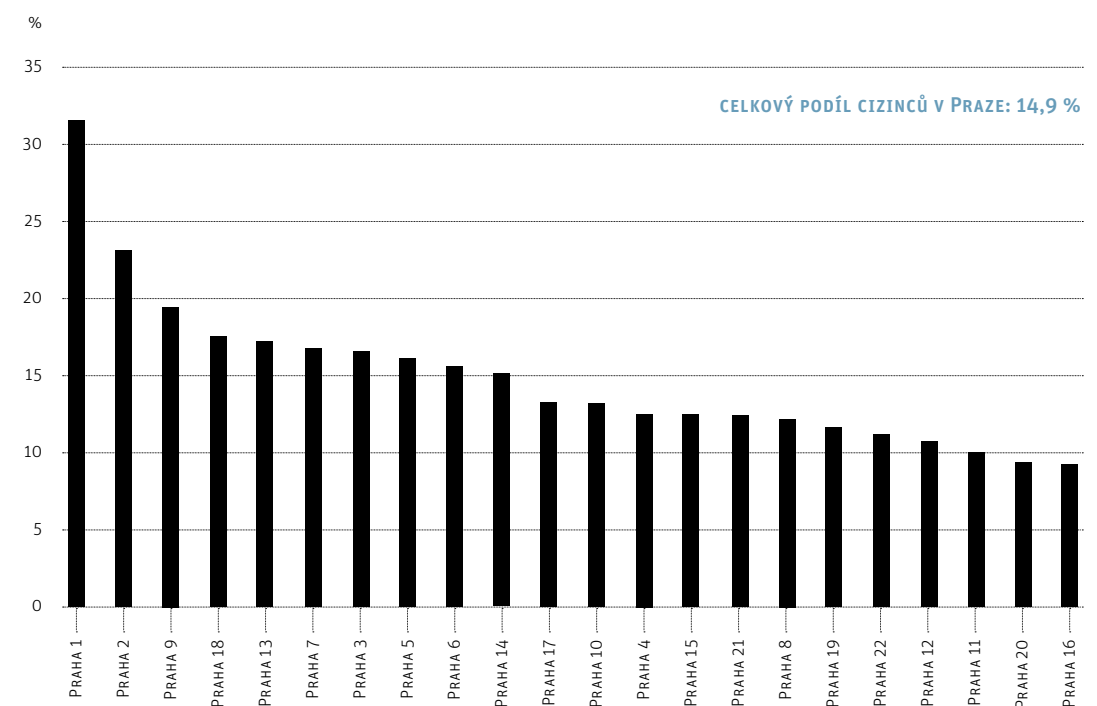
TAB. PR 7 / PŘÍKLADY INDIKÁTORŮ OTEVŘENOSTI MĚSTA

[ZDROJ: IPR Praha, Wood, Landry a Bloomfield 2013]

EXISTENCE INTERKULTURNÍ STRATEGIE
ŠKOLENÍ V OBLASTI KULTURNÍHO PODVĚDOMÍ VE VEŘEJNÝCH INSTITUCÍCH
HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ŘEŠÍCI PROBLEMATIKU ETNICKÉ DIVERZITY
OTEVŘENOST VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK VŮČI FIRMÁM ETNICKÝCH MINORIT
PODÍL ETNICKÝCH MINORIT V RŮZNÝCH ROZHODOVACÍCH A VEŘEJNÝCH FUNKCÍCH
POZITIVNÍ KULTURNÍ REPRESENTACE MENŠIN V MÉDIÍCH
VYUŽÍVÁNÍ OBČANSKÉ VYBAVENOSTI MENŠINAMI
DIVERZITA KULTURNÍCH UDÁLOSTÍ V UMĚLECKÉ NABÍDCE MĚSTA

obr. PR 25 / CELKOVÝ PODÍL CIZINCŮ VE SPRÁVNÍCH OBVODECH HL. M. PRAHY V ROCE 2011

[ZDROJ: ČSÚ: SLDB 2011]

[111] Wood, Landry a Bloomfield 2006: The Intercultural City: Making the most of diversity, <http://charleslandry.com>

[112] Berlin-Neukölln's strategy for Roma inclusion: an intercultural approach, <http://www.berlin.de, 03/2013>, Drážďany viz <http://www.the-world-academy.com>

[113] oproti 4,4 % v rámci celé populace ČR

Nedostatečné odstraňování prvků snižujících kvalitu života

Praha zaostává také v přípravě na možné budoucí problémy, a to především v nedořešené ochraně při systémových haváriích dodávky elektřiny, v nedořešeném naplánování a realizování systému rozlivových území a nedořešeném rozvoji/tlumení teploty v souvislosti s postupujícími úsporami a přechodem na jiné druhy vytápění.

Praha má relativně kvalitní životní prostředí, v jeho jednotlivých složkách je ale stále prostor pro zlepšení. Zdrojem znečištění ovzduší je především automobilová doprava (NO_x a polévatý prach). Doprava je také hlavním zdrojem hluku. Specifickým problémem dopravy ve městě jsou vibrace, které způsobuje provoz tramvají. Tramvajová doprava v některých případech limituje kvalitu bydlení v jejím okolí, což vyžaduje technologické řešení (úprava a technologická údržba tratí), nikoli její omezení. Významné pro kvalitu prostředí města je naopak zvýšení atraktivity a udržitelnosti veřejné dopravy ve městě. V Praze byl identifikován značný potenciál pro zlepšení dopravní situace ^[116].

V oblasti nakládání s odpady je Praha na relativně vysoké úrovni. Přes poměrně vysokou úroveň třídění (s výjimkou bioodpadu) a termického využití smíšeného odpadu je Praha slabší v materiálovém znovuvyužití odpadu.

Rezervy má Praha také v koordinované správě zeleně. Nesprávná nebo dokonce chybějící údržba bez ohledu na formu vlastnictví a správy (město, městské části, příspěvkové organizace) vede často k likvidaci nevyhovující zeleně před pravidelnou údržbou. V ulicích často chybí stromová, tedy městotvorná zeleň, což má negativní vliv na kvalitu života v nich a také na cenu nemovitostí. Nelze popřít pozitivní vliv zeleně na čistotu (prašnost), snižování hluku a vytváření vhodnějšího mikroklimatu v ulici (vlhkost, stín). Z hlediska správy zeleně jsou pak zvláště problematické břehy přítoků Vltavy.

Ačkoli Praha vykazuje poměrně kvalitní energetickou infrastrukturu ^[117], jsou zde stále rezervy v dalších složkách technické infrastruktury. Rezervy technické infrastruktury jsou především v oblasti odolnosti systémů v případě havárie či jiné neočekávané události většího rozsahu.

Není ujasněna koncepce centrálního zásobování teplem (CZT) a jeho větší uplatnění pro nové rozvojové území ani pro levý břeh Vltavy. Možným rozpadem CZT na levém břehu může dojít k ohrožení čistoty ovzduší.

Dosud nebyly dokončeny úpravy a zavedena opatření na nadřazeném systému zásobování vodou k zajištění zastupitelnosti zdrojů pitné vody. Kapacita malých čistíren odpadních vod (ČOV) pro rozvojová území v okrajových částech města je nedostatečná a jejich modernizace a obnova je příliš pomalá, což negativně ovlivňuje vodní režim v okrajových částech hlavního města a v suburbanizovaném území za jeho hranicemi s dopadem na celé území Prahy.

Nejsou uplatňovány možnosti protipovodňových opatření na malých vodních tocích vymezením rozlivových území a vymezením nezastavitelného území v rámci stanoveného záplavového území.

- PR—6.1** Znečištění ovzduší v Praze
- PR—6.2** Hluk ve městě
- PR—6.3** Nízká míra materiálového využití odpadu
- PR—6.4** Potřeba zvýšení atraktivity veřejné dopravy
- PR—6.5** Nedosažení moderních standardů fungování technické infrastruktury

^[116] viz také P2.1 a P2.2
^[117] viz také P2.4

Znečištění ovzduší v Praze

Znečištění ovzduší na částech území hlavního města je dlouhodobým problémem kvality životního prostředí v Praze. Značná část obyvatel Prahy žije v prostředí, ve kterém jsou překračovány limity pro kvalitu ovzduší. Podle údajů Světové zdravotní organizace WHO má expozice nadlimitním koncentracím těchto škodlivin za následek zvýšené riziko poškození jejich zdraví a má i další ekonomické dopady.

Hlavní město Praha patří z hlediska znečištění ovzduší mezi zatížené oblasti ČR, ve kterých je nadlimitním koncentracím škodlivin v ovzduší vystaveno velké množství lidí. Jedním z přírodních faktorů je specifická poloha Prahy v členitém terénu Pražské kotliny, která ovlivňuje klimatické poměry a rozptylové podmínky. Údolí Vltavy a jejich přítoků bývá nedostatečně provětráváno a zejména v chladné polovině roku se zde utvářejí vhodné podmínky ke vzniku teplotních inverzí a zhoršené podmínky pro provětrávání škodlivin v ovzduší.

Hlavní a převládající podíl emisí v Praze souvisí zejména s automobilovou dopravou a značným dopravním zatížením. Praha je díky své poloze nejen hlavním uzlem silniční sítě ČR, ale i významnou křižovatkou mezinárodní přepravy. Velká část hlavních dopravních tahů vede přímo centrem Prahy, protože chybí důležité části Pražského okruhu. V Praze se mobilní zdroje podílí na celkových emisích tuhých znečišťujících látek více než 85 %, na celkových emisích oxidů dusíku (NO_x) cca 75 %.

Ze stacionárních zdrojů se na celkových emisích těchto škodlivin významněji podílí pouze několik provozoven zdrojů znečišťování ovzduší (především Cementárna Radotín a Tepelárna Malešice, spalovna komunálního odpadu Pražských služeb, další teplárenské zdroje Pražské teplárenské, a. s., z průmyslových podniků např. Mitas). V období let 2002 až 2012 došlo u výše uvedených významnějších zdrojů k poklesu všech sledovaných emisí. U teplárenských zdrojů souvisí toto snížení především s realizací rozsáhlého projektu propojení teplárenské soustavy Mělník – Praha. Zcela zásadní pokles emisí SO_2 souvisí se snížením množství spalovaného černého uhlí v Teplárně Malešice (od roku 2011).

U vytápění domácností i komunální sféry převládají centrální zdroje tepla (cca 52 % bytů), plynové kotelny a lokální plynové kotle (cca 31 % bytů). Významný je podíl vytápění elektrickou energií (cca 5 %) a rovněž obtížně zařaditelných tzv. ostatních způsobů (relativně vysoký podíl cca 10 %).

K dalšímu zhoršování kvality ovzduší přispívají také emise ze stavební činnosti a neregulovaných stavebních mechanismů.

I přes výrazné zlepšení míry znečištění ovzduší, zejména koncentrací SO_2 a NO_x , ke kterému došlo po roce 1990, dochází v Praze stále ke znečištění ovzduší, které překračuje stanovené limity. V Praze jsou dlouhodobě překračovány imisní limity pro suspendované částice, oxid dusičitý a benzo[a]pyren. Imisní limit pro přízemní ozon je překračován v okrajových částech Prahy. Roční průměrné koncentrace NO_2 mírně klesají, k překročení jejich imisního limitu ($40 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) dochází pouze na dopravní stanici Praha 2 – Legerova (hot spot) a v lokalitě Smíchov. Hodinový imisní limit NO_2 ($200 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ po dobu max. 18 hod v roce) není překračován na žádné z těchto lokalit. Je však možné předpokládat, že k překročení imisních limitů může docházet i na dalších dopravně exponovaných lokalitách, kde není prováděno měření.

Problémem v Praze jsou koncentrace benzo(a)pyrenu, které překračují roční imisní limit ($1 \text{ ng}\cdot\text{m}^{-3}$) střídavě na obou lokalitách (Praha 4 – Libuš a ul. Šrobárova), na kterých je tato látka v Praze měřena. V období od roku 2000 dosáhly koncentrace benzo(a)pyrenu nejvyšší hodnoty v roce 2006, od té doby nevykazují výrazný trend a na obou stanicích kolísají nad a kolem limitní hodnoty.

Suspendované částice polétavého prachu (suspendované částice PM_{10} a $\text{PM}_{2,5}$) jsou diverzifikované (dle svého fyzikálního i chemického složení, dle zdroje i velikosti) a dostatečně malé, aby pronikly hluboko do plic a ohrožovaly tak lidské zdraví. I když v posledních letech nedochází k překračování ročního imisního limitu pro PM_{10} ($40 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$), nicméně imisní limit pro průměrnou 24hodinovou koncentraci PM_{10} (hodnota $50 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ nesmí být překročena za rok více než 35krát) je překračován na několika stanicích (v Legerově ulici, v okolí Průmyslové ulic, v Karlíně, Řeporyjích a ve Vršovicích). Koncentrace jemných částic $\text{PM}_{2,5}$ byly v roce 2012 měřeny celkem v 6 lokalitách. Imisní limit $25 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ nebyl v minulých letech překračován, až v roce 2013 došlo k překročení imisního limitu v Legerově ulici. Expozice

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Překračování limitu pro průměrné roční koncentrace NO_2 zejména v okolí hlavních dopravních komunikací
- Překračování limitu pro 24hodinové koncentrace prашného aerosolu PM_{10}
- Překračování limitu pro průměrné roční koncentrace benzo(a)pyrenu

koncentrací jemného polétavého prachu $\text{PM}_{2,5}$ nepříznivě ovlivňují lidské zdraví, zvýšená koncentrace jemných prachových částic $\text{PM}_{2,5}$ představuje zvýšené riziko kardiovaskulárních onemocnění. Nejpálčivějším problémem jsou velmi jemné prachové částice $\text{PM}_{<1\mu\text{m}}$, které jsou vázány k PAU (karcinogenními polycyklickými aromatickými uhlovodíky).

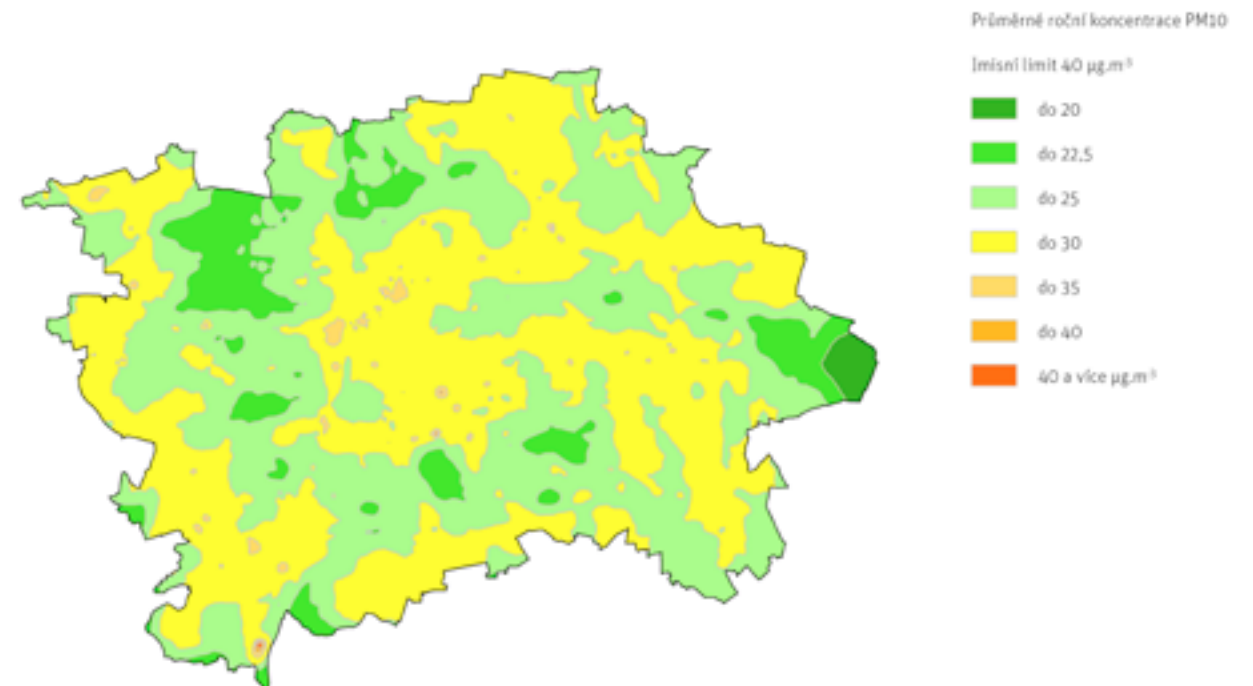
Imisní limit pro přízemní ozon byl překročen v předměstské lokalitě Praha 6 – Suchdol, další vysoké, avšak podlimitní hodnoty, byly zaznamenány v lokalitě Praha 4 – Libuš.

Podle údajů MŽP žije na území Prahy v oblastech, kde jsou pravidelně překračovány imisní limity průměrných ročních koncentrací NO_2 , 82,6 tis. obyvatel, v oblasti překračování limitů 24hodinové koncentrace PM_{10} 72,2 tis. obyvatel a v oblasti překračování limitů pro benzo(a)pyren více než 1 255 tis. obyvatel. Znečištění ovzduší v míře, v jaké je indikováno v postižených částech Prahy, má další zdravotní dopady, mj. vliv respirabilních prachových částic $\text{PM}_{2,5}$ na nárůst úmrtnosti, počet karcinogenních i kardiovaskulárních onemocnění a na další zdravotní poruchy (ateroskleróza, hypertenze atd.).

Problémem je i ne zcela optimální metodická a organizačně-administrativní kooperace mezi institucemi, které znečištění ovzduší na různých místech Prahy měří. Podle nejnovějších výsledků výzkumů Akademie věd ČR a dalších vědeckých institucí je nutné uvažovat o rozšíření o pravidelná měření nejméně frakcí prашných aerosolů, které výrazně ohrožují lidské zdraví. Zatížení ultrajemným polétavým prachem není soustavně v Praze sledováno.

IMISNÍ POLE PRŮMĚRNÝCH ROČNÍCH KONCENTRACÍ PM_{10}

[ZDROJ: ATEM - Modelové hodnocení kvality ovzduší na území hl. m. Prahy, Aktualizace 2014 (stav dat 2013)]

Hluk ve městě

Hlukové zatížení představuje jeden z velmi významných faktorů, které negativně ovlivňují kvalitu obytného prostředí v Praze. Největším zdrojem hluku je automobilová doprava a její dopady do území města lze již označit v širším centru jako plošné. Podél hlavních komunikací pak dochází k prakticky trvalému překračování limitních hygienických hlukových hodnot. Fyzikální charakter šíření zvuku je důvodem, proč opatření proti hluku nejsou účinná a městotvorná.

Hluková zátěž patří k faktorům působícím negativně na kvalitu života a zdravotní stav obyvatel ve velkých městech. Praha je z akustického hlediska přirozeně nejzatíženějším regionem v České republice, podíl obyvatelstva zasažený nadměrným hlukem se pohybuje podle údajů Státního zdravotního ústavu (SZÚ) těsně nad 50 %.

Hlavním zdrojem hluku v městském prostředí je pozemní doprava, především pak doprava automobilová, ke které se ale přidávají i další druhy dopravy – tramvajová, železniční a letecká. Kromě okolí frekventovaných ulic a silnic jsou silně exponovanými oblastmi také okolí železnic, tramvajových tratí, letišť a dočasně také stavenišť.

Ke zvýšení hlučnosti přispívá také stav povrchu vozovek. Protihluková opatření jsou realizována pouze na relativně malé části dopravní sítě, a to nikoli v přiměřené architektonické a městotvorné kvalitě. Na nejušnějších komunikacích v Praze, například v ulicích Veletržní, Legerova, Sokolská apod. dosahují ekvivalentní hladiny hluku (LA_{eq}) během dne hodnot až 80 dB. V hlučnějších lokalitách jsou pravidelně překračovány limitní hygienické hodnoty v denní i noční době. Z výsledků sledování hluku vyplývá, že vliv na akustickou situaci v území mají v současné době převážně hlavní komunikace procházející daným územím.

S růstem Prahy, zejména pak v druhé polovině dvacátého století, se letiště (především v Ruzyni) dostala do přímého kontaktu s ostatními funkcemi města a může determinovat ostatní městotvorné funkce a aktivity v části severozápadního segmentu města.

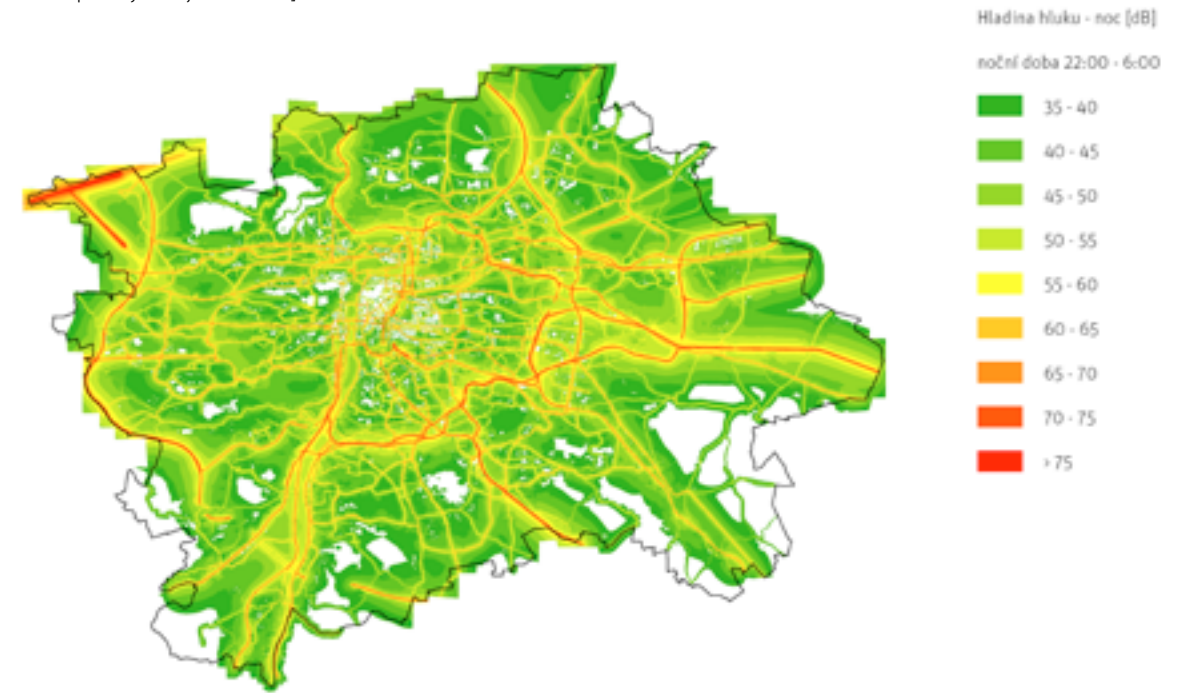
Všeobecná hluková politika je předmětem směrnice Evropského parlamentu a Rady z 25. června 2002 2002/49/ES, o hodnocení a řízení hluku v životním prostředí. Na jejím základě byly zpracovány národní strategické hlukové mapy pro jednotlivé aglomerace a na ně navazující akční plány snižování hluku. V Akčním plánu snižování hluku pro pražskou aglomeraci bylo vytipováno 50 kritických míst a vymezeno 31 tichých oblastí.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Plošné zatížení širšího centra města hlukem
- Nárůst hlukového zatížení v návaznosti na nárůst intenzity automobilové dopravy

HLUKOVÁ MAPA - NOC

[ZDROJ: EKOLA group, spol. s.r.o. – Vyhodnocení vlivu na udržitelný rozvoj území ZÚR ÚP hl. m. Prahy - akustická studie, stav 2011
Ochrana přírody a krajina v Praze]

Nízká míra materiálového využití odpadu

Praha musí zlepšit materiálové využití komunálního odpadu (především papíru, plastu, skla), nedostatečně nebo vůbec separuje některé složky odpadu (bioodpad), v nedostatečné míře odpad materiálově využívá a kapacita skládky komunálního odpadu se blíží vyčerpání.

Praha má systém separovaného sběru komunálního odpadu. ^[118] Přes tento relativně dobrý stav je zde prostor pro další zlepšování jak ve třídění, tak především v dalším materiálovém využití odpadu, protože Praha dosahuje vysokých procent využití odpadu díky jeho termickému využívání (spalování) ^[119].

Zlepšit je potřeba také materiálové využití odpadu, přestože Praha dosahuje dobrých výsledků (cca 15 % z celkového odpadu, cca 30 % z papíru, plastu, skla a kovů) v rámci ČR (kde je průměr recyklace papíru, skla, plastu a kovů kolem 24 %), ale pokulhá v porovnání se srovnatelnými městy (např. Vídní). Vzhledem k uvedené současné míře materiálového využití a faktu, že není připraveno žádné řešení, které by situaci skokově zlepšilo, je jisté, že Praha nedosáhne cíle daného svým Plánem odpadového hospodářství, a to využívat 50 % z materiálových složek papíru, plastu, skla a kovů z komunálních odpadů v roce 2015, což navazuje na nařízení Evropské komise č. 2011/753/EU. Nedostatečné je třídění a využití bioodpadu. U bioodpadů se předpokládá prudký, cca dvojnásobný, nárůst odděleného shromažďování do r. 2015 ^[120] na úroveň mírně nad 20 tis. tun. Tento nárůst produkce bioodpadů je ovšem podmíněn vhodně zvolenou strategií rozvoje systému shromažďování a tato prognóza může být v případě podstatného rozšíření nabídky služeb pro odvoz bioodpadů vývojem značně překonána. V Praze došlo ke snížení podílu energetického využívání komunálního odpadu z 63 % v r. 2005 na 52 % v r. 2010 ^[121], což ale nebylo doprovázeno adekvátním zvýšením materiálového využití odpadu.

Hlavním důvodem podpory termického a materiálového využití odpadu je, kromě nedostatečné skládkové kapacity pro komunální odpad Prahy, skutečnost, že ukládání odpadu na skládky je nejméně udržitelný způsob nakládání s odpadem. Kapacita dábské skládky byla dosud, po obtížných jednáních s městskými částmi, v jejichž sousedství leží, navyšována. Další rozšiřování skládkování je krajně obtížné jak z důvodů technických, tak legislativních, Praha přesto stále ukládá na skládky kolem 1/3 všech svých odpadů. Na skládce je umístován zejména objemný odpad (například stavební odpad), uliční smetky a část komunálního smíšeného odpadu.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečná míra materiálového využívání odpadu
- Nedostatečná podpora separace bioodpadu
- Dosluhující skládka komunálního odpadu

^[118] viz také SS4.2

^[119] V ČR jsou v provozu pouze tři spalovny komunálního odpadu (Brno, Liberec, Praha), takže podíl energetického využívání komunálního odpadu v celé republice je velmi nízký a v období let 2005–2010 průměr mírně kolísá od 8,5 % do 9,8 %. Po odečtu Prahy je průměr ostatních krajů dokonce řádově nižší. Praha má zajištěno spalování nebezpečných odpadů.

^[120] Plán odpadového hospodářství původce odpadů hlavního města Praha, 2012

^[121] Za tímto poklesem stojí především zvýšení produkce komunálního odpadu v Praze v daných letech, přičemž absolutní množství energeticky využívaného odpadu se ve sledovaném období téměř nezměnilo.

Potřeba zvýšení atraktivita veřejné dopravy

Zvýšení kvality poskytovaných služeb veřejnou dopravou nespočívá jen ve výstavbě nové infrastruktury, ale i ve zvýšení úrovně servisu cestujícím. Komfort a kvalita služby mohou zvýšit prestiž veřejné dopravy.

Ačkoliv je obecně systém městské veřejné dopravy v Praze považován za dobrý, přece jen je zapotřebí zvyšovat kvalitu poskytovaných služeb s cílem dosáhnout vyššího komfortu i atraktivita.

Praha délkou sítě metra cca 65 km (k 6. 4. 2015) jednoznačně převyšuje postsocialistické metropole Budapešť a Varšavu a s přihlédnutím k velikosti města nezaostává výrazně za německými městy a Vídní. Na druhou stranu dopravní obsluha jižního sektoru Prahy autobusovou dopravou je kapacitně i ekologicky nevyhovující a dlouhodobě se zde sleduje řešení novou čtvrtou linkou metra. Také tramvajová síť se svými 142 km patří k poměrně rozsáhlým, ale chybějí jí některá strategicky důležitá spojení, která by zlepšila provozuschopnost systému a variabilitu, pružněji řešila krizové situace a zároveň nabídla nové dopravní vztahy ve městě, které se musí nyní realizovat přes centrální přestupy logicky tím přetížené. Rovněž některé další přetížené autobusové tahy v konfliktu s automobilovou dopravou by měly být nahrazeny kolejovou dopravou. Ve srovnání se západoevropskými městy ale Praha pokulhává v poskytování vyšší míry servisu služeb ve vozech a na zastávkách veřejné dopravy. Např. poskytování informací o provozu na zastávkách, zejména poskytování informací v reálném čase. Určitým dluhem je rovněž i míra kvality některých významných terminálů příměstské dopravy (např. Zličín), které nejsou na úrovni brány do města v 21. století.

Další slabinou je nedostatek přestupních míst např. se železnicí vzhledem k chybějícím zastávkám. Železnice si sice udržuje poměrně vysokou cestovní rychlost, v tom je jistě její konkurenční výhoda, ale na druhou stranu nemůže přímo obsluhovat území, jako je tomu např. ve Vídní či Berlíně, kde je systém S-bahnu vysoce rozvinutý.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nízká úroveň vybavení zastávek informacemi o provozu a vzájemných vazbách jednotlivých trakcí
- Nízký standard vybavení stanic a zastávek veřejné dopravy
- Přetížené autobusové tahy v konfliktu s automobilovou dopravou, které by měly být nahrazeny kolejovou dopravou
- Nízká kvalita vybavení vozového parku a služeb cestujícím
- Absence společných přestupních stanic (terminálů) železnice – tramvaj nebo autobus
- Bariérovost a nekonformnost některých přestupních vazeb
- Nevyužití možnosti povrchové kolejové dopravy

TAB. PR 8 / VÝVOJ ZÁKLADNÍCH CHARAKTERISTIK PROSTŘEDKŮ PID PROVOZOVANÝCH DP HL. M. PRAHY

[ZDROJ: TSK: Ročenka dopravy Praha 2013]

Rok	PROVOZNÍ DÉLKA SÍTĚ (km) +			PRŮMĚRNÁ CESTOVNÍ RYCHLOST (km/h)			POČET NASAZOVANÝCH VOZŮ (ranní špička/sedlo prac. dne)		
	METRO	TRAMVAJ	AUTOBUS	METRO	TRAMVAJ	AUTOBUS	METRO	TRAMVAJ	AUTOBUS
1981	20,0	122,9	545,0	33,3	15,7	23,8	150/85	750/459	871/317
1990	38,5	130,5	607,3	34,6	18,7	23,7	322/158	699/423	918/317
1995	43,6	136,2	695,3	34,9	19,0	23,3	395/190	647/476	957/381
2000	49,8	136,4	812,4*	35,7	18,9	25,2*	345/180	676/530	968/418
2005	53,7	140,9	810,6*	34,6	18,7	25,9*	405/205	702/557	946/442
2010	59,1	141,6	823,0	35,5	19,0	26,0*	448/245	665/513	904/505
2011	59,1	142,4	840,0*	35,6	18,6	25,8*	457/244	663/514	923/510
2012	59,1	142,4	829,0*	35,6	18,6	26,0*	456/244	656/512	921/513

+ Provozní délka je celková délka tras s pravidelným provozem s cestujícími. U metra je provozní délka součtem délek tras mezi střední nástupiště konečných stanic, u tramvají je měřena v osách tratí a autobusů v osách ulic.

* Včetně příměstských linek PID, které provozuje DP hl. m. Prahy, a. s. (s úseky i za hranicemi Prahy).

Nedosažení moderních standardů fungování technické infrastruktury

Moderní technická infrastruktura a vnímání celých povodí drobných vodních toků, které ji při nevhodném zatěžování rovněž ovlivňují, významně snižuje riziko nepředvídatelných událostí a problémů. Získávání finančních prostředků na investice pro rozvoj technické infrastruktury je zásadním problémem pro dosažení moderních standardů jejího fungování.

Systém zásobování vodou hlavního města Prahy napájí vodní zdroje Želivka, Jizera/Káraný a Vltava/Podolí. Přestože pokrývá prakticky celé území města, je převážně zaokruhován a má i kapacitní rezervu, jeho hlavní řady neumožňují plně zastupování, resp. spolupráci vodních zdrojů v celém zásobovaném území [123]. V případě výpadku zdroje Želivka, přiváděče či hlavního vodojemu před hranicí města nelze pokrýt z Káraného a Podolí potřebu hlavního města.

Na systém kanalizační sítě je v současné době napojeno zhruba 99 % z celkové populace Prahy. Přetrvávajícím problémem zůstává chybějící veřejná kanalizace v některých okrajových částech města.

Tempo rozvoje zastavitelných ploch na území Prahy je dlouhodobě rychlejší, než jsou kapacitní možnosti některých spádových pobočných čistíren odpadních vod (ČOV). Z těchto důvodů je v Praze vyhlášen stop-stav na připojování nových zákazníků na stokový systém města v povodí některých pobočných ČOV [124]. Problémem je skutečnost, že některé pobočné ČOV jsou v provozu 15, 20 i více let a v době jejich výstavby se nepředpokládal větší nárůst, než jaká byla jejich projektovaná rezerva. Přestože již byly některé pobočné ČOV v minulých letech intenzifikovány, je tempo jejich obnovy zdlouhavé. V některých případech již nelze některé ČOV z prostorových důvodů dále rozšířit. Zásadním problémem je zdlouhavost projekční přípravy a nedostatek finančních prostředků.

K negativnímu ovlivňování vodního režimu v okrajových částech Prahy a v suburbanizovaném území za jejími hranicemi dochází zejména vlivem nekoordinovaného nárůstu zpevněných ploch. Tento problém ovšem ovlivňuje celé povodí drobných vodních toků a to i s dopadem do centrální části města. Drobné vodní toky na území města jsou nejen součástí infrastruktury, ale zároveň jde o významné krajinné prvky ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb. Okrajové části města s pramennými oblastmi jsou velmi citlivé na masivní výstavbu. Velká zastavěná území s množstvím zpevněných ploch jsou často odvodněna kanalizačními systémy do drobných vodních toků a při zvýšených průtocích dochází k překročení kapacity koryta, zvýšení rychlosti průtoku, unášecí síly a erozi koryta a jeho okolí. Destrukce koryta po povodních vede často k realizaci nevhodných úprav koryt drobných vodních toků. Problematice nepomáhá ani nejednoznačné uplatňování, resp. absence koncepce hospodaření se srážkovými vodami.

V Praze je stále značný počet budov a provozů, které jsou z hlediska energetické náročnosti v nevyhovujícím stavu [125]. Důvodem jsou především nedostatečná izolace obvodového pláště, dožitá a zastaralé otvorové výplně, zastaralé nedostatečné využívání zpětného tepla, rezervy v managementu budov, zastaralá konstrukční řešení, případně zanedbaná rekonstrukce objektů.

Prioritou energetické bezpečnosti je zásobování elektrickou energií. Výpadek dodávky elektrické energie může způsobit – při současné struktuře sítě – nefunkčnost systémů zásobování teplem a vodou, částečně železniční a městské veřejné dopravy, datových služeb, při dlouhodobějším výpadku i nefunkčnost distribuce zemního plynu.

Koncepci centrálního zásobování teplem (CZT) ovlivňují především nejistoty v zajištění dlouhodobých dodávek paliv, zdrojů paliv co do množství, kvality a ceny. Dále hrozba zvýšení cen tepla a hrozba rozpadu teplotních soustav. Již dnes dochází ke stagnaci, nevyužívání kapacit a naopak k odpojování odběratelů. To přináší i nerovné podmínky na

DÍLČÍ PROBLÉMY

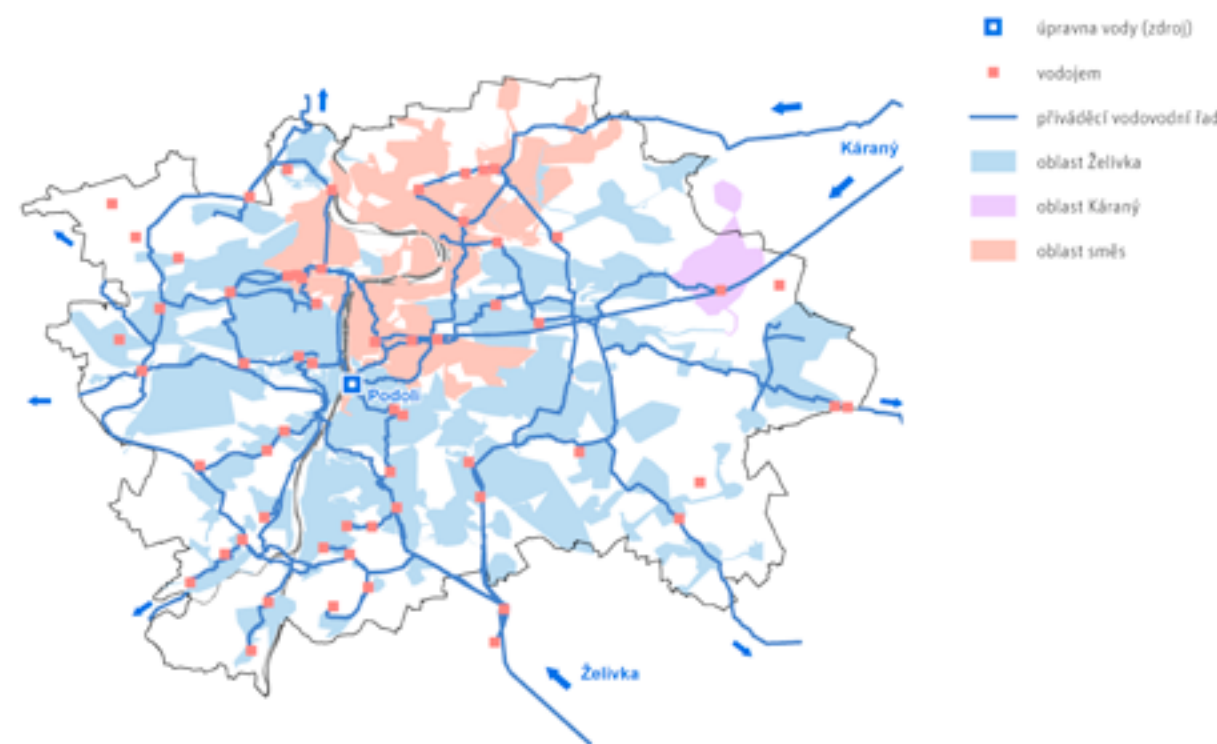
- Nedokončené úpravy a opatření na nadřazeném systému zásobování vodou k vyššímu zajištění zastupitelnosti zdrojů pitné vody
- Chybějící veřejná kanalizace v některých okrajových částech města
- Nedostatečná kapacita pobočných čistíren odpadních vod pro rozvojová území v okrajových částech města
- Negativní ovlivňování vodního režimu v okrajových částech Prahy a suburbanizovaném území za jeho hranicemi s dopadem na celé území města
- Nízké uplatnění zelené infrastruktury v rámci řešení likvidace srážkových vod, neefektivní propojení tzv. šedé infrastruktury se zelenou infrastrukturou
- Přetrvávající vysoká energetická náročnost městských i soukromých budov na území města a nízký podíl využití vhodných lokálních obnovitelných zdrojů energie
- Nedostatečné zajištění dodávek elektrické energie v Praze v případě systémové havárie (rozpadu) elektrizační soustavy ČR
- Nejasná koncepce centrálního zásobování teplem a jeho větší uplatnění pro nové rozvojové území
- Nepřipravenost teplotních soustav na snižování odběrů

trhu, kdy nové lokální zdroje, především domovní plynové kotelny nepodléhají režimu obchodování s emisními povolenkami a mají teplo lacinější. Teplárenské zdroje jsou sice provozovány především na fosilní paliva, avšak přechod na spalování dalších druhů paliv je možný. Potřebuje ovšem jasnou vizi dodávek paliv, jejich kvality a ceny a dlouhodobé smluvní vztahy. Není stanovená dlouhodobá koncepce CZT.

Rozvoj technické infrastruktury v Praze je ukotven v řadě oborových koncepčních materiálů, které vycházejí z nadřazených státních koncepčních a rozvojových dokumentací. Problém je ale v tom, že celá řada z nich je v různém stádiu aktuálnosti. Tyto dokumenty často neobsahují ukazatele, podle kterých by bylo možné kvantifikovat naplnění jednotlivých obecně formulovaných cílů, nebo jsou psány proklamativně bez konkrétních dopadů.

OBR. PR 26 / ZÁSOBOVÁNÍ PRAHY PITNOU VODOU

[ZDROJ: IPR Praha]

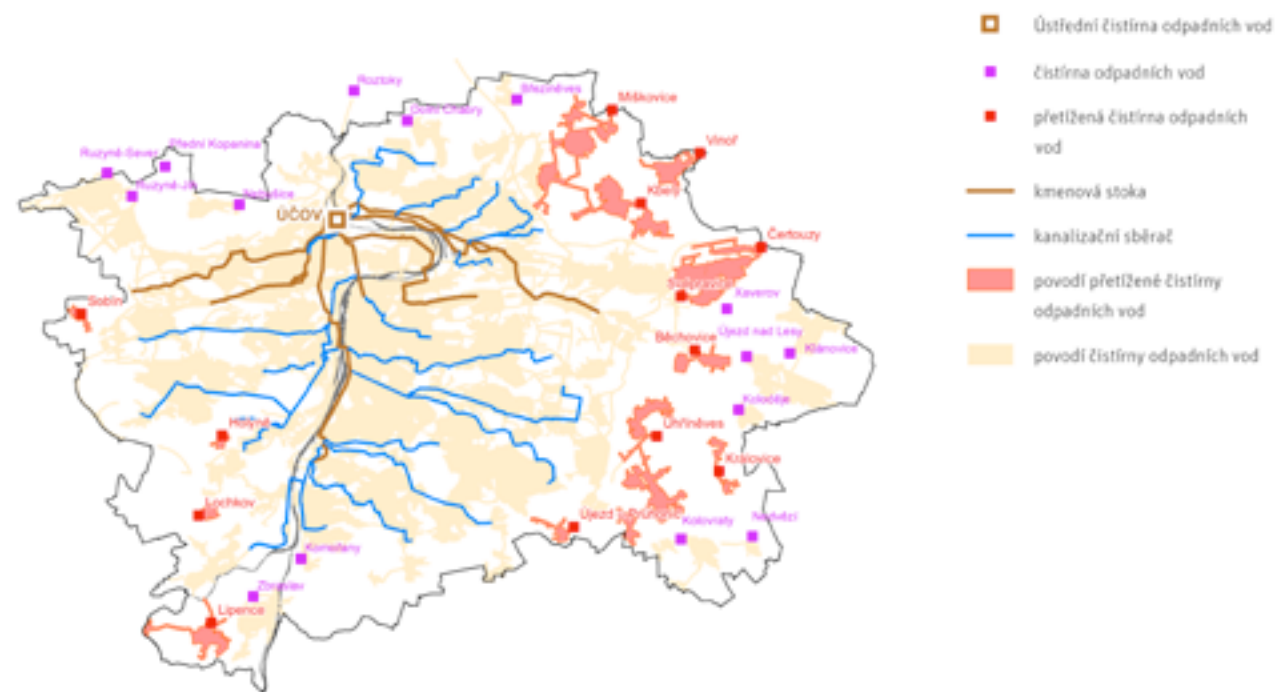
[123] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2014

[124] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2014

[125] viz také PR1.6

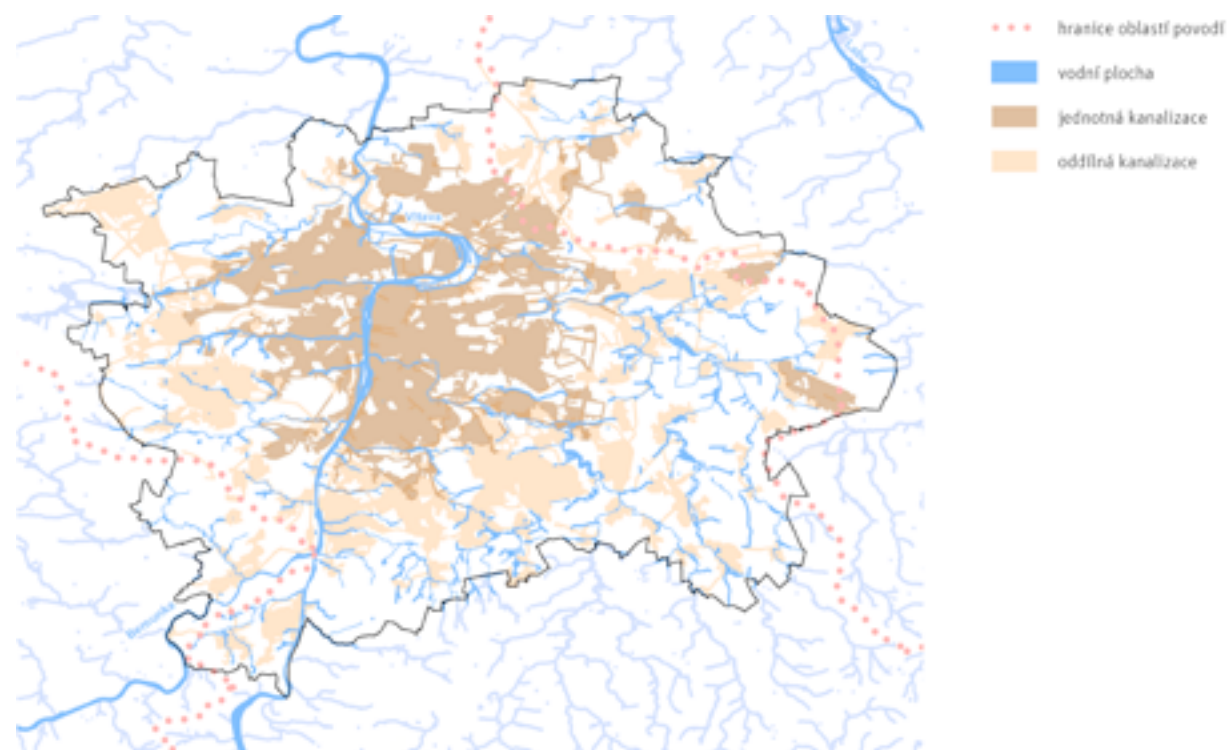
OBR. PR 27 / KANALIZAČNÍ SÍŤ ČISTÍREN ODPADNÍCH VOD PRAHY

[ZDROJ: IPR Praha]

OBR. PR 28 / VLIV ODKANALIZOVÁNÍ ÚZEMÍ NA DROBNÉ VODNÍ TOKY V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha]

Klesající výkonnost vzdělávacího systému

Role vzdělávání a lidí v rozvoji města a jeho konkurenceschopnosti jsou výrazně podceněny. Město nedostatečně investuje do vzdělání jako strategické a průřezové oblasti a předpokladu ekonomické a sociální úspěšnosti obyvatel. V reformě vzdělávání a zvyšování jeho kvality a výkonnosti v rámci ČR má město potenciál přispět k realizaci proaktivnější vzdělávací politiky.

V minulých dvou dekadách docházelo k preferenci investic do projektů dopravní infrastruktury (i vzhledem k její celkové nedostatečné vybavenosti) a investice do vzdělání, kreativity a aktivity lidí (tj. investice do znalostního, kulturního a sociálního kapitálu) byly podhodnoceny. Infrastrukturní investice představovaly cílové kritérium rozvoje a kvality města. Praha může v evropském a globálním kontextu uspět, pouze pokud posune své priority směrem k investicím do potenciálu, dovedností a znalostí svých obyvatel jako hlavního motoru ekonomického a sociálního rozvoje a inovací.

Zanedbání a podcenění strategické oblasti školství a samosprávné iniciativy mají negativní dopad na pozici Prahy v mezinárodní konkurenci. Vzdělávací systém je z hlediska kvality vzdělávacího procesu podhodnocen. Důsledkem je stagnace kvality základního a středního školství a pouze omezený rozvoj vědy a výzkumu v mezinárodním měřítku.

Praha a především její městské části, navzdory celopražským koncepčním dokumentům (např. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy HMP), podcenily kapacitu předškolního vzdělání, kde se formuje vzdělanostní rozvoj dětí.

Pražské školství je stejně jako české školství obecně zatíženo silnou sociální diferenciací, což snižuje kvalitu výuky a výkonnost žáků. Rozdíly kvality i sociální diference jsou mezi výukou na kvalitních základních školách včetně víceletých gymnázií a na ostatních základních školách.

Přes vyšší vzdělanost pražské populace není využit potenciál koncentrace vzdělávacích, výzkumných a kulturních institucí pro posílení a propojení výzkumu, vzdělávání, trhu práce a inovací. Praha v oblasti regionálního vzdělávání a trhu práce nedostatečně koordinuje své aktivity se Středočeským krajem.

Systém vzdělávání nepodporuje zapojení obyvatel do fungování města, zdravější životní styl a prodloužení aktivního života.

- PR—7.1** Nedostatečné využití potenciálu výzkumu, vývoje a inovací
- PR—7.2** Nízká výkonnost vzdělávacího systému od mateřských škol po vysoké školy
- PR—7.3** Konkurenceschopnost absolventů středních škol a vysokých škol nedosahuje svého potenciálu
- PR—7.4** Nesystematická a neefektivní motivace obyvatel k udržitelnému městskému životnímu stylu

Nedostatečné využití potenciálu výzkumu, vývoje a inovací

Praha ve všech směrech nedostatečně využívá potenciál, který jí plyne z vysoké koncentrace institucí výzkumu, vývoje a inovací (VVI) na jejím území ^[126], a nedostatečně rozvíjí inovační podnikání, což ohrožuje její ekonomický rozvoj a snižuje její mezinárodní konkurenceschopnost.

Koncentrací institucí VVI je Praha jednoznačným centrem vědecko-výzkumných aktivit nejen v České republice, ale ve střední Evropě. Podobně nadprůměrná je Praha i z hlediska podílu studentů vysokých škol na populaci ve věku 20–24 let, který ukazuje, že zdejší vysoké školy jsou schopny přilákat výrazně více studentů (domácích i zahraničních) na území Prahy, než je tomu v porovnávaných městech.

Na druhou stranu, pokud se podíváme na pražské vysoké školy v mezinárodním porovnání ^[127], je zjevné, že zvýšení kvality i mezinárodní reputace pražských vysokých škol by pomohlo výrazně zvýšit atraktivitu Prahy pro talenty. Obecně lze tedy říci, že i přes vysoký podíl pracovníků ve VVI a studentů není Praha na mezinárodní úrovni vnímána jako špičkové centrum vzdělanosti a VVI ^[128].

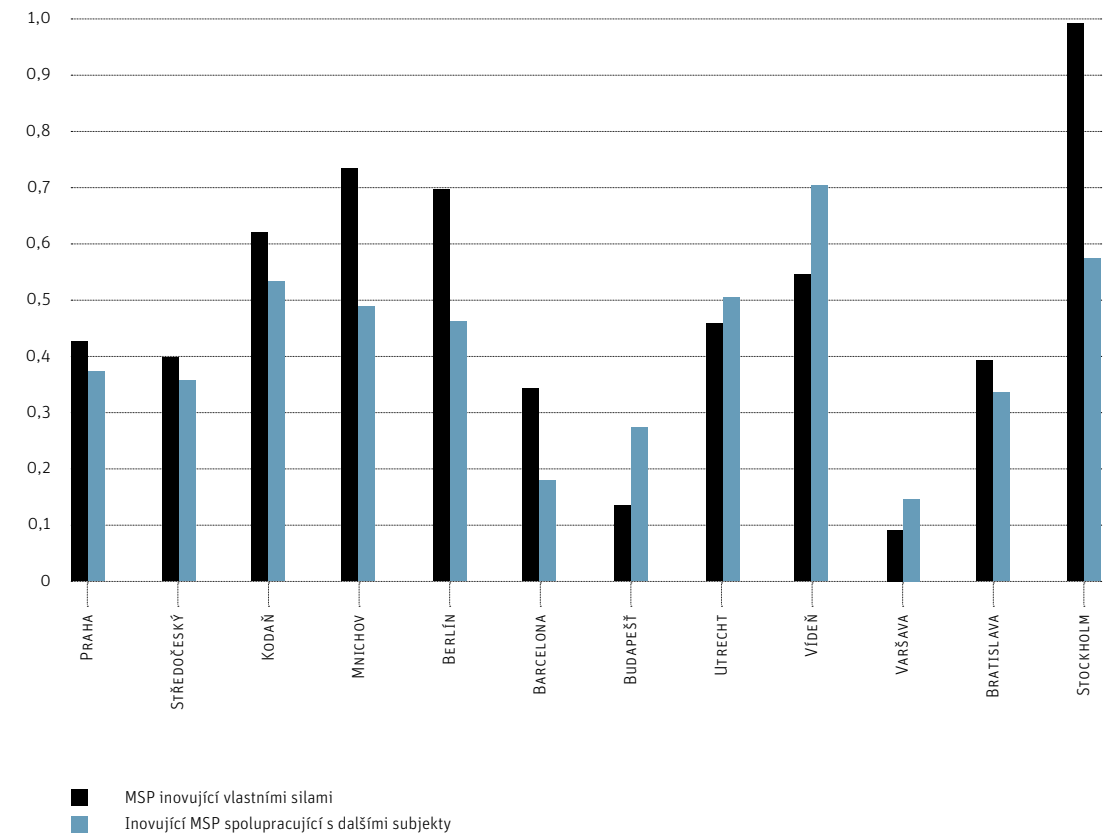
Ohledně zapojení města do podpory VVI, přístup hlavního města dobře vystihuje návrh Regionální inovační strategie Prahy ^[129]: „Aktivita pražské samosprávy v inovačním systému je zatím spíše v počátečním stádiu. Ačkoli Praha rozděljuje nemalé prostředky na podporu inovací z evropských zdrojů, jejich zacílení je zatím příliš široké, navíc s problematickou udržitelností, resp. dočasností některých projektů.“ To, že Praha nevyužívá svůj potenciál stát se inovačním hubem, je významná nevyužitá příležitost pro rozvoj města.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Malá míra podpory institucí výzkumu, vývoje a inovací ze strany města
- Nevyužívání výzkumu, vývoje a inovací pro městské projekty a pro rozvoj města
- Nedostatečné zohlednění potřeb inovačního systému v rozvojových plánech města
- Omezený rozsah služeb podporujících tvorbu inovací
- Neefektivní podpora inovačního podnikání, spolupráce mezi veřejnými organizacemi výzkumu, vývoje a inovací, podniky a vysokými školami
- Chybějící finanční zdroje veřejné podpory i bankovního a komerčního sektoru pro inovační projekty

OBR. PR 29 / BENCHMARKING DLE HODNOCENÍ ZAPOJENÍ MSP DO INOVACÍ A DO SPOLUPRÁCE NA TVORBĚ INOVACÍ

[ZDROJ: Eurostat 2015, údaje jsou za NUTS 2 nebo NUTS 1, do kterých s výjimkou Prahy, Berlína a Utrechtu spadá i zázemí měst]

[126] viz také P1.2

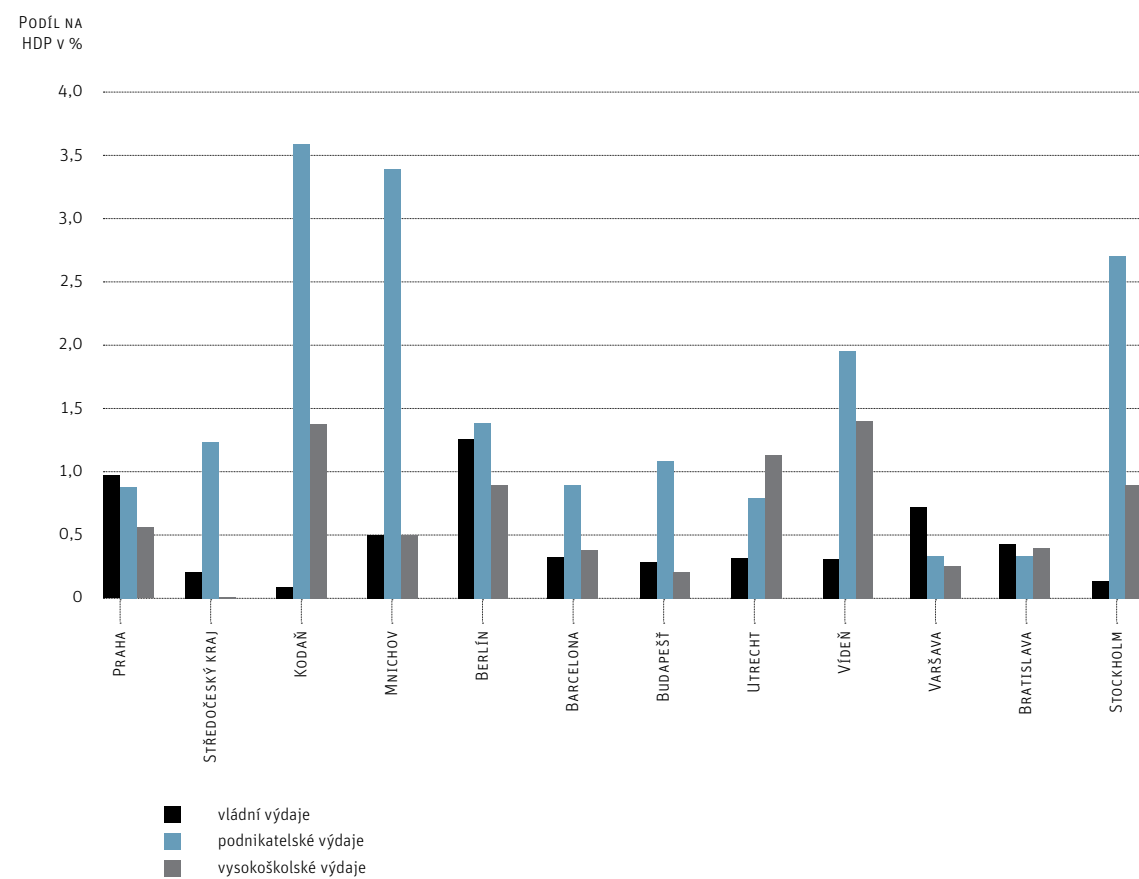
[127] Například v žebříčku THE se jako nejlepší česká univerzita umístila Univerzita Karlova v Praze, ale až na 351.–400. místě (THE 2013/2014), přičemž jde o jedinou pražskou (a českou) univerzitu, která se mezi 400 nejlepších univerzit vůbec dostala. V hodnocení ARWU 2014 se Univerzita Karlova umístila na 201.–300. místě z 500 hodnocených vysokých škol, opět jako jediná z Prahy i z ČR.

[128] viz Evropská komise (2007): State of European Cities Report: Adding Value to the European Urban Audit, May 2007, která hodnotí inovace v Praze na úrovni 2 ze 3 možných bodů nebo Innovation Cities Top 100 Index 2012–2013: City Rankings, který řadí Prahu na 62. místo ze 100 na světě, Regional Innovation Scoreboard 2014 řadí Prahu do kategorie „moderate innovator“ (předposlední ze 4 kategorií).

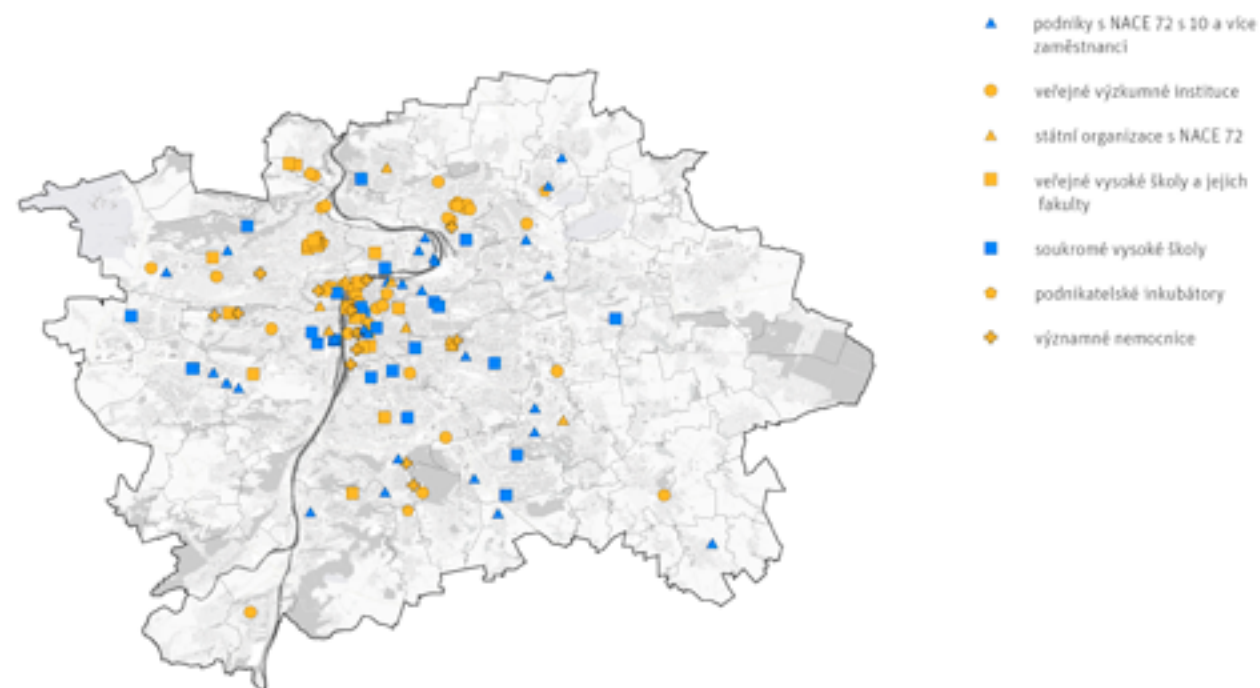
[129] www.rishmp.cz

OBR. PR 30 / BENCHMARKING VÝDAJŮ NA VVI PODLE ZDROJE (% HDP; DATA 2011)

[ZDROJ: Eurostat 2015, údaje jsou za NUTS 2, do kterých s výjimkou Prahy, Berlína, Utrechtu a Vídně spadá i zázemí měst]

OBR. PR 31 / ORGANIZACE VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ

[ZDROJ: IPR Praha 2015: Výzkum, vývoj a inovace – Analýza regionálních dat]

Nízká výkonnost vzdělávacího systému od mateřských škol po vysoké školy

Role vzdělávání a lidí v rozvoji města a jeho konkurenceschopnosti jsou výrazně podceněny. Město nedostatečně investuje do vzdělání jako strategické a průřezové oblasti a předpokladu ekonomické a sociální úspěšnosti obyvatel. V globální soutěži může město uspět, pouze pokud bude stavět na kreativitě a schopnostech lidí a investovat do jejich vzdělávání. Vzdělávací služby mají zásadní vliv také na atraktivitu města pro migraci a na kvalitu života. Praha dosud nedoceňuje význam vzdělávání jako strategického základu ekonomické a sociální konkurenceschopnosti města a obyvatel a nevyužívá svůj normotvorný a stylotvorný potenciál (leadership) ve vzdělávání v ČR.

V minulých dvou dekadách docházelo k preferenci investic do projektů dopravní infrastruktury na úkor investic do vzdělání, kreativity a aktivity lidí. Praha může v globálním kontextu uspět, pouze pokud posune své priority směrem k investicím do lidského potenciálu, dovedností a znalostí obyvatel jako hlavního motoru ekonomického rozvoje, inovací a kvality života.

Praha má vysoce nadprůměrný podíl osob s vysokoškolským vzděláním v rámci ČR (23,2 % oproti 12,5 % v ČR; 263,3 tis. osob podle SLDB 2011). Nejvyšší podíl těchto osob je v Praze 6 (30,7 %) a Praze 5 (27 %). Praha sice vykazuje nadprůměrné výsledky v rámci ČR, ale v mezinárodním šetření zaostává v parametrech výkonnosti a kvality vzdělávání (PISA). Na kvalitu a výkonnost pražského školství mohou negativně spolupůsobit relativně nízké a nemotivující platy učitelů v kontextu vysoké životní úrovně v Praze. Přes své samosprávné kompetence a postavení Praha není aktivní v reformě vzdělávání a inovacích v ČR. Pražské a české školství je zatíženo silnou sociální diferenciací, což v důsledku snižuje kvalitu výuky a výkonnost žáků. Pro pozdější úspěch a snížení sociálního znevýhodnění má mimořádný význam dostupnost a kvalita předškolního vzdělávání, jehož kapacity jsou v některých částech Prahy nedostatečné a dostatečně pružně nereagují na demografický a migrační vývoj ^[130].

Praha a obecně Česká republika neinvestuje adekvátní prostředky do vzdělávacího systému a nevyužívá tak jeho strategický potenciál vzdělávání pro konkurenceschopnost a kvalitu života. ČR je na 29. místě ze zemí OECD s podílem 3,8 % HDP veřejných výdajů na vzdělání ^[131]. Podle šetření ESPAD patří ČR k zemím s nejrizikovějším chováním dětí a mládeže v Evropě a nejvyšší tolerancí ke konzumaci alkoholu a drog. Vzdělávací systém by měl umožňovat větší zapojení obyvatel do fungování města, nabízet více možností celoživotního vzdělávání a reagovat na dynamické prodlužování aktivního života.

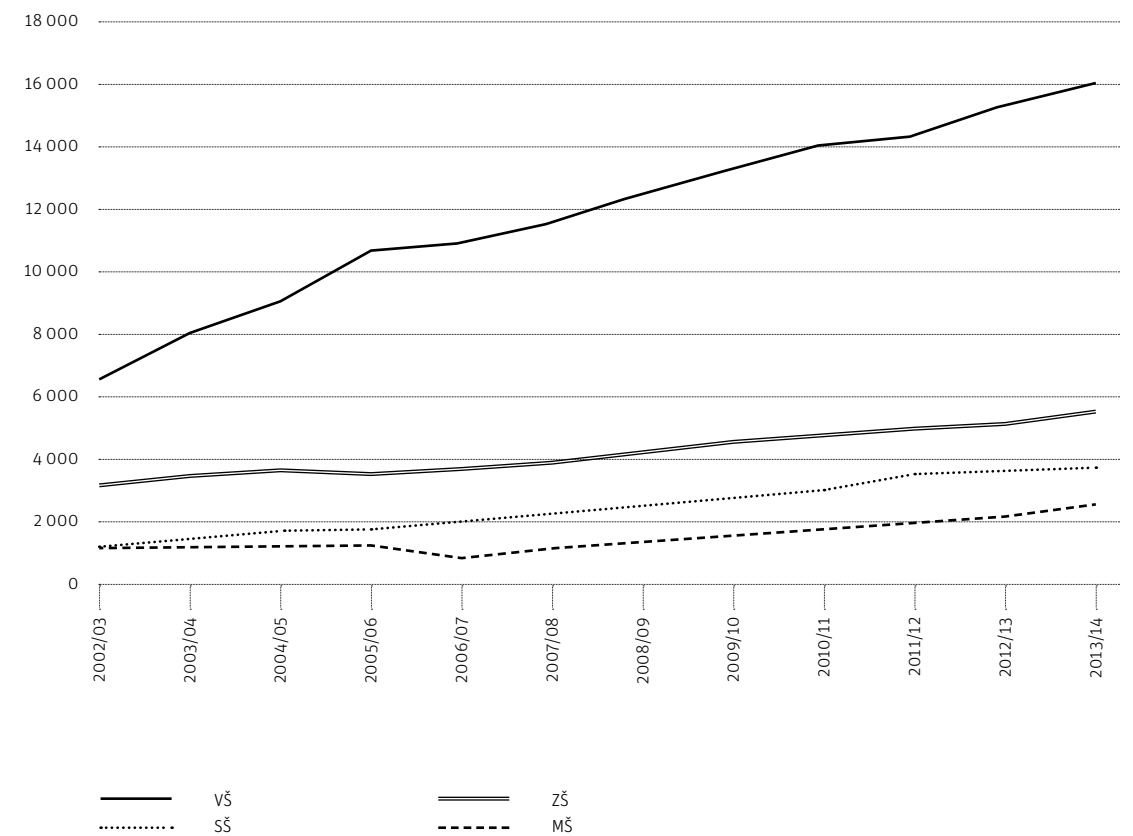
Praha zatím rovněž dostatečně nereagovala na dynamický nárůst počtu cizinců v jednotlivých typech škol ■ **obr. PR 32**. V letech 2002–2013 počet cizinců mezi žáky mateřských škol vzrostl 1,5krát, mezi studenty středních škol vzrostl 3,8krát a vysokých škol 2,4krát. Podíl cizinců v základních školách v Praze vzrostl na 6,5 % a na vysokých školách na 13,2 %. Ve školním roce 2013/2014 bylo ve všech stupních vzdělávání téměř 19 tis. cizinců.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatek investic do vzdělání
- Málo výkonný a otevřený vzdělávací systém, nedostatečný důraz na kreativitu, sociální a občanské kompetence
- Chybějící leadership Prahy v rámci reformy školství a vzdělávání
- Nedostatečně sociálně inkluzivní systém vzdělávání (sociálně nerovná kvalita a sociální bariéry ve vzdělávání) a malá účast na celoživotním vzdělávání

OB. PR 32 / POČET CIZINCŮ V JEDNOTLIVÝCH TYPECH ŠKOL V PRAZE

[ZDROJ: MŠMT 2015]

[130] viz také PR4

[131] OECD 2012: Family Database

Konkurenceschopnost absolventů středních a vysokých škol nedosahuje svého potenciálu

Budoucí konkurenceschopnost Prahy závisí na konkurenceschopnosti jejích absolventů středních a vysokých škol. Nedostatečné mapování poptávky po pracovní síle neumožňuje adekvátně uzpůsobovat nabídku vzdělávacích oborů a dát mládeži možnost praxe již během studia.

Je celospolečenským problémem, kdy na trhu práce dochází ve vzrůstající míře k nesouladu mezi poptávkou a nabídkou pracovní síly, a to zejména v technických a řemeslných oborech. V Praze neexistuje instituce, která by dlouhodobě mapovala strukturu poptávky po pracovní síle. Registrace nových pracovních míst v databázi úřadů práce (ÚP) není povinná. Zaměstnavatelé často ohlašují ÚP jen pozice, na které chtějí přijmout cizince, jelikož v takových případech je oznámení ÚP dáno zákonem. Absence plnohodnotných informací o poptávce po pracovní síle znemožňuje naplňování účinné politiky zaměstnanosti.

Mládež (15–24 let) se v porovnání s referenčními městy západní Evropy málo podílí na pracovní síle. Nejenom na celorepublikovém, ale ani na pražském trhu práce není v porovnání se zahraničím dostatečně využíván systém pravidelných pracovních stáží či praxí na středních nebo vysokých školách. Ve velké míře je příčinou neochota, reps. nedostatečná motivace ze strany zaměstnavatelů. V Praze pracuje alespoň příležitostně jen 25 % mládeže ■ **obr. PR 33**. Naproti tomu ve vyspělých městech jako například v Curychu tato hodnota dosahuje 65 % nebo ve Vídni 41 %. Nedostatečná možnost získat pracovní zkušenosti se může v budoucnu projevit při hledání práce a negativně ovlivnit konkurenceschopnost pracovní síly.

Profil absolventů středních a vysokých škol (SŠ a VŠ) nedostatečně reflektuje poptávku na trhu práce. Celospolečenským problémem je malý zájem uchazečů o studium především na technických oborech SŠ a VŠ, výrazný propad zaznamenaly řemeslné a technické obory učňovského školství. Přirozené zpoždění mapování poptávky na trhu práce a administrativní i technické obtíže neumožňují školám otevírat v dostatečném rozsahu obory, o které je zájem mezi uchazeči o studium.

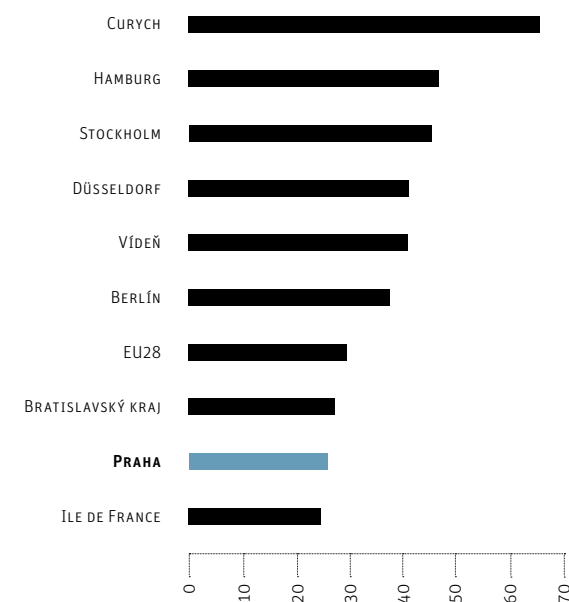
Alespoň jedním cizím jazykem mluví v Praze více než 75 % obyvatel, ale úroveň jazykových znalostí zaostává za obyvateli západoevropských měst. Zatímco v rakouských městech má svůj první cizí jazyk na úrovni zdatný či dobrý téměř 59 % obyvatel, v německých 46 %, v českých městech uvádí tuto úroveň znalostí jen 34 % dotázaných. Vzhledem k velké závislosti pražské ekonomiky na zahraničních trzích představuje nízká úroveň jazykových znalostí poměrně silný handicap, který se před veškeré snahy města dosud nepodařilo zásadním způsobem zlomit.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nízký podíl mládeže (15–24 let) na pracovní síle oproti referenčním městům západní Evropy
- Zaostávání v úrovni jazykových znalostí za obyvateli západoevropských měst
- Není mapována struktura poptávky po pracovní síle
- Nepřizpůsobení nabídky oborů na středních a vysokých školách situaci na trhu práce

OB. PR 33 / ÚČAST MLÁDEŽE (15–24 LET) NA PRACOVNÍ SÍLE, PODÍL NA DANÉ VĚKOVÉ SKUPINĚ (%)

[ZDROJ: Eurostat 2015, údaje jsou za NUTS 2, do kterých s výjimkou Prahy, Berlína a Vídně spadá i zázemí měst]

Nesystematická a neefektivní motivace obyvatel k udržitelnému městskému životnímu stylu

Environmentální osvěta a výchova musí být podporovány na základě především kvalitativního hodnocení výsledků, je nutné zvažovat prostředky na tuto výchovu a osvětu celkově bez ohledu na to, zda je realizátorem soukromá organizace nebo instituce města.

Životní styl a zvyklosti obyvatel, k nimž byli v minulých letech motivováni, nejsou vždy udržitelné ani moderní, pokud je porovnáváme s ostatními referenčními městy (například Vídní nebo Berlínem). Bez dobrovolné spolupráce, podpory a motivace obyvatel nelze prosadit některé pozitivní změny jako např. separovaný sběr, sběr nebezpečného odpadu a nadále bude docházet k nadměrnému využívání individuální dopravy na úkor fungujících městských systémů či nedojde k efektivní úpravě parků a uliční zeleně. Kromě ztrátní výbory udržitelného chování obyvatel města je jednou z cest i zvýšení poptávky po udržitelných řešeních např. prostřednictvím ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) [132].

I přes některé pozitivní příklady a značný potenciál rozvoje EVVO [133] trpí celková situace v této oblasti vzdělávání celou řadou problémů. Jedním z hlavních problémů EVVO v Praze je nedostatečně rozvinuté hodnocení kvality realizovaných programů, tj. formalizované kvalitativní hodnocení [134], které by bylo provázáno se stanovenými městskými cíli EVVO. V důsledku je problémem proměnlivá kvalita programů a projektů na straně organizací, které tuto osvětu a výchovu nabízejí. Přitom se již tato hodnocení u neziskových organizací objevují, nejsou ale ještě běžným standardem a převládá formálně kvantitativní a administrativně-ekonomické reportování. Problémem, který je vázán na rozpočtová pravidla [135], je pak chybějící podpora delších než 1,5letých větších projektů neziskových organizací. U koncepcí a déletrvajících programů je problémem fakt, že implementace koncepce závisí v rozhodující míře na vůli a preferencích momentální politické reprezentace.

Protože stále není rozvinuto výše popsané kvalitativní hodnocení programů a projektů, je těžko možné v oblasti EVVO efektivně rozdělovat prostředky jdoucí do projektů realizovaných neziskovými organizacemi, školami, ale i městskými zařízeními typu zoologické a botanické zahrady a do podpory jimi realizovaných programů [136].

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečná motivace obyvatel k modernímu a udržitelnému způsobu života
- Proměnlivá kvalita programů ekologické výchovy a vzdělávání
- Nedostatečný důraz na hodnocení kvality oproti hodnocení formálních náležitostí realizace vzdělávacích projektů
- Nekomplexní posuzování poskytovateli podpory pro ekologickou výchovu a vzdělávání, s ohledem na hodnocení její kvality

[132] Hl. m. Praha: Praha Životní prostředí, Ročenka – zpráva o stavu životního prostředí 2009, 2010, 2011

[133] viz také P3.1

[134] hodnocení popisující, jaké nové znalosti či postoje účastníci získali

[135] Grantová řízení na podporu projektů ke zlepšení stavu životního prostředí hl. m. Prahy v letech 2000–2013

[136] Rozhovory s pracovníky Magistrátu hl. m. Prahy Jan Činčera, Střediska ekologické výchovy mezi teorií a praxí, MUNI, BEZK, Agentura Koniklec 2013

Nedostatečně koordinovaný systém řízení a plánování v Praze

Neprojené, často nesystémové a nekoncepční ad-hoc rozhodování jednotlivých subjektů ovlivňujících chod města vytváří prostředí vzájemné nekomunikace a nedůvěry.

V Praze působí velké množství aktérů lokálního a regionálního rozvoje. Jde o instituce veřejné správy na úrovni města i městských částí, na ně napojené příspěvkové organizace, státní organizace, ekonomické subjekty a neziskové organizace. Chybí funkční systém komunikace a řízení, který by umožňoval sdílení informací mezi jednotlivými subjekty. Praha tak není schopna efektivně prosazovat hlavní rozvojové záměry a vést o nich diskuzi s dalšími relevantními partnery.

Navzdory velmi náročnému systému plánování a řízení se nevyužívá všech možností tohoto systému (například regulační plány, územní studie, plánovací smlouvy) pro kvalitní a efektivní rozvoj města. Prahu se nedaří rozvíjet v obyvatelné, živé město a vytvářet kvalitní architektonické realizace budov ani veřejných prostor.

Celková koordinace plánování a řízení aktivit na území Prahy je nedostatečná, plánování schází propojení v širších souvislostech včetně provázanosti mezi jednotlivými koncepčními materiály. To je velmi dobře patrné v oblasti přípravy a realizace infrastrukturních projektů, správy majetku města a také v nedostatečné spolupráci Prahy a Středočeského kraje při plánování a koordinaci rozvoje města a jeho zázemí.

Praha by se měla – stejně jako vyspělá evropská města – soustředit více na udržitelný rozvoj ve smyslu podpory energeticky soběstačnosti a šetrnosti nejen ve smyslu rozvoje nových technologií, ale především schopnosti zefektivnit chod města a současně snížit tzv. ekologickou stopu. Posun spočívá v obratu směrem k efektivnějšímu a nenáročnému systému řízení města a jeho dílčích subsystémů místo přechodu na radikálně odlišné technologie.

- PR—8.1** Nedostatečná odolnost města vůči pohromám
- PR—8.2** Nekoncepční rozvoj města a regionu generující vysokou mobilitu, absence systému regulace dopravy
- PR—8.3** Potřeba užší integrace a preference veřejné dopravy
- PR—8.4** Absence celoměstského systému managementu rozvoje města
- PR—8.5** Neefektivní a nesystémové správní a územní rozdělení města
- PR—8.6** Nedostatečná spolupráce a nekoordinovanost aktivit hl. m. Prahy a Středočeského kraje
- PR—8.7** Pasivní majetková politika města
- PR—8.8** Nekoncepční bytová politika města a městských částí
- PR—8.9** Nedostatečný sběr a analýza dat o pražské kultuře
- PR—8.10** Nekoordinovaná a nefunkční správa městské zeleně

Nedostatečná odolnost města vůči pohromám

Hlavní slabinou Prahy v oblasti resilience je nízká odolnost infrastrukturních služeb pro případ rozsáhlého systémového výpadku. Jde především o zásobování elektřinou. Havarijní plány musí reagovat na aktuální stav resilience města a musí být pravidelně aktualizovány.

V případě odolnosti města vůči pohromám (resilience) jde mnohdy o udržení základních systémů a následně o znovuoobnovení běžných funkcí města. Srovnávaná města (příklad Vídeň) využívají také synergie resilienceních opatření například, jak se vyrovnávají s dopady změny klimatu. Pokud pomíneme připravenost na povodně, pak Praha v této oblasti zaostává.

Infrastrukturní systémy pro zásobování elektřinou, teplem a vodou a komunikační systémy jsou v Praze na velmi dobré úrovni (v porovnání s referenčními městy), pokud ovšem bereme v úvahu pouze běžný provoz. Nejsou však odolné pro případ rozsáhlých systémových výpadků způsobených přírodními katastrofami, rozsáhlou průmyslovou havárií, teroristickým útokem nebo jiným vnějším systémovým jevem (zhroucení elektrorozvodné sítě například z důvodu přetížení nebo výpadku systémově důležitých zdrojů) [137]. Podle Českého národního výboru pro omezování katastrof (ČNV ONK) je doba mezi výpadkem systémových služeb (především bezpečnostních služeb a zásobování elektřinou) a začátkem rabování pouze 5 dní.

Praha je citlivá především na rozpad elektrorozvodné sítě, kdy není zajištěn přechod na ostrovní režim jak společných služeb důležitých pro bezpečnost (mimo jiné veřejné osvětlení, které může být zásobováno z vodní elektrárny Štvanice a je pro zajištění bezpečnosti velmi důležité), tak rezidenčních čtvrtí [138]. Zodpovědnost za přechod na ostrovní režim musí být rozdělena mezi veřejnou správu a majitele nemovitostí. Problémem je současné přesvědčení majitelů nemovitostí, že za řešení plně zodpovídá veřejná správa. Bez převzetí spoluzodpovědnosti více partnery (veřejná správa města a státu, majitelé nemovitostí, obyvatelé) není řešení možné.

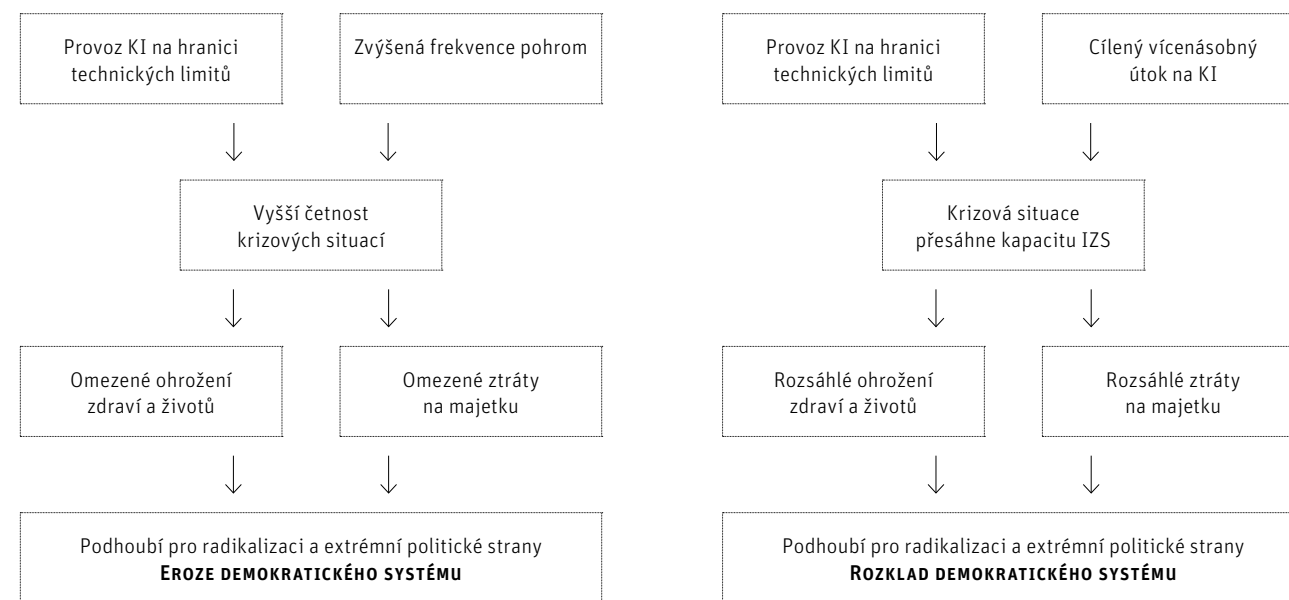
Praha nemotivuje majitele nemovitostí k zajišťování autonomních zdrojů elektřiny ani k zajišťování autonomních zdrojů tepla. Přičemž zájem města k zajištění autonomních zdrojů tepla musí být korigován s ohledem na kvalitu ovzduší (místní výtopny, kogenerační jednotky). V Praze za posledních 25 let radikálním způsobem ubyly průmyslové provozy, přesto zbývají provozy schopné způsobit havárii ohrožující životní prostředí dané městské části. Důležitým krokem je prevence před těmito haváriemi. Kromě povinností daných legislativou je vhodné, aby Praha tyto provozy motivovala k dosahování vyšších standardů na bázi dobrovolných nástrojů (např. ekologický audit). Je nutné vytvořit akční plán, který bude obsahovat konkrétní kroky, jak resilienci města zvýšit. Jde o prevenci závažných a nebezpečných stavů po rozsáhlé havárii nebo pohromě. Tento akční plán musí být doplněn o aktualizované havarijní plány popisující přechod města na režim stavu pohotovosti, nouzový režim (režim přežití) a režim obnovy. Havarijní plány budou reagovat na výsledky plnění akčního plánu resilience a musí být aktualizovány podle stavu jeho plnění.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nízká odolnost infrastrukturních systémů (např. elektrická síť) města v případě mimořádných událostí
- Neexistence spoluzodpovědnosti majitelů nemovitostí za odolnost města
- Chybějící politika města na podporu prevence v průmyslových závodech
- Nedostatečně aktualizované a doplňované havarijní plány

OBR. PR 34 / SCHÉMA DOPADŮ OHROŽENÍ A ROZPADŮ INFRASTRUKTURNÍCH SYSTÉMŮ

[ZDROJ: ČNV ONK]

[137] materiály, přednáška a konzultace Českého národního výboru pro omezování katastrof (ČNV ONK)

[138] Seven Energy 2014: Územní energetická koncepce hl. m. Prahy

Nekoncepční rozvoj města a regionu generující vysokou mobilitu, absence systému regulace dopravy

Dopady rozvoje vnějšího pásma města a přilehlého regionu od roku 2000 i přes existenci plánovacích dokumentů vedly k vysokému nárůstu dojížděky do města, a to především automobilovou dopravou. Celkově tak došlo k významnému nárůstu mobility, aniž by byl mnohdy řešitelný kolejovými systémy veřejné dopravy.

Zásadním problémem rozvoje metropolitního regionu je neexistence společného závazného územně plánovacího dokumentu pro Prahu a její metropolitní, spádovou, oblast. V praxi tak není koordinován rozvoj metropole a jejího zázemí, a tím došlo k výraznému nárůstu tzv. „urban sprawlu“ (zejména v okresech Praha-západ a Praha-východ). V Praze se nepodařilo zatím naplnit předpoklady transformací brownfields a v posledních 20 letech se nejintenzivněji rozvíjelo vnější pásmo, a to i díky zásahům do územního plánu (změny a úpravy), které byly umožněny zejména malou odolností politické reprezentace vůči tlakům na tyto změny. Došlo k obytné výstavbě v územích, která mají obsluhu založenou pouze na autobusech a automobilové dopravě, nebyly využity rozvojové plochy buď přímo v zastavěném území, nebo podél železničních tratí a páteřních komunikací. Ve výsledku to znamená vysokou náročnost obsluhy rozptýlené zástavby ^[140].

Mezi lety 2001 a 2011 došlo ke 40% nárůstu dojížděky za prací do Prahy, což vede k vysokým intenzitám zatížení silniční sítě ^[141]. V letech 2000–2013 vzrostly intenzity dopravy překračující hranice města o 55 % (vůči roku 1990 pak dokonce o 288 %). Z analýz provedených v územně analytických podkladech pak vyplývá, že nejhorší dopady má tato změna na okrajové městské části a jejich historicky založenou uliční síť, na které mnohdy narostl počet projíždějících vozidel na dvou- až třínásobek. Vyšší frekvence dopravy má bezprostřední dopad na životní prostředí. Z průzkumů dopravního chování vyplývá, že tento přírůstek dojížděky se projevil více nárůstem individuální automobilové dopravy než ve veřejné dopravě. Zatímco cesty na území města jsou v daleko větší míře realizovány veřejnou dopravou, pro cesty do Prahy z jiných obcí je mnohem častěji využívána individuální automobilová doprava (přibližně 60 % cest je vykonáno automobilem, 40 % veřejnou dopravou). Poměr cest podle druhů dopravy v rámci celého města je ale i tak ve prospěch veřejné dopravy (přibližně 37 % cest je vykonáno automobilem, 63 % veřejnou dopravou) ^[142].

Dalším závažným bodem je absence vyššího stupně regulace automobilové dopravy. I když se zdá, že v posledních letech dochází ke kulminaci celkových dopravních výkonů, přece jen je zatížení uliční sítě hlavního města v kontextu ČR nejvyšší. Například v centru města po Wilsonově třídě (úsek nad Masarykovým nádražím) projelo v roce 2013 v pracovní den 92 000 vozidel (pro porovnání – v roce 1990 jen 66 000 vozidel), po Barrandovském mostě 135 000 (34 000) a po Brněnské (dálnice D1 Chodov–Průhonice) 100 000 (22 000)

■ **obr. PR 9.** Přetížení komunikační sítě přerostlo během 90. let 20. století z bodového v plošné. Problém dopravně přetížených ulic se rychle rozšířil z kapacitně vyčerpaného centra města také do dalších částí Prahy. Ulice ve střední části města zaznamenávají až čtyřnásobek hodnot z počátku devadesátých let. Původní uliční síť nebyla a není schopna tyto zátěže přenášet.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Výrazná dostřednost pohybu a přetížení tras metra a tramvajových tratí a komunikační sítě v centru Prahy
- Vysoké zatížení okrajových částí Prahy průjezdem automobilové dopravy ze Středočeského kraje
- Neexistující nabídka alternativních řešení k individuální dopravě založených například na sdílení automobilů více uživateli ^[139]
- Úseky komunikací s dlouhodobým vytvářením kongescí
- Náročnost rozvoje infrastruktury ve vnějším pásmu, rozptýlenost zástavby ve vnějším pásmu a z toho vyplývající náročnost (ekonomická a organizační) obsluhy
- Neexistence společného plánovacího dokumentu se Středočeským krajem a neexistující společný orgán k řešení koordinace rozvoje

TAB. PR 9 / DOPRAVNÍ ZATÍŽENÍ VYBRANÝCH KOMUNIKACÍ V PRAZE

[ZDROJ: TSK]

DOPRAVNÍ ZATÍŽENÍ VYBRANÝCH KOMUNIKACÍ	ROK	
	1990	2013
WILSONOVA U MASARYKOVA NÁDRAŽÍ	66 000	92 000
JIŽNÍ SPOJKA NA BARRANDOVSKÉM MOSTĚ	34 000	135 000
D1 CHODOV – PRŮHONICE	22 000	100 000

[139] Car sharing = sdílení prostřednictvím služby půjčování vozidel, car pooling = sdílení na základě nabídky řidiče automobilu svést na své trase další spolujezdce

[140] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2012

[141] TSK: Ročenka dopravy Praha 2013

[142] ÚRM Praha 2005–2007: Dopravní průzkumy a průzkumy chování obyvatel

Potřeba užší integrace a preference veřejné dopravy

Existence dvou částečně se překrývajících integrovaných systémů veřejné dopravy nevede k vyšší kvalitě, ale spíše k neefektivitě vynakládaných prostředků na veřejnou službu. Pro další ekonomicky udržitelný rozvoj integrovaného systému veřejné dopravy na území Prahy a jejího spádového území bude třeba postoupit v míře integrace systémů veřejné dopravy o úroveň výše. Také preference povrchové veřejné dopravy v uličním provozu významně přispívá k hospodárnému provozu veřejné dopravy a k její větší atraktivitě pro cestující.

Pražská integrovaná doprava (PID) po 20 letech dospěla do poměrně dobře rozvinutého systému a stala se tak významným potenciálem Prahy ^[143], avšak jedním z největších úkolů směřujících k její optimalizaci je vyřešení duality se Středočeskou integrovanou dopravou (SID). Oba systémy nejsou institucionálně ani tarifně propojeny a chybí společný koordinátor veřejné dopravy po vzoru německých Verkehrsverbünde (v intencích zákona o veřejné dopravě). Integrace SID zůstala spíše na formální úrovni omezena geopolitickou hranicí, která nevedla k efektivní organizaci autobusové dopravy v překryvném území. Chybí jeden organizátor dopravy pro celé metropolitní území, který by vycházel z principů skutečné potřeby a vazeb v rámci metropolitního regionu a racionálního využití prostředků na úhradu služby ve veřejném zájmu.

Výše uvedený nedostatek je způsoben administrativní hranicí mezi dvěma kraji, která nereflektuje přirozené vazby spádového území pražské metropole. Určitým krokem ke zlepšení situace je nedávno uzavřené Memorandum o spolupráci mezi Prahou a Středočeským krajem, které by mohlo iniciovat snahy o sloučení integrovaných systémů do jednoho společného.

Maximální plynulost provozu povrchové veřejné dopravy je v současné době zajištěna na 52 % délky sítě tramvajových tratí formou samostatného tělesa odděleného od ostatního dopravního provozu.

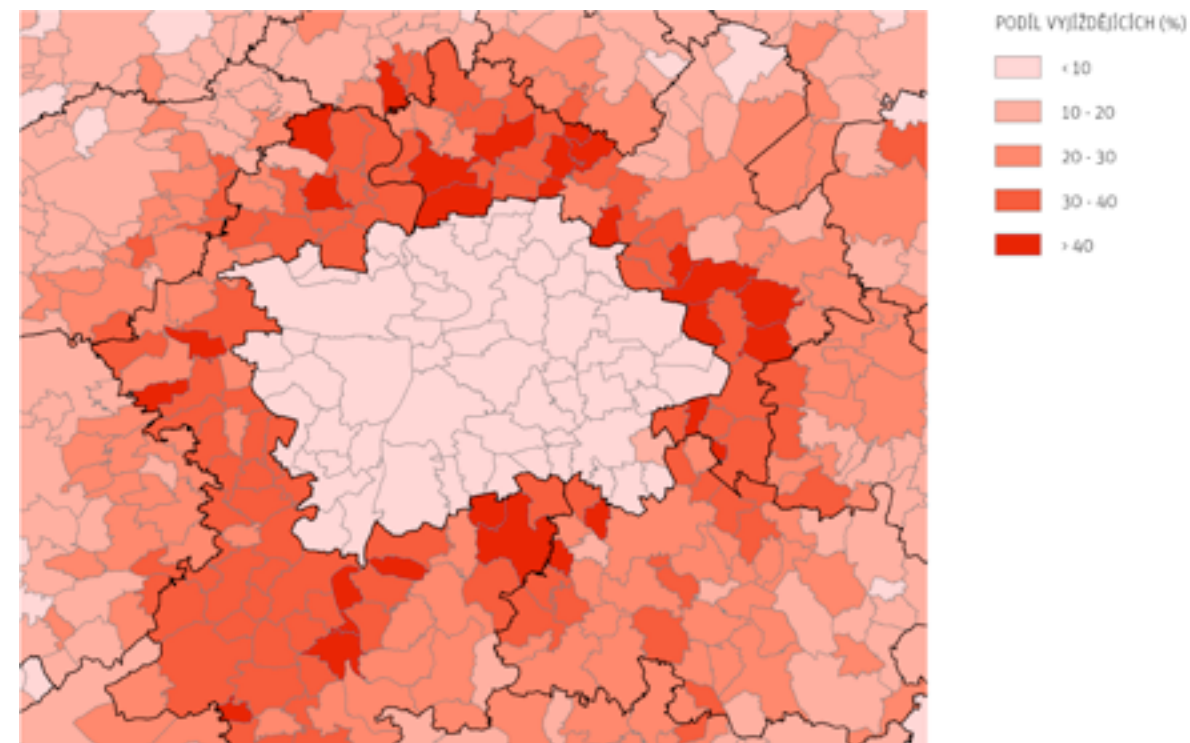
Maximální plynulost provozu povrchové veřejné dopravy je v současné době zajištěna na 52 % délky sítě tramvajových tratí formou samostatného tělesa odděleného od ostatního dopravního provozu. Na komunikacích bylo v roce 2013 cca 20,5 km vyhrazených autobusových pruhů. Preference veřejné dopravy byla již zajištěna na 174 světelných signalizačních zařízeních (SSZ) z celkových 243 na tramvajové síti a na 180 SSZ v síti městských autobusů ^[144]. Přesto ještě existuje řada problémových míst, kde dochází ke konfliktu povrchové veřejné dopravy a automobilové dopravy. Za hranicí Prahy na území Středočeského kraje pak není konflikt příměstské autobusové dopravy s automobilovou dopravou zatím vůbec řešen.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Neefektivní existence dvou integrovaných dopravních systémů, které se překrývají, ale nejsou kompatibilní – Pražská integrovaná doprava a Středočeská integrovaná doprava
- Nedostatečné řešení konfliktů povrchové veřejné dopravy a automobilové dopravy (nedostatečná preference)
- Neexistence preferenčních opatření pro autobusovou dopravu za hranicí Prahy (v kompetenci Středočeského kraje)

OBR. PR 35 / Podíl vyjíždějících za prací do jiného kraje v roce 2011

[ZDROJ: SLDB 2011]

[143] viz také P2.1

[144] TSK: Ročenka dopravy Praha 2013

Absence celoměstského systému managementu rozvoje města

Navzdory velmi detailnímu systému plánování a řízení rozvoje města se nedaří Prahu rozvíjet jako konkurenceschopné a živé město s dobrou kvalitou života, realizovat kvalitní architekturu ani oživit veřejný prostor.

V reakci na minulý centralizovaný plánovací a povolovací systém řízení došlo po roce 1990 k postupnému oslabení nástrojů, plánovacích mechanismů a institucí na celoměstské úrovni. Původně zcela centralizované rozhodování o umístění staveb (Útvar hlavního architekta hl. m. Prahy a poté Útvar rozvoje hl. m. Prahy – ÚRM Praha) na úrovni Magistrátu hl. m. Prahy bylo přeneseno na 15 a posléze 22 správních obvodů s rozdílnou kvalitou výkonu státní správy i rozdílnými samosprávnými kompetencemi rozhodování. Územní plán sídelního útvaru hl. m. Prahy se stal příliš podrobným, přehnaně rigidním dokumentem, řešícím bez ohledu na měnící se potřeby města i drobné funkční plochy. Regulativy funkčního a prostorového využití pro centrum a okrajové části města nejsou diferencovány. Každá (i pozitivní) odchylka od územního plánu vyžaduje vleklý proces změny. Od roku 2000 se v rámci tohoto málo přehledného systému změn územního plánu pak prosazují účelové a nekoncepční zásahy do městské struktury, které svými dopady poškozují město a jeho obyvatele ^[145].

V současné době je v platnosti pouze jeden regulační plán (RP Anenská v historickém jádru města), z územních studií není žádná zapsaná do evidence územně plánovacích studií, ačkoliv 13 studií je vedeno jako připravených pro zápis ^[146]. Za dvě uplynulá desetiletí nebyly zpracovány ani schváleny regulační plány na transformační a rozvojová území, takže výstavba v těchto územích není regulována podrobnější, druhou, úrovní územního plánu, ale její charakter je určován přístupem jednotlivých investorů a developerů, kteří tak tvoří koncepci místo městské správy. Tento problém se týká i výstavby na obecních pozemcích.

Oslabení pozice městské plánovací instituce ÚRM Praha (Útvar rozvoje hl. m. Prahy, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy) nebylo kompenzováno moderními, v Evropě užívanými plánovacími mechanismy na úrovni správních obvodů ani na celoměstské úrovni. Praze schází celoměstsky respektovaný systém posuzování architektonické kvality navrhovaných staveb, který by prověřil jejich dopad na obraz města. Transparentní architektonické soutěže jsou využívány minimálně, a to i pro stavby financované z veřejných rozpočtů.

Vedení města projevuje malý respekt ke strategickým i územně plánovacím dokumentům. Dohodnuté koncepční priority rozvoje města nejsou podkladem pro dlouhodobé investiční plány města a jím řízených institucí. Koncepce a priority formulované ve strategickém plánu jsou posléze přizpůsobovány rozhodnutím ovlivněným politickými důvody a ne reálnými potřebami rozvoje města.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Oslabení centrálních (městských) plánovacích mechanismů a systému rozvoje obyvatelného města bez náhrady kvalitními a výkonnými systémy správních obvodů a městských částí
- Oslabená pozice plánovací městské instituce (ÚRM Praha, nově IPR Praha) a malý respekt politiků k platným a schváleným strategickým dokumentům
- Přizpůsobování koncepce a priorit strategického plánu rozhodnutím ovlivněným politickými důvody a ne logikou rozvoje města
- Rigidní plánovací mechanismy komplikující tvorbu města příjemného pro život
- Účelové změny územního plánu ve prospěch individuálních zájmů schvalované společně s jinak potřebnými změnami plánu
- Nedostatečné využívání nástrojů územního plánování – regulační plány, územní studie

[145] Ke konci roku 2013 bylo podáno cca 3 300 podnětů, projednáno 2 850 a z nich schváleno a vydáno 750 Změn (údaje z on-line systému, <http://wgp.urm.cz/app/tms/aplk/db/zmenyup/zmeny/index.php>)

[146] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2012

Neefektivní a nesystémové správní a územní rozdělení města

V porovnání s evropskými městy je správa v Praze poměrně decentralizovaná, ale málo efektivní. Dělení města na 22 správních obvodů nepřináší žádoucí zvýšení kvality výkonu veřejné správy. Při absenci trvalého a kvalifikovaného metodického vedení z celoměstské úrovně negarantují nerovnoměrné velikosti obvodů (a jejich personální a materiální vybavení) jednotný a kvalitní výkon správy.

Jakkoli změna hranic městských částí a správních obvodů i jejich počtu je nereálná (a politicky neprůchodná), zároveň však představuje stávající členění města převážně převzaté z minulého režimu bariéru pro jeho úspěšný rozvoj. V kompaktním městě byly městské části uměle vytvořeny, aby došlo k rozbití historických čtvrtí – Nové Město, Vinohrady, Žižkov, Bubeneč. Až do roku 1947 bylo správní a samosprávné členění totožné s katastrálním. Současné hranice nerespektují ani společně fungující lokality, s nimiž se obyvatelé identifikují. Naopak velké územní celky typu Praha 4 představují efektivní správní obvod, ale příliš nefungují jako městská část, s jejíž samosprávou by se obyvatelé identifikovali. Také nerovnoměrný počet obyvatel městských částí (až 130 000 v Praze 4 vs. cca 300 obyvatel Nedvězí a Královic), velikost a rozložení center správních obvodů není důsledkem racionální rozvahy o fungování města, ale výsledkem politických rozhodnutí.

Členění města na městské části a svěřené kompetencí do jejich působnosti stanoví Statut hl. m. Prahy ^[147]. Ke statutu bylo za posledních 14 let schváleno 121 novelizací. Jednotlivé kompetence vyplývající ze statutu jsou do působnosti městských částí svěřovány bez přímé vazby na finanční prostředky nezbytné pro jejich výkon, čímž se financování městských částí stává nepřehledným a nevyrovnaným v poměru k řešeným agendám. Statut neposkytuje dostatečné nástroje pro řešení rozporných zájmů jednotlivých městských částí.

Cílem případné změny uspořádání by přitom neměla být ani centralizace správy, ani finančně neúnosná atomizace, ale možnost efektivnější správy města, organizace a koordinace potřeby jednotlivých městských částí, při zachování kontinuity a dodržení celkové koncepce rozvoje – realizace celoměstsky významných staveb z lokálních důvodů odmítných. Efektivnější správa města by také umožnila lépe aplikovat princip subsidiarity, tedy i lepší propojení požadavků a potřeb občanů s možnostmi místní správy (v materiálním i kompetenčním smyslu).

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Hranice městských částí v kompaktním ale i tzv. modernistickém prstenci sídlišť nesledují historické ani logické dělení; pouze bývalé samostatné obce ve vnějším pásmu města mají území vymezené v historické stopě
- Počet i hranice správních obvodů jsou poplatné nekoncepčnímu rozhodování a nikoli logice racionální správy území
- Málo srozumitelný Statut města a rozdělení kompetencí státu, hlavního města a městských částí oslabuje vůli k aktivní participaci a spolupráci obyvatel i podnikatelských subjektů s veřejnou správou a komplikuje život (konání a organizaci aktivit) ve městě

HRANICE MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ A KATASTRÁLNÍCH ÚZEMÍ

[ZDROJ: IPR 2015]

 hranice městských částí
 hranice katastrálních území

Nedostatečná spolupráce a nekoordinovanost aktivit hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Praha nemá adekvátní nástroje a mechanismy, jak ovlivnit rozvoj území za svými hranicemi ve Středočeském kraji. Potýká se i se specifickým postavením hlavního města vůči zbytku celé republiky. Stát nepomáhá Praze tyto otázky řešit.

Hlavní město Praha má v rámci územně správního uspořádání České republiky pozici obce a zároveň kraje ^[148]. Praha je souvisle obklopena Středočeským krajem. Podle členění NUTS jsou jak Praha, tak Středočeský kraj (Střední Čechy) samostatnou územní jednotkou na úrovni NUTS 2 i NUTS 3 ^[149]. Jde o důsledek logického úsilí vedení města z poloviny 90. let zachovat při návrhu zákona o členění státu na vyšší samosprávné celky nezměněné hranice Prahy (po jejím posledním zvětšení v roce 1974) a odmítnutí myšlenky vzniku krajského zastupitelstva „nad“ ZHMP a hejtmána nad pražským primátorem. Oba územní celky tímto však postrádají orgán, který by umožňoval vzájemnou spolupráci obou celků. Důsledkem této skutečnosti je nemožnost koordinovat rozvoj klíčových aktivit, především dopravní a technické infrastruktury i sociálního kapitálu a lépe pečovat o ochranu krajiny a její efektivní využívání, stejně jako schází efektivní networking v rámci institucí ale i důležitých stakeholderů Středočeského kraje a hlavního města.

Krajské uspořádání reflektují i nástroje územního plánování (na úrovni krajů zásady územního rozvoje), které podle platné legislativy neumožňují koordinaci záměrů a aktivit mimo správní území příslušného kraje. Jediný zastřešující dokument (Politika územního rozvoje České republiky), není vzhledem ke své podrobnosti schopna účinně koordinovat rozvoj pražské metropolitní oblasti jako celku. Případný nový plán pražské metropolitní oblasti by vyžadoval legislativní změnu prostorového plánování a musel by být schvalován vládou ČR, čemuž se ovšem brání samospráva obou krajů. Schází institucionální zajištění realizace zamýšlených cílů, chybí vyjednávání a koordinace projektů. V důsledku ztráty schopnosti efektivně koordinovat rozvoj metropolitního regionu nese Praha na svém území především negativní důsledky jeho rozvoje.

Obdobně schází jasné vymezení pravomocí a odpovědnosti, stanovení priorit ve vztahu Prahy se státem. Praha přitom v mnoha aspektech rezignovala na roli hlavního města vůči státu (koordinace, vymezení pravomocí a odpovědnosti, stanovení priorit ve vztahu se státem – např. zajišťování kulturních služeb nebo realizace nadřazené dopravní sítě, což je potvrzeno i minimální participací státu na financování). Oslabení role Prahy v rámci České republiky se negativně promítá do pozice města v mezinárodním porovnání s okolními středoevropskými metropolemi, jejichž rozvoj je akceptován jako strategický zájem státu (např. Berlín), Praha ztrácí konkurenceschopnost.

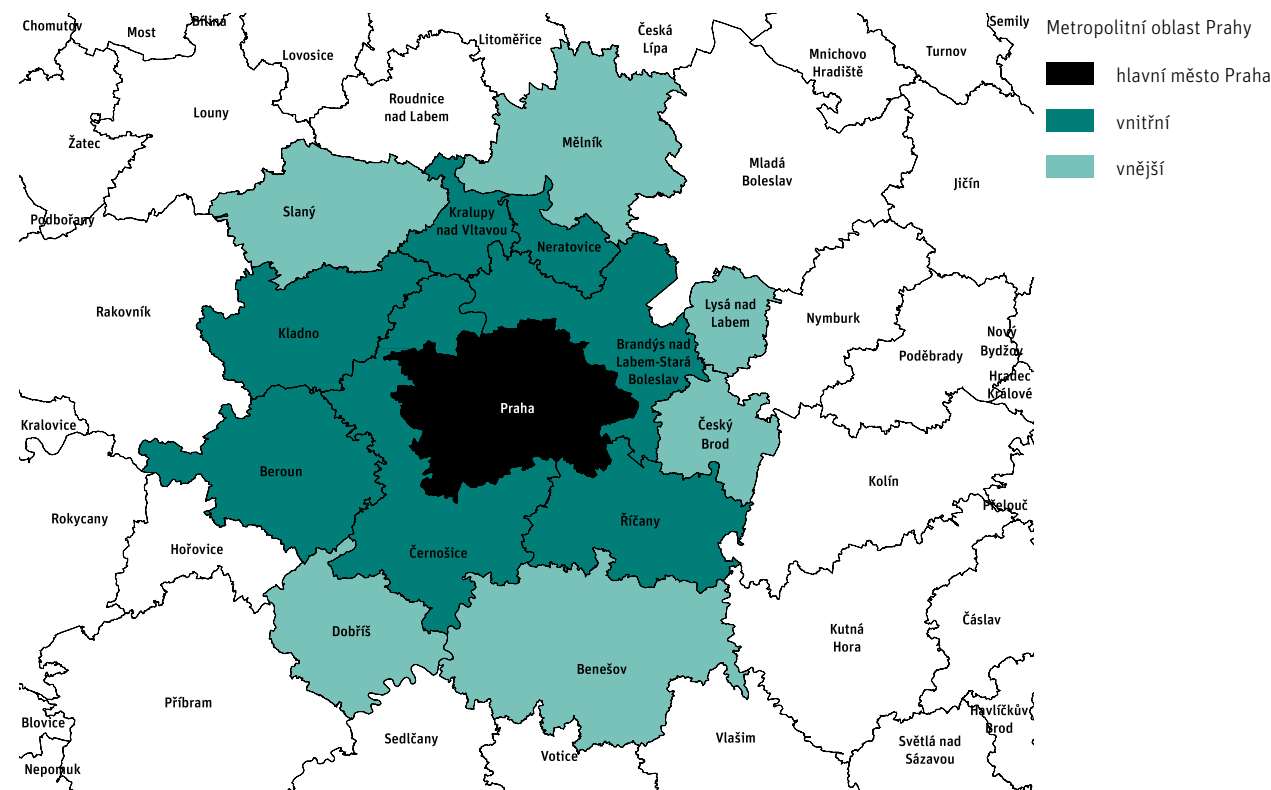
Nutnost strategicky plánovat funkčně propojené rozdílné administrativní celky zohledňuje i kohezní politika Evropské unie, která do programového období 2014-2020 začlenila téma tzv. územní dimenze. Praha a Středočeský kraj využijí k tomuto nástroj Integrované územní investice, který se zaměřuje na realizaci velkých integrovaných projektů, s pozitivním dopadem na obě dotčená území. Na základě tohoto bylo v červnu 2013 podepsáno memorandum o spolupráci obou krajů, následovat však musí další konkrétní kroky, aby tato iniciativa nebyla spojena pouze s čerpáním evropských fondů, ale navázala dlouhodobou spolupráci na všech úrovních.

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Neexistence organizační struktury Prahy a Středočeského kraje pro koordinaci rozvojových aktivit
- Institucionální uspořádání a administrativní bariéry obou krajů a s tím související dopady nekoordinovaného rozvoje vně hranic Prahy na její území
- Hlavní město se nesnaží být lídrem ostatním městům ve středoevropském prostoru, spolupráce s dalšími kraji v rámci širší územní aglomerace je stále nedostatečná
- Specifické postavení hl. m. Prahy jako jediného více rozvinutého regionu v České republice s rozdílnými podmínkami pro spolufinancování a tematickou koncentrací pro potřeby čerpání prostředků z evropských strukturálních a investičních fondů

OBR. PR 36 / PRAŽSKÁ METROPOLITNÍ OBLAST VYMEZENÁ PRO VYUŽITÍ INTEGROVANÝCH ÚZEMNÍCH INVESTIC

[ZDROJ: IPR Praha]

[148] zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze ČSÚ 2003: Vymezení územních jednotek NUTS v ČR

[149] pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU

Pasivní majetková politika města

Město se dobrovolně vzdává možnosti iniciovat a regulovat svůj rozvoj pomocí aktivního využití vlastních nemovitostí. Chybí strategie, nástroje a mechanismy motivování soukromých subjektů do investování do pozemků a budov (zejména veřejných prostor či prostranství) ve veřejné správě s oboustrannými benefity.

Praha nevyužívá jednoho z hlavních nástrojů – majetku – k řízení svého rozvoje. Při rozvoji některých měst (např. v Nizozemí) se právě vlastnictví nemovitostí – hlavně pozemků – vedle investičních programů a projektů ukazuje jako efektivní nástroj, a to i při naplňování územních či strukturálních vizí a plánů nebo řízení rozvoje nad jejich rámeček. Je současně i příležitostí k efektivnímu zapojování veřejnosti. Jde z části o nevratný důsledek dvou uplynulých dekád a nepřiměřeného přístupu státu k Praze. Příkladem je politika Pozemkového fondu, který vydává náhradní restituční nároky z celé ČR na území Prahy, stejně jako prodej majetku jednotlivých rezortů (České dráhy, státní podniky) nebo zahrnutí historického majetku města do rámce velké privatizace stavebních firem či důsledky spekulativní privatizace průmyslových areálů, po nichž zůstaly vnitroměstské brownfields.

Praze schází pozitivně definovaná vize prioritních směrů a ploch rozvoje s patřičně dimenzovanou infrastrukturou a iniciačními nástroji městského plánování pro usměrňování těchto území. Tento deficit je zejména patrný ve velkých přestavbových územích v těsné vazbě na historické jádro (Karlín–Maniny, Holešovice).

V rozvojových a transformačních územích Praha rezignuje na roli městského developera – nad těmito územími město ztrácí (bez předchozího stanovení podmínek pro jeho využití) majetkovou kontrolu. Tím zaniká možnost efektivně koordinovat investice do veřejné infrastruktury, ovlivňovat etapizaci rozvoje a bránit tlakům směřujícím k předimenzování kapacit území a snižování dostupnosti lokalit.

Z rozpočtového výhledu hlavního města do roku 2020 je patrné, že Praha nedokáže financovat potřebné infrastrukturní akce v důsledku nadměrné investiční expozice v dopravních stavbách. Navíc jejich nekoordinovaná nebo špatně časovaná návaznost negeneruje žádoucí efekt rozvoje celého města – netvoří systém, tedy nepřináší synergií a v důsledku ani plánovaný efekt (např. nedokončený Městský okruh nevyřeší ochranu centra před dopravní zátěží).

I z hlediska veřejných prostranství se město vzdává pozemků, které mají významný potenciál pro rozvoj městských aktivit, aniž by rozhodnutí o prodeji předcházelo odborné a politické vyhodnocení jejich významu. V důsledku tento fakt znamená dlouhodobou fatální ztrátu zásadního vlivu na kvalitu rozvoje určité části města. Zároveň chybí strategie či nástroje a mechanismy motivování soukromých subjektů v investování do veřejných prostranství či prostranství ve veřejné správě s oboustrannými benefity.

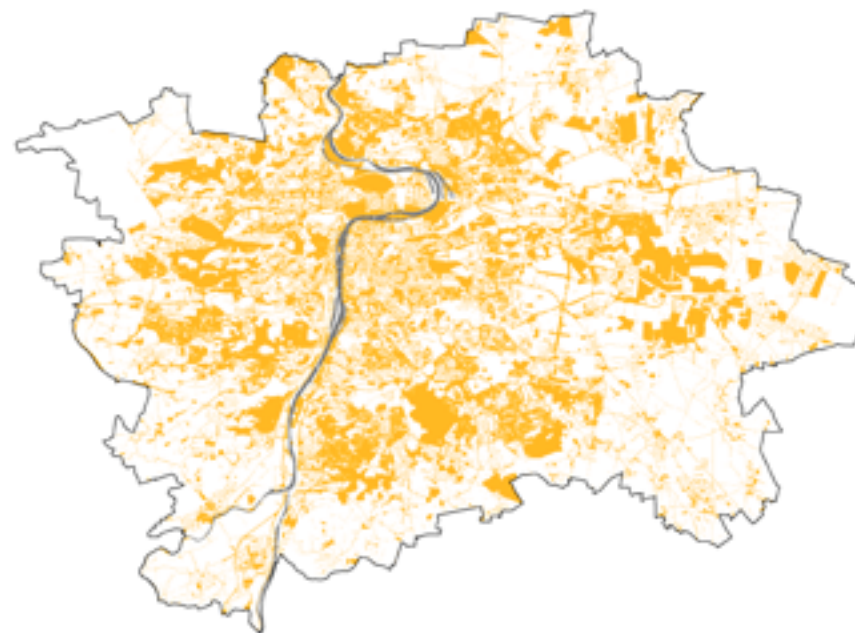
DÍLČÍ PROBLÉMY

- Převaha „tvrdých“ a velkých investic do rozsáhlých investičních akcí a staveb nad „měkkými“ a drobnými zásahy
- Rezignace Prahy (ale i mnoha městských částí) na aktivní roli v územním rozvoji – od vlastní pozemkové politiky přes regulační plány až po urbanistické soutěže na významné parcely
- Nefunkční spolupráce města s městskými částmi při investici do rozvoje lokálních center/jader aktivity
- Nespravedlivé a politicky motivované rozdělení prostoru města na privilegované části (zejména severozápad, jádro) a části mimo zájem, ponechané více či méně náhodnému vývoji v režii místních vlivů
- Nevyužívání hlavního nástroje – majetku – k řízení rozvoje
- Absence strategie využití transformačních a rozvojových území

OBR. PR 37 / POZEMKY VLASTNĚNÉ HL. M. PRAHOU

[ZDROJ: IPR Praha]

pozemky vlastněné
H. m. Prahou

Nekoncepční bytová politika města a městských částí

Bytová politika hl. m. Prahy i většiny městských částí byla dlouhodobě podceňována a vedena nekoncepčně a pasivně. Jejím hlavním rysem je intenzivní privatizace obecního bytového fondu, která měla v řadě případů za následek nehospodárné a krátkozraké nakládání s městským majetkem. Relativně opomíjenou úlohou města a městských částí (a to i ve vazbě na připravovaný zákon o sociálním bydlení) je prostřednictvím aktivní bytové politiky přispívat k řešení svízelné bytové situace skupin obyvatelstva se specifickými potřebami, jejichž počet s ohledem na aktuální demografický a společensko-ekonomický vývoj bude pravděpodobně narůstat.

Dosavadní sociální bezbariérovost a relativně bezproblémové soužití různých sociálních skupin a jedinců v Praze může být jen dočasným fenoménem. K možnému negativnímu zvratu může mimo jiné významně přispět zhoršující se bytová situace některých sociálně ohrožených skupin obyvatelstva (seniorů, neúplných rodin s dětmi, cizinců, zdravotně postižených aj.). Poslední vývoj, pro který je charakteristický růst výdajů domácností na bydlení ■ **OBR. PR 38**, poukázal na skutečnost, že určitá část populace si pravděpodobně nikdy z objektivních důvodů nebude schopna na volném trhu s byty zajistit přiměřeně kvalitní bydlení. V Praze je tento problém umocněn tradičně vysokou hladinou tržních cen bytů i nájemného, a to nejenom v centrálních částech města ■ **OBR. PR 39**. Nesoulad příjmů a výdajů na bydlení u stále významnější části obyvatelstva lze doložit mimo jiné na strmě vzrůstajících finančních objemech sociálních transferů vyplácených státem za účelem zvýšení dostupnosti bydlení. Zatímco v roce 2009 bylo v Praze ve prospěch příjemců příspěvku na bydlení vyplaceno 229,3 mil. Kč, v roce 2013 to bylo již 948,4 mil. Kč. V kontextu ČR i Prahy se bydlení bohužel často stává spíše faktorem sociální exkluze než inkluze.

Výše uvedená fakta nemůže město dlouhodobě ignorovat. Pokud nedojde k vytvoření komplexní sociálně-integrační bytové politiky a programů na úrovni města a také městských částí, je možné na základě zahraničních analogií a v souvislosti s rostoucími příjmovými rozdíly a sociodemografickým vývojem očekávat, že bude docházet ke zvýraznění sociální polarizace společnosti, k nárůstu sociální dezintegrace a oslabení sociální solidarity. Jádrem tohoto problému je nekoncepční a zcela pasivní vedení bytové politiky města a městských částí v minulém období a tudíž i absence účinných programů umožňujících sociálně či generačně ohroženým skupinám obyvatelstva získat udržitelné dostupné bydlení.

O tom, že pro předchozí pražské politické reprezentace neměla bytová politika významné postavení v hierarchii jednotlivých magistrátních politik, nepřímo vypovídá i to, že formálně dosud stále platná Koncepce bytové politiky hl. m. Prahy pro rok 2004 a navazující období byla vypracována již před více než deseti lety a od té doby nebyla podrobena ani aktualizaci či revizi. Platnost tohoto koncepčního materiálu je jen formální a není vůbec brán v potaz.

DÍLČÍ PROBLÉMY

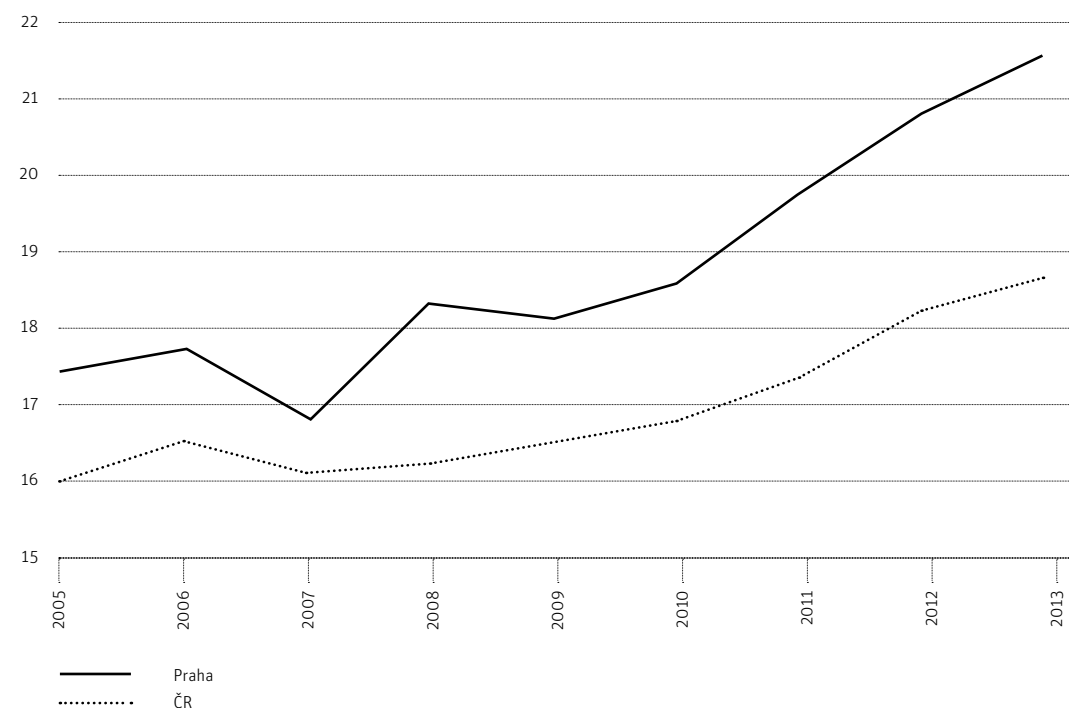
- Neexistence aktuální koncepce bytové politiky města a většiny městských částí
- Nehospodárné a z dlouhodobého hlediska neefektivní nakládání s obecním majetkem při prodeji obecních bytů
- Nedostatečná integrace sociálně ohrožených a vyloučených osob z důvodu dlouhodobě neřešené otázky sociálního bydlení

Dlouhodobě nejzřetelnějším prvkem bytové politiky hl. m. Prahy je privatizace obecního bytového fondu, ke které stále dochází se značnou intenzitou. Zatímco v roce 2003 činil podíl obecních bytů na celkovém počtu bytů v Praze 21 %, v roce 2011 to bylo již pouze 8 %. Je tedy evidentní, že disponibilní množství obecních bytů eventuálně využitelných pro občany se specifickými potřebami se neustále snižuje a postupně se dostává pod úroveň, která by ještě umožňovala provádět reálnou bytovou politiku. Obecní byty byly navíc nesystémově a neefektivně rozprodávány hl. m. Prahou a městskými částmi za ceny, které jsou oproti tržní hladině výrazně podhodnocené. Na jedné straně tak často docházelo k neopodstatněnému plýtvání s obecním majetkem při prodeji obecních bytů a na druhé straně město rezignovalo na řešení problematiky přiměřeného bydlení pro sociálně slabé rodiny a jedince. Výstavba nových obecních bytů je v posledních letech v Praze prakticky nulová (obr. PR 40) a je evidentní, že významné finanční příjmy z privatizace bytového fondu nebyly redistribuovány zpět do systému bydlení, ale končily v jiných rozpočtových kapitolách hl. m. Prahy a jednotlivých městských částí. V této souvislosti lze jednoznačně pozitivně hodnotit krok současné Rady hl. m. Prahy^[150], která zřídila fond rozvoje sociálního bydlení, kde budou shromažďovány prostředky z výnosů z privatizace bytového fondu, které by měly být použity na rekonstrukce případně i výstavbu sociálního bydlení. Vůle k podpoře sociálního bydlení (ale i startovacího bydlení pro mladé rodiny) byla zároveň deklarována v Programovém prohlášení Rady hl. m. Prahy pro volební období 2014-2018, což vyvolává naděje pozitivního zvratu ve vedení bytové politiky města.

Jako problém lze konstatovat nedostatečnou koordinaci a nevyjasněnost vztahu mezi bytovou politikou hl. m. Prahy a jednotlivých městských částí. Pokulhává i centrální sběr agregovaných informací a dat o aktuálním stavu obecního bytového fondu, struktuře stávajících nájemníků a chystaných privatizačních vlnách v rámci jednotlivých městských částí. Lze tak jen stěží provést komplexní audit obecních bytů s ohledem na identifikaci disponibilního bytového fondu, který by město ve spolupráci s městskými částmi mohlo eventuálně poskytnout pro vybrané sociální skupiny obyvatel. Tento krok by bylo žádoucí učinit i v souvislosti s připravovaným zákonem o sociálním bydlení, který by měl město zavázat k poskytování sociálního bydlení v zákonem daném rozsahu.

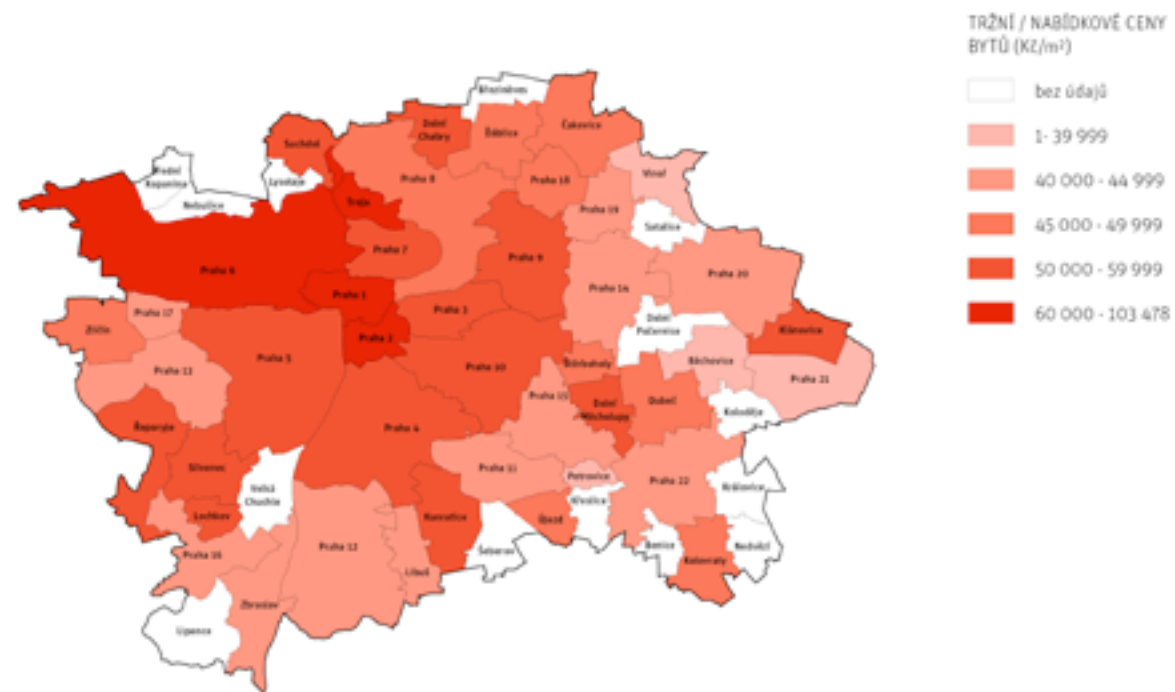
OBR PR 38 / PODÍL NÁKLADŮ NA BYDLENÍ Z ČISTÝCH PENĚŽNÍCH PŘÍJMŮ DOMÁCNOSTÍ (V %, 2005–2013)

[ZDROJ: ČSÚ (EU-SILC)]

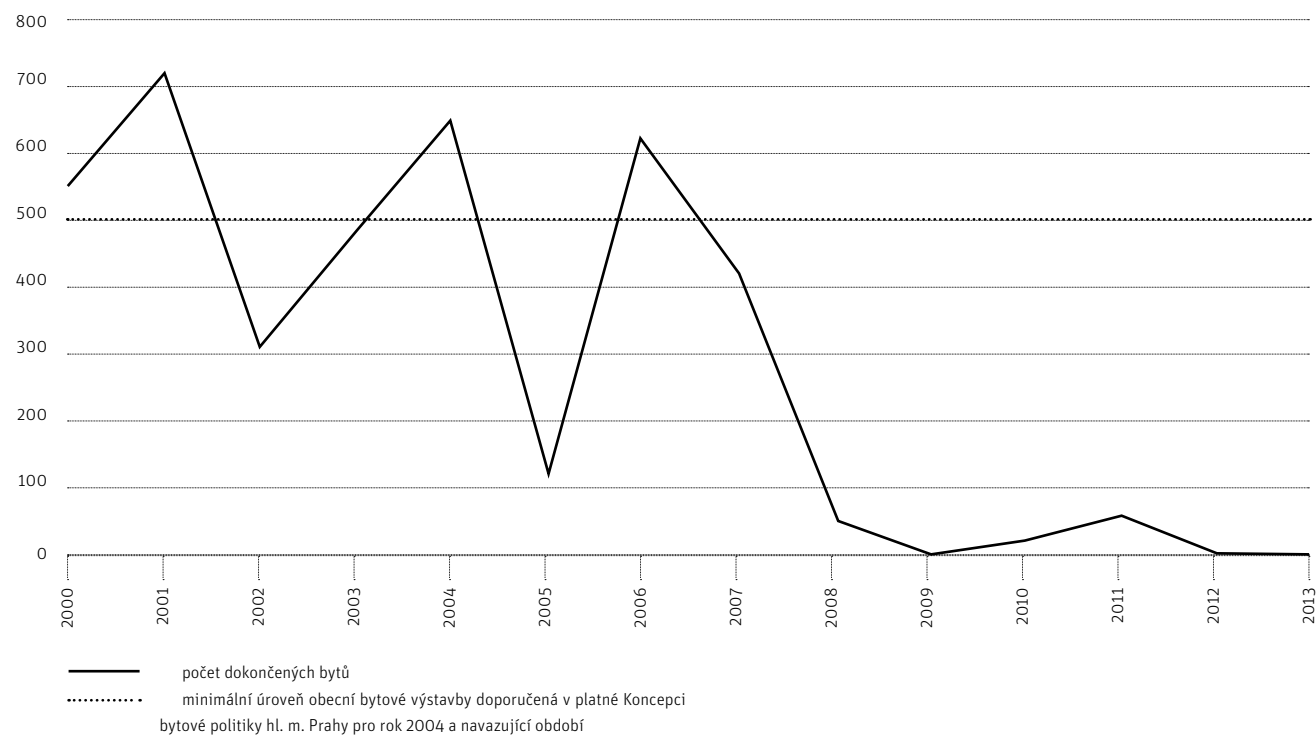

OBR. PR 39 / PRŮMĚRNÉ NABÍDKOVÉ CENY NA TRHU S BYTY V PRAZE (V KČ/M², BŘEZEN 2014)

[ZDROJ: IPR Praha, 2014]

OBR. PR 40 / INTENZITA OBECNÍ BYTOVÉ VÝSTAVBY V PRAZE MEZI LETY 2000–2013

[ZDROJ: ČSÚ]

Nedostatečný sběr a analýza dat o pražské kultuře

Neexistuje analýza potřeb obyvatel v oblasti kultury, sportu a volného času, a to jak v jednotlivých lokalitách, tak i na úrovni hlavního města. Praha zanedbává sběr a analýzu dat v oblasti kultury. Zároveň neexistuje analýza služeb a veřejně dostupné hodnocení výsledků činnosti a aktivit kulturních organizací, chybí kritéria pro stanovení efektivity vynaložení finančních prostředků do činnosti kulturních a uměleckých organizací.

Indikátorem (ne)připravenosti rozvíjet kulturu ze strany Prahy jsou mimo jiné i zcela nedostatečné datové podklady pro oblast kultury, které jsou pro analýzu aktuální situace a dlouhodobých vývojových trendů nezbytné. Mezi chybějícími údaji lze na prvním místě jmenovat znalost kulturních a volnočasových potřeb obyvatel a znalost publika pražských institucí. Neexistence těchto ani jiných podobných analýz jsou dokladem toho, že v Praze mnohá z celé řady učiněných strategických rozhodnutí týkajících se rozvoje kultury nebyla podložena odborně zpracovanou analýzou stávající situace ^[151]. Lze dohledat evidenci počtu kulturních subjektů, kterou uvádí každoročně Statistický bulletin hl. města Prahy čerpající z registru ekonomických subjektů ■ **TAB. PR 10**. Tento dlouhotrvající stav, kdy kromě aktuálních dat nejsou k dispozici ani standardy pro jejich dlouhodobý sběr a vyhodnocování znemožňuje vést mezioborovou debatu o významu kultury na straně jedné a možnostech její podpory na straně druhé. Například tvorba aktuální kulturní politiky nebyla podpořena analýzou dat, a proto se může odborné veřejnosti jevit jako nefunkční či neodpovídající potřebám kulturního sektoru.

Neexistuje veřejně dostupné hodnocení výsledků činnosti kulturních organizací zřizovaných nebo pravidelně dotovaných Prahou, na základě kterého by se dala vyhodnocovat kvalita kulturní nabídky. Ani scéna živého umění v Praze není systematicky mapována, není definována nejvyšší kvalita. Chybí kritéria pro stanovení efektivity vynaložení finančních prostředků do činnosti kulturních a uměleckých organizací. Bez definice kvalit nemůže být živé umění zapojováno do prezentace města, do vzdělávání a výchovy v institucích zřizovaných městem. Praha nesbírá pravidelně ani data o kreativitě, z nichž vycházejí mezinárodní indexy a hodnocení měst (např. měření koncentrace kreativní třídy, investice do kreativity ve formě výzkumu, vývoje a inovací).

Údaje o aktivních kulturních organizacích a zařízeních v současnosti nejsou součástí Statistické ročenky hlavního města Prahy. Nejlépe jsou podchycena zařízení, která jsou napojena na veřejné financování a mají povinnost odvádět statistická data Národnímu informačnímu a poradenskému středisku pro kulturu ^[152]. Chybí však údaje o soukromých zařízeních (soukromé galerie, hudební kluby apod.). Pro komplexní obraz aktuální nabídky aktivit v centru města chybí samostatné šetření, pro které by dalším zdrojem informací byly např. kulturní informační portály, jako jsou Prague Welcome (zřizovaný PIS), Prague Events Calendar nebo ArtMAP ^[153].

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nedostatečný sběr kvantitativních a kvalitativních dat o kulturní nabídce a o kreativních odvětvích
- Neexistence analýzy kulturních služeb poskytovaných prostřednictvím organizací zřizovaných Prahou
- Neexistence veřejně dostupného hodnocení výsledků činnosti kulturních organizací zřizovaných Prahou
- Chybějící analýza potřeb, ale i dosahovaných výsledků činnosti v oblasti živého umění na území města

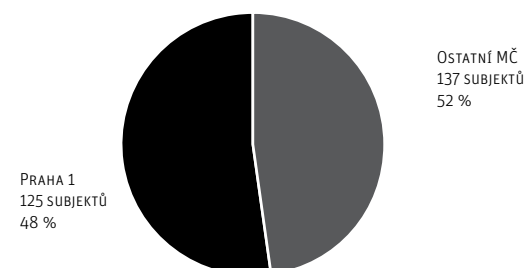
TAB. PR 10 / PŘEHLED EKONOMICKY AKTIVNÍCH SUBJEKTŮ V PRAZE

[ZDROJ: ČSÚ: Statistický bulletin hl. m. Prahy 2013]

	CELKEM PRAHA 1-2	
Ekonomicky aktivní kulturní subjekty	12 291	1698
Tvůrčí umělecká a zábavní činnost	2986	575
Činnost knihoven, archivů a jiných kulturních zařízení	138	66

OBR. PR 41 / ROZMÍSTĚNÍ KULTURNÍCH SUBJEKTŮ PO MĚSTĚ DLE ADRESÁŘE PORTÁLU ARTMAP

[ZDROJ: ArtMAP]

[151] V podstatě jediným existujícím analytickým podkladem na téma publikum je kvantitativní výzkum od agentury STEM „Kulturní zájmy a potřeby obyvatel hlavního města Prahy“, který si nechal MHMP zpracovat v roce 2004.

[152] NIPOS, <http://www.nipos-mk.cz/>

[153] ArtMAP, <http://www.artmap.cz/>

Nekoordinovaná a nefunkční správa městské zeleně

Navzdory celkově kvantitativně vysokému podílu „zelených“ území v Praze na mnoha místech městotvorná zeleně schází. Systém řízení údržby veřejné zeleně je významně ovlivněn vlastnickou strukturou pozemků, na kterých se veřejná zeleně nachází. Městu chybí celopražské koncepční záměry a metodické pokyny pro správu veřejných prostranství, které by definovaly a koordinovaly základní pravidla a zásady pro obnovu a údržbu veřejné zeleně a která by byla závazná pro všechny správce především parků a parkově upravených ploch i další subjekty pohybující se na veřejných prostranstvích. Dále chybí funkční centralizovaná koordinace správy (metodické řízení, plánované vedení údržby, dozor nad prováděním údržby) veřejných prostranství včetně parků a parkově upravených ploch, stromořadí apod.

Kvalita veřejných prostranství a jejich struktury významně determinuje kvalitu života ve městě, environmentální a ekonomickou udržitelnost, má vliv na atraktivitu lokality a je významným městotvorným prvkem. Přes velké množství dílčích studií i rozsáhlejších koncepcí ^[154] nejsou tyto zavedeny do praxe a zároveň nejsou definovány priority a kvantifikovány efekty investic.

Postižena jsou především zdánlivě přírodně méně cenná území, která však hrají při každodenní rekreaci Pražanů zásadní úlohu. V mnoha částech Prahy schází městotvorná zeleně úplně, a to i na místech, kde dříve byla.

Území velkých ploch zeleně trpí často nedostatečnou nebo neodbornou údržbou, téměř vždy nedostatečným úklidem, vandalismem a snižující se bezpečností návštěvníků. Obnova a údržba těchto území se potýká také s dopady nedostatečné komunikace s veřejností, kdy i oprávněné a věcně správné péstební zásahy neinformovaná veřejnost přijímá negativně ^[155].

V Praze je špatná dendrologická struktura zeleně v důsledku nekvalifikované péče o ni a nevyužívání dostupných poznatků. Důsledkem je nadbytek keřových porostů tam, kde by bylo vhodnější udržovat vhodně vybrané stromy, a to především v zastavěné části města.

Praha tak má sice dobře řízenou údržbu zvláště chráněných území (ZCHÚ), údržbu celoměstsky významných parků, ale řada ostatních území (jde především o městské lesy, lesoparky, parky, ale i o stromořadí, zeleň podél komunikací, zeleň v rezidenčních lokalitách nebo na plochách se smíšeným využitím) je - kvůli špatnému nastavení - nezřídka spravována nárazově, nekoncepčně a ne zcela dostatečně.

Správa zeleně na veřejných prostranstvích je významně ovlivněna rozdíly ve vlastnictví jednotlivých pozemků. Část je ve vlastnictví a tedy i správě města nebo správě městských částí případně organizací zřízovaných městem a část ve vlastnictví a správě soukromých osob, což komplikuje koordinovanější postup při její revitalizaci, údržbě a plánování, jde však současně o těžko změnitelný stav. Městské části mají dle Koncepce péče o zeleň v hl. m. Praze svěřeny do péče až na parky celoměstského významu, které spravuje hlavní město, všechny parky a parkově upravené plochy. Míra údržby a míra investic do těchto ploch je v jednotlivých městských částech rozdílná a závislá na politické vůli jednotlivých představitelů městských částí. Liší se jak z hlediska územního, tak i z hlediska času. V Praze neexistují všeobecně platná rámcová pravidla nebo metodické pokyny, které by jednotlivé městské části a ostatní vlastníky veřejné zeleně zavazovaly k srovnatelné úrovni správy zelených ploch.

Na kvalitě, struktuře a údržbě zelených ploch je zřejmé, že Praha dostatečně nespolupracuje s oborovými výzkumnými organizacemi. Ve srovnání s referenčními městy je problematická neexistence koncepčního pracoviště pro správu veřejných prostranství, které by mělo v gesci taková pravidla stanovovat a metodicky řídit různé správce městských a krajinných parků v Praze. Problém je umocněn neoddělením výkonu správy (koncepce, projekty, financování, zadávání prací, kontrola atd.) a výkonu údržby ploch veřejné zeleně

DÍLČÍ PROBLÉMY

- Nevhodná skladba zeleně
- Praha spravuje pouze několik celoměstsky významných parků (Stromovka, Letnou, Vítkov, Petřín), všechny ostatní parky mají ve správě městské části – nedostatek finančních prostředků na projekty obnovy a realizaci nových parků – nutnost získávat granty, tedy rozdílná úroveň údržby a investic do parků městských částí
- Koncepční dokumenty správy veřejných prostranství a veřejné zeleně nejsou plně realizovány, chybí koncepční pracoviště pro správu veřejných prostranství včetně parků a parkově upravených ploch
- Uliční stromořadí nejsou vždy koncepčně obnovována a jsou pro správce jejich pozemků (mj. TSK) okrajovým tématem
- Rozdrobené vlastnické vztahy
- Rozpor mezi vlastnictvím a zodpovědností za údržbu zeleně, především parků, ve volné zástavbě na modernistických sídlištích (MHMP versus městské části)

od centralizovaného koncepčního řízení péče o zeleň. Jednotlivé obnovy, nebo rušení parkových ploch a stromořadí, ať už z jakýchkoli důvodů, nejsou dostatečně komunikovány s veřejností v daném území. Chybí koncepční celopražský podklad pro stromořadí tzv. generel stromořadí.

Přítom stromořadí jsou velmi významným liniovým prvkem uličního prostranství, který zvyšuje kvalitu obytného prostředí. V zastavěné části města vytvářejí důležitý městotvorný prvek, který zvyšuje vizuální variabilitu prostoru, hodnotu lokality a ekonomickou udržitelnost. Tato stromořadí jsou často destruována z důvodů jejich špatné údržby, druhové skladby, oprav technické a dopravní infrastruktury či z rozmáru samospráv. Vzhledem k tomu, že obnova stromořadí byla dlouhodobě zanedbávána, existuje v Praze velké množství neobsazených míst pro stromy (rabátek).

Část parků ve volné zástavbě v modernistických sídlištích ve vybraných lokalitách je z historických důvodů dosud ve správě odboru evidence, správy a využití majetku MHMP, i když faktickou správu a údržbu částečně vykonávají dotčené městské části a pouze částečně je vykonávána prostřednictvím správních firem, jejichž kvalifikace je nezřídka nedostačující. V těchto lokalitách prakticky neprobíhají žádné investice do zeleně a údržba je redukována na minimum.

Část zeleně v Praze je umístěna na pozemcích ve vlastnictví jiných fyzických a právnických osob. Údržba veřejné zeleně na soukromých plochách včetně lesních pozemků a pozemků s charakterem lesa, které jsou v držení soukromých osob, je velmi rozdílné kvality. Schází administrativní i ekonomické nástroje motivující k péči o hospodářskou krajinu v soukromém vlastnictví směřující ke zvýšení kvality a hodnoty lokality stejně jako hodnot a funkcí dalších.

Existuje rozpor mezi skutečným stavem využití jednotlivých druhů pozemků včetně zemědělské půdy, resp. lesní půdy (PUPFL) a stavem, který je veden v evidenci nemovitostí na katastru nemovitostí. Rozdíly se týkají především pozemků, kde sukcesí roste vegetace a již nyní mají charakter lesa nebo lesu blízký charakter, ale v katastru nemovitostí nejsou vedeny jako lesní pozemky.

[154] Územní plán hl. m. Prahy, Generel zeleně hl. m. Prahy, Zásady péče o zeleň, Prognóza, koncepce a strategie ochrany přírody a krajiny v Praze, koncepce tzv. Zeleného pásu, obě poslední práce z roku 2008 a Koncepce péče o zeleň v hlavním městě Praze z roku 2010 a lesní hospodářské plány (LHP) v případě lesních pozemků
[155] IPR Praha 2014: Koncepce pražských břehů

POTENCIÁLY

- P–1** Potenciál rozvoje pracovního trhu a inovačního podnikání 188
- P–2** Potenciál využití kvalitní dopravní a technické infrastruktury 198
- P–3** Potenciál pro aktivní občanskou společnost 210

Potenciál rozvoje pracovního trhu a inovačního podnikání

Po období centrálně plánované ekonomiky bylo posledních 26 let Praze umožněno rozvíjet svůj potenciál jako ekonomické centrum nejen pro tuzemské, ale i zahraniční společnosti. V dynamické době globální konkurence nelze z tohoto potenciálu jen přežít, aniž by docházelo k jeho systematickému rozvoji, a to především v oblasti lidských zdrojů, podnikatelských služeb a podpory vědy, výzkumu a kreativních odvětví.

Praha, přirozené ekonomické centrum České republiky, je díky přítomnosti většiny klíčových veřejných institucí i významným zprostředkovatelem hospodářských aktivit celého státu. Ekonomické prostředí hlavního města je charakterizováno diverzifikovanou ekonomickou základnou s účastí nadnárodních firem, ale také malých a středních podniků. Z geopolitického hlediska má Praha potenciál stát se díky své strategické poloze nejen lokálním lídrem, ale ekonomickou bránou do celé střední a východní Evropy.

Praha generuje téměř čtvrtinu tuzemského HDP a v přepočtu na obyvatele vysoce převyšuje hodnotu ČR i průměr Evropské unie. Stejně jako ostatní evropské metropole těží z vyšší úrovně mezd a z přítomnosti regionálních sídel ekonomických subjektů či poboček nadnárodních společností, které následně poptávají navazující služby (konzultační, finanční, právní apod.). Služby zaujímají v pražské odvětvové struktuře dominantní místo a přispívají k postupnému poklesu podílu výrobních odvětví na tvorbě přidané hodnoty i zaměstnanosti. Praha však potřebuje posílit také vlastní služby investorům. Prostor pro zlepšení tkví především v kvalitě prezentace ekonomické infrastruktury Prahy, a to jak v oblasti dostupnosti informací v cizích jazycích pro potenciální investory, tak v následných službách pro podniky, které již v Praze investovaly své prostředky.

Trvale nejvyšší míra nezaměstnanosti ze všech krajů České republiky ^[156] se díky atraktivitě pražského trhu práce a vysoké profesní mobilitě v posledních letech drží pod úrovní 5 %, tj. hluboko pod průměrem EU ^[157]. Praha není v situaci španělských měst potýkajících se až s 35% nezaměstnaností mladých vysokoškoláků, avšak absolventi českých, potažmo pražských vysokých škol nedokáží nasycit poptávku po vysoce kvalifikované pracovní síle. Tento fakt není způsoben nedostatečným počtem absolventů, ale jejich kvalitou. Praha nedostatečně využívá svého potenciálu ke zprostředkování spolupráce mezi akademickým a podnikatelským sektorem (i přes rostoucí tendence), což se projevuje např. v nízké účasti mládeže na pracovní síle formou brigád, stáží a polovičních pracovních úvazků.

Vysoká koncentrace nejen vysokých škol, ale i dalších vědecko-výzkumných subjektů na území města představuje jeden z hlavních potenciálů. Přestože Praha disponuje bohatým inovačním systémem, stále existují rezervy nejen ve spolupráci města s vědecko-výzkumnými subjekty pro městské projekty, ale i s jeho samotnou prezentací ve světě. Praha není vnímána jako centrum vzdělání a inovací, tedy skrze atributy, jež historicky vždy patřily mezi silné stránky města. Právě umocňování silných stránek a potenciálů, kterými Praha reálně disponuje, a jejich následná prezentace v rámci městského marketingu, může sloužit jako efektivní nástroj k přilákání nových investic a kapitálu. Mezi tyto silné stránky a potenciály tak nepatří pouze historické dědictví či architektura (tedy nositelé aktuální značky Prahy), ale i poměrně levná kvalifikovaná pracovní síla, výhodná geografická poloha, či historicky výsadní postavení ve vybraných kreativních odvětvích (např. filmový průmysl, výtvarné umění, hudba).

Právě systematický rozvoj těchto vybraných kreativních odvětví s vysokou přidanou hodnotou představuje nejen významný ekonomický potenciál, ale zároveň potenciál marketingový, jehož následná konverze může vést k přílivu kapitálu do těchto odvětví, i k zvýšení turistické atraktivity.

- P-1.1** Komparativní výhoda v nabídce pracovní síly
- P-1.2** Koncentrace subjektů výzkumu, vývoje a inovací na území města
- P-1.3** Tvůrčí obyvatelé a silná koncentrace kulturních a kreativních průmyslů

[156] ČSÚ 2015: Zaměstnanost, nezaměstnanost, hl. m. Praha - časové řady, <https://www.czso.cz/csu/xa/zamestnanost-xa>
[157] Eurostat 2015: Unemployment statistics, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

Komparativní výhoda v nabídce pracovní síly

Praha má velký potenciál v rozvoji lidského kapitálu.

*V porovnání s hlavními konkurenty může nabízet
vzdělanou pracovní sílu za relativně nízké náklady.*

Při rozhodování nejen zahraničních investorů, zda budou investovat své prostředky na území vybraného města, hraje významnou úlohu především úroveň nákladů na materiální vstupy a práci. Jednou z komparativních výhod hlavního města Prahy je vzdělanost a kvalifikační úroveň jeho obyvatel. V kombinaci s nízkými pracovními náklady je tak Praha ve svém regionu schopna nabízet vysoce vzdělanou pracovní sílu.

Při posledním srovnání Price and Earnings prováděného švýcarskou bankou Union Bank of Switzerland (UBS) činila průměrná čistá mzda v Praze 25,1 % čisté průměrné mzdy v New Yorku, jež ve studii slouží jako referenční město. Jde jen o málo větší mzdové náklady než ve Varšavě, nicméně znatelně nižší mzdové náklady než ve Vídni a Berlíně ■ **TAB. P 1.** Praha v porovnání s referenčními městy má rovněž nejnižší procentuální podíl daní (daň z příjmu) a sociálního a zdravotního pojištění na hrubé průměrné mzdě ^[158]. Díky relativní politické stabilitě Prahy, potažmo České republiky, dochází k poměrně konzervativním změnám ovlivňujícím výši mzdových nákladů, avšak i tak lze očekávat jejich postupné zvyšování a přibližování se průměru Evropské unie. Potenciální výhodou Prahy oproti třem výše zmíněným městům může být rovněž nejvyšší počet volných dnů (dovolená + státní svátky) ^[159].

V kontextu České republiky lze Prahu logicky považovat za centrum vzdělanosti. V hlavním městě žije nejvíce lidí s vysokoškolským vzděláním (22,5 %), tedy o více než 10 % než je celorepublikový podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel (10,7 %) ^[160]. České vysoké školy se neumísťují v mezinárodních porovnáních na předních místech ^[161], v kombinaci s výše zmíněnými nízkými náklady na práci lze však i vzdělání považovat za pražskou komparativní výhodu a rovněž oblast, která pro město skýtá významný potenciál. České vysoké školství stále ještě může těžit z historicky dobré pověsti především technických oborů, jejichž absolventi mají potenciál uplatnit se jak ve výrobních podnicích, tak v oborech orientovaných na vědu a výzkum.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Nízké pracovní náklady
- Vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v populaci
- Historicky kvalitní pověst pražského vysokého školství v čele s technickými obory

TAB. P 1 / POROVNÁNÍ CELKOVÝCH PRŮMĚRNÝCH NÁKLADŮ NA PRÁCI DLE STUDIE PRICE AND EARNINGS

[ZDROJ: Union Bank of Switzerland 2012]

MĚSTO	CELKOVÉ PRŮMĚRNÉ NÁKLADY NA PRÁCI (VČETNĚ DANÍ A POJIŠTĚNÍ) V PROCENTECH VŮČI SROVNÁVACÍ ZÁKLADNĚ (NEW YORK)	PODÍL DANÍ A SOC. A ZDRAV. POJIŠTĚNÍ NA HRUBÉ PRŮMĚRNÉ MZDĚ (V%)
Curych	118,2	21
New York	100	22
Vídeň	97,2	30
Berlín	96	30
Praha	29,4	20
Varšava	23	29

[158] Pro zaměstnavatele jsou důležité celkové náklady na práci, zdanění práce v ČR činí celkem přes 40 %, v Německu ještě více, téměř 50 %. V ČR je k hrubé mzdě nutno připočítat ještě 34 %. Oproti tomu v USA je celkové zdanění práce mezi 27 až 35 % dle výše příjmu (v průměru okolo 30 %).

[159] Union Bank of Switzerland 2012: Price and Earnings, Zurich, http://www.ubs.com/global/en/wealth_management/wealth_management_research/prices_earnings.html

[160] ČSÚ: SLDB 2011, http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/predbezne_vysledky_scitani_lidu_domu_a_bytu_2011

[161] Dle QS World University Rankings 2014 se mezi prvními 500 vysokými školami umístily pouze 2 pražské vysoké školy – Univerzita Karlova a České vysoké učení technické.

Koncentrace subjektů výzkumu, vývoje a inovací na území města

Praha má díky diverzifikovanému a početnému inovačnímu systému výrazný potenciál stát se městem, v němž výzkum, vývoj a inovace hrají významnou roli pro ekonomický rozvoj a mezinárodní konkurenceschopnost.

Z hlediska koncentrace institucí provádějících výzkum, vývoj a inovace (VVI) je Praha jednoznačným centrem vědecko-výzkumných aktivit nejen v České republice, ale ve střední Evropě.

Inovační ekosystém Prahy se zároveň vyznačuje velkou diverzitou subjektů. Jak ukazuje **■ TAB. P 2**, na území hl. m. Prahy se nachází velký počet vysokých škol, veřejných výzkumných institucí (mezi nimi jsou nejvýznamnější pracoviště Akademie věd) a vysoký je v rámci ČR i počet privátních výzkumných ústavů a inovačních podniků (od mikropodniků po výzkumná centra globálních podniků, jako je Sanofi aventis, Microsoft, Siemens apod.).

Podobně jako je pražský inovační systém diverzifikovaný z hlediska formy subjektů, je diverzifikovaný i z hlediska výzkumného zaměření. Výzkumné organizace a inovační podniky v Praze pokrývají výzkum všech vybraných progresivních technologií odvětví **■ TAB. P 3**. Potenciál vědy, výzkumu a inovací (VVI) v Praze podrobně ilustruje analytická část Regionální inovační strategie Prahy ^[162].

Výše popsaná diverzita a relativně silná pozice Prahy jako inovačního centra v rámci nových členských států EU 28 znamená pro město významný a využitelný potenciál pro ekonomický růst a pro posílení pozice Prahy v globální hospodářské soutěži. Diverzifikovaný inovační systém má význam rovněž z hlediska zvýšení atraktivity Prahy pro zahraniční studenty a vědce, tedy zvýšení internacionalizace pražských výzkumných organizací a dosahování excelence na poli VVI.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Národní centrum vzdělaností (5 velkých veřejných vysokých škol)
- Národní i soukromá výzkumná centra, malé i velké inovační podniky
- Vysoký podíl zaměstnanců výzkumu a vývoje na ekonomicky aktivním obyvatelstvu
- Diverzita oborů, jejich zaměření a jimi vytvářený potenciál kvalifikované pracovní síly

TAB. P 2 / POČET ORGANIZACÍ VÝZKUMU A VÝVOJE PODLE ZDROJE, RESP. DRUHU ORGANIZACE

[ZDROJ: IPR Praha 2015: Výzkum, vývoj a inovace – Analýza regionálních dat]

UKAZATEL	POČET SUBJEKTŮ ZASTOUPENÍ PRAHY V %		ZASTOUPENÍ PRAHY V %
	PRAHA	ČESKÁ REPUBLIKA	
Organizace s výzkumem a vývojem jako hlavní činností dle RES celkem	510	1 656	30,8
z toho subjekty s 10 a více zaměstanci	41	123	33,3
Organizace evidované v databázi Technologický profil ČR celkem	773	3 112	24,8
z toho inovační firmy	495	2 486	19,9
z toho ostatní organizace	152	395	38,5
Veřejné výzkumné instituce	50	75	66,7
Vysoké školy	33	72	45,8
Vědeckotechnologické parky	3	48	6,3
Významné nemocnice (z toho fakultní)	14 (3 fakultní)	(9 fakultních)	-
Pracoviště výzkumu a vývoje dle ČSÚ	683	2 768	24,7

TAB. P 3 / OBORY ČINNOSTI VYBRANÝCH TYPŮ ORGANIZACÍ EVIDOVANÝCH V DATABÁZI TECHNOLOGICKÝ PROFIL ČR V PRAZE A ČESKÉ REPUBLICE

[ZDROJ: IPR Praha 2015: Výzkum, vývoj a inovace – Analýza regionálních dat]

TYP ORGANIZACE	PRAHA	ČESKÁ REPUBLIKA	PODÍL PRAHY V %
Informační a telekomunikační technologie	134	385	34,8
Mikroelektronika	42	151	27,8
Řízení	48	173	27,7
Medicína a zdravotnictví	23	85	27,1
Energetika	48	178	27,0
Dopravní a logistické systémy a pohony	47	175	26,9
Zařízení pro ochranu životního prostředí	58	223	26,0
Biotechnologie	27	110	24,5
Měřicí a regulační technika	50	228	21,9
Laserové technologie	8	39	20,5
Fotonika	5	27	18,5
Mikrosystémy	7	38	18,4
Nové materiály	34	252	13,5
Nanotechnologie	2	21	9,5

Tvůrčí obyvatelé a silná koncentrace kulturních a kreativních průmyslů

Praha se širokou sítí kulturních institucí, uměleckých škol a jedinečným geniem loci nabízí výjimečné zázemí pro kulturní a kreativní průmysly. Jejich vzrůstající význam na globální úrovni pro ekonomiku města a tvorbu pracovních míst s vysokou přidanou hodnotou může přispět k celkové kvalitě života ve městě a budování značky Praha.

Kulturní a kreativní průmysly spoluvytvářejí ideální podmínky pro vyspělou městskou znalostní ekonomiku. Základem těchto odvětví je individuální lidská kreativita, lidské dovednosti a talent. Tato odvětví mají potenciál vytvářet bohatství a pracovní místa zejména prostřednictvím využití duševního vlastnictví [163].

Radíme mezi ně odvětví, jako je film a hudba, televize, rozhlas, ale i videohry a design, architekturu nebo reklamu. Odvětví kreativních průmyslů (při uplatnění širšího vymezení) se spolu s kulturními průmysly podílejí na hrubé přidané hodnotě Prahy přibližně z 10 % [164]. Kulturní a kreativní průmysly tedy přispívají pražské ekonomice více než zpracovatelský průmysl nebo stavebnictví ■ obr. P 1.

I když Praze chybí detailnější analýza kulturních a kreativních průmyslů, dá se očekávat, že jejich význam v nové ekonomice města bude dále sílit. V ekonomice celé Evropské unie se podíl kulturních a kreativních odvětví zvýšil z 2,6 % v roce 2003 na 4,5 % v roce 2008 [165]. Přitom podíl těchto odvětví je v postindustriálních městských ekonomikách mnohem významnější a pohybuje se mezi 8 až 13 % celkové zaměstnanosti [166]. Tato odvětví těží z přítomnosti robustního institucionálního zázemí Prahy v umění a kultuře, jako jsou národní, regionální a městské kulturní a umělecké instituce a umělecké vysoké školy, které začínajícím tvůrcům poskytují platformu pro výměnu zkušeností a navázání pracovních vazeb.

Kulturní a kreativní průmysly jsou navzájem silně provázané, takže silný potenciál v jednom odvětví, například hudbě, se projeví i v odvětvích filmu nebo reklamy. K veřejným institucím se za poslední dvě dekády přidala velká skupina soukromých uměleckých iniciativ (např. umělecké rezidence nebo soukromé galerie). Praha jako národní a do značné míry i středoevropské ekonomické centrum je důležitým centrem reklamy a návazných kreativních odvětví (grafický design, video). Rozsáhlý cestovní ruch dává prostor pro další rozvoj odvětví, jako je design či móda.

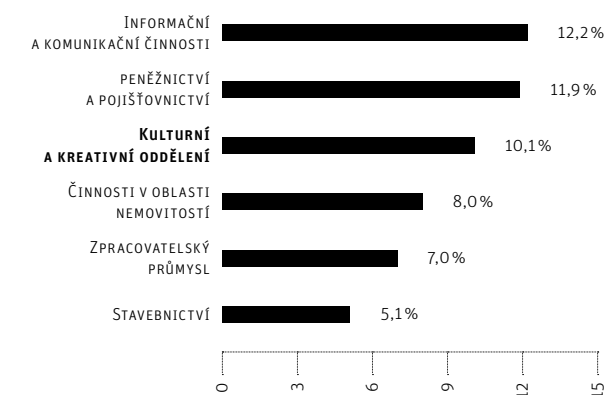
V porovnání s ostatními městy regionu je v Praze velmi dlouhá tradice filmového průmyslu, který má celosvětově velmi dobrou pověst. Velmi dobré technické zázemí a rozvinuté školství dává potenciál k dalšímu rozvoji tohoto sektoru, na který je navázáno mnoho dalších kreativních průmyslů (design, hudba, móda, architektura) a uměleckých činností.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Vysoké procento profesionálů, kteří pracují v kulturních a kreativních odvětvích
- Koncentrace uměleckých škol evropského významu (VŠUP, AMU)
- Významná tradice filmového průmyslu a dobré jméno českých filmařů ve světě
- Posilující odvětví videoher srovnatelné se světovou špičkou
- Povědomí o české hudbě ve světě
- Zavedené národní a městské kulturní instituce poskytující zázemí a stabilitu pro zaměstnance v kulturních a kreativních odvětvích (filharmonie, televize, galerie, vysoké školy)

OBR. P 1 / PODÍL KULTURNÍCH, KREATIVNÍCH A JINÝCH VYBRANÝCH ODVĚTVÍ NA PŘIDANÉ HODNOTĚ V %, ROK 2012 (V BĚŽNÝCH CENÁCH)

[ZDROJ: IPR Praha, ČSÚ]

OBR. P 2 / ROZMÍSTĚNÍ AKTIVNÍCH EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ PŮSOBÍCÍCH V ODVĚTVÍ KULTURNÍCH PRŮMYSLŮ

[ZDROJ: IPR Praha, 2014]

[163] Cikánek M. 2009: Kreativní průmysly, příležitosti pro novou ekonomiku, Institut umění – Divadelní ústav, s. 47

[164] ÚRM Praha - Němec M. 2013: Význam kulturních a kreativních průmyslů v Evropské unii, České republice a hl. m. Praze

[165] Údaj pro 2003: KEA, 2006: The Economy of Culture in Europe; Údaj pro rok 2008: TERA Consultants, 2010: Building a digital Economy: the importance of saving jobs in the EU's creative industries

[166] Creative Metropolises 2010: Situational analysis of 11 cities, Final report, www.creativemetropolises.eu

Potenciál využití kvalitní dopravní a technické infrastruktury

Potenciál infrastruktury je v dalším rozvoji systémů veřejné dopravy, zejména kolejové, a v multimodálním přístupu k řešení dopravy nabízejícím nová atraktivní spojení. Systém zásobování elektrickou energií a teplem a elektronické komunikace jsou v Praze na vysoké technologické úrovni.

Praha má díky své morfologii poměrně složitou dopravní situaci, která je do značné míry utvářena bariérami fyzického prostředí, jež historicky formovaly hlavní silniční a uliční síť v pražské kotlině. Přesto se během posledních 25 let podařilo s velkými investičními zatížením rozpočtu města alespoň částečně vybudovat podstatnou část páteřní dopravní infrastruktury v Praze. Ta v současnosti vytváří velmi významný potenciál pro další snížení dopravního zatížení kompaktního města a rezidenčních oblastí i regulaci dopravy, zejména za předpokladu zvyšování atraktivity užívání městské veřejné dopravy – promyšleným a účinným rozvojem sítě metra a tramvajových tratí a preferencí povrchové veřejné dopravy v uličním provozu. Rizikem je omezená investiční kapacita města v příštím desetiletí, která limituje dokončení systému dopravní infrastruktury tak, aby již vynaložené investice přinesly efekt. Na druhou stranu skýtá potenciál v důslednějším posouzení velkého množství projektů z hlediska jejich přínosů a priorit a následně v přehodnocení podoby vybraných projektů a tedy i jejich možné zlevnění a dostupnost.

Veřejná doprava a její hustá síť s vysokou mírou využívání je v porovnání s dalšími evropskými městy poměrně kvalitní a finančně dostupná. Postupné dokončování dalších parkovišť typu P+R (spolu s K+R a B+R) umožní dále zvyšovat atraktivitu kombinovaného způsobu dopravy, tím i snižovat zatížení centrálních městských částí individuální automobilovou dopravou. Velký potenciál představuje rozvoj cyklistické dopravy – zejména v kombinaci s využitím B+R parkovišť u zastávek kolejové dopravy (vlaků a metra). K úvaze je využití Vltavy pro rozvoj dalších alternativních rekreačních nebo pravidelných dopravních vazeb. Využití vybudované sítě nadřazených komunikací také pro veřejnou dopravu dále může vytvořit nová atraktivní spojení. Město také disponuje historicky vytvořenou velmi hustou sítí železničních tratí, jejíž potenciál nebyl zatím zcela využit, zejména v rámci Pražské integrované dopravy pro rozvinutí systému tzv. S-bahnu. Kromě osobní dopravy je potenciál železnice i v oblasti zásobování města a jako základ pro stavební logistiku při přestavbě rozsáhlých transformačních území.

Systém elektronických komunikací kapacitně pokrývá současné i výhledové požadavky obyvatelstva a podnikatelské sféry. Trend vývoje je v souladu s očekáváním Českého telekomunikačního úřadu i s trendem v jiných zemích EU, kde také dochází k rozvoji optických přístupových sítí.

Energetická infrastruktura je na vysoké technické úrovni, kdy jednotlivé systémy umí pružně reagovat na poptávku obyvatel a firem. Jde o čisté energie bez významného zdroje znečištění, které jsou umístěny mimo území hlavního města. Energeticky úsporná opatření a projekty využívající alternativní (především obnovitelné) zdroje energií jsou současnou evropskou i státní prioritou a rozvoj této oblasti je velmi dynamický.

- PP-2.1** Dobře založený systém veřejné dopravy s vysokou mírou využívání
- PP-2.2** Příznivé podmínky pro redukci automobilové dopravy v místní uliční síti
- PP-2.3** Dobrá dostupnost sítí elektronických komunikací a vysoký stupeň kolektizace v centrální části města
- PP-2.4** Vysoká technická úroveň energetické infrastruktury s příznivým vlivem na životní prostředí

Dobře založený systém veřejné dopravy s vysokou mírou využívání

Díky husté a frekventované síti integrované veřejné dopravy si Praha udržuje výborné postavení mezi evropskými městy v podílu cest vykonaných veřejnou dopravou. Veřejná doprava v Praze je dostupná, kvalitní a oblíbená a disponuje dalším rozvojovým potenciálem.

Systém pražské veřejné dopravy lze považovat za dobře založený, i když se stále potýká s některými problémy, které by bylo potřeba k optimálnímu fungování vyřešit [167]. Pražská integrovaná doprava je v současné době provozována až do vzdálenosti zhruba 35 km od hranic Prahy, čímž zahrnuje také významnou část území regionu Střední Čechy (cca 300 obcí). Součástí systému je městská hromadná doprava (metro, tramvaje, autobusy, lanová dráha a říční přívozy), příměstská železnice, příměstské autobusy a navazující systém záchytných parkovišť P+R (park & ride), systém úschovy jízdních kol B+R (bike & ride) a systém míst pro zastavení K+R (kiss & ride). Významný podíl na dopravním výkonu v rámci integrované veřejné dopravy mají kolejové druhy dopravy (přes 70 %, ■ **OBR. P 3**). I v porovnání s vybranými evropskými městy je v tomto ohledu Praha na špičce [168]. Pozitivním faktorem je všeobecná kvalita kolejové dopravy – spolehlivé metro, tradiční tramvaje a potenciál představuje také hustá síť železničních tratí.

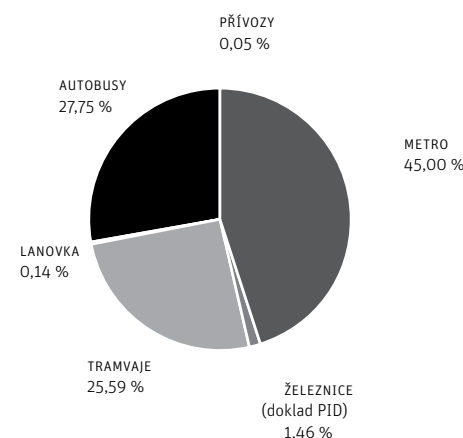
Městská veřejná doprava ročně přepraví cca 1,2 mld. cestujících. Tímto způsobem charakterizovaná oblíbenost u cestujících patří k absolutní špičce mezi středoevropskými městy a je potěšitelné, že se v Praze daří udržovat tradice využívání veřejné dopravy obyvateli i návštěvníky města. O tom svědčí i výsledky průzkumů dopravního chování obyvatel, které byly prováděny v letech 2005–2007. Z nich vyplývá, že celkový „modal split“ neboli podíl veřejné dopravy vůči automobilové dopravě na všech vykonaných cestách v metropoli se udržuje na velmi příznivých cca 63 % ■ **OBR. P 4**. Pokud bychom brali v potaz pouze cesty obyvatel hl. m. Prahy bez vnějších cest do Prahy, pak by poměr byl ještě vyšší. K uvedené vysoké míře využívání veřejné dopravy v Praze významně přispívá relativně výhodné jízdné (zejména dlouhodobé předplatné), které město udržuje tím, že z rozpočtu dotuje zhruba tři čtvrtiny nákladů na provoz městské veřejné dopravy.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Příznivý podíl veřejné dopravy na celkovém dopravním výkonu
- Relativně ekonomicky dobře přístupná veřejná doprava (relativně výhodné jízdné)
- Významný podíl kolejových druhů dopravy na dopravním výkonu v rámci integrované veřejné dopravy a jejich vysoká kvalita
- Příznivá časová dostupnost centra Prahy systémem metra a železniční dopravou
- Rozvojové možnosti města v přímé vazbě (docházkové vzdálenosti) na stávající stanice metra (Karlín, Holešovice-Bubny, Smíchov, Opatov, Letňany, Vysočany)

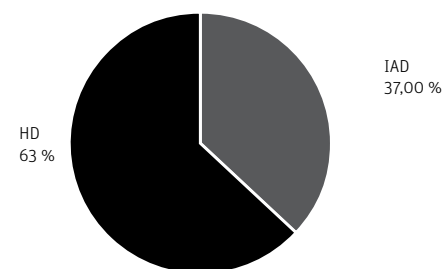
OBR. P 3 / PODÍL PŘEPRAVENÝCH CESTUJÍCÍCH V PID NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY ZA ROK 2013 DLE PROSTŘEDKU

[ZDROJ: IPR Praha 2014, TSK]

OBR. P 4 / CELKOVÁ DĚLBA PŘEPRAVNÍ PRÁCE MEZI MHD A IAD NA ÚZEMÍ PRAHY – VŠECHNY CESTY MOTOROVOU DOPRAVOU

[ZDROJ: ÚRM Praha 2005–2007: Dopravní průzkumy a průzkumy chování obyvatel]

[167] viz také PR6.4 a PR8.3
 [168] ÚRM Praha 2011: Porovnání Prahy se středoevropskými městy

Příznivé podmínky pro redukci automobilové dopravy v místní uliční síti

Existující síť hlavních komunikací spolu s dobrým systémem veřejné dopravy a možnostmi organizace a regulace dávají předpoklady pro snižování zátěže v místní uliční síti. Zároveň tento potenciál posiluje rostoucí obliba příměstské železnice a cyklistické dopravy ve městě.

Velké dopravní stavby v Praze bývají často terčem kritiky pro jejich ekonomickou náročnost a dopady na městské prostředí. Na druhou stranu přinášejí efekty ve snížení zátěže od zbytné dopravy v uliční síti a potenciál pro rehabilitaci uličních profilů a regulaci dopravy. Příkladem z nedávné doby je otevření jižní části Pražského okruhu mezi Slivencem a dálnicí D1, kdy došlo k přesunu nákladní a části tranzitní dopravy z Městského okruhu (Jižní spojky). I když narostlo celkové zatížení, zvýšila se jeho plynulost a propustnost. Uvolněním kapacity na Městském okruhu došlo k částečnému snížení zátěže i na magistrále, které však nebylo využito pro úpravy uličního prostoru.

Ke snižování intenzity dopravy na místní síti přispívá i rozvoj veřejné dopravy. Zde má potenciál především železniční doprava, jejíž úloha v rámci PID nabývá na významu, a to v oblasti příměstské dopravy ■ **obr. P 5**. Jelikož většina cest do Prahy se v současné době odehrává na silniční síti, je železnice v kombinaci s parkovišti P+R jedním z nástrojů pro příznivé ovlivnění dělby přepravní práce. A právě nevyužitá zbytná pozemky u železničních stanic v regionu vytvářejí potenciál pro realizaci P+R přímo v regionu ■ **obr. P 6**.

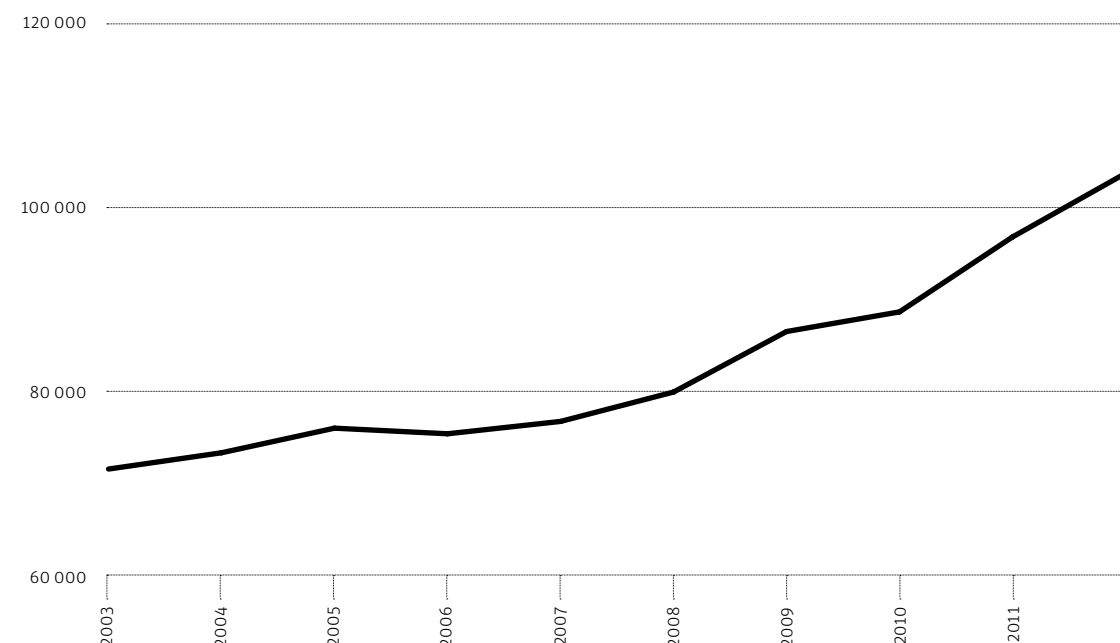
Není bez zajímavosti, že zároveň roste obliba jízdy na kole pro cesty za prací, přestože podmínky v Praze jsou relativně obtížné zejména kvůli kopcovitému terénu.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Existující síť hlavních komunikací založená s cílem snižovat negativní vlivy individuální automobilové dopravy na obytnou zástavbu
- Využití sítě hlavních komunikací i pro veřejnou autobusovou dopravu
- Již zavedený systém organizace a zpoplatnění parkování a zóny zákazu vjezdu nákladních vozidel
- Růst zájmu o cyklistickou dopravu
- Rostoucí význam a atraktivita Pražské integrované dopravy (PID) především železnice v rámci integrovaného dopravního systému v Praze

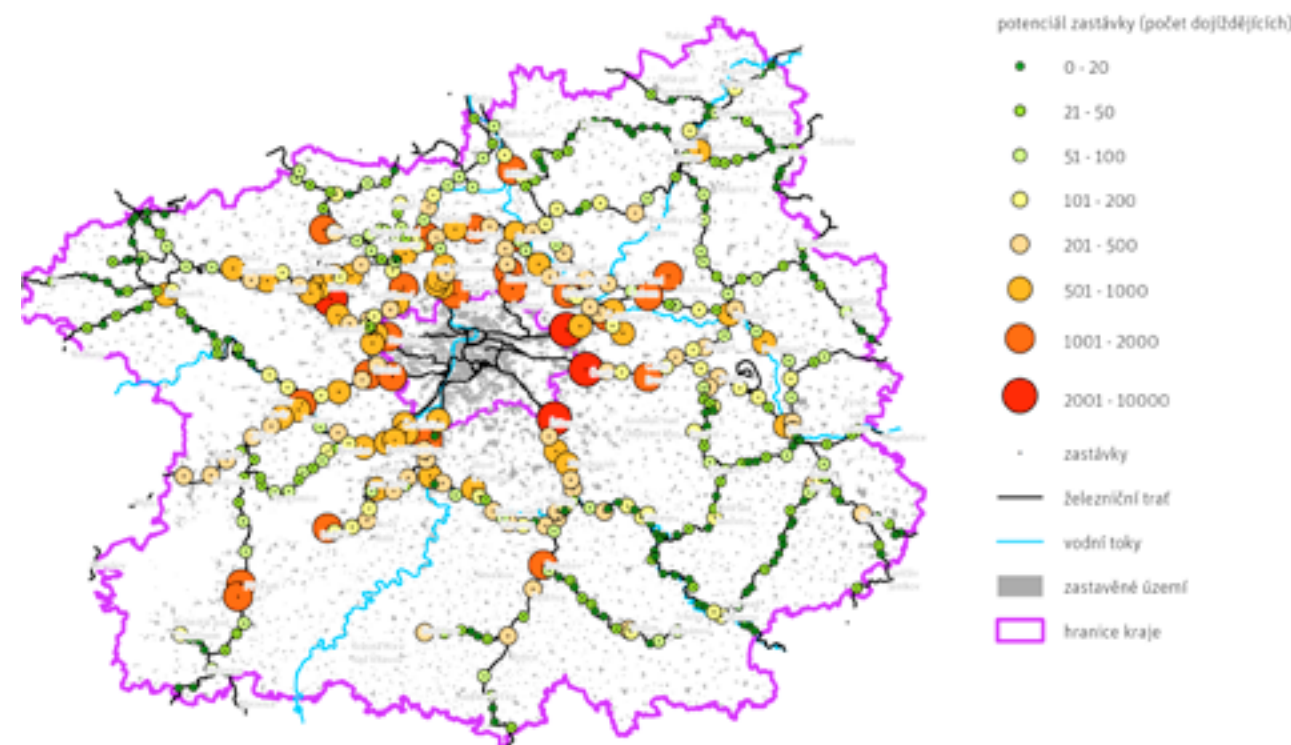
OB. P 5 / POČET PŘEPRAVENÝCH OSOB VLAKY PID NA ÚZEMÍ PRAHY

[ZDROJ: TSK: Ročenka dopravy Praha 2012]

OB. P 6 / POTENCIÁL ŽELEZNIČNÍCH ZASTÁVEK, DOJEZDOVÁ VZDÁLENOST AUTOMOBILEM 6 KM

[ZDROJ: IPR Praha, ČSÚ, ČÚZK]

Dobrá dostupnost sítí elektronických komunikací a vysoký stupeň kolektORIZACE v centrální části města

Kapacita systému elektronických komunikací pokrývá současné i výhledové požadavky města. Nové digitální technologie umožňují koncentrovat do společných sítí vyšší kapacitu služeb.

Systém elektronických komunikací svojí kapacitou pokrývá současné i výhledové požadavky obyvatelstva a podnikatelské sféry. Na území města je vybudována kvalitní infrastruktura pro přenos informací, území je hustě pokryto pevnými i bezdrátovými sítěmi. Nové digitální technologie umožňují koncentrovat do společných elektronických komunikačních sítí (optických i bezdrátových) vyšší kapacitu tradičních a nových služeb, tj. hlasové, datové, textové i multimediální služby. Na území města tyto služby poskytuje řada organizací, což vytváří nezbytnou konkurenci a tím rozšiřování nabídky služeb elektronických komunikací. Podíl domácností s připojením na vysokorychlostní internet (prostřednictvím technologií FTTx – přístupové optické sítě, mobilním připojením, xDSL, CATV) se od roku 2008 lineárně zvyšuje a v roce 2012 bylo v hlavním městě k vysokorychlostnímu internetu připojeno 68 % domácností [169].

Předpokládá se, že nadále budou růst FTTx přístupy a přístupy v mobilních sítích, tento vývoj je v souladu s očekáváním Českého telekomunikačního úřadu i s trendem v jiných zemích EU, kde také dochází k rozvoji optických přístupových sítí.

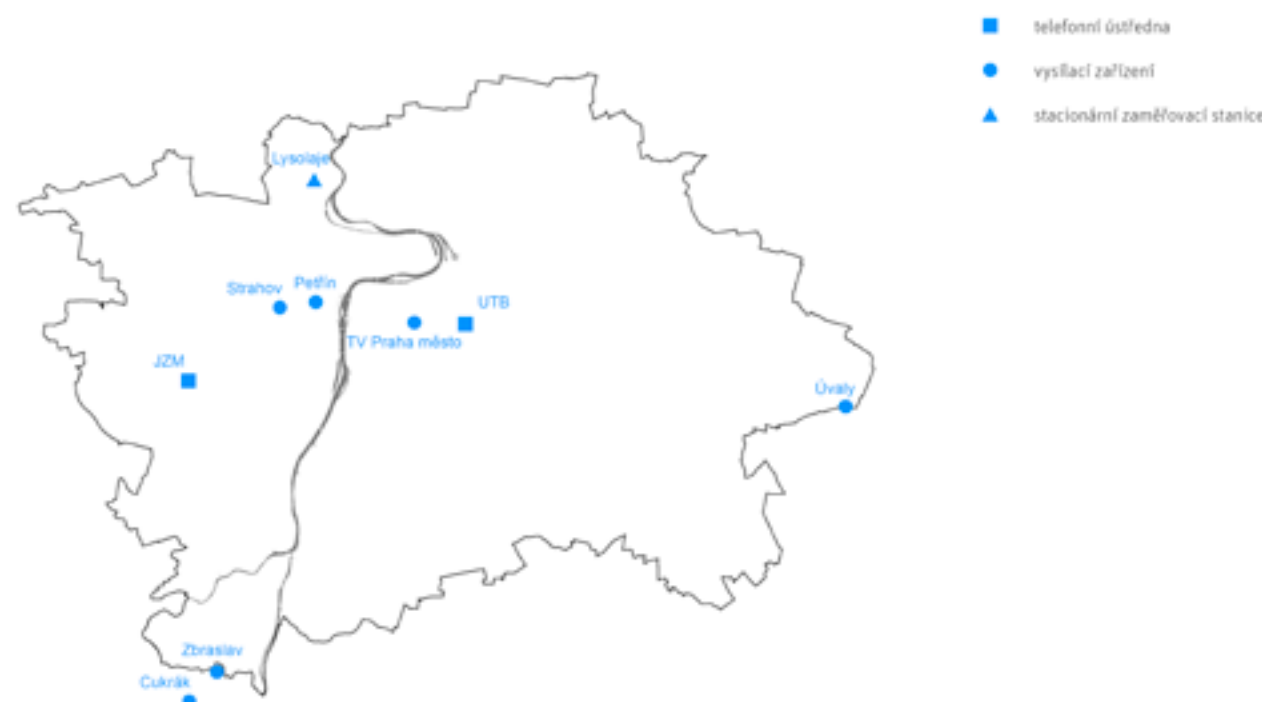
Pro údržbu a modernizaci sítí je příznivá také skutečnost, že podstatná část významných sítí v celoměstském centru a na některých sídlištích je uložena v kolektorech. Existence kolektorů v centru města se významně projevuje snížením nároků na umístění sítí technické infrastruktury ve veřejném prostoru. Z hlediska rozsahu vybudovaných kolektorů v centrálních částech srovnávaných měst, jako je Berlín či Mnichov, je porovnatelná, avšak z hlediska technologického provedení, jištění, zabezpečení kolektorů je hl. m. Praha na přední příčce v Evropě.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Systém elektronických komunikací svojí kapacitou pokrývá současné i výhledové požadavky obyvatelstva a podnikatelské sféry
- Vysoký stupeň kolektORIZACE sítí v centru a v sídlištní zástavbě

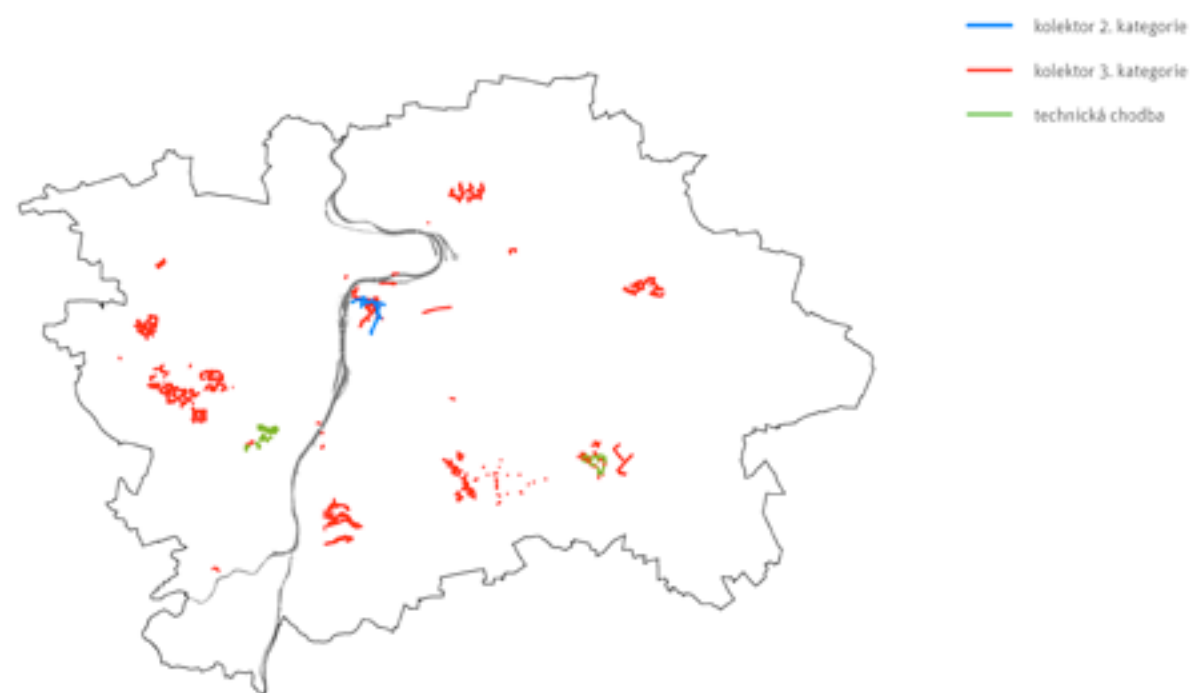
OBR. P 7 / VÝZNAMNÉ OBJEKTY ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha, České radiokomunikace, a. s., Telefónica Czech Republic, a. s., Český telekomunikační úřad]

OBR. P 8 / SCHÉMA KOLEKTOROVÉ SÍTĚ V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha, Kolektory Praha, a. s.]

Vysoká technická úroveň energetické infrastruktury s příznivým vlivem na životní prostředí

V Praze je vysoký podíl domácností napojených na energetická média přijatelná pro životní prostředí. Systém zásobování elektrickou energií, zemním plynem a teplem ze systému centrálního zásobování teplem je v Praze na velmi vysoké technologické úrovni. V tomto směru se hl. m. Praha řadí k předním evropským metropolím. Úroveň infrastruktury ve městě umožňuje implementaci BAT (Best Available Techniques).

Systém zásobování elektrickou energií ■ **OBR. P 9** plně pokrývá celé území hlavního města, plynofikace ■ **OBR. P 10** se dokončuje už i ve vnějším pásmu města a v pravobřežní části města existuje rozvinutý a konkurenceschopný systém centrálního zásobování teplem ■ **OBR. P 11** se základním zdrojem mimo území Prahy (Elektrárna Mělník). Pro případ dočasných a nepředvídatelných okolností, kdy by základní energetické zdroje byly vyřazeny z provozu, jsou systémy zásobování elektrickou energií a plynem zokruhovány a systém zásobování teplem doplněn vykrývacími a špičkovými zdroji, které jsou okamžitě schopné základní zdroj zastoupit.

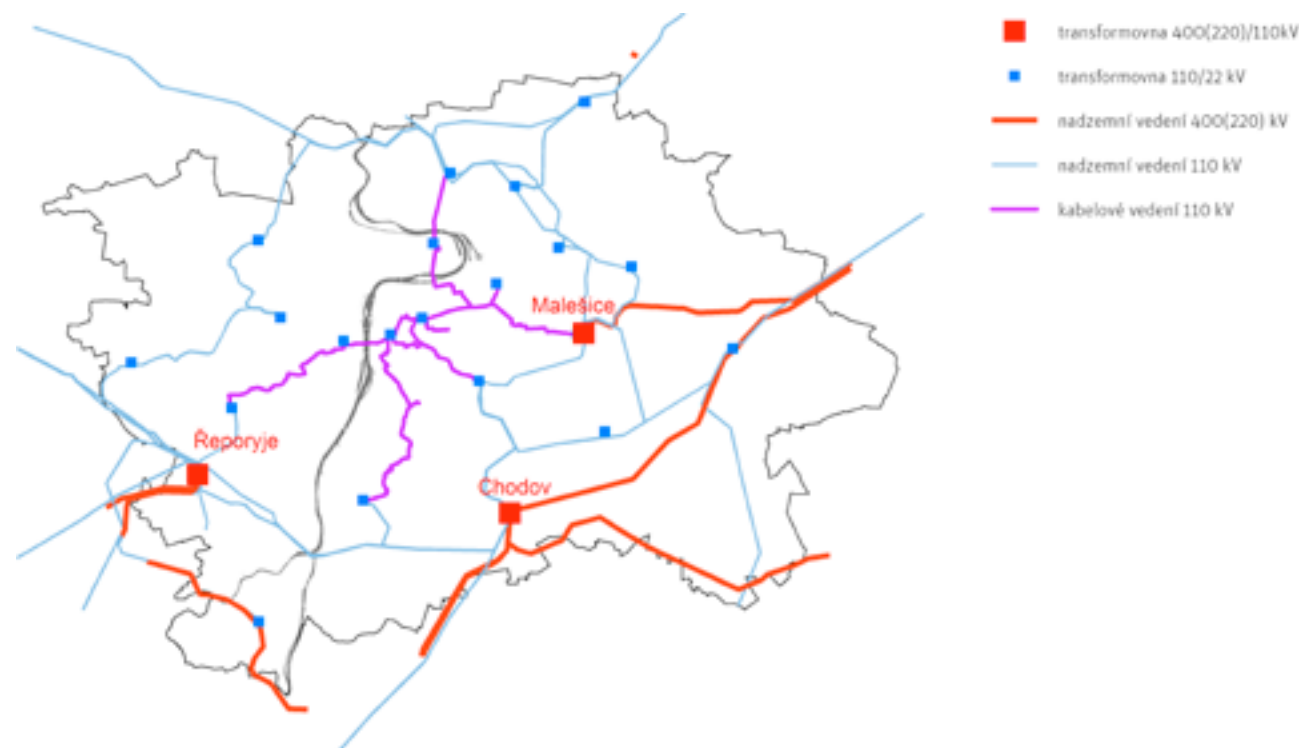
Hlavní město zároveň dotuje přeměnu topných systémů a využití obnovitelných zdrojů energie pomocí programu Čistá energie Praha. Současně jsou k dispozici prostředky na podporu snižování energetické náročnosti budov z programu Nová zelená úsporám. Cílem poskytovaných dotací je motivační působení na vlastníky či nájemce bytů k přeměně původních topných systémů (zejména na tuhá paliva) na ekologická topná média a využití obnovitelných zdrojů energie. Od roku 2007 se daří naplňovat jeden z prioritních úkolů dotačního programu, a to podporu využití obnovitelných zdrojů energie [170]. V roce 2012 činila podpora obnovitelných zdrojů energie více než padesát procent vyplacených dotací. Prakticky u všech energetických médií jde o čisté energie bez významného zdroje znečištění, které jsou umístěny mimo území hlavního města. Zároveň tyto systémy umí pružně reagovat na poptávku obyvatel a firem. Energeticky úsporná opatření a projekty využívající alternativní (především obnovitelné) zdroje energií jsou současnou evropskou i státní prioritou a rozvoj této oblasti je velmi dynamický. Výsledkem je dlouhodobé snižování emisí ze stacionárních zdrojů znečištění [171].

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Vysoká technická úroveň a spolehlivost systémů zásobování elektrickou energií a zásobování plynem
- Rozvinutý, konkurenceschopný a spolehlivý systém centrálního zásobování teplem v pravobřežní části města se základním zdrojem mimo území Prahy (Elektrárna Mělník)
- Vysoký podíl domácností napojených na energetická média přijatelná pro životní prostředí – na zemní plyn ze sítě a systémy centrálního zásobování teplem
- Dotace města na přeměnu topných systémů a využití obnovitelných zdrojů energie

OBR. P 9 / ZÁSBOVÁNÍ ELEKTRICKOU ENERGIÍ + SÍTĚ VVN V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha, ČEPS, a. s., ČEZ Distribuce, a. s., PREdistribuce, a. s.]

OBR. P 10 / SCHÉMA PLYNOVODNÍCH SÍTÍ V PRAZE

[ZDROJ: IPR Praha, Pražská plynárenská Distribuce, a. s., Net4Gas, s. r. o., GasNet, s. r. o.]

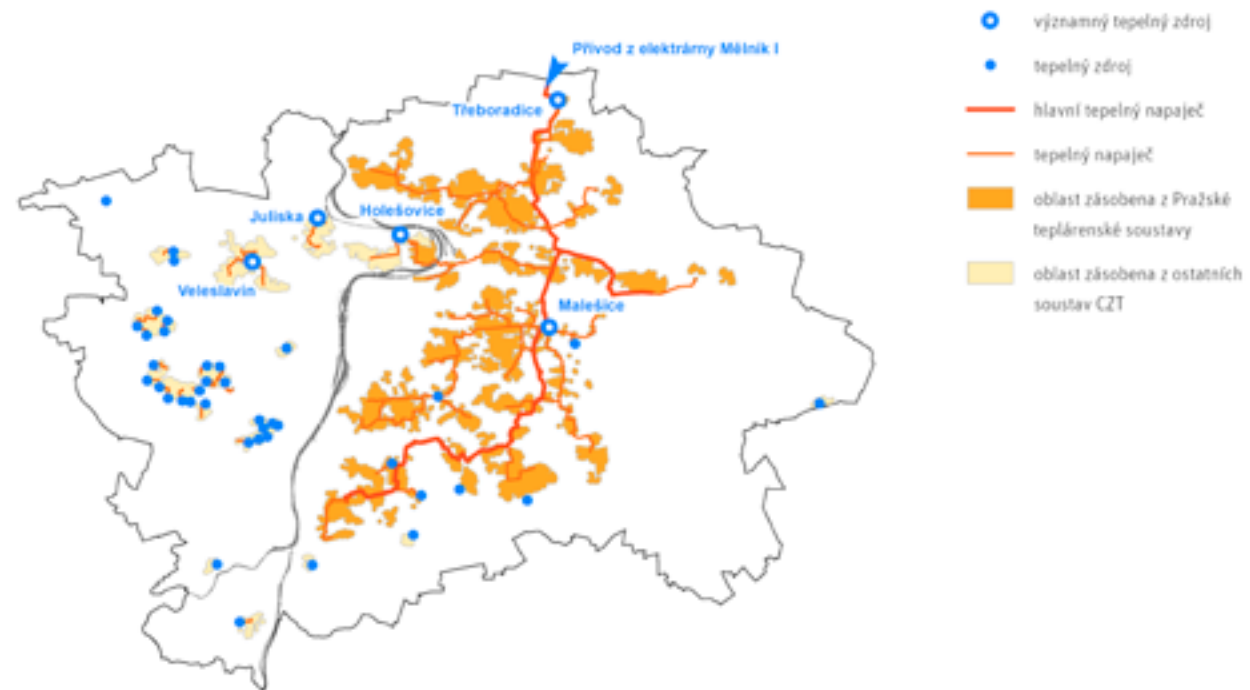
[170] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2014

[171] ATEM: Modelové hodnocení kvality ovzduší v Praze – aktualizace 2012

OBR. P 11: TEPelnÉ SÍTĚ A ZDROJE TEPLA V PRAZE

[ZDROJ: IPR PRAHA, PRAŽSKÁ TEPLÁRENSKÁ, A. S., LETIŠTĚ VÁCLAVA HAVLA PRAHA, A. S.]

Potenciál pro aktivní občanskou společnost

Praha má v celorepublikovém porovnání výsadní postavení z hlediska vysoké koncentrace institucí, aktérů a aktivit v oblasti kultury a umění. V Praze trvale žije množství kreativních lidí. Kultura v Praze se ve srovnání se zbytkem ČR těší relativně vysoké finanční podpoře. Potenciál se rovněž skrývá v podobě rychle se vyvíjejícího občanského a kulturního sektoru.

Praha je stejně jako jiná hlavní města v Evropě přirozeným centrem kultury a společenského života celostátního významu, ve kterém existuje velká koncentrace institucí i akcí a aktivit v oblasti kultury a umění. V Praze se nacházejí tradiční vysoce kvalitní kulturní instituce zřizované městem i státem, hlavní město je sídlem oborových a zastřešujících organizací se silným vlivem na dění na národní úrovni, ale také řady uměleckých a humanitních středních a vysokých škol, které produkují množství absolventů, z nichž se mnozí zde trvale usídlují. Praha se dále vyznačuje vysokým počtem nezávislých kulturních organizací, subjektů a projektů. Město poskytuje podporu, která svou výší přesahuje podporu Ministerstva kultury, a snaží se finančně podporovat i některé inovativní a menšinové projekty. V Praze se zároveň odehrává množství festivalů, a to jak těch tradičních, tak i těch sledujících aktuální trendy ve všech uměleckých žánrech.

Právě těmito v celorepublikovém porovnání Praha přirozeně přitahuje podstatně příznivějšími podmínkami talentované a kreativní lidi z celé ČR i ze zahraničí. Díky tomu je pracovní trh v Praze dynamický a má kreativní potenciál ^[172]. Tito kreativní a tvůrčí obyvatelé jsou silně motivováni k realizaci kulturních a uměleckých aktivit, přičemž jejich specifickým je značná odolnost, nenáročnost a schopnost improvizace. Mnohé špičkové projekty a výkony se v Praze odehrávají s minimem finančních prostředků, často i bez institucionální či politické podpory a ve ztížených podmínkách turbulentního a málo stabilního institucionálního a politického prostředí. Rozvoj kultury a umění v nejširším slova smyslu představuje významný sociální, ale i ekonomický potenciál rozvoje města. V Praze nicméně stále existují značné rezervy z hlediska intenzivního, koncepčního a aktivního rozvoje rozmanité kulturní nabídky a zlepšování kvality života místních obyvatel. Praha přitom disponuje možností dále budovat a dynamizovat potenciál své silné mezinárodní značky, která je úzce spjata s kulturou a v očích zahraničních návštěvníků je silnější než značka České republiky. Značka města založená na historickém dědictví je cenná, zároveň by však měla být více propojena se současným životem a kulturními aktivitami pražských obyvatel ^[173].

V Praze se skrývá obrovský, dosud téměř nevyužívaný potenciál také v možnosti vytvářet nové vazby se synergickým efektem mezi nejrůznějšími institucemi a aktéry v oblasti kultury, a tedy i v realizaci kulturních projektů, jejichž význam přesáhne hranice ČR. Silným potenciálem je např. možnost propojení živé kultury a hmotného kulturního dědictví nebo nastavení koncepční podpory pro tzv. „vzdělávání pro kreativitu“. Praha má také potenciál odstraňovat bariéry a vytvářet podmínky (institucionální, prostorové, ekonomické, koordinační) pro rozvoj kreativních odvětví s vysokou přidanou hodnotou navázaných na kulturní obsah.

Po období útlumu občanského života se v Praze v průběhu posledních více než dvou dekad rozvinul nový potenciál v podobě silného občanského a kulturního sektoru, který iniciuje komunitní život v lokalitách a aktivně vstupuje do veřejného dění. Občanské iniciativy, formalizované nebo spontánní, se snaží vytvářet partnerství s představiteli lokálních samospráv, aktivně se zapojovat do řešení místních problémů a nabízet podněty pro rozvoj v konkrétních místech Prahy.

V atraktivním prostředí města s rozvíjejícím se občanským sektorem, živou kulturou a kreativním obyvatelstvem zároveň existuje značný potenciál pro revitalizaci lokálních identit a komunit, tedy i zapojení širšího okruhu občanů do městské samosprávy. Praha se dále vyznačuje také stále ještě relativně vysokým podílem rodáků, a existuje zde tudíž i předpoklad pro další posilování a rozvoj lokálních i celoměstských identit.

Kromě historického dědictví Praha disponuje bohatým přírodním bohatstvím, které lze využít mj. též pro účely environmentálního vzdělávání. Tento druh vzdělávání přitom v Praze se značnou finanční podporou města stále více proniká do osnov školních zařízení a nabízejí jej i četné neziskové organizace.

Praha má dobré základy sítě zejména sportovní, ale i kulturní infrastruktury s potenciálem pro rozvoj komunitních aktivit na celém území města.

- P-3.1** Nabídka environmentálního vzdělávání
- P-3.2** Identifikace obyvatel s Prahou, potenciál obnovy lokálních identit, posílení vztahu obyvatel k městu a participace
- P-3.3** Volnočasová a vzdělávací infrastruktura s potenciálem aktivizovat kulturně-komunitní život v lokalitách
- P-3.4** Angažovaný občanský a kulturní sektor s pozitivním dopadem na rozvoj města (lokalit)
- P-3.5** Vysoká koncentrace institucí a velká nabídka aktivit v kultuře a umění v centru města
- P-3.6** Koncentrace subjektů s potenciálem rozvoje vzdělávacích programů na podporu kreativity a talentů
- P-3.7** Kontinuální kulturní tradice Prahy
- P-3.8** Hustá síť samosprávy a zpětná vazba v „malých“ městských částech

Nabídka environmentálního vzdělávání

Praha podporuje poměrně širokou nabídku environmentálního vzdělávání, které je zajišťováno státními, městskými i soukromými subjekty. Existuje zde rozsáhlý a funkční systém podpory environmentálního vzdělávání. Infrastrukturu EVVO lze využít pro potřebné rozšířené vzdělávání v oblasti stavební kultury a udržitelného rozvoje města nutného ke zkvalitnění participace.

Praha je v oblasti podpory a koncepční práce v EVVO nejdále ze všech krajů ČR. Ve srovnání se zahraničím je její pozice také dobrá. Přírodní bohatství využívají jak nevládní neziskové organizace (NNO), tak nově vzniklé lesní školky a při výuce i některé základní školy. Některé části pražské přírody slouží při specializované výuce na vysokých školách (např. geologické výchozy).

V Praze existuje dlouhodobá koncepce v rámci podpory EVVO, např. Akční plán Krajské koncepce Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty kraje Hlavní město Praha na období 2014–2015. Jeho naplňování je od roku 2014 řešeno také prostřednictvím grantového programu na podporu projektů ke zlepšení stavu životního prostředí v Praze. Další podpora EVVO je realizována prostřednictvím celoměstských programů podpory vzdělávání v hl. m. Praze vyhlášené Odborem školství, mládeže a sportu MHMP. Dlouhodobě je zadávána také řada zakázek, pravidelně vyhlášených Odborem městské zeleně a odpadového hospodářství MHMP (podpora projektů neziskových organizací, které jsou zaměřené na školská zařízení a které jsou koncipované dlouhodobě a systematicky; např. GLOBE, Ekoškola, Bezpečné cesty do školy, mapování druhů aj.)

Praha má v EVVO silné zázemí, v Praze sídlí profesionálně fungující střediska ekologické výchovy (SEV) a ekocentra. Působí zde řada celostátně významných NNO. Významná část pražských základních a středních škol je zapojena do dlouhodobých programů a projektů (mezinárodních či celostátních) zaměřených na EVVO realizovaných NNO ^[174]. Pro účely dalšího vzdělávání pedagogů a předávání aktuálních informací, metodiky výchovy a vzdělávání aj. existují v Praze rozličné možnosti vzdělávání v oblasti EVVO ^[175]. V rámci odborné přípravy nabízejí organizace pro pedagogy také intenzivní specializační kurzy pro školní koordinátory EVVO, které účastníky komplexně připraví pro tuto oblast výchovy na školách ^[176].

V Praze je velké množství turistických oddílů, které sice nemají ochranu přírody přímo ve svém programu jako formu ekovýchovy, ale je nedílnou součástí jejich činnosti (Junák, Tom atd.).

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Kvalitní a profesionální nabídka environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)
- Materiální a finanční podpora environmentálního vzdělávání
- Možné využití přírodního bohatství Prahy v environmentálním vzdělávání a další výuce

[174] Jde například o projekt M.R.K.E.V. SSEV Pavučina /22 škol/, programy GLOBE /24 škol/ a EKOŠKOLA /27 škol/ - Sdružení TEREZA, projekt Za NATUROU na túru - APUS, o.s., aj.
[175] Pro učitele MŠ to je síť Mrkvička, pro učitele ZŠ a SŠ pak síť M.R.K.E.V. a v rámci Klubu ekologické výchovy Krajská skupina koordinátorů EVVO pro Prahu.
[176] Hl. m. Praha: Praha Životní prostředí, Ročenka – zpráva o stavu životního prostředí 2009, 2010, 2011

Identifikace obyvatel s Prahou, potenciál obnovy lokálních identit, posílení vztahu obyvatel k městu a participace

Předpoklady Prahy pro obnovení významu lokálních identit a komunit a pro nárůst významu celopražského patriotismu mohou, za předpokladu jejich efektivního využití, značně přispět k akceleraci společenského a komunitního života, k zajištění lepší samosprávy města a hlavně městských částí a představují potenciál pro řadu vedlejších benefitů, včetně snížení a kontroly kriminality a růstu životní spokojenosti.

Navzdory období komunismu, masivním a intenzivním transformačním změnám v sociální struktuře obyvatel po roce 1989, které spíše oslabovaly lokální identitu a komunity [177], existují v Praze významné předpoklady ke znovuzapojení obyvatel do sociální a kulturní dynamiky, samosprávy městských částí i města jako celku. Tento revitalizační proces však musí dostat prostor v samosprávě městských částí. V současné době lze v některých městských částech pozorovat proces obnovování lokálních občanských iniciativ spíše z opačných, tedy sebeobránných motivů, a to především v reakci na podezřelé nebo přímo nepřátelské chování některých samospráv v rozporu s veřejným zájmem a dobrými mravy.

Praha splňuje předpoklady pro obnovu lokálních identit a rostoucí váhu celopražského patriotismu, jakými jsou kupříkladu atraktivita města, sociálně kreativní lidé, neformální sítě a spolupráce nebo výjimečně tolerantní a sociálně otevřený životní styl.

Za jeden z těchto předpokladů lze považovat i stále relativně vysoký podíl obyvatel narozených v Praze. Při SLDB 2011 se rodáci podíleli na celkovém počtu obyvatel Prahy téměř z 51 %, což je o 4 % více než celorepublikový průměr. Z územního hlediska registrujeme vyšší podíl v Praze narozených obyvatel spíše v okrajových částech hlavního města, naopak nejnižší podíl rodáků byl identifikován v centrální městské části Praha 1 ■ **obr. P 12.**

Obyvatelé Prahy se v celorepublikovém kontextu vyznačují nadprůměrným zájmem o dění ve městě, samosprávu města a občanskou aktivitou, což jsou nezbytné vstupní podmínky pro obnovení místní identity a participace. Toto tvrzení můžeme nepřímo statisticky doložit například na údajích o relativním počtu (občanských) sdružení, kterých v Praze podle Registru ekonomických subjektů připadá 12 na 1 tisíc obyvatel, tedy nejvíce v rámci krajů ČR. Dalším ukazatelem zájmu Pražanů o veřejné dění a život je volební účast při posledních parlamentních volbách v roce 2013, která dosáhla hodnoty 64 %, což bylo nejvíce ze všech krajů ČR.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Předpoklady pro revitalizaci a posílení lokálních identit a komunit a jejich aktivní zapojení do sociální, kulturní i samosprávné sféry
- Předpoklady pro posílení celoměstské identity, soudržnosti a celopražského patriotismu
- Atraktivita města, sociálně kreativní lidé, neformální sítě a spolupráce, výjimečně tolerantní a sociálně otevřený životní styl
- Relativně vysoký podíl obyvatel narozených v Praze (rodáků)
- Potenciál komunity a sousedství pro prevenci kriminality

OBR. P 12 / Podíl rodáků (tzn. osob narozených v Praze) na celkovém počtu obyvatel

[ZDROJ: ČSÚ: SLDB 2011]

Volnočasová a vzdělávací infrastruktura s potenciálem aktivizovat kulturně-komunitní život v lokalitách

Praha má zejména na území kompaktního města významnou síť infrastruktury zavedených a fungujících organizací a institucí (ZŠ, ZUŠ, DDM, MLP, Sokol, církve, sportovní kluby), která by vhodnou adaptací mohla poskytovat kulturně-komunitní, sportovní a volnočasové funkce obyvatelům v lokalitách. Zároveň je možné lépe pracovat s rozvojovými územími a začlenit tyto funkce do jejich proměny.

Praha disponuje (zejména) na území kompaktního města infrastrukturou zavedených a fungujících organizací a institucí, které plní klíčovou roli v poskytování vzdělávacích a volnočasových služeb jak dětí a mládeže, tak i dospělých (základní školy, základní umělecké školy, domy dětí a mládeže, Městská knihovna a její pobočky, Sokol, církve, sportovní kluby). V mnohých lokalitách tyto instituce plní nenahraditelnou roli nebo jsou často jedinou příležitostí pro volnočasové využití obyvatel.

Nad rámec již stávajících funkcí nabízejí tyto instituce potenciál aktivizovat komunitní život v lokalitách a nabídnout příležitosti a zázemí pro vlastní aktivity obyvatel a lokálních komunit (sousedské slavnosti, aktivity seniorů, skauti, hudební zkušebny pro mládež apod.).

Nejvýraznější infrastrukturou, která by mohla poskytovat zázemí pro kulturně-komunitní funkce, jsou základní školy. Dle Územně analytických podkladů hl. m. Prahy jsou školy, které vznikaly současně s výstavbou sídlišť v 60. až 90. letech minulého století ve vnějším kompaktním městě, nejlépe vybavené a prostorově velkorysé. Existuje tedy prostor pro budování společenských sálů nebo úpravu venkovních prostor, které by sloužily pro sportovní aktivity veřejnosti. Důležitou součástí těchto proměn je nalezení optimálního prostorového řešení, které by umožňovalo provoz pro veřejnost (samostatný přístup do areálu či budov apod.).

Další hustou sítí subjektů tvoří domy dětí a mládeže (na území Prahy jich je 15), v Evropě celkem unikátní síť základních uměleckých škol (na území Prahy jich je 35) či pobočky Městské knihovny (na území Prahy jich je 42). Všechny tyto organizace jsou zřizovány hl. m. Prahou. V mnoha okrajových městských částech jsou tyto organizace jediným zdrojem kultury a vzdělávání. Bylo by proto smysluplné pracovat s jejich existující fyzickou infrastrukturou a soustředit se na aktivity a služby, které poskytují.

Podobným způsobem je možné rozvíjet spolupráci s církvemi, které disponují nezanebatelnou infrastrukturou v rámci Prahy a jsou potenciálním spojencem v rozvoji komunitního života v lokalitách.

V oblasti sportu (mimo výše zmíněné základní školy) disponuje Praha bohatou tradicí a sítí v podobě Sokola a sportovních klubů. Sokol má v Praze 62 poboček. Jeho program je vzájemně provázaný soubor sportovních, pohybových, kulturních a společenských aktivit, které se uskutečňují v tělocvičných jednotkách.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Funkční síť institucí zřizovaných hlavním městem nebo městskými částmi: ZŠ, ZUŠ, domy dětí a mládeže, pobočky Městské knihovny
- Prospěšná spolupráce TJ Sokol (62 poboček) a využití jejich infrastruktury pro poskytnutí kulturně-komunitních a volnočasových funkcí
- Spolupráce s církvemi a využití jejich infrastruktury pro poskytnutí kulturně-komunitních a volnočasových funkcí

Angažovaný občanský a kulturní sektor s pozitivním dopadem na rozvoj města (lokalit)

Nejrůznější kulturní a občanské aktivity fungují jako akcelerátory zlepšování městského života v Praze. Tyto aktivity mohou být lokálního charakteru a podporovat setkávání lidí a budování komunity se vztahem k danému místu nebo mohou mít celopražský význam a vytvářet prostor pro tematizaci konkrétních problémů, tedy i navazování dialogu a nutné konfrontace.

Esencí svobodné a otevřené společnosti je aktivní občanský a kulturní sektor. Občansky a kulturně angažovaný segment obyvatel města se více sdružuje ve spolcích. Tito lidé se zajímají o veřejné dění a politiku, jsou více environmentálně zaměřeni a tráví čas společensky a kulturně. V celé populaci ČR je takto definovaná část obyvatel významně méně zastoupena (38 %) než v rámci Prahy (47 %, ■ **OBR. PR 14**), kde do tohoto segmentu lze zařadit okolo půl milionu občanů ve věku 12-79 let. Na základě těchto faktů lze konstatovat, že Praha má o 21 % vyšší koncentraci kulturně kreativních lidí v populaci, kteří tvoří dle amerického sociologa Paula H. Raye průměrně 26 % dospělé populace [175]. Mezi lety 2006 a 2012 v Praze navíc občansky a kulturně angažovaných lidí přibývalo, zatímco v ostatních regionech České republiky spíše klesalo či stagnovalo. Tento segment obyvatel v Praze roste díky vyššímu vzdělání a/nebo menšímu zasažení Prahy ekonomickou krizí, která v jiných regionech brzdí projevy postmateriálně a společensky aktivně orientovaného chování a životního stylu. Lze přitom očekávat, že tyto determinující trendy budou pokračovat [179].

Kulturu coby neoddelitelnou součást angažované občanské společnosti v tomto kontextu nelze vnímat pouze jako umění v tradičním slova smyslu, ale jako vše obklopující mentální a komunikační klima, které je nepostradatelné pro udržování trvalého zdraví a rozvoje společnosti. V Praze tradičně existuje velmi aktivní kulturní obec. Od roku 1990 roste počet a význam širokého spektra občanských iniciativ, které se aktivně zajímají jak o prostředí, ve kterém žijí, tak o výkon městské samosprávy. Kulturní a občanský sektor v Praze je fragmentovaný, není systematicky organizován a nespojuje jej jednotná lobby. Nicméně z diskuzí vyplývá, že v Praze dochází k přechodu od kontrolních a kritických neziskových organizací ke koncepčním a spolupracujícím.

Velkou roli v udržitelnosti a realizovatelnosti kvality městského prostředí hrají drobné organizace (podniky) z oblasti kulturního a kreativního průmyslu. Vytváří tvořivé a inspirovací lokální mikroklima, které může pozitivně ovlivnit společenský vývoj v daném místě.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Dynamizace veřejného prostoru města vysokou koncentrací občanských iniciativ a watchdogových organizací
- Koncepční a transparentní přístup veřejné správy ke kultuře v Praze sledován a vymáhán aktivní kulturní obcí
- Zájem kulturních a občanských iniciativ v městských částech participovat na rozvoji svého okolí a jeho transparentní správě
- Občanská angažovanost podpořena drobným a středním podnikáním v kulturních a kreativních průmyslech

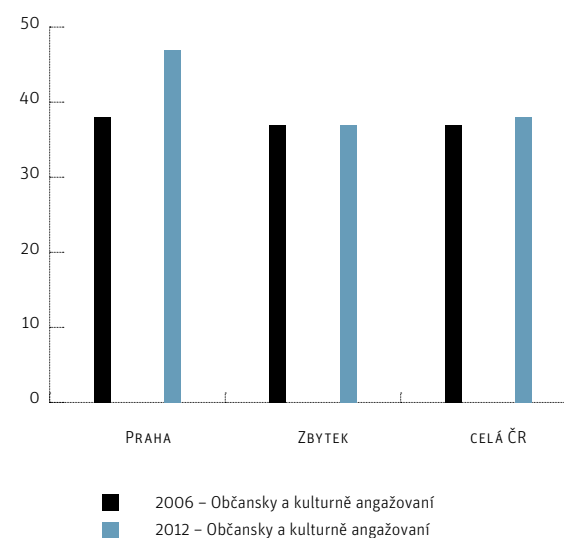
OBR. P 13 / POČET OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ V PŘEPOČTU NA TISÍC OBYVATEL MĚSTSKÉ ČÁSTI

[ZDROJ: ČSÚ: Registr ekonomických subjektů (ver. 3/2013)]

OBR. P 14 / VÝVOJ ZASTOUPENÍ OBČANSKY A KULTURNĚ ANGAŽOVANÝCH OBYVATEL (% ZASTOUPENÍ V RÁMCI REGIONU)

[ZDROJ: Analýza agentury Median 2014: Životní styl a rodinné hodnoty v Praze]

[178] Ray P. H., Anderson S. R. 2000: Culture Creatives / How 50 Million People are Changing the World, Three Rivers Press, New York
 [179] Agentura Median 2014: Životní styl a rodinné hodnoty v Praze (analýza zpracovaná pro IPR Praha)

Vysoká koncentrace institucí a velká nabídka aktivit v kultuře a umění v centru města

Vysoká koncentrace kulturních institucí v centru města má potenciál posílit současnou kulturní identitu metropole pro obyvatele města i pro cestovní ruch. Aktuální intenzivní kulturní nabídka tvoří potenciál k vytváření tematických kulturních klastrů, jejichž přínosem by bylo nejen posílení roztržštěné marketingové a komunikační podpory živé kultury v centru města, ale také efektivní management činnosti kulturních subjektů.

Centrum hlavního města Prahy v současnosti koncentruje velké množství kulturních subjektů a zařízení, které tvoří diverzifikovanou kulturní infrastrukturu. Tato infrastruktura zajišťuje bohatou kulturní nabídku nejen pro obyvatele Prahy, ale také pro její návštěvníky.

V Praze je umístěna většina kulturních institucí celonárodního významu a nachází se zde hustá síť dalších kulturních zařízení (13 % všech galerií v ČR, 28 % všech divadel v ČR) [180]. Příznivým rysem Prahy je bezesporu také vysoká koncentrace kulturních kapacit od aktivních uměleckých osobností a seskupení přes kulturní organizace, vědecké pracovníky, absolventy uměleckých škol až k nezávislé scéně živého umění. V Praze sídlí 30 uměleckých škol, to je 37,5 % z celkového počtu 80 uměleckých škol v ČR (střední školy, vyšší odborné školy a vysoké školy) [181].

K plnému užití potenciálu vysoké koncentrace kulturních institucí a kulturní nabídky chybí koncepční moderace iniciovaná ze strany města a městských částí. Jen zcela výjimečně je aplikován princip klastru, který nabízí efektivnější marketing a posilování externích zdrojů financování. „Kulturní klastr je definován jako území města, na kterém je umístěna velká koncentrace kulturních a společenských institucí. Kulturní klastr může vytvořit zásadní identifikační element pro místní obyvatele a posílit regionální identitu. Vedle faktické hodnoty navyšuje i symbolickou hodnotu místa: stává se jednou z dominant mediálního obrazu a obecné představy o městě [182].“

Praha nepracuje s faktem, že při vysoké koncentraci institucí a kulturní nabídky v jejím centru by se vnitřní město mohlo stát svazkem několika tematických kulturních klastrů. Zviditelnit by se nejen potenciál a činnost kulturních subjektů, ale vznikla by tak struktura pro efektivní management a spolupráci. Klastrování by jasněji charakterizovalo živou kulturní nabídku pro turistický ruch.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Nejvyšší koncentrace kulturních a uměleckých institucí v ČR
- Centrum města jako shluk tematických kulturních klastrů

TAB. P 4 / VYBRANÉ ÚDAJE O KULTUŘE V PRAZE

[ZDROJ: NIPOS 2012]

	2010	2011	2012
Veřejné knihovny ¹⁾	41	40	42
Pobočky knihoven včetně pojízdných	46	46	46
Výpůjčky (tis.)	8273	8445	8148
Návštěvníci knihoven celkem (tis. osob)	14 429	19 514	19 835
Muzea, galerie a památníky v provozu celkem	35	37	39
z toho galerie	5	6	6
Pobočky muzeí a galerií	60	59	53
Expozice	167	174	171
Uspořádané výstavy	372	397	350
Návštěvníci expozičních a výstav (tis. osob)	3079	3511	3181
Památkové objekty zpřístupněné návštěvníkům za vstupné	24	24	24
Návštěvníci (tis. osob)	3349	3902	3697
Pořádané kulturní akce celkem	816	923	732

¹⁾ včetně Národní knihovny ČR a vědeckých knihoven

[180] GaRep, s. r. o., 2009: Metodická podpora regionálního rozvoje, <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/praha.html>, data k 1. 1. 2009

[181] Evidence nabídky odborného vzdělávání, www.atlaskolstvi.cz

[182] Gebrian A. 2010, <http://www.ostrava2015.cz/web/structure/klaster-cerna-louka-151.html>

Koncentrace subjektů s potenciálem rozvoje vzdělávacích programů na podporu kreativity a talentů

Přítomnost celé škály institucí zaměřujících se na kreativní přístupy ke vzdělávání v kombinaci s relativně vysokou vzdělaností a rozhledem obyvatel Prahy lze považovat za dobré výchozí podmínky k tomu, aby se hlavní město stalo lídrem v oblasti kreativního vzdělávání v rámci ČR a ze své pozice iniciovalo odstranění bariér této oblasti na úrovni legislativy.

Kreativitu lze v nejširším slova smyslu formulovat jako schopnost tvořit svůj vlastní život a celoživotně se rozvíjet. Vzdělávání zaměřené na rozvoj kreativity pak lze chápat jako nezbytný nástroj, který nás v globální éře připravuje na neustále se zrychlující proměny prostředí a umožňuje nám adaptovat se na ně.

V Praze je množství institucí s kvalitními programy a vzdělávací nabídkou (36 ZUŠ, DDM hl. města Prahy, 343 muzeí a galerií atd. ^[183] K uměleckým oborům na ZŠ, SŠ, ZUŠ a SUŠ jsou kvalitně zpracované vzdělávací programy. Většina významných kulturních institucí v Praze má své vlastní lektorské oddělení s kvalifikovanými pracovníky (lektorské oddělení Národní galerie je kvalitou srovnatelné s evropskými standardy). Tyto instituce tvoří pro oblast uměleckého vzdělávání dobrou základnu s velkým potenciálem pro budoucnost. A najdeme zde množství kvalitních odborníků přesvědčených o přínosu uměleckého vzdělávání pro společnost.

Kreativní vzdělávání dětí a mládeže lze formulovat jako rozvoj tvůrčího myšlení a schopností dětí, žáků a studentů prostřednictvím zavádění nových, alternativních způsobů výuky a vzdělávání (např. uměleckých, kreativních, intervenčních, holistických, Montessori přístupů apod.).

Potenciál kreativního vzdělávání tkví v lepší informovanosti o nabídce vzdělávacích aktivit a v nastavení konkrétní poptávky a spolupráce při správě jak městských institucí, tak městem zřizovaných školských zařízení. Jako leader v oboru kreativního vzdělávání je Praha klíčovým hráčem při prosazování změn legislativního nastavení této oblasti (dvojí výklad přímé a nepřímé vyučovací povinnosti) ^[184].

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Značný kreativní potenciál Prahy
- Množství institucí zaměřených na rozvoj kreativity
- Existence programů kreativní výuky zaměřených na rozvoj tvůrčího myšlení a schopností dětí, žáků a studentů s potenciálem stát se pilířem rozvoje lidského kapitálu ve městě

^[183] IPR Praha: Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2012

^[184] Prohlášení z Kulatého stolu k tématu Formální a neformální umělecké vzdělávání, MKČR 26. 2. 2014, NIPOS

Kontinuální kulturní tradice Prahy

Praha je považována za kulturní metropoli. To umocňuje také fakt, že těžiště kulturního života pro obyvatele města se shoduje s historickým jádrem Prahy. Genius loci historického jádra Prahy je tvořen jak hmotným, tak nehmotným kulturním dědictvím místa.

Praha je v evropském i celosvětovém kontextu unikátní více než tisíciletou historií, která odráží nejen národní dějiny, ale dějiny celé Evropy. Nositelem této historické paměti je především hmotné architektonické dědictví, které se zachovalo v unikátní pestrosti a rozsahu.

Ve městě jsou místa spojená s událostmi celoevropského významu. Praha byla ve středověku třetím největším městem severně od Alp a za vlády Karla IV. byla také hlavním městem celé říše římské. Také za vlády Rudolfa II. Praha prožívala dobu nebývalé prosperity. Stala se evropským centrem, kde žili největší myslitelé své doby jako Tycho de Brahe a Johannes Kepler, malíř Arcimboldo a další. Po roce 1918 se Praha opět stala významným kulturním a společenským centrem, kde se mísily nejméně 3 kulturní směry (židovský, německý a český), jejichž stopa je dosud v Praze přítomná.

Praha má svá nezanedbatelná specifika, podílející se na formování městského kulturního prostředí. Způsoby vytváření sociálních vazeb a urbánních komunit, kde primární vztahy (rodina, sousedství) jsou nahrazeny vztahy sekundárními (organizace, spolky apod.), rovněž významně ovlivňují a historicky ovlivňovaly kulturu v hlavním městě.

Praha byla vždy místem mísení evropských kultur a jejich příslušníků. Bohatost a rozmanitost kultur je přítomna i dnes a je neoddělitelnou součástí kultury města. Těžiště kulturního života Prahy je územně shodné s historickým jádrem Prahy.

V současnosti mezi živé tradiční kulturní aktivity v Praze patří řada významných událostí světového formátu: Pražské jaro, Letní slavnosti staré hudby, Festival spisovatelů Praha, Tanec Praha, Pražské Quadrenniale, Fórum 2000, festival Zlatá Praha atd.

DÍLČÍ POTENCIÁLY

- Město jako místo prolínání kultur (především český, německý a židovský aspekt)
- Reprezentace a uchování historické kulturní tradice celé střední Evropy
- Stále živá kulturní tradice: český film (hraný, animovaný, trikový, loutkový), loutkoherectví, vážná hudba, historická hudba (barokní), literatura
- Těžiště kulturního života v historickém jádru Prahy

Hustá síť samosprávy a zpětná vazba v „malých“ městských částech

Potenciálem samosprávy, která je organizovaná do menších jednotek, je lepší kontakt s obyvateli a tedy i možnost efektivnějšího zapojení obyvatel do řízení města a tedy i zvýšení kvality života v těchto oblastech.

Cílem je se zasadit o efektivnější a participační správu věcí veřejných, takovou, která je ve výkonu profesionálnější, tedy i více soustředěná na agendu a obyvatele dané komunity. Důvěryhodné a husté sítě vztahů mezi institucemi (tedy i mezi samosprávou a obyvateli) redukuje nejistotu, zlepšují přístup k informacím a vytvářejí společné hodnoty a soudržnost ^[185]. Zároveň významně posilují rozvoj občanské společnosti ^[186]. Současná politika přístupu k územní soudržnosti EU zdůrazňuje pro územní rozvoj jako zcela zásadní efektivní fungování a podporu lokálních vazeb a sociálních sítí mezi veřejným a soukromým sektorem (např. spolky, asociace apod.) ^[187]. U regionů v ČR, lze mluvit o statisticky významné pozitivní korelaci mezi hladinou sociálního kapitálu a ekonomickým rozvojem ^[188].

Snahy o subsidiaritu správy jsou v souladu s politikou Evropské unie. Rozhodování a zodpovědnost ve veřejných záležitostech se má odehrávat na tom nejnižším stupni veřejné správy, který je nejbližší občanům. Tak lze efektivně snížit potřebu rozhodování na vyšších úrovních.

Praha může změnit svou zdánlivou slabinu spočívající v poměrně roztržité struktuře 57 městských částí v silnou stránku. Navzdory neadekvátnímu podílu dotace z města na obyvatele mají zejména tzv. malé městské části úzký kontakt s obyvateli, umí flexibilně reagovat a lépe zvládají přímou správu území. Hrozbou, jež může tuto kvalitu obrátit ve slabinu, je nedostatečná kvalita a kompetentnost, nezáměr či klientelismus ze strany zvolených zastupitelů a rad. Pro mnohé z místních občanů je zmíněná neadekvátnost rozdělování financí „malým“ městským částem důvodem frustrace.

Záměrem není zdražovat správu města, tedy výkon agend pro občany – ty bude postupně zvládat spíše e-government než decentralizované úřady. Cílem je se zasadit o efektivnější a participační správu věcí veřejných, takovou, která je ve výkonu profesionálnější, tedy i více soustředěná na agendu a obyvatele dané komunity. Na druhou stranu se zejména u správy menších územních celků ve zvýšené míře projevuje vliv lidského faktoru na výkon správy a její celkovou institucionální kapacitu ^[189].

DÍLČÍ POTENCIÁLY

→ Podrobná znalost problémů občanů v tzv. „malých“ městských částech (mimo 22 mimo městských částí s úřady státní správy v přenesené působnosti)

- [185]** Cannarella C., Piccioni V. 2008: Innovation Diffusion and Architecture and Dynamics of Local Territorial Network. *Trames: A Journal of the Humanities & Social Sciences* 12
- [186]** Stachová J. 2008: Občanská společnost v regionech České republiky. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
- [187]** Fromhold-Eisebith M. 2004: Innovative Milieu and Social Capital – Complementary or Redundant Concepts of Collaboration-based Regional Development? *European Planning Studies* 12
- [188]** Kostecký T., Patočková V., Vobecká J. 2007: Kraje v České republice – existují souvislosti mezi ekonomickým rozvojem, sociálním kapitálem a výkonem krajských vlád? *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 43
- [189]** MMR 2012: Analýza výkonu státní správy u obcí se základním rozsahem přenesené působnosti

Silné stránky hlavního města Prahy

= stávající příznivé charakteristiky
hlavního města Prahy

⊕ Silná značka Prahy / SS–1

Silná značka města vycházející z historických a kulturních hodnot / SS–1.1

Genius loci, rozmanitost a velikost Prahy / SS–1.2

Mezinárodní značka Praha spojená s kulturou / SS–1.3

⊕ Výhodná a atraktivní poloha / SS–2

Aglomerační ekonomika globálního města s diverzifikovanou ekonomickou základnou / SS–2.1

Geografická poloha města / SS2.2

Imigrační atraktivita Prahy a předpoklad populačního růstu / SS2.3

⊕ Sociální bezbariérovost a prostupnost města / SS–3

Vysoká kvalita života / SS3.1

Příhodná struktura imigrace, předpoklad integrace a kulturní různorodosti / SS3.2

Diverzifikovaný a flexibilní pracovní trh / SS3.3

⊕ Hodnotná městská krajina a environmentální kvality / SS–4

Geomorfologicky pestrá krajina jako základ přírodní rozmanitosti města / SS4.1

Funkční systém separovaného sběru odpadu / SS4.2

Zlepšená kvalita vody ve Vltavě / SS4.3

Dostupné přírodně zajímavé okolí s přírodními krajinnými hodnotami / SS4.4

Rozvinutý systém ochrany před povodněmi / SS4.5

Prostorová rezerva města pro kvalitní život / SS4.6

Kontinuita vývoje jádra města / SS4.7

Heterogenita a vrstevnatost architektury, pluralita urbanistických schémat / SS4.8

Problémy v hlavním městě Praze

= stávající rizikové a negativní charakteristiky
hlavního města Prahy

⊖ Snižující se ekonomická konkurenceschopnost a pozice Prahy v Evropě / PR–1

Nedostatky podnikatelského prostředí v Praze / PR1.1

Celková nedostatečná péče o investory / PR1.2

Bariéry pro větší účast žen na pracovní síle / PR1.3

Bariéry účasti cizinců na pracovní síle / PR1.4

Nedostatečná podpora trvale udržitelného cestovního ruchu / PR1.5

Deficit energetické efektivity pražské výstavby / PR1.6

Nedostatečná integrace do evropských dopravních sítí / PR1.7

Monotematická nabídka pro kulturní turismus orientovaná na kulturně-historické dědictví / PR1.8

⊖ Degradace urbánního prostřední města / PR-2

Chybějící nebo špatně fungující vazby pro pohyb po městě / PR2.1

Negativní vliv dopravy na veřejný prostor / PR2.2

Neucelená parkovací politika / PR2.3

Dominantní pozice dopravy v plánování prostorového rozvoje města / PR2.4

Nesystematický rozvoj lokálních center/jader aktivit / PR2.5

Nekoncepční přístup k veřejným prostorům města / PR2.6

Kompozice krajiny města ve městě a za městem / PR2.7

Bariéry ve využívání veřejného prostoru pro spontánní jednání a aktivity oživující město / PR2.8

Nedostatečná vybavenost lokálních center kulturně-komunitním zázemím, aktivitami a službami / PR2.9

Degradace funkce a významu centra města / PR2.10

⊖ Nedostatečná participace obyvatel i institucí na rozvoji města / PR–3

Narušení místních komunit a nefunkční interakce mezi obyvateli a správou města / PR3.1

Nízká nebo žádná participace občanů / PR3.2

Nedostatečná účast obyvatel na spolurozhodování o městě a jeho prostředí / PR3.3

⊖ Nepřipravenost Prahy na probíhající demografické změny / PR–4

Nerovnovážený sociální vývoj a narůstající sociální tlak / PR4.1

Potenciály rozvoje hlavního města Prahy

= *nedostatečně využití příznivé charakteristiky hlavního města Prahy (silné stránky), jejichž aktivizace by byla pro město velmi příznivá*

- ⊖ Zanedbávaný kulturní kapitál města / PR5**

  - Kultura jako nedostatečně rozpoznaná strategická příležitost rozvoje Prahy / **PR5.1**
  - Nedostatečné nástroje podpory kultury a umění / **PR5.2**
  - Služby a fungování kulturních institucí na úrovni neodpovídající evropské metropoli / **PR5.3**
  - Nízká spolupráce mezi aktéry v oblasti podpory rozvoje kultury a umění (stát, Praha, městské části) / **PR5.4**
  - Nedostatečné podmínky pro rozvoj živého umění / **PR5.5**

- ⊖ Nedostatečné odstraňování prvků snižujících kvalitu života / PR6**

  - Znečištění ovzduší v Praze / **PR6.1**
  - Hluk ve městě / **PR6.2**
  - Nízká míra materiálového využití odpadu / **PR6.3**
  - Potřeba zvýšení atraktivity veřejné dopravy / **PR6.4**
  - Nedosažení moderních standardů fungování technické infrastruktury / **PR6.5**

- ⊖ Klesající výkonnost vzdělávacího systému / PR7**

  - Nedostatečné využití potenciálu výzkumu, vývoje a inovací / **PR7.1**
  - Nízká výkonnost vzdělávacího systému od mateřských škol po vysoké školy / **PR7.2**
  - Konkurenceschopnost absolventů středních a vysokých škol nedosahuje svého potenciálu / **PR7.3**
  - Nesystematická a neefektivní motivace obyvatel k udržitelnému městskému životnímu stylu / **PR7.4**

- ⊖ Nedostatečně koordinovaný systém řízení a plánování v Praze / PR8**

  - Nedostatečná odolnost města vůči pohromám / **PR8.1**
  - Nekoncepční rozvoj města a regionu generující vysokou mobilitu, absence systému regulace dopravy (**PR8.2**)
  - Potřeba užší integrace a preference veřejné dopravy / **PR8.3**
  - Absence celoměstského systému managementu rozvoje města / **PR8.4**
  - Neefektivní a nesystémové správní a územní rozdělení města / **PR8.5**
  - Nedostatečná spolupráce a nekoordinovanost aktivit hl. m. Prahy a Středočeského kraje (**PR8.6**)
  - Pasivní majetková politika města / **PR8.7**
  - Nekoncepční bytová politika města a městských částí / **PR8.8**
  - Nedostatečný sběr a analýza dat o pražské kultuře / **PR8.9**
  - Nekoordinovaná a nefunkční správa městské zeleně / **PR8.10**

- ⓘ Potenciál rozvoje pracovního trhu a inovačního podnikání / P1**

  - Komparativní výhoda v nabídce pracovní síly / **P1.1**
  - Koncentrace subjektů výzkumu, vývoje a inovací na území města / **P1.2**
  - Tvůrčí obyvatelé a silná koncentrace kulturních a kreativních průmyslů / **P1.3**

- ⓘ Potenciál využití kvalitní dopravní a technické infrastruktury / P2**

  - Dobře založený systém veřejné dopravy s vysokou mírou využívání / **P2.1**
  - Příznivé podmínky pro redukcii automobilové dopravy v místní uliční síti / **P2.2**
  - Dobrá dostupnost sítí elektronických komunikací a vysoký stupeň kolektizace v centrální části města / **P2.3**
  - Vysoká technická úroveň energetické infrastruktury s příznivým vlivem na životní prostředí / **P2.4**

- ⓘ Potenciál pro aktivní občanskou společnost / P3**

  - Nabídka environmentálního vzdělávání / **P3.1**
  - Identifikace obyvatel s Prahou, potenciál obnovy lokálních identit, posílení vztahu obyvatel k městu a participace / **P3.2**
  - Volnočasová a vzdělávací infrastruktura s potenciálem aktivizovat kulturně-komunitní život v lokalitách / **P3.3**
  - Angažovaný občanský a kulturní sektor s pozitivním dopadem na rozvoj města (lokalit) / **P3.4**
  - Vysoká koncentrace institucí a velká nabídka aktivit v kultuře a umění v centru města / **P3.5**
  - Koncentrace subjektů s potenciálem rozvoje vzdělávacích programů na podporu kreativity a talentů / **P3.6**
  - Kontinuální kulturní tradice Prahy / **P3.7**
  - Hustá síť samosprávy a zpětná vazba v „malých“ městských částech / **P3.8**

Výzvy pro rozvoj hlavního města Prahy

= *távající a pravděpodobné budoucí vnější vlivy – pozitivní vhodné k využití, negativní nutné k řešení*

↗ Příležitosti

= *stávající a pravděpodobné budoucí vnější vlivy – pozitivní vhodné k využití, negativní nutné k řešení*

Potenciál Prahy jako inspirativního rozvojového pólu růstu, konkurenceschopného hubu střední Evropy srovnatelného s významem Vídně či Mnichova

Podpora pozice Prahy jako přirozeného partnera evropských metropolí aspirujícího na pozici lídra – s leadershipem/guru v oblastech, jako je vzdělanost, kulturně kreativní průmysly a ekonomika, kreativita apod.

Posílení pozice Prahy v nabídce pro cestovní ruch a propojování unikátního kulturního dědictví světového významu se současnými trendy na úroveň světového lídra turismu

Příležitost k posílení pozice sebevědomé metropole světového významu, na kterou jsou jejich obyvatelé hrdí a zároveň se aktivně podílejí na jejím budování (posílení občanské společnosti)

Reforma financování vědy a výzkumu – posílení podpory kvality na úkor kvantity

Dynamický rozvoj nových technologií a inovací ve všech oborech vlastních pro městskou samosprávu – koncepty Smart Cities, Sustainable City, Green City, Zero Emission, Sustainable Mobility apod.

Pokračující globalizace a možnosti propojení Prahy s globálními ekonomickými centry, mezinárodní networking

Umístění významné výzkumné nebo politické organizace evropského či mezinárodního významu do atraktivního prostředí Prahy

Příležitost efektivně využít externí zdroje financování, například evropské fondy na rozvoj infrastruktury

Trend udržitelného rozvoje obnovitelných zdrojů energie, zvyšování energetické účinnosti a snižování environmentální zátěže

Příchod vzdělaných a nadaných lidí z jiných regionů země či ze zahraničí

↘ Hrozby

= *negativní výzvy nutné k řešení*

Přeliv části vlivu, významu a dobrého jména Prahy do Vídně, Varšavy, Bratislavy, Budapešti apod.

Propad do provincionálního postavení vůči středoevropským metropolím, ztráta atraktivity pro sídla nadnárodních firem a institucí, ztráta postavení hezkého města, kde se dobře žije

Ekonomická recese či výkyvy – pokles ekonomického růstu, inflace, nezaměstnanost a z toho vyplývající bezpečnostní ohrožení (extrémismus, terorismus, válka v blízkém regionu, masivní příliv uprchlíků)

Zvýšené sociální napětí, růst sociálních bariér a podcenění role integrace a migrace v globalizovaném světě

Klesající výkonnost vzdělávacího systému v České republice způsobující ztrátu atraktivity univerzit v evropském kontextu a odliv studentů

Oligarchizace rozhodování na centrální nebo evropské úrovni

Nedostatečné legislativní předpisy k vyvlastnění chátrajících chráněných památek, které vede tak jejich ohrožení

Negativní vlivy legislativních změn na národní nebo evropské úrovni

Vyhrocení nerovnovážného rozvoje státu dané dominantním postavením Prahy jako jednoho z pólů evropského rozvoje a ostatními regiony s málo výraznými mezikrajskými rozdíly v hospodářské výkonnosti

Analytická část
aktualizace Strategického plánu hl. m. Prahy, 2015
/
Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy
Sekce strategií a politik
Vyšehradská 57, 128 00 Praha 2
www.iprpraha.cz

TÝM KOORDINÁTORA STRATEGICKÉHO PLÁNU :

Radim Perlín, Veronika Klečková, Pavla Řezníčková, Tomáš Ctibor, Petr Suška, Petr Peřinka

EDITORSKÝ TÝM : Jiří Jaroš, Michal Němec, Tomáš Brabec

JAZYKOVÁ KOREKTURA : Nataša Macháčová

GRAFICKÝ KONCEPT : Ing. arch. Kateřina Dolejšová

SAZBA : Matěj Čech, Klára Hájková

AUTOŘI TEXTU :

Ivan Gabal, Petr Wija, Michal Němec, Tomáš Brabec, Daniel Feranc

Marek Zdržadička, Jiří Jaroš, Michal Novák

Radek Špícar, Jana Gutiérrez Chvalkovská, Petr Suška, Petr Peřinka, Petr Návrat, Jakub Pechlát, Jiří Mejstřík

David Kašpar, Šárka Hlavíčková, Olga Škočková, Jakub Deml, Petr Gibas

Petr Štěpánek, Petr Kalaš, Pavel Činčera

Jan Kasl, Lucie Stejskalová, Miroslav Šajtar

ISBN 978-80-87931-06-6

